

Inv. A. 24.627

Arhivele Ministerului de Educație și Științe
București

N. IORGA

Profesor la Universitatea din București

51335 dublu

SCRISORI ȘI INSCRIȚII ARDELENE

ȘI MARAMUREȘENE

I.

SCRISORI DIN ARCHIVA GRECILOR SIBIULUI,
DIN ARCHIVA PROTOPOPIEI NEUNITE A FĂGĂRAȘULUI
ȘI DIN ALTE LOCURI

115269

(FORMIND VOLUMUL XII DIN „STUDI ȘI DOCUMENTE CU PRIETIRE LA ISTORIA ROMINILOR“.)

Donațiunea
ION BOGDAN

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă

59, STRADA BERZEI, 59

1906.

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București

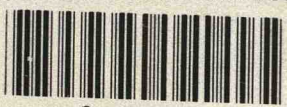
CONTRACOL 1953

Cota 24231

ec 61/10

1961

B.C.U. "Carol I" - Bucuresti

C115269

333874 (M)

~~333907 (12/1)~~

I.

DESPRE COMPANIA GRECILOR SIBIULUI.

I.

Din cele mai vechi timpuri negustori răsăriteni au pătruns până în văile Ardealului. Săpăturile întâmplătoare scot la iveală monede ale orașelor grecești ale anticității, ale Împărăției bizantine, care arată locuri îndepărtate. După venirea Turcilor pentru a lua în stăpânire Balcanii și Mările Levantului, acest schimb nu s'a oprit, căci ar fi o foarte mare greșeală să se creadă că Sultani osmanlii ar fi adus cu dînșii o desăvîrșită barbarie, că ei ar fi osîndit la moarte, din neînțelegere, fanatism și sălbătăcie, o întreagă civilizație înfloritoare. Din potrivă, încă din al XV-lea veac, până și negustori musulmani veniau în Ungaria, cu toate luptele neconținute dintre Unguri și Turci. Archiva Bibliotecii Academiei din Pesta păstrează astfel o poruncă a lui Matias Corvinul către ofițerii și căpitanii cetății sale Belgradul sîrbesc, ca să îngăduie negustorului Rostan sau Rustem («Ruztham») a aduce din țara lui, «regnum Turcie», și a duce acolo mărfuri de tot felul, «oî și altele» («pecora videlicet et alia») (11 Maiu 1478)¹.

Îndată ce Grecii se ridicară din ruina și toropeala în care-i aruncase căderea Împărăției lor, ei luară firește asupra și întreg acest negoț pe care-l puteau face mai bine decât oricari alții. Pe la începutul veacului al XVI-lea e adevărat că cele mai multe mărfuri de «spîterie», de mătasă, de bumbac se aduceau de Sașii însiși sau erau cărate la trecători de Armeni din Moldova, de Romîni din tîrgurile

¹ Cutia X.

și târgușoarele celui alt principat¹. Dar peste vre-o jumătate de veac Grecii începură să prindă rădăcină în Țara-Românească, și li fu astfel mai ușor să mijlocească negoțul dintre ai lor de acasă și Ardeal. Această sarcină și-o puteau lua cu atât mai mult, cu cât puterea de inițiativă, vioiciunea și hărnicia Sașilor erau într'o vădită și răpede scădere.

O greutate o formă însă privilegiul Brașovului și Sibiiului de a nu se putea duce aiurea mărfurile străine ce sosiau în aceste orașe; ele trebuiau vândute orașenilor, cu prețurile pe care aceștia găsiu cu cale să le dea. Întîlnim odată, la 1571, pe un Italian din Răsărit, Marco Giliatti, care, voind să treacă la Bălgrad, e oprit de Brașoveni, cu piperul și mirodeniile din carăle sale, și silit să facă întâiu vînzarea acolo, în cetatea lor².

Giliatti acesta avea rude în Bălgrad, și ele-i căpătaseră de la principele ardelean Ștefan Báthory dreptul de a-și putea duce marfa în oricare locuri ale țerii. Era deci încă înainte de 1600 obiceiul ca Răsăriteni, Levantini sau Greci, ba chiar Romîni din Țara-Românească, oameni cu avere, cu legături și rost de negustori, să se așeze prin orașele ardelene, pentru cîștig, și obiceiul ca ei să ceară privilegiu speciale de la cîrmuitorii țerii.

¹ *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*, I, Brașov, 1886, p. I și urm.

² «1571, adi 23 de settembre, in Brassovia. Si dichiara per la presente come, con lo nome di Dio essendo venuto qui in Brassovia io Marchus Giliatti con una summa di pevere et spiciaria, dove non potendolla vendere qui, dapoy in Alba-Iulia l'j mia parentj hebbero gratia dallo mag-co et ill-mo signor Stephano Woievodae ut posso portare la deta mia merze de qui dove voglio. Hora, havendome detto il signor iudice, con altri signori de questa città di Brasovia, che hano li loro privilegy che non si pol portar, che non si pono portar le marchanzie in altro logo, sed venderla qui, però io Marchus son contento di venderla qui, per non ronpere l'j lor privilegij. Con questa condizione, se per caso non potterò vender le altre spiciarie de qui, che le posso portare dove voglio, overo in Chrachovia et in Polonia, per la via qual a me piacerà. Et questo schriss'io alli sopra detti signori, per la loro cauttella. Dio di mal guardi. Ego Marchus Giliattj. (Arch. Brașovului, col. Schnell, II, n° 185.)

Se putea prevedea deci vremea cînd acești străini, supuși turci de limbă deosebite și, cu toată această deosebire de limbă, «negustori greci», se vor înțelege între sine și vor cere un privilegiu general, care să-i organizeze în Companie de negoț, menită să întreție legăturile cu Răsăritul turcesc. Cineva-mi spunea despre un asemenea privilegiu dat încă în veacul al XVI-lea și publicat într'o revistă ungurească de la începutul veacului al XIX-lea pe care n'o am la îndămină. Siguranța deplină o pot avea deci numai în ceia ce privește privilegiul pe care l-a dat Grecilor un principe ardelean în bune legături cu Turcii, suzeranii săi, Gheorghe Rákóczy cel d'întăiu.

II.

În archiva Companiei Grecilor din Sibiiu, una din ramurile cele mai însemnate ale marii Companii grecești ardelenene, se află două cărți, care ni s'au păstrat până astăzi. Una, din 1652, se chiamă Βήδλιον ἡπομνηματοισμοῦ μνημονέοντα ἐν τῷ ἐμῷ κριτηρήρῳ πραχθέντα, ὀνομαζόμενον κόνδικας și cuprinde, supt acest titlu barbar, scris într'o astfel de ortografie, cele d'întăiu procese-verbale de judecată ale Sibienilor companiști¹. Această «condică» a fost copiată apoi, cu multă îngrijire, în veacul al XVIII-lea și, într'o ortografie mai bună, dar cu un amestec mare de cuvinte străine, i s'a dat acest titlu: Κώδικῆ ὄπερ μνημονεύει ἀραδικῶς τοὺς ἀρχηγέτας καὶ προεστούς, τοὺς τε ὁμοσμένους πολυάριδες καὶ καπιτάνους καὶ χαρατζάριδες καὶ τοὺς πνευματικούς ἐφημέριους, ὅπου ἐστάθησαν εἰς τὴν ἡμετέραν Κομπάνιαν, adecă: «Condică ce pomeneste în șir pe căpeteniile și județii și pe pîrgarii jurați și pe căpitanii și hărăgerii (strîngătoriii de haraciū, de bir) și pe preoții ce au fost la Campania noastră».

Și într'una și în cealaltă se cuprind, în expunere și în text, privilegiile cele vechi rákóczyene, actul de naștere al așezămîntului acestuia de negoț.

Cel d'întăiu e din 8 Iulie 1636, iar al doilea din 29 De-

¹ Registrul e scris de Panos Ioannu din Arvanitochori lingă Tîrnova (v. vol. XI, p. 115 și urm.), fiind căpitan al Companiei Duca din Melenic.

cembre 1641. Prin ele «Grecii», de neam sau de negoț, capătă dreptul de a se judeca între sine printr'un tribunal alcătuit dintr'un județ sau staroste și din doisprezece asesorii sau pîrgari jurați, aleși de negustorii în deplină libertate. Prin *haragerii* lor ei vor putea strînge birul ce dătoresc Craiului, bir pe care-l vor putea împărți cum înțeleg între ai lor, dar care e statornicit pentru comunitatea întreagă la o anumită sumă. În schimb, ei se îndatorau a merge pe drumul mare, a nu se furișa de vamă și a nu săvîrși acte de trădare în paguba principatului¹.

Alegerea cîrmuitorilor-judecătorei se făcu în luna lui Ianuar 1639. Persoanele care ieșiră sînt acestea: Eustatie Placico (Πλάτζικου), un Sîrb sau Bulgar, de loc din Arvanitochori, de unde erau mulți negustorii de aceștia, fu președinte, iar jurați ai săi Duca și Stogios (adecă Stoeie, alt Bulgar sau un Aromîn) din Melenic, Nikos Papa, Zotos Nikokyritzi, Christu Datibaî (Ντατιμπάη), Gheorghe din Filipopol, Gheorghe Hagiul, Curtis Stephu, Costas Zotu, Isar Χότου, Caloiani Sisco (Bulgar: Σήσκου), Haragerii fură aleși și ei, în număr de doi. Între alegătorii vor fi fost încă de pe atunci și celelalte două nații: a Romînilor și a Armenilor.

Încă din ziua de 5 Iulie 1640, Compania își avea un *εφημέριος*, un preot, adus anume pentru ei din Răsăritul grecesc. La această dată se dă o asigurare acestui preot, Serafim din Ivir (de bună samă de la Atos), de către «negustorii din Țara Turcească, cîți neguțează în locul Ardealului» (πραγματευτάδες της Τουρκίας ή οι πραγματευόντες οίς της Έρδελίας τον τόπον).

III.

Compania era așezată întăiu numai în Sibiiu. Peste puțin însă, se alcătuiră și altele. Companiștii din Inedoara clădesc acolo frumoasa biserică în care se face astăzi slujba unită. În Bălgrad, în Orăștie, se alcătuiesc comunități întocmai ca acea din Sibiiu, în strînsă legătură cu bisericile ortodoxe din partea

¹ Se citează și *Approbatæ constitutiones*, partea a III-a, tit. 52, §. 3.

locului. La 4 Novembre 1678 «Grecii» din Braşov capătă şi ei un privilegiu, care li statorniceşte birul la suma de 300 de taleri pe an. În 1667 încă, un alt privilegiu fusese dat Grecilor cari făceau negoţ în Ungaria de sus, — la Tokaj şi prin alte părţi. Negustorii «turceşti» din Tokaj mergeau până în Silesia la bîlciuri, şi, la 13 Decembre 1743, regele prusian Frederic al II-lea, noul stăpîn al provinciei, li dădea voie să-şi facă o biserică ortodoxă în Breslau, capitala Silesiei. Unii din căpeteniile lor ajunseră la o mare trecere şi înfrurire, ca birăul sibiian ales în 1672, Pater Ianoş, saū, cu numele său grecesc întreg: *ὁ κὸρ Καλογιάνης Πάτερ, ὁ καὶ Πάτερ Γιανος καλούμενος*. Se ştie că acest om a fost amestecat foarte mult în împrejurările provocate de Unirea Romînilor din Ardeal cu Biserica romană¹.

IV.

Casa de Austria, luînd în stăpînire Ardealul, avu, neapărat, grija de a păstra acest bun izvor de venit care era pentru fisc Compania grecească. Privilegiile negustorilor de marfă răsăriteană, sudiţi turceşti, fură deci întărite. Ei fură supuşi de-a dreptul Camerei şi Tesaurariatului imperial, căroro aveau să li răspundă o mie de florini renani pe an. Erau scutiţi de orice alte sarcini fiscale şi de ajutorul de oaste. Erau îndatoriţi însă a nu scoate bani sau metale din ţară — după ideile de economie politică ale veacului — şi li se impunea apelul de la Scaunul lor de judecată la jurisdicţia camerală şi tesaurarială (12 Septembrie 1701). Aceasta e «diploma leopoldină», pe care de acuma Grecii o aduseră înaintea în toate reclamaţiile lor.

Cunoaştem încă întărirea din 15 Mart 1718 pentru cei din Braşov, din 31 August 1742 pentru Sibieni. Aceştia din urmă nu erau mulţumiţi cu atîta, şi în 1747 ei cereau să li se dea voie a vinde şi cu cotul, a lua parte la bîlciuri, a-şi putea face slujba, nu numai la Bungard, unde, cu ajutorul Domniţei Maria, a lui Aga Constantin Bălăceanu, îşi cum-

¹ Lăpădatu, în *Prinosul Sturdza*, p. 301 şi urm. Cf. şi mai departe, cap. III.

păraseră pământ de la țeranî, încă de la 1690, și-și făcuseră biserică de zid și cimitir pentru morții lor, ci la Sibiiu chiar, într'o «casă cu chirie» («în domo conducta»). Aceasta li se învoi, ca și cererea de a nu se îngădui nobililor cari s'ar amesteca în Companie de a invoca la judecăți privilegiile lor nobiliare.

Trebuie să se spuie că și Turcii, din partea lor, făcură concesiile negustorilor, dîndu-li un firman de ocrotire în Februar 1763. Scrisori de ale Domnilor și boierilor noștri sînt destul de dese în corespondența Companiei, și le tipărim în documentele ce urmează.

Din aceeași arhivă a Companiei din Sibiiu știm și cari erau negustorii înscriși la dînsa în Ianuar 1710. Grecii predominesc încă, dar nu lipsesc și Romîni, veniți din Țara-Românească sau strînși din Ardeal chiar. Ei ar fi aceștia: Coman Ocneanul (sau Ocnariul), Iangî (Γιαντζής) Făgărășanul, Tanase Tatarul (Τάταρης), Ion Poplăceanul, din Poplaca, Iovan Făgărășeanul, Gheorghe Cucul, Dimitrie Moldovanul, Ioan Cazimir (Καζιμηήρης), Gheorghie Giurgiuvanul (Γζουρτζουβάνος), Manțu (Μάντζος) Cîmpulungeanul, Matei Beligrădeanul, Iordachi Brașoveanul, Nițu Paplomagiul sau Plăpumarul, Duca Beligrădeanul, Antonie din Rîmnice. Mai de demult aflăm și pe un Palcu Florea.

Între scrisori sînt unele din Făgăraș, unde erau mulți Companiști, cari aduseră întemeierea prin anii 1780-90 a bisericii de acolo, altele din Brașov, destule, din Bălgrad, din Aiud chiar, din Banatul Timișoarei. Vor fi fost și de la Cluj, cari mergeau la biserica din satul vecin al Someșfalăului, unde se cetesc și până astăzi nume de-ale lor¹ pe pietrele de mormînt. Deva, Hațegul, Blajul, cînd s'a făcut tîrg, au căpătat și ele «Greci». Paterii erau de loc din Sas-Sebeș, unde iarăși Companiștii contribuie la clădirea celei d'întăiu biserici ortodoxe din oraș. Gelepicii, cumpărătorii de vite pentru Constantinopol străbăteau părțile dunărene ale Un-

¹ V. vol. XIII, care va cuprinde inscripții din bisericile Ardealului și părțile vecine.

gariei, și ei erau bine întemeiați în Caransebeș. Am găsit și un răvaș din Arad, încă din 1716. Și la Beiuș stau până astăzi în biserica ortodoxă cărțile Grecilor, edițiile venețiene, pe care le întrebuița «ephemeriul», preotul grec adus din Turcia. În cele mai mari centre erau și dascăli, tocmiți de prin București, cari învățau elinește pe Greci, dar și pe Români și pe Armeni. În Secuime, Vașarheiul avea de mult Companiști, în legătură cu Tîrgul Ocnei moldovenesc, plin de Armeni,

V.

Timpu de înflorire al Companiei au fost mai ales anii de la 1716 la 1739, cît timp Oltenia vecină a fost supt stăpînirea austriacă. Atunci Rîmnicul, Craiova, s'au umplut de Companiști, mai mult Bulgari catolici, cu cari negustorii «turcești» din Ardeal stăteau în legături de fiecare zi. În pădurile Vilcei aceștia din urmă își îngrășau porcii, pe cari-i vindeau apoi pe preț mare la bilciurile din țara lor. Tre-cerea Banatului oltean înapoi supt Turci fu, fără îndoială, o lovitură adusă comunităților grecești de peste munte.

Prin aceste multe afaceri cu Oltenii, prin strămutări, prin chemarea la viață economică a unor strate de Români din Ardeal, Compania ajungea tot mai mult românească. Numai slujba în biserică se făcea grecește, de preotul adus din «patrie» și protocoalele de judecată se ținea în limba de datină. Încolo, zapisele, înscrisurile, socotelile se așter-neau tot mai mult în limba celor mai mulți, în limba de care Companiștii erau încunjurați din toate părțile. De aici vin bogatele materiale de limbă românească din care se alcătuieste în cea mai mare parte acest volum. Până la sfîrșit însă, Grecii se împotriviră încercării de a-i supune pe care o făcea noua ierarhie neunită a Romînilor din Ardeal, întemeiată prin anii 1760.

Cu timpul numărul Companiștilor scăzu foarte mult, și afacerile se concentrară după 1750-60, cînd fură staroști sau birăi, —pe rînd, Ioan Marco, Toma Vilară și Ioan Cincu,—în minile urmașului acestora în stărostie, Gheorghe Manicati Saffranos,

om bogat, activ și cu foarte multe legături, care mergeau până la Constantinopol și la porturile Germaniei de Nord, cu care schimba regulat sumedenie de scrisori. La 1798, Casa Manicati, în care se contopise aproape Compania, lua o altă formă: bătrînul Gheorghe își asocia pe fiii săi Gheorghită, Constantin, Manuil și Iosif. Urmașul lui adevărat fu Constantin, care luase în căsătorie, la 1793 încă, pe fiica altui puternic și bogat Grec sibiian, Hagi Constantin Pop, a cărui arhivă românească, și ea de un mare bielsug, va da volumul al XIV-lea din această culegere. Dar la 1811 Gheorghită era factotumul, și, cînd el se duse la Viena pe cîtva timp, în 1811, i se scria de la Sibiiu că toate cele ce merg rău în lipsa lui¹.

Dintr'o însemnare în Almanahul comercial ausriac («Allgemeiner Handlungs-Gremial-Almanach für den oesterreichischen Kaiserstaat, Jahrgang 1838, von Franz B. Fray, Wien») aflăm care era situația Companiei după dispariția dinastiei «Manicateștilor», Judele era în 1838 Popovici, iar ca membri ai Companiei erau priviți: văduva N. Benne, N. Guma, D. G. Cosma, Emanuil Manoilovici, N. G. Marinovici, fiul unui Bulgar, factor al Casei Manicati, Grigore Matei, văduva lui Zamfir Preda, N. Rizu, Dim. C. Stephani, Gh. Panaiot Steriu, moștenitorii lui Panaiot Steriu, moștenitorii lui Panaiot I. Steriu, Panaiot N. Steriu, Nicolae Vilarà, urmașul birăului de pe la 1760, Gheorghe Zaharia și Mihaï Ziguri.

Compania, acum iarăși în cea mai mare parte grecească, se apropia de sfîrșit. Ultimul ei birău fu un Român, născut în Tîrgoviște în 1809 și așezat la Sibiiu abia pe vremea tulburărilor din 1821, Grigorie Matheiu. Îi era lăsat unui Român decî să scrie în românește însemnarea despre sfîrșitul, în 1854, al Companiei vestite odinioară. «La 1854», spune el, «aū eșit Compania grecească din dreptu ei, venind drepturi de o potrivă. Până aci am fost eū birău aceștii Companii grecești, și azi sîntu și *companistu cel din urmă* și comerțiantu cel mai bătrîn în Sibiiu».

¹ Documente, p. 167, n^o CCCLVI.

Capela Grecilor fu luată în stăpînire de Mitropolitul român Șaguna; actele Grecilor fură depuse în Archiva proto-popeii românești.

VI.

La un loc cu aceste acte sînt și unele cărți de la Companie, a căror înșirare nu poate fi fără interes și folos.

La 1738, un inventariu al averii bisericii grecești din Sibiiu pomenește o *Pravilă* munteană. Cartea s'a păstrat: e Pravila cea Mare, și pe dînsa sînt însemnate aceste notițe din veacul al XVII-lea:

«Să să știe cându aū murit preoteasa popi lu Sănūbotin hagiului ot Drăstor, în zilele lu Șearban-Vod[ă] snă Costandin, al Șeităneștilor, Vel Postalnic, în luua lu Deche[m]vrie dni 20, Sănbătă searia spre Duminecă, vă leat ot Hvo 1677.

Să să știe cându aū purces Dumitru de s'aū dus la Erusalimū împreun cu Haġ[i] Gheorghi și cu Tetradi snă pop Lestieriū inū Ioni lu Iuni dni 27, ot rojdestvo Hvo 1681, vă dni Ion Șearūban Voivod, snă Costanūdinū Șeităneștilor. Feċorul popiū Sănūbotinū Hagiului.

Scris-am eū Chira Petrovicī Rămniċanu [1774].

Cartea a fost dată Companiei numai la 26 Mart 1733 de Hagi Stoia, fiind «efimeriu» Leonțiu de la Vatoped.

Compania avea *Mărgăritarul* grecesc, după care s'a făcut cunoscuta traducere românească a fraților Greceni: *Μαργαρίται ἤτοι λόγοι διάφοροι τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχ. Κωνσταντινουπόλεως τοῦ χρσοστόμου*, Veneția, 1675.

Pe protocolul din 1691, se înseamnă sosirea la 11 August a lui Tököly la Bran, lupta de la Zîrnești, moartea lui Bălăceanu, sosirea lui Tököly la Sibiiu, în ziua de 2 Septembrie, și a markgrafului de Baden, la 26.

Între cărțile Companiei se află mai departe Acolutia Maicii Domnului, tipărită la 1692 de Șerban Greceanu: *Ἀκολουθία τῆς τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς νέας καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ δεκαπολίτου*, București, 1692, Iunie, lucrată de Antim.

Dedicația către Domnul e iscălită, în București, la Iunie 1692, de Σεμπάνος, ὁ δεύτερος Λογοθέτης ¹.

Patriarchul de Ierusalim, Hrisant, trimete multe scrisori, pentru eleimosină, conaționalilor săi sibieni. El li dădu în schimb vestita sa Istorie a patriarchilor de Ierusalim, dar o altă carte a lui, Τόμος χαρᾶς, n'a fost căpătată de la dînsul, căci în josul ei e scris: Ἐκ τῶν τοῦ κυρίου Πασχαλίου Σάββα Βέλτζου Παμουκτζή ἐκ Τζερβενβοδά, εἰς χρῆσιν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ. Deci cartea a fost întâiu a lui Pascal Sava Velciu Pamucgi, din Cervenavoda, în Bulgaria.

Tot prin biblioteca Grecilor se cunoaște o ediție din dicționarul lui Varina: Βαρίνου τὸ μέγα Λεξικόν, dedicată lui Constantin Brîncoveanu, și tipărită la Veneția în 1712. Prefața laudă pe Domn. La urmă se adauge: ἐπιστασία Γεωργίου Τραπεζουντίου [ιατρο]φιλοσόφου, τοῦ Ὑπομενά, κατὰ τὸ Ε' ².

Firește că negustorii, cari copiaseră tarifa vamală munteană (v. n° xx), aveau pe cea austriacă: «Vectigal transylvanicum hungarico-germanicum», 1714, Barth și Heltzdörffer, Sibiiu.

Cel mai vechiu manual de gramatică e al lui Alexandru Mavrocordat Exaporitul, pregătit de Alexandru Amira, cronicarul ³: Γραμματικὴ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων καὶ ἐτέρα Μιχαήλ Συγγέλου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, închinată lui Io Constantin Mavrocordat, Domn muntean, ἐπιμελεία καὶ διορθώσει Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου τοῦ ἱατροφιλοσόφου, Veneția, 1745. Prefața, de N. Glykys, e îndreptată către Domn.

Un al doilea tarif vamal austriac, de supt Iosif al II-lea: «Vectigal universarum hungaricarum haereditariarum ditio-num», se adauge la cel d'întăiu.

Ioan Manicati, unul din frații lui Gheorghe, doctor în medicină ⁴, primia între alte scrisori bucureștene, și una, din 15

¹ V. Bianu și Hodoș, *Bibliografia română*, I, pp. 326-7.

² Asupra lui Hypomenas, v. *Istoria lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, tabla.

³ V. vol. IX, unde se dă o operă italiană a lui Amira.

⁴ V. p. 102, n° CXCv; pp. 107-8, n° CCvIII; pp. 108-9, n° CCIX-CCXI. Cf. p. 101, n° CXCII.

Iulie 1781, de la «Polychronius Demetrius, medicinae doctor orphanotroph: m. o.», care studiasse la Lipsca (pecetea lui roșie are literele: Π. Α. Ο. Δ. Μ.). Și tot acela scrie încă din Lipsca, la 24/13 Ianuar 1778.

Tesa lui nu e cunoscută, dar am găsit o coală din prefață, cu o dedicație lui Alexandru-Vodă Ipsilanti, ca unul ce este «κηδεμὼν ἡμῶν ἄριστος, γένους τε ἑλληνικοῦ εὐεργέτα κηδιστος». Ea e datată «ἐν Αειψία, 1778, Σεπτεμ. 25» și iscălită de Polychronios Dimitriu, ca «τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης δότορος».

Se mai află și o a doua gramatică, după a lui Teodor Gazi, vestită, copiată în 1799, la dascălul Damaschin, de elevul Zamfirachi Pop, același ca și Zenobie, fiul lui Costandin Pop și pe urmă vestit bancher în Viena și unul din directorii Băncii Imperiale de acolo¹.

Mai aflăm Geografia lui Nichifor Theotokis, vestitul dascăl: Στοιχεῖα γεωγραφίας ἐρανισθέντα ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκου, πλείστοις δὲ σημειώμασι καὶ σχήμασι πλουτισθέντα ὑπὸ Ἀνθίμου Γαζῆ (tipărită de frații Zosima, la Viena, Vendoti, 1804). Prefața e de călugărul Ionas din mănăstirea Clement a Olimpului. Cartea e împodobită cu chipul unui călugăr, supt care e scris:

Ὅψεῖ ὄψιν ἔχεις κραδίης σὲ φέροντος ἔσωθεν,

Σκαρλάτου Στούρζα, κίδιμε Θεωτόκη.

Ἡ εἰκὼν ἐγράφη

Ἐχαράχθη ὑπὸ

ἐν Ἰασιῶ σκολαρχ-

Κ. Σχίνδελμαῆερ

χρῶντος.

ἐν Βιέννῃ.

Adecă:

«Cu ochii ai vederea celui ce te poartă în inima lui, a lui Scarlat Sturza, vestite Theotokis. Icoana s'a zugrăvit [de Sturza] în Iași, fiind [Theotokis] dascăl. S'a săpat de C. Schindelmayer în Viena.»

Theotokis fusese adus de Grigore Ghica pentru creșterea copiilor săi. Alexandru Sturza, care luă pe Sultana, fata lui Constantin Moruzi, urmașul, în 1775, al lui Ghica, era pe

¹ V. vol. V, pp. 111-3.

atunci Comis, și ca unul din epitropii școlilor trebuie să fi auzit și el lecțiile învățatului Grec. Pe urmă, Scarlat urmă cursurile Universității din Lipsca, doi ani de zile. După Genealogia familiei Sturza, Scarlat sau Scarlatachi era fiul lui Dimitrie și nepotul lui Sandu Sturza de la începutul veacului al XVIII-lea. Soarta era să reunească în aceeași țară pe cei doi cunoscuți, căci Theotokis ajunsese Mitropolit la Cazan și Sturza era cavaler, general rus, încă din 1798; era să fie guvernator al Basarabiei după 1812. *V. Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, la aceste două nume; *Doc. Callimachi*, tabla.

O altă tipăritură grecească în legătură cu țerile noastre e *Στοιχεῖα τῆς λογικῆς*, din 1804, dedicată lui Constantin-Vodă Ipsilanti de către traducător, Grigore ierodiaconul Constantă, Miliotul.

Într'o a treia gramatică: 'Η κατ' ἐπιτομήν γραμματικὴ τερψιθέα ὑπὸ Νεοφύτου Δούκα, ed. 3-a, Viena, tip. Schraembl, 1812, se află la p. 53: 'Ἐπιστολαὶ ἀμοιβαῖαι περὶ γλώσσης, τοῦ ἀρχοντος Κλοσεζιὰρ Δημητρίου Καταρτζῆ καὶ Λάμπρου τοῦ Φωτιάδου, τοῦ ἐν Βουκορεστίῳ διδασκάλου [1789], — o ciudată discuție gramaticală între Lambrou Photiade, un măi vechiu dascăl decît Neofit Dica, autorul, și Clucerul Dimitrie Cartargiu, care arată să fi fost decî un boier învățat. Photiade, care a predat de la 1795 pînă la 1805, a fost și dascălul lui Zenovie Pop și al lui Grigore Brîncoveanu (*Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, p. 40).

VII.

Asupra Companiei grecești din Sibiiu, n'am găsit știri românești aiurea, decît între actele, păstrate la Pesta, în Arch. Țerii, ale păstoriei episcopului neunit Dionisie Novacovicî.

Acolo se află hîrțile privitoare la procesul de stricare de logodnă dintre Dimitrie Pană, Companist brașovean, și Mariuța, fata lui Andrei Gheorghe Dabija, «juratul Companii grecești de la Sibiiu» (1762). Pană se logodise a doua oară cu «Pauna, fîca jup. Chira [Iovipale] Rîmniceanul», dar cu-

nunia fusese oprită de episcop. Ioachim, protopopul de Veștem, e pus să cerceteze, dar Pană se cunună, și e pedepsit pentru aceasta, «cu opreliștea de la biserică». Cununia pare a fi fost făcută, nu de *efemeriul* grecesc Iacob din Olimp, «Olympiota», «popa Iacov de la Cumpanie», ci de «un preotă călugăr de la Brașov».

Andreii său Andreaș arăta «chieltuiala coconii Mariuți, fecioari jușan Andreași, pricinuită în judecata cu Dimitrie Pana», și cerea o sută de galbeni, «pentru cheltuială, și pentru treapăd, și pentru rămasul neguțtoriei». Judecata o face un sobor de preoți: «eu protop[op] Iochim, popa Ion din Maeri Sibiiului, popa Thoma, popa Ion din Veștim, popa Ilie din Maeri Săbiului», care osindește pe Pană numai la «globa soborului, flo[rin]ț 24»¹.

¹ Cf. și *Sate și preoți*, p. 308.

II.

DESPRE COMUNITATEA ORTODOXĂ A ROMÎNILOR
DIN FĂGĂRAȘ.

I.

Pe timpul cînd Gheorghe Rákóczy I-iu dădea negustorilor greci de marfă turcească din Ardeal dreptul de a se alcătui în Companie deosebită, el îngăduia și întemeierea în Făgăraș a unei bresle, unui *țehiū* al Romînilor din Făgăraș, oraș cu o bogată poporație de neamul nostru. Și pînă astăzi se păstrează tabla, bucata de lemn în formă de stemă, care poartă de o parte anul de alcătuire 1643, iar de alta chipurile a doi meșteri cu plete lungi, cari rad pieile pe o masă. Țehiul se zicea al pielarilor său, cu un cuvînt unguresc, al *țimarilor* făgărășeni.

Mai mult pentru acești meșteri a făcut mărinimosul ctitor, Constantin-Vodă Brîncoveanu, în «ulița chivărarilor», frumoasa biserică al căreia pridvor pe stîlpi, al căreia turnuleț gîngăș se ridică în marginea orașului de astăzi, în care s'au schimbat multe lucruri, fără a primejdui însă ființa breslei său a zgudui temelilele sfîntului așezămînt brîncovenesc.

D. N. Densușianu a publicat mai de mult, în ale sale «Monumente pentru istoria țerii Făgărașului»¹, statutele tăbăcarilor, așa cum ele au fost votate la 28 Mart 1643. Aceste statute, imitate după ale tăbăcarilor din Bălgrad, asigură membrilor țehiului monopolul țimăriei, în schimbul unui număr de piei ce vor lucra în fiecare an pentru castel. Numai

¹ Extras din *Columna lui Traian*, București, 1885. V. p. 122 și urm.

la târguri se vor putea aduce piei lucrute alurea. Meșterii vor trebui să se căsătorească până la un an de zile de la intrarea lor în breaslă. La primire, oricine va da un ospăt, afară de anumite casuri cînd ajunge numai jumătate. Calfele, *inași*, plătesc cu un florin dreptul de a intra în atelierul unui maestru; ei se vor îndatori a rămînea statornicî timp de trei ani de zile. La boală, la moarte, *țehiul* va cheltui, dacă va fi de nevoie, pentru membrii săi. Cîrmuirea o are un *țehmeșter* și, supt el, un *latameșter*, pe lîngă care se întîmpină mai târziu și un *latameșter* mic; un număr de jurați bătrîni îi încunjură: ei jurau să se ție de *articulușuri*. Acest Sfat păzia lada, trimetea tăblița pentru convocări, judeca, putînd să osîndească până la o gloabă de doi florini, și băga de samă să nu se facă turburări și necuviințe, nici măcar cu petreceri la care s'ar aduce Țigani și s'ar bea prea mult.

II.

Unirea aduse luarea în stăpînire a bisericii de către cei ce primiseră legea sprijinită de Împărăție. Mai îndărătnici printre acei cari nu voiau să se plece la învoirea cu Roma erau negustorii de Companie, dintre cari unii, ca Dridifi, Arpași, nu erau decît «boieri de Făgăraș» trecuți la negustorie. Ei mergeau la biserica din satul Beclean, apoi la cea din Galați, peste apa Oltului¹. Împrejurările erau așa de grele pentru dînșii, încît își petreceau morții la groapă «între furci de fier, între măcaue și între muieri încărcate cu pietre». Generalul Buccow ridică furcile în piață și impune Grecilor cerbicoși ca pedeapsă o gloabă de 180 de florini.

Numai după întemeierea episcopiei pentru Romîniîi neuniți, după chemarea în Ardeal a Vlădicăi sîrb Dionisie Novacovicî, Făgărașeniî de legea veche căpătără voia de a-sî ținea între dînșii un preot, și chiar de a face cu dînsul slujba Duminecilor și serbătorilor la Beclean și apoi Galați, unde fusese până atunci numai un biet popă de sat, cu puțină

¹ Cf. și N. Aron, *Monografia comunetî Galați, Sibiiu*, 1905.

știință de carte. La 1772, un fiu al orașului, Gheorghe, fiul negustorului, «jupînului» Ioan Petrașcu, cerea să fie ales preot orășenesc, cu toate că, sfințit de Dionisie, el trecuse la cellalt episcop, la unitul «Vlădică al Făgărașului».¹ Deocamdată însă rămase în Făgăraș ca singur preot ortodox protopopul Bucur fiul unui ieromonah Ștefan, dintre acei călugări de către munte, cari fuseseră goniți de curînd din chiliile lor.

La 1783 se ajunsese în sfîrșit la cea de mult dorită ridicare a bisericii. Protopop era încă bătrînul Bucur, dascăl al negustorilor greci, cari-și făcuseră «școala normalicească», «boierul de Făgăraș» Andrei al lui Șovăilă, zis sîrbește Șovăilovicî, din satul de militari al Mărginenilor. Ca gocimani ai comunității se înseamnă bătrînul Arpași, Ienachi, Ioan Oncea, cei doi Nyerges, Până și Vasilache, amîndoi șelari, apoi «Grecul» cu numele unguresc de Korodi, «arîndaș», și Iordachi Petru, care purta titlul de curator. La 24 August, Gheorghe Petrașcu era numit, după vechea sa dorință, al doilea preot.

Se alege locul familiei Borșoș, și aceasta adevărat românească, cu tot numele ei. Chir Pană Borșoș, negustor, care mergea până și în Banat, n'avea decît o nepoată de soră, fiică a Nastichii și a lui Achim Bădălachie, — Bălășica. Acesteia îi făgăduise el casa și locul. Pentru a o despăgubi, se dădu în schimb locul de peste uliță a lui Gheorghe Korodi și se mai adăuseră trei sute de florini, din cari o sută se plătiră îndată, iar cealaltă jumătate rămase ca împrumutată bisericii. Korodi mai împrumută la fondul de clădire alți 200 de florini, ce rămîneau să se plătească la mărițiș unei «nepoate fiastre» a lui, Sanda lui Vasilachi Breazul. Pană Nyerges, Nicolae Harompotor — «Trei-Bani» — înnădiră alte bucăți de loc, din curțile și grădinile lor. Grecul Nicolae Fitochi, care și iscălia în grecește, neamul «Sarloeștilor», ba chiar Domnul Țerîi-Românești, «Fiurștul din București» se înscriseră între dăruitori și ajutători. Piatra, lemnele, fură

¹ Vol. de față, p. 185 și urm.

aduse de unul și de altul. Astfel biserica se ridică răpede din cărămidă, și se putură tocmi meșterii zugrăvi și săpători: Johann Müller, «maler de zid», și Ioniță Isaia, bun Român, care făcu catapeteazma saă, cum se zice mai frumos și mai curat pe acolo, «tîmpla altariului»¹.

Lucrul la turn se începu numai în 1791, după moartea protopopului Bucur, care, răposind în 1790, «s'a îngropat în biserică, de a dreapta parte, lingă strana dreaptă, de a căruia lipsire tot norodul s'a întristat, fiind om prea bun și dulce la cuvînt»². Gheorghe Pătrașcu îi urmă, și el se îngriji de zidirea cea nouă, care se făcu din bani strînși de la toți parochienii bisericii, a căror listă s'a păstrat³. Noul gocișman, Vasilachi Nyerges, dădu tot fierul. «Malerul» de lemn fu Sasul Martin, iar cel de «blehî», de tinichea, Andreas Markelinda, amîndoi Brașoveni. Korodi și Nyerges cel tinăr, cumnați unul cu altul, dăruiră clopotele, cite de șese și de patru măji, care se atîrnară atunci. Și «trihțăriul a ridicat crucea la 22 Iulie 1791»⁴.

În anul următor se alegea cel de-al doilea preot al comunității, pe lingă noul protopop Gheorghe Petrașcu. Și îndată Ianachi Fogorași, dintre «nemeși», ajunge gocișman. Supt el se tocmi și un al doilea dascăl, pe lingă Andrei Șovăilovici, Ioan Fogorași, o rudă a gocișmanului, «nemeși Ioan Pop Fogorași».

Cronica parohiei mai înseamnă lupta credincioșilor în 1804 cu preotul Vasile Harompotor, care se purta aspru cu ei, după moartea protopopului Petrașcu, moartea dascălului Andrei și alegerea în 1807 a unui ajutor al nemeșului Ioan Fogorași, așume Simion Jinariu, din Jina Sibiului, care Simion trecu apoi la Sibiiu. La 1808, Toma Banciul ajunge preot orășenesc în locul urgisitului Harompotor. În 1820, preotul era Jinariu, fostul dascăl, și-l vedem aducîndu-și aminte de

¹ Proces-verbal închis în turn, publicat, nu fără greșeli, de archimandritul Pușcariu, în *Documente pentru limbă și istorie*, II, Sibiiu, 1897, p. 342 și urm.

² *L. c.*, p. 348.

³ Acest volum, p. 189, n° XIII.

⁴ Procesul-verbal, pp. 346, 348.

vechiul său meșteșug și trimetînd dascălilor din Ținut o «instrucție»¹.

De la Gheorghe Petrașcu și de la Jinariu Simion măi ales, s'a păstrat o întreagă arhivă a comunității și a protopopiei, din care alegem aici extrasele de acte care aū un interes ca istorie, limbă și obiceiuri.

III.

1. INSTRUCȚIA DĂSCĂLILOR DIN ȚINUT

¹ În acest volum, la aceste date.

III.

STĂPÎNIREA ÎN ȚARA-ROMĂNEASCĂ A UNOR HĂȚEGANI.

Incă de la începutul veacului al XVI-lea un boier din Țara Făgărașului, «Făgăraș Ișfan» sau Fogorasi István, luase în Banatul oltean o moșie în Jupănești de la vre-unul din boierinașii Gorjului. De la el cumpără această stăpînire un nemeș din Hațeg, firește la început Român de neam, Nicolae Bărbat sau, pe nemeșeste, Bărbat Miclăuș din satul Rîul-Bărbat. În Răchitova, Mujna, Sătcele și Rîul-lui-Bărbat erau vechi neamuri de nemeși romîni, care se întîlnesc în hotar-nica de munte de supt Neagoe Basarab¹ și în vechile acte latinești ale țerii. Bărbat plătise o sumă de bani și Postelnicului Hamza Bengescu din Cărbunești, pe cînd acesta se afla pribeag în Ardeal, în acea pribegie care aduse Domnia lui Matei Basarab².

De la Miclăuș, moșia trecu la fiul acestuia Mateiaș, care stăruia în 1638 ca oamenii din Jupănești să nu fie îngreuiți cu un bir mai mare decît un taler, pe care rămînea să-l împartă între ei³. Mateiaș sau «Matia» locuia chiar la Jupănești, unde-și făcuse case și fîntînă «cu țevile de aramă galbenă», cum nu se prea obișnuia pe la noi⁴.

De la neamul Bărbat moșia trecu în mîna altor nemeși din Hațeg, din neamul Buda, sau, cu adausul nobiliar, Budai. Doi membri ai acestei familii, Andraș și Miclăuș, țineau Jupăneștii lui Bărbat în timpul Domniei lui Constantin-Vodă

¹ Vol. V, pp. 473-5.

² Acest volum, pp. 220, 222; pp. 281-2, n° IX (aici se îndreaptă unele nume date greșit de copia de act de la p. 220, n^o I).

³ *Ibid.*, p. 342; cf. p. 219, n° 1.

⁴ Vol. de față, p. 220, n° IV.

Brîncoveanu, care li îngăduie în 1706 să-și aibă zece oameni străini scutiți de orice biruri și dăjdi¹.

Ceva mai târziu, proprietarul era Buda Ianăș. El avea de vecin, tot în Jupănești, pe puternicul boier Banul Cornea Brăiloiul. Soacra lui Cornea stătea la moșie, și ea se gândi să facă un schit de pomenire. Îi trebuia un loc de la nemeș, care, întreat, răspunse însă că «are bani destui» și că nu vinde².

Dar în 1722 întâlnim ca domn de pământ și pe alt Buda, Lațco, fiul lui Miclăuș de supt Brîncoveanu, care acest Lațco purtase judecăți și pe vremea «Domnilor», adică înainte de 1716³.

Cei doi vor fi fost frați său, mai degrabă, verii. Ei aveau în hotar pe un Nicola Voinigescul, din Voinigești, căruia i se mai zicea, pentru micimea situației lui boierești, Ciocoiul. Ianuș său Iancul poartă proces cu acest Nicola în 1732, când Oltenia era în mîna Austriacilor. Stăpînirea Brăiloiilor, represintată acum de boierii Radu, fiul Barbului, și Ioan, se păstra încă în Jupănești, și aceste două rudenii stăteau și ele la judecată peste doi ani⁴.

La 1786 era în viață numai văduva lui Lațco Buda. Ea ținea încă moșia, și mai trăia încă și vecinul Radu Brăiloiu. Acesta era represintat la Jupănești de Fota Vlădoianul, un boier tînăr, ginerele său⁵.

Pe o vreme cînd boierimea noastră se întrecea cu Domniî în cumpărarea de moșii de asigurare peste munți⁶, Cornea Brăiloiu, fratele lui Radu, le moșteni, și la moartea lui ele rămaseră în sama Aniței, văduva lui Ștefan. Aceasta mărită pe nepoată-sa Anița cu căpitanul de nemeși Hortobágy. Și un alt căpitan, Andraș Zăicul, din nemeșii de la Zăicani, în

¹ Vol. IV, pp. 342-3.

² Acest volum, p. 220, n° IV.

³ *Ibid.*, p. 221, n^o V.

⁴ Acest volum, la acești ani; cf. vol. VI, p. 491, n° 168.

⁵ Acest volum, pp. 225-6.

⁶ V. vol. X, p. 233 și urm.

același Ținut al Hațegului, avea legături cu noi, și Nicola Voinigescul îi scria la 1730¹.

Jupăneștii erau o moșie mare, și în cuprinsul ei își făceau, în veacul al XVIII-lea, un loc tot mai mare coborâtorii unor vechi stăpîni, Crăsnariî, rude ale Bibeștilor².

*

Stăpînirea acestor Hățeganî la noi, un interesant capitol din istoria legăturilor noastre cu Ardealul, nu e fără pă-reche. Și alți Ardelenî, mai ales dintre Romîni, mai mult sau mai puțin unguriți, sau dintre Grecii mai mult sau mai puțin romanisați, ajungeau moșierî la noi. Astfel, între anii 1682 și 1701, Perișaniî din Argeș erau ai «prietenuî» domnesc Pater Ianoș, despre care a fost vorba în altă parte. El avea scutirea pentru o mie de oi nesupuse obișnuitului oierit și nu plătia *oluc-hacul* pentru treizeci de capete de vită. În vecinătate avea moșie Toader pisarul Corbea, din Brașov³.

Familia Budaî, astăzi Unguri curați, e așezată în Deva. La dînsa am putut vedea actele care mi-au dat extrasele publicate pe pp. 219-26. Astăzi scrisorile se află în Archiva «Museului Ardelean» din Cluj.

*

Cele cîteva acte adate se află în Archiva vicariatului unit al Hațegului. Ele fac parte dintr'un foarte întins dosar privitor la vicariul Chiril Țopa, care, pe dreptate sau fără dreptate, a avut să îndure multe pe vremea lui.

¹ Acest volum, p. 221, n° VI; p. 226, n° XIII.

² Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, Tîrgu-Jiului, 1904, pp. 62-5, 337-8.

³ Vol. V, p. 126, n° 42; pp. 128-9 n-le 48, 54.

IV.

DESPRE ACTELE RĂȘINĂRENE.

În anul 1735 satul Rășinarilor începu un proces cu maghistratul sibiian de care atârna, cu privire la niște hotare multă vreme dezbătute. Procesul urmă și în 1776.

Pentru nevoile lui se alcătui o așa zisă diplomă a Craiului Matiaș Corvinul pentru întinderea moșiei Rășinarilor, întărind-o și cu numele preoților, judeului-cneaz său sindic și ale «bătrînilor jurați». Neapărat că actul e plăzmuț în forma lui de astăzi, dar e foarte cu puțință că el să fi fost alcătuit pe temeiul unui adevărat privilegiu al lui Matiaș.

Aceiași hîrtie cu scrisoare din veacul al XVIII-lea care-l cuprinde, dă apoi un extras de act de danie, care ar veni de la «Radu-Vodă Negru», «marele-herțeg, Domn». Felul cum el arată hotarele unei moșii, care trebuie să fie prin Făgăraș, închinarea danieli către o biserică, a Sfintei Paraschive, cea mai veche din Rășinari, în sfîrșit data de 1383, care se potrivește foarte bine cu anii în cari a putut domni Radu fiul lui Vladislav și tatăl lui Mircea, despre care se spune în acele cîteva rînduri că a întregit dania de pămînt, ne fac să credem că avem înaintea într-adevăr rînduri autentice. Spre aceiași încheiere ne duc și cuvintele slavone presărate și pe care cu greu le-ar fi putut născoci astfel un dascăl de sat ardelean din veacul al XVIII-lea. Avem deci înaintea în traducere o parte din cel mai vechi hrisov muntean dat în limba slavonă, a afacerilor interne.

Cu privire la Rășinari, trebuie să mai amintesc petrecerea aici în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea a fugarului Apostol, fiul Banului muntean Hrizea și al soției lui Gherghina, care se căsătorii de două ori, — a doua, cu o pribeagă, Dumitrana, făcînd nunta în casa preotului Manea

Izdrailă — și care a murit la Cluj, lăsînd o fată Eva, care se mărită cu dascălul Aliman Galea. În 1783-4, dregătorii romîni ai Rășinarului dădeaŭ dascălului Aliman mărturiile și adeverițele de nevoie pentru a reclamă în «țară» moșiile ce se cuveniaŭ dăscăliței Eva ¹.

¹ V. revista *Literatură și arta romîină*, 1V (1899-900), p. 401 și urm.

V.

DESPRE CÎTEVA ACTE MARAMUREȘENE.
ISTORIA BISERICII ROMÎNILOR DIN MARAMUREȘ.

Istoria bisericii Romînilor din Maramureş.

I.

E foarte mic numărul probelor de limbă românească ce ni-a păstrat acel Maramureş din care a plecat însă începutul scrisului românesc¹. Ici şi colo însă, zapise româneşti trebuie să fie amestecate prin deosebitele archive ale ţerii, unde cercetarea e mai lesnicioasă, din toate punctele de vedere, pentru un localnic.

D. Ioan Mihályi din Sighet a scăpat astfel de peire cîteva zapise şi răvaşe. În ale sale «*Diploame maramureşene*», d. Mihályi a tipărit şi un act românesc, din 24 Maiu 1593, prin care se împart nişte pămînturi rămase de la popa Lazăr din Budeşti². Originalul e scris foarte urît, pe o bucată de hîrtie sărăcicioasă.

Din acelaşi timp sînt trei scrisori ale membrilor familiilor Pogan şi Bilţ, vechi neamuri maramureşene, către birăul Bistriţei de la sfîrşitul veacului al XVI-lea. Una vine de la şpanul Iurg şi de la juratul Toma, pentru a da ştiri despre trecerea Tatarilor prin pasuri, în Iulie 1594: ea e datată dintr'o ascunzătoare a acestor dregători fugari, satul Seliştei. A doua porneşte pentru o reclamaţie de la un Isac Pogan, care prin Moldova îşi va fi cîştigat titlul de fost Vornic de Poartă. Iar a treia e a lui Toma Bilţ, juratul vidicului de sus, şi priveşte iarăşi neajunsuri mărunte³.

¹ V. a mea *Istorie a literaturii religioase*, Bucureşti 1904.

² Pp. 638-9.

³ V. ale mele *Documente româneşti din arch. Bistriţei*, I, Bucureşti, 1899, pp. 1-2, n^{le} II-III; p. 24, n° XXXI.

După acele acte vin acestea care se publică acum, așa cum le-am putut copia în grabă, într'o singură sară.

Nº I e o adevăriniță din satul Ieud, dese ori pomenit în «Diploamele» d-lui Mihály. Al doilea e din Desești. Nº VIII e o scrisoare particulară, cu vești de la Curte, către boierii din Apșa,—care ar merita să fie tipărită întreagă. Nº IX vine din Brașov, de la preotul Dimitrie Duma, care era «namesnic» al «Cutiei Sfințului Mormînt» și în 1756¹. Nº XII e o mărturie de la satul Săpînța. Iar n¹ ultim e o «testimonie» din Borșa, lângă pasul Rodnei.

Alte acte aũ o însemnătate mai mare, ca unele ce privesc ierarchia românească a Maramureșului.

II.

Se cunoștea de mult, într'o formă latinească, pe care a tipărit-o Petru Maior, în *Istoria bisericească*, p. 14 și urm.², privilegiul de stavropighie și exarhie dat de Antonie, patriarhul de Constantinopol, la 1391, mănăstirii Sf. Mihail de la Peri din Maramureș. Mitropolitul moldovenesc Dosoftei (1671-86) a avut în mîni originalul grecesc al privilegiului, pe care l-a copiat la sfîrșitul cărții *Néa σύνοδος* a lui Matei Cigala, legată împreună cu o altă tipăritură venețiană, nouă pe atunci. Mihail Kogălniceanu a cunoscut această carte pe cînd ea se afla la Banul Pascu din Iași și a tipărit-o, destul de rău, într'a sa *Arhivă românească*, I (pp. 11-3 din ed. a II-a). După un copiariu de acte patriarhale din veacurile al XIV-lea și al XV-lea s'a dat apoi altă ediție de Miklosich și Müller, în *Acta patriarchatus constantinopolitani*, II, pp. 156-7. Între cele două ediții e o singură deosebire: cea d'întăiu cuprinde privilegiul în forma care s'a dat mănăstirii, iar cea de-a doua pe aceia în care s'a încredințat ctitorilor.

¹ Stinghe, *Doc. privitoare la trecutul Romînilor din Șchei*, II, Brașov, 1902, pp. 335-6.

² De atunci s'a reprodus în Basilovits, *Brevis notitia foundationis Theodori Koriathovics*, Cașovia, 1799—1804, 5 părți, în Dulșcovici, *Историческія черты угро-русскнхъ*, Ungvár, 1874, 3 vol.; în *Magazinul istoric* III, 173 și în Mihályi, *o. c.*, pp. 109-10.

Din actul acesta se vede că Voevodul Baliță (Balc)¹ și Drag, fratele său, fruntașii României din Maramureș, pe un timp când acesta era un Ținut de graniță abia stăpînit de regiul ungarilor, aveau o mănăstire a Sf. Mihail arhanghelul, zidită de «părinții» lor (ἀπὸ γονιότῆτος). Baliță însă era fiul Voevodului Sas sau, mai bine, Sasul, care întemeiasă o Țară a Moldovei supusă întru toate Ungurilor. Sas murise, și Baliță nu putuse să-și păstreze moștenirea, așa încît el rămase cu titlul de Voevod și cu recunoștința regelui său, care-i dădu moșii și-l făcu comite al Maramureșului, domn în cetățile Chioara de la Apusul țerii, Hust din miazănoapte, Sighet din miazăzi și Rodna de la pasul acela care ducea la Moldova noului Voevod neatîrnat al Moldovei, Bogdan. El era un fel de markgraf al Ungariei în aceste părți și juca acum rolul ce se dăduse cu cîtva timp înainte, prin anii 1360, ducelui ruten Teodor Koryatowicz, așezat cu coloniștii săi în cellalt castel din aceste părți, al Muncaciului².

Baliță veni la Constantinopol însuși, ca «să se închine moaștelor». și cu acest prilej el ceru patriarhului, a căruia autoritate era în creștere și care primi în acest timp, pe rînd, supunerea Bisericii vidineană, dobrogeană, galițiană, moldovenească și munteană, să facă din egumenul de la Peri, în marginea Sighetului, lîngă reședința fiilor lui Sasul Voevod, un *exarh* al său, stăpînind o *stavropighie*. Stavropighie se chiamă mănăstirea care, fără legătură cu vre-o episcopie, atîrnă de-a dreptul de patriarhie, iar un exarh patriarhal are dreptul de a îndeplini toate funcțiile episcopale: cu pregătirea preoților, cu hirotonisirea lor, cu judecata lor, cu cercetarea parohiilor, cu sfințirea în sfîrșit a bisericilor. Mitropolia munteană, întemeiată cu patruzeci de ani în urmă, nu fusese și ea altceva decît o exarchie, căreia i se adăugise titlul metropolitan fiindcă în Argeș stătea un Domn neatîrnat. În Sighet păzia însă numai un foarte puternic dregător ungar și aici nu se putea așeza, în însăși

¹ E un diminutiv de la Bale, Balea.

² Sate și preoți din Ardeal, p. 131 și urm.

țara regelui catolic, un episcop sau un Mitropolit ortodox, cu putere de la Constantinopol, fără o cerere de la regele însuși, ca aceia pe care Casimir a Poloniei o făcuse pentru Rușii din Haliciu.

În special erau supuse mănăstirii Ținuturile (χώραι), care, și până acum își luaseră preoții din mîna egumenilor de la Peri: al Sălagiului (Σελατζίου), al Arvei ('Αρτούντιν, 'Αρτοκότιν), al Ugocei ('Ογγότζα), al Beregului ('Ιουμπερέκιν), al Ciceului (Τζιτζόβιν), al Ungurașului (Μπαλχανέτζιν = Balványos), al Bistrei (Ίίστραν). Aceasta alcătuia o diecesă destul de întinsă. Ardealul dădea la această diecesă partea sa nord-estică, de către Moldova, aceia care atîrna de castelania Rodnei sau era în legătură cu dînsa. Cealaltă parte a țerii n'avea nimic a face cu *magister* Balc și putea fi socotită la Constantinopol ca făcînd parte din sfera de activitate a Mitropolitului muntean, exarh al plaiurilor de peste Carpați.

Astfel diecesa egumenului-exarh Pahomie al stavropighiei de la Peri și Sighetului pornia de la Apusul Maramureșului, unde avea trei comitate în sus și unul (al Sălagiului) în jos, cuprindea, firește, toate satele maramureșene, pătrundea în Ardeal cu domeniul de patruzeci de sate al Ciceului¹ și cu cîtă moșie se ținea de cetatea, mai mică, a Ungurașului. Cît privește țara Bistrei, ea n'are nimic a face cu Ardealul, ci e valea rîului Bistra (ung. Sebespatak), care curge pe lîngă Petrova, unde a fost mai tîrziu reședință de episcop maramureșean.

De la această mănăstire cu un egumen care se putea socoti episcop și căruia lumea îi și zicea Vlădică, s'a luat deci obiceiul organizării în Ardeal a episcopiiilor de mănăstire, cum au fost a Vadului, a Geoagiului și a Silvașului.

Aceste împrejurări maramureșene nu sînt, de alminterea, fără analogie în alte părți românești, precum în Moldova. Astfel cînd Alexandru-cel-Bun făcu cea d'întăiu biserică de zid la Rădăuți, cea d'întăiu mănăstire domnească, el îi supuse nu mai puțin decît patruzeci de sate, și aceasta nu

¹ Bunea, *Vechile episcopii*, Blaj, 1902, pp. 18-19.

numai în ce privește «dajdea, poclonul (preoților) și cu veniturile toate», ci și cu «alte lucruri toate», între care trebuie să se înțeleagă și o legătură de ierarhie, un drept de alegere, de supraveghere, de globire și de pedeapsă. În aceleași condiții alte sate, «cu popii», erau închinat mănăstirilor, Putnei de pildă ¹.

În 1721 însă a ieșit la iveală o formă latină a actului patriarhal din 1391. Cercetîndu-l, vom afla în el multe și mari deosebiri față de originalul grecesc. Mănăstirii i se zice și biserică; călătoria lui Baliță la Constantinopol e pusă în legătură cu starea primejdioasă în care s'a'u fi aflat împărăția grecească (*infelici et urgente Imperii constantinopolitani statu*), pe cînd știm bine că în Iulie-Octombrie 1391 cadiul turcesc, primit în Constantinopol pentru judecățile coreligionarilor săi, își căuta în liniște de chemarea sa ². Se spune că Voievodul din Maramureș ar fi închinat «biserica» sa către Patriarhie, ceia ce n'are înțeles pentru acel timp și nu se atinge cîtuși de puțin în forma grecească, precum n'are rost, nici nu e atinsă binecuvîntarea lui Baliță de către patriarh. În loc să se definească legăturile Patriarhiei cu stavropighiile și să arăte calitatea de exarch a egumenului față de anumite Ținuturi (*χώραι*), se hotărește numai atîta că egumenul va avea dreptul de a strînge veniturile sale, de a îndrepta și a judeca față de *toți* locuitorii, clericii și *mirenii*, din anumite «pertinentiae» ale mănăstirii, între care se pun, foarte ciudat, la un loc țeri ca Sălăgiul și Ugocia cu castelele Ciceului și Ungurașului, înțelese într'un chip foarte restrîns, și cu sate care nu se pot identifica decît căutîndu-le pînă în comitatul Sătmarului sau în Bihor: «Megyesalja», «Berzava» (pentru Bereg), «Almazigy» (pentru Bistra!). Se mai adaugă o clausă care n'are nici-o explicație în împrejurările de la 1391; anume că orice adevărat Vlădică, «archiepiscop sau episcop», ar sta în mănăstire, va

¹ *Uricariul*, XVIII, p. 58 și urm.

² Iorga, *Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades*, I, pp. 46-7.

trebui să se supuie egumenuiui. În sfârșit, neînțelegîndu-se ce e o indicție, se pune, în loc de August 6899 din indicția a 14-a, 14 August 6989.

Se vede prin urmare că aceasta e o traducere *greșită* și o traducere *prefăcută* cu anumite scopuri. Acuma nu se mai putea vorbi de o autoritate bisericească întinsă peste o întreagă diecesă, și egumenii voiau să aibă măcar drepturi depline, *ca domni de pământ*, în șapte sate. Ei se temeau pe acest timp, în veacul al XV-lea, cînd răsăriau Vlădicii românești sau «grecești» uniți, pe cari-i sprijinia Cîrmuirea ¹.

Forma latină se lămurește prin porunca din 17 Iunie 1438 de a se face din nou hotărnicia satului Perî care se ține, spune actul, de «mănăstirea Sf. Arhanghel Mihail din comitatul Maramureșului, clădită după ritul grecesc» (*ad modum Grecorum*), cuvinte care nu se potrivesc cu strălucita situație de odinioară, pierdută după moartea Meșterului ctitor ². Tot așa se lămurește prin actele din 1456-7, care arată că «popa Simion, călugărul de la mănăstirea Sf. Mihail Arhanghelul lângă Apșa», împreună cu zece oameni cărora nu li se dă titlul de călugări, de și locuia în mănăstirea cea mare și într'o alta adausă pe lângă dînsa — chiar cuvîntul de «mănăstiri» e lămurit ca în actul latin de la 1391 prin «sau biserici» — suferiseră încălcări de spre partea orașenilor din foarte apropiatul Cîmpulung, care se vede la picioarele dîmbului de lut al mănăstirii ³. Tot așa și într'o poruncă din 1458, privitoare la aceeași neînțelegere, precum și într'un al patrulea act, citat în scrierea lui Dulșcovici, apare numai Simion, Simion Sălăgeanul, ca adevărat călugăr: «religiosus frater Symon Kalugyr», i se zice odată ⁴. Pe cînd mănăstirea noastră ajungea în acest hal, se ridica la o mare însemnătate *remeșia* catolicilor de la Sîntă-Măria lângă orașul Teceu ⁵. În 1479, preoții romîni din Maramureș erau

¹ V. *Sate și preoți*, p. 11 și urm., p. 316 și urm.

² Mihályi, *l. c.*, pp. 306-7.

³ *Ibid.*, pp. 377-8, 393-5.

⁴ *Ibid.*, pp. 406-7.

⁵ *Ibid.*, pp. 429, 469.

scutiți de anumite sarcini după cererea pribeagului episcop sîrbesc de Belgrad, — dacă actul ce s'a adus înainte, abia la 1721, e autentic¹.

La 1494, Maramureșul avea un episcop de lege grecească, luat dintre călugării fundației lui Koryatowicz (1360) — deci iarăși un egumen Vlădică² — la Muncaciū, pe de altă parte, Ștefan-cel-Mare, ajungînd Domn la Ciceu, făcuse episcopie românească la Vad, în vechea diecesă a egumenului din Perî. Acum înțelegem de ce se temeauă călugării de aici ca nu cumva unul din cei doi Vlădici să li iea mănăstirea ca să-și facă dintr'însa, măcar un timp din an, reședința.

Aceasta se și întîmplă de altminterea cu «Vlădica Rușilor». El se așază la Perî, ca în casa sa, și căpătă poruncă de la rege, în 1491, ca să i se dea veniturile episcopale de toți «preoții rusești» și de toți «țeranii de lege grecească»³.

Pentru a dobîndi acest privilegiu, el se învoise de bună samă la Unire.

La această încercare de usurpație, urmașul lui Simion Sălăgeanul, Ilarie, «de la mănăstirea bisericii Sf. Mihail din Maramureș», «egumen» (*prior*), și nu episcop, își pregăti o «traducere» cum îi venia la socoteală, după vechiul privilegiu patriarhal și-l aduse înaintea regelui Vladislav cînd acesta se coborî, în 1494, până în părțile Cașoviei. El aducea cu sine și originalul grecesc, «pe pergament, cu slove grecești și cu pecete de plumb», dar despre acela putea fi sigur că nu-l va ceti nimeni. În privilegiul «tradus din cuvînt în cuvînt» se mai prevedea că stareții vor fi aleși de preoți și de locuitori la un loc, cum se obișnuia a se face astfel de alegeri prin vechile noastre biserici și mănăstiri de peste munți. Regele primi să întărească decîi clausele, astfel prefăcute și îngustate, ale actului patriarhal. El puse însă lui Ilarie, care și el se va fi arătat cu aplecare către legea stăpînitoare, condiția îndoită, și foarte firească, de a *respecta*

¹ V. *Sate și preoți*, p. 14. Cf. Mihályi, pp. 536-7.

² *Ibid.*, p. 601, nota 1.

³ *Ibid.*, pp. 600-1. Pentru un înaintaș al său în 1485, «popa rusesc Luca», v. Basilovits, I, pp. 16-7. V. și *ibid.*, pp. 19-20.

pe Vlădica de Muncaciū, ca pe un mai mare călugăr (*sui Ordinis reverentiam*) și a asculta (*veluti superioribus suis*) pe arhiepiscopii ardeleni, pe episcopii ardeleni în însușirea lor de arhiepiscopi¹.

Vlădica de Muncaciū nu se lăsă însă cu atîta. Luîndu-și vechile scrisori de învoire, el veni în 1497 să strîngă veniturii și în satele maramureșene ale Perilor. La plîngerea lui Ilarie, regele-î chemă pe amîndoi la Buda, dar Rusul nu se încumetă să se înfățișeze, și astfel pentru a doua oară egumenul de Peri rămase biruitor².

III.

Dar lupta între Rusul de la Muncaciū și Romînul din Peri nu era cu puteri de o potrivă: astfel acesta din urmă trebui să rămîie învins. Veacul al XVI-lea nu cunoaște decît un episcop de Muncaciū pentru tot Maramureșul³. La 1552 începu să se clădească din nou mănăstirea Sf. Nicolae, care se dărîmase; egumen era pe atunci Ilarion, care căpătă și scutiri de taxe pentru preoțimea sa⁴.

În 1582, Împăratul, stăpîn al Maramureșului, supunea Vlădicăi de Muncaciū «și pe Rutenii ce se mai zic Romîni»⁵. Și la 1597 vedem pe episcopul Vladislav, întorcîndu-se de la Curte⁶.

Acest episcop era, neapărat ori, un Rus. Mihaî Viteazul, ajungînd stăpîn al Ardealului și rîvnitor al comitatelor unite cu el, între care și Maramureșul, nu putea îngădui aceasta. La 2 Iunie 1600, lua parte la sinodul din Iași Petronie, epis-

¹ Mihályi, p. 607.

² *Ibid.*, pp. 624-5. Venirea episcopului rusesc la Peri s'ar putea lămuri prin prădăciunile pe care prin 1490 le făcură ostașii lui Ștefan-cel-Mare în Maramureș, arzînd «multe moșii și orașe» (*ibid.*, pp. 628-30). De alminterea, mănăstirea de la Muncaciū era de lemn, iar cea din Peri, de zid.

³ Seria episcopilor de Muncaciū o dă Mondok, în al său *Schematismus dioecesis munkácsiensis*, apărut în 1876, pe care nu l-am avut la îndămină. Dar el se razimă de Dulișcovicî, prescurtîndu-l.

⁴ Basilovits, I, pp. urm., 27 și 32-3.

⁵ Dulișcovicî, I, p. 117, nota 3: «Rutheni quos et Valachos vocant».

⁶ Basilovits, I, pp. 38-40, 40-2.

cop de Muncaciū, care nu pare a fi fost nici el un Român¹. Trebuie să se amintească însă că la Muncaciū erau ostași împărătești și vameș împărătesc și că nici-odată Mihaï nu și-a pus aicea pîrcălabiî. Decî episcopul de Muncaciū pus de dînsul a trebuit, ca să fie neconținut în ascultarea lui, să locuiască aiurea de cît în acea cetate. N'am greși spîind că el a trebuit să șadă decî în mănăstirea de la Peri.

Două documente muntene din veacul al XVII-lea pomenesc pe «părintele arhimandritul Serghie de aiç de la Tismana, [pe care Mihaï-Vodă] l-au pus episcop în sfînta episcopie ce să chiamă Muncaciū, în Țeara-Ungurească», de «igumenul părintele arhieru Sîrghie carele aū fost arhieru la Muncaciū și la Maramureș, așezat de răposatul Mihaïl Voevod, cînd aū fost Domn în pămîntul Ardealului»². El a trebuit să fie adus de la Tismana, unde cîrmuia încă de la 1588, după data de Iunie 1600 cînd întîlnim pe Petronie, decî în cele din urmă săptămîni ale stăpînirii ardelene a lui Mihaï.

În 1601, după căderea lui, în 1606 chiar, el primia întăriri de la urmașii Voevodului în aceste locuri³. Sîrghie trebuise să meargă la 1603 la Çhiev, pentru sfințirea acolo⁴. Dar el stătea în legături și cu Moldova, și Simion-Vodă Movilă făcu să i se dea înapoi de orașeniî de la Hust averile ce se luaseră mănăstirii unde-și avea reședința⁵. Ea fu golită de acei ce se încuibaseră într'însa și întră astfel iarăși în stăpînirea «episcopului românesc», precum fusese a înnaintașilor săi. Porunca în această privință o dădu din Hust, la 9 Mart 1607, comitele Valentin Homonnay, candidatul căzut la alegerea unui nou rege al Ungariei⁶.

¹ *Studii și documente*, IX, p. 31

² *Convorbiri literare* pe 1901, p. 811; Arch. Statului, Tismana, pachetul 7 din *Netrebnice*, n° 6 (ed. Tocilescu, în *Columna lui Traian* pe 1874, pp. 237-8).

³ Mihályi, p. 394, nota 1.

⁴ Dulișcovicî, II, p. 79, nota 2.

⁵ Basilovits, I, pp. 42-3, 45-6, 46-7.

⁶ Mihályi, p. 394, nota. Cf. *Studii și doc.*, IV, pp. LXI-III.

Dar alt Homonnay, Gheorghe, se hotărî să facă Unirea cu Roma a Maramureșului, și chemă pentru aceasta în 1614 pe Atanasie Krupeski, din Przemyśl, în Polonia¹. Aceste împrejurări siliră pe Sîrghie să fugă în Polonia. Fuga aceasta a trebuit să se întîmple însă destul de târziu, supt Gabriel Bethlen, principele cel nou al țerii, pentru că episcopul, care n'a putut sta mult timp în această pribegie, a fost chemat de Radu Mihnea, ca Domn al Moldovei, și trimis în Țara-Românească, pentru a-l face egumen de Tismana, fiului lui Radu, Alexandru-Vodă Coconul, deci între anii 1622 și 1625. «Apoi răposatul părintele Domniei Mele», scrie Alexandru în April 1626 — data numirii —, «Io Radu Voevod, Domnul țerii Moldovei, l-au adus din pămîntul leșesc la Domnia Sa, apoi l-au trimis la Domnia Mea ca să-l am întru cinste, cu socotință și cu bună căutare de cătră Domnia Mea»².

De mai mult timp, Spiridon, episcopul Vadului, prietenul calvinismului, pe care îl ajuta unii principii ardeleni, luase titlul de Vlădică al Ardealului și al Maramureșului și căpătase chiar de la Gavril Báthory, încă din April 1608, puterea suferitească asupra Maramureșenilor³. După moartea lui se găsi un episcop ardelean, un Mitropolit, Simon Ștefan, care să ajute planurile de calvinizare ale Rákóczeștilor, și astfel și el purtă titlul de Vlădică al Maramureșului, unde locul lui Sîrghie nu fu luat de nimeni. Titlul maramureșean rămase apoi în intitularea Mitropoliților, dar Scaunul de episcop de Muncaciú găsi totdeauna printre Ruși cine să-l ocupe.

Astfel, urmașul lui Serghie fu, în 1618, un Eftimie, apoi, în 1623, Petronie, de bună samă cel ce mai păstorise odată⁴. În locul lor vine în 1627 Ioan Grigorovicî, apoi Vasile Tarasovicî, care fu sfințit în Moldova, de marele Mitropolit Var-

¹ Dulișcovicî, II, p. 81, nota 1.

² *Col. I. Traian*, I. c.

³ Bunea, p. 76, nota 1; Iorga, *Doc. Bistriței*, II, pp. 94-5, n^{le} CCCLII, CCCLIV. V. și actul 29 al Ac. Rom. (semnalat de d. Al. Lăpădatu).

⁴ Basilovits, I, pp. 47-9 (era numit și pentru comitatele vecine); Dulișcovicî, II, p. 81 și urm. un Porfirie, înainte de Petronie, *ibid.*, III, p. 127.

laam, la 1633, în toamnă, și abdică la 1642, în urma suferințelor la care-l supuseră dregătorii domnului din Muncaciū, principele ardelean Rákóczy I-iū, pentru că mergea la Căsovia ca să încheie Unirea cu catolicii. Și unul și altul erau «episcopi de Muncaciū și de Maramureș», deci și ai Romînilor, adăugîndu-li-se explicit dreptul de a supraveghia «mănăstirile, egumenii și arhimandriții», deci și mănăstirea din Perî ¹.

În locul lui Vasile fu ales acum de partida catolică, odată cu declarația de Unire de la Ungvár (1649), alt Rutean, Petru saū, călugărește, Partenie Rotosinschi, care rămase unit cu Biserica Romei, pe cînd cei doisprezece preoți ruși trecuți la calvinism, în posesiunile de la Muncaciū ale văduvei lui Gheorghe I-iū Rákóczy, ridicau din mijlocul lor pe episcopul Porfirie Ardan, un Grec. Numărul preoților ce urmau pe Partenie era de 370, dintre cari de sigur destui Romîni. De și unit, noul episcop merse la Mitropolitul neunit al Ardealului și fu sfințit acolo, în 1651—se zice cu ajutorul a doi egumeni din Moldova (ceia ce e foarte greu de crezut însă)². Dar principesa nu-l primi nici după aceasta în mănăstirea de lemn de la Muncaciū pe care o ocupase, luîndu-î și toate veniturile. Totuși consacrarea lui fu recunoscută de ierarchia catolică la 1655 și i se supuseră chiar, la 1660, de arhiepiscopul de Strigonia toți uniții din Ungaria. I se dăduse un adăpost în mănăstirea Krasnobroda, la Ungvár ³.

Mănăstirea de la Muncaciū adăpostia pe atunci, încă din 1658, alt episcop, acesta însă, nu calvin, ci ortodox, Ioanichie Zaican, poate Romîn de loc, de la mănăstirea Miszticze, în comitatul Bereg. Se întîmplă că fugarul Domn muntean Constantin Basarab, după neizbînda încercării sale de cucerire a Moldovei, fugi în Polonia și de aici în aceste părți ale

¹ Basilovits I, p. 50 și urm., p. 54 și urm., 57-8, 60 (confirmat la 1644), 62 și urm., 66-7, 69 și urm., 78, 80-3, 92 și urm., nota. Vicariul lui Vasile era protopopul Ioan Marinici.

² «Episcopul de Bistra» poate fi un protopop de Bistra. Cellalt, «episcopu moldovenesc», vre-un arhieru pribeag. V. Dulișcovici, II, p. 97, nota.

³ Nilles, *Symboles ad illustrandam historiam Ecclesiae*, etc. II, p. 824 și urm.; Basilovits, II, p. 88, f. 94 și urm.

Muncaciului, unde se afla mama aliatului său, al doilea Gheorghe Rákóczy¹. Evlavial făcu să zidească din piatră biserica de lemn a lui Koryatowicz, și inscripția pomenește că el a mîntuit-o întru amintirea soției sale moarte, Doamna Balașa, la 13 Maiü din acest an 1661². El trăia încă la 1684³.

Nici Ioanichie nu plăcea însă de la o vreme stăpînitorilor cetății Muncaciului, și astfel întîlnim pe rînd pe acolo episcopi fără trînicie, precum Iosif Voloşinovschi (1670-5), care se întîlnește de trei ori în trei sate deosebite, arhimandritul Mihail Serbin, așezat în Muncaciü chiar (Decembre 1675), ca și Greul Teofan Mavrocordat din 1677 și Ieronim Lipnițchi din 1685-8. Biserica latină încearcă și ea cîțiva administratori, și în 1684 ea trimete pe un P. Kaminszky, care știa zece limbi și cunoștea foarte bine țara. Protopopiï din Sătmar ajunseseră acum aproape neatîrnați⁴.

Urmașul lui Ioanichie la biserica lui Constantin Vodă fu un Metodie Racovețchi, venit de la Tökölianî din Cașovia, care păstoriă la 1688, luîndu-și titlul de «episcop de Muncaciü, Machowicza, de Zips, de Krasnobroda, Maramureș și prin toată Țara Ungurească». El avea fii și o fată, trăia larg și nu știa carte: îl sfințise un pribeag. Lipnițchi i se făcu vicariü. Catolicii cercaseră în zadar să-l ducă la Sîrbii din Erlau, ca să rămîie acolo⁵.

Pe atunci însă Partenie aflase un dibaciü și luminat continuator în Greul din Chios, mai mult italianisat, Iosif de Camilli, care purta titlul de «episcop de Sivas [în Asia], de Muncaciü, de Maramureș, de Machow, de Zips, de Komárom, vicariü apostolic al poporului de rit grecesc în toată Ungaria și sfetnic al Împăratului», care era acum stăpînul desăvîrșit al acestor părți. Încă de la 1690, el ținea un sinod la Sătmar. De frica lui și Metodie se declară gata, în 1689,

¹ Vol. IV, pp. CCCIX-X.

² Basilovits, I, pp. 100-1.

³ *Ibid.*, p. 102. Cf. Dulișcovicî, III, p. 69 nota, 70 nota, 71 nota.

⁴ Basilovits, I, p. 103; Dulișcovicî, II, p. 123 și urm. Cf. *ibid.*, III, pp. 127-8.

⁵ Dulișcovicî, II, p. 137, nota.

să primească Unirea, care venia astfel din Maramureșul cîștigat asupra Ardealului¹. Camilli tipări și un *catechism* pentru Romîni, pe cari-l cuprindea însă în numirea de «neamul rusesc», chiar cînd scria pe limba lor; o a doua ediție, cu titlul neschimbat, ieși douăzeci de ani după moartea lui, în Sîmbăta Mare, la 1726².

II.

Prin aceste mijloace și prin altele, el căpătă în 1693 Crasna românească și în 1699, Unirea preoțimii românești chiar și din alte părți ungurene³.

Totuși Romîni din Maramureș își păstraū dorința lor de a trăi bisericește deosebit de Ruteni. În 1635, se prevedeaū în dieta comitatului, veniturile «Vlădicăi romănesc». El era atunci (1635-7) popa Dimitrie, care nu resida însă la Perî, unde se va fi dăruit mănăstirea, ci în mănăstirea cea nouă de la Moiseiū, din Răsărit, închinată Putnei din Moldova⁴. El fu prigonit un timp de vice-comite, pîrit de preotul din Borșa, ca trădător, dar rămase, poate pînă pe la 1640-50, cînd nu știm cine-l va fi urmat în Maramureșul romănesc. N'are o deosebită însemnătate faptul că vedem pe Tarasovici primit de adunarea țerii supt anumite îndatoriri din partea lui.

Încă de la începutul negocierilor pentru Unire, se găsi cine să gîndească și la Romîni din Maramureș. Un anume Isaia, grec de la Atos, fost paroh în Careiū, apoi (1692) în Debreșin, trecut la Unire cu toți preuții «din Ținutul Orăzii și comitatul Bihorului, pînă la Gelmariū», se îndatori față de Camilli «că-l va aduce pe toți la Unire chiar și fără voia lor»⁵. În Ianuar 1694, el era numit vicariū unguresc peste

¹ Dulișcovicî, II, p. 27.

² Nilles, *l. c.*; *Biłl. rom.*: II, p. 27, n 190; vol. XIII, cap. 1.

³ Dulișcovicî, II, p. 15, nota; Basilovits, II, p. 93.

⁴ Tit Budu, *Disertațiune despre episcopii și vicariii romîni din Maramureș* Gherla, 1891, p. 19; Bunea, pp. 82-4.

⁵ *Sate și preoți*, pp. 197-8.

Romîni (*in partibus Hungariae super Valachos*). Se așează în Țara Oașului, la mănăstirea din Bicsad, în 1700, și de acolo mergea cu alaiu de cîte paisprezece oameni, prin sate, impovărînd pe preoți, cari se plîng peste un an, în frunte cu protopopul Băii-Marî, Pantaleon. În 1701 încă, Atanasie, Vlădica ardelean, căpătase apoi de la Împăratul părțile Orăzii și Bihorului pentru sine. Isaia fu ucis la 15 Maiu, în mănăstire, de un hoț, și se dădu vina pe Romîni¹. Camilli trebui să aleagă în 1705, pentru Bihoreni măcar, un vicariu deosebit, pe protopopul Sătmarului, Bizanție, care fu apoi episcop².

Ca urmaș al lui Isaia, trebuie să se socotească Iosif Stoica. Unii înnaintași ai acestuia fuseseră poate sfințiți, ca și Partenie de la Muncaciū, în Ardeal, a cărui episcopie fusese ajutată de principii calvini în tendințele sale ierarchice. Iosif, numit de principele Apaffy, își căută de sigur consacrarea în Moldova, ca și acel înnaintaș al său care aduse, prin anii 1670-80, Mitropolitul Dosoftei actul patriarchal din 1391. Departe de a se supune Ardealului, el nu recunoscuse episcopia, întărită de Calvinii, a lui Teofil (ales în 1692), ci deșteptînd, în puterea privilegiului patriarchal, vechiul titlu de exarch al unei stavropighii, luă titlul de administrator ortodox al Bisericii Ardealului³.

Acest titlu îl luăm din antimisul de la 1693, al acestui episcop, antimis tipărit probabil în Moldova, și care, lucrat de călugărul Nicodim, poartă supt icoana cea mare, obișnuită, a Cinei celei de taină, un chip al Sf. Mihail, — ceia ce înseamnă iarăși legătura cu vechea mănăstire din Peri. El nu stătu însă totdeauna acolo, căci pe la începutul veacului al XVIII-lea i se zicea «Vlădica din Hust». În 1690, Stoica ținea un «parțial sãbor», cu protopopi de-ai săi, la Budești, în Ținutul maramureșean sud-vestic al Cosăului, și

¹ Basilovits, II, p. 90 și urm.; Dulișcovicî, III, pp. 17-8, nota.

² Dulișcovicî, III, p. 29, nota 1.

³ V. antimisul său din 1693, în acest volum, p. 298, n^o v. Cf. tipărirea lui cu litere latine și lipsurî în Nilles, p. 268, nota 3.

judeca o afacere de moșie, de «iosag» preoțesc¹. La 13 Maiu 1695, el dădea o singhelie, pecetluind-o cu o pecete mare care cuprinde chipul Sf. Mihail; el stătea atunci «la mănăstirea Giuleștilor, unde este hramu S[fe]ti Mihail A[r-ha]ngh[e]l». O altă singhelie, din 31 Mart 1696, e pecetluită cu o a doua pecete, purtînd coroana, semnele pastorale și un ostaș călare, semn că Stoica se coboria dintr'un neam de nobil². La 17 April 1698, Stoica stătea totuși la judecată în Sighet, spre a hotărî în cearta dintre «jupîn Steț Lupu» și «jupîneasa Codrea Axinia», care trăsese de păr în biserică pe Măriuța lui Steț. Hotărîrea pleacă de la «săborul mare din Sighet, pre Scaunul părintelui Vlădica Iosif Stoica, fiind Sfinția Sa de față și protopopii din erașul de sus: proto-popul Grigorie din Vișăul-de-jos, popa Gheorghie din Săcel, popa Ionașco din Vișăul-de-mijloc, protopop Lupu din Giulești ierașul Cosăului, popa Lupu din Berbești, protopop Ioan din Jalova ierașului de Sighet, popa Ștefan din Trapșa-de-jos, popii din Slatina, — toți asesori săborului mare, — Jupîn Dan Laslo din Biserica-Albă, Jupîn Nan Iuon din Slatina, asesorii, fruntașii oarmeghieii»³. Cele mai multe din aceste sate, curat românești, se află pe valea Vișăului și în părțile de pe lingă Sighet ale Tisei. Și în Iunie Stoica era la Sighet. În ziua de 1-iu Ianuar a anului 1699 «Vlădica românesc al Maramureșului» era, cu astfel de trebî de sobor, la Drăguiești⁴. Un act pe care-l tipărim în acest volum, ni-l arată dînd, la 23 Ianuar 1700, o singhelie unui preot din Comorzana, în colțul apusean al țerii, — din Ciumălești⁵. Peste doi ani, acest ortodox neînduplecat, care luptă și cu scrisul împotriva Unirii, mergea la Sibiiu să dea la Guvern lămuriri în privința purtării sale, și era lăsat să se întoarcă acasă⁶.

¹ Budu, pp. 59-61.

² Dulîșcovicî, III, p. 27, p. 28, nota 1.

³ Budu, pp. 56-8.

⁴ *Ibid.*, p. 61.

⁵ Acest volum, p. 234, n° IV.

⁶ După *Memoriile* lui Nicolae Bethlen, în I. Pușcariu, *An. Ac. Rom.*, XXIII, p. 7; cf. Bunea, pp. 103-4.

Acte de ale lui se mai întimpină la datele de 1704, 1707, ba chiar o carte de iertare pentru niște bigamii e datată din Sighet, în 1711. Îi mersese așa de bine în aceste ultime timpuri de păstorie, încît la 1708 se cerea, de frica lui, numirea fără zăbavă a unui episcop unit, în locul lăsat liber de moartea lui Camilli¹. Îl chema și egumenul Petronie de la Muncaciū, prin doi protopopi trimeși de dînsul².

În 1702 însă, unul din concurenții lui Atanasie Anghel, la alegerea de episcop ardelean, Ioan Țircă, om «învățat în limba ungurească și latinească», era prins de Iesuitii și ținut în lanțuri. De răul catolicilor, el se dădu cu calvinii, cari-l furară din temnița de la Bălgrad, îl ascuseră la Aiud, în vestitul lor Colegiu, și-l numiră protopop al Inidoarei, unde stătu mult. De aici el trecu în Maramureș, unde, din posesiunile sale moștenite, Francisc Rákóczy ducea lupta împotriva Casei de Austria, cu acele cete de *curuși*, care erau alcătuite în mare parte din Romîni. Înnainte de moartea lui Stoica, Rákóczy, care pregăti Maramureșul, în 1707, și un nou episcop unit, cu sfințire de la Chiev³, numi pe Țircă episcop, dar nu al Maramureșului ci «al Ardealului», cu Maramureșul, firește, împreună. Noul Vlădică fu silit însă a trece în Moldova. Cînd, în vara anului 1706, lucrurile se aplecau spre o pace între Împărat și Craiul Curuților, el scrie din ascunzătoarea sa aceluși cu voia căruia era episcop, rugîndu-se să nu fie uitat⁴. Cererea i se îndeplini și, cînd, în 1707, Curuții intrară biruitoři în Ardeal, Țircă era cu dînsii, și el sili pe Atanasie unitul să fugă la Sibiiu, unde era Guvernul⁵. Un noroc așa de trecător ca și al armelor rákóczyene. Poate că mai dăinui un timp prin Maramureș, sfințind preoți și în Ardealul-de-sus⁶.

¹ Dulișcovicî, III, p. 35, nota 1.

² *Ibid.*, p. 36, nota.

³ Nilles, II, pp. 864-7.

⁴ Șincai, III, pp. 331-2; *Studii și doc.*, IV, p. 72, n° LXVII. Cf. Bunea, art. Circa în «Enciclopedia romînă».

⁵ Cf. Nilles, I, pp. 372-3.

⁶ Bunea, *Ioan Inocențiu Klein*, pp. 313-4, 349.

Pe o carte bisericească de la Sătcel se înseamnă, în 1700, pe lângă numele Vlădicăi Iosif Stoica, și al «protopopului Ștefan Petrovan din Petrova»¹. El înlocuise acuma pe Stoica și pe Țircă în toamna anului 1711, când era sfințit în Moldova și făcea făgăduieli de Unire, din Alba-Iulia, unde-l adusesese teologul episcopiei unite. El se gândia la «imunitatea ecleziastică» ce ar fi să-i dea pentru aceasta Împăratul, iar catolicii discutaū asupra chipului cum i s'ar putea așeza și lui un teolog în coastă². În 1712 el era înapoi la Petrova și seria intitulându-se «popa Ștefan alias Serafim, episcopul celor de lege grecească din varmeghea Maramureșului». În 1714 acolo-l bătea un dregător străin, de la care culezase a-și cere veniturile³. Aceiași era și în 1715 reședința lui⁴. Mai știm că el sfințiă preoți și prin părțile de sus ale Ardealului⁵. Sfirșitul lui e cu totul necunoscut.

Ca urmaș al lui se întîmpină un Dosoftei, căruia i se zice Dosoftei Teodorovici. El se intitula «arhimandrit și administrator episcopiei Maramureșului»⁶. Mănăstirea Perilor era de sigur în ruină pe atunci, — pricina pentru care Serafim stătu în vechea lui protopopie de la Petrova. Dosofteiu a putut fi însă arhimandrit într'o altă mănăstire, înfloritoare tocmai pe atunci, Moiseiul, închinată de ctitorii săi la mănăstirea moldovenească a Putnei⁷. Acolo va fi și stat noul episcop. Despre dînsul se mai știe că sfințiă, ca și Țircă și Serafim, preoți și în Ardeal, lucru care se opri în 1728, pentru a nu se jigni interesele Unirii⁸.

¹ V. vol. următor.

² Acest volum, pp. 282-5.

³ Marki, în *Ungaria*, II, p. 423, citat la Bunea, *Vechile episcopii*, p. 105.

⁴ Acest volum, p. 234, n^o V.

⁵ Bunea, *Ioan Inocențiu Klein*, p. 314 (satele Dumbrava și Răpedea-de-jos). Trebuie să se cetească: «Petrovanu Serafim», nu «Petrovan, nu Serafim». Cf. *Vechile episcopii*, p. 105.—În călătoria mea prin Maramureș, am trecut pe lângă Petrova, care e în calea de la Vișău spre Sighet, dar nu m'am putut opri. În biserica de acolo ar trebui să se cetezeze însemnările din cărți.

⁶ Budu, p. 59. Adausul lui Dosoftei e firește ulterior documentului.

⁷ Acest volum, pp. 234-5, n° VI; p. 237, n° XI.

⁸ Nilles, I, p. 494; cf. Bunea, *I. Inocențiu Klein*, p. 3.

La 1723 încă se împrăștiaă și prin bisericile românești din Maramureș antimise de la Gheorghe Ghenadie Bizanție (Bizânczy), episcopul rusesc unit al Muncaciului, care purta titlurile lui Camilli. El avea un vicariu pentru Maramureș în special, iarăși un Rus, din Zips, Procopie Hodermarski, frate al episcopului de mai înainte, Iosif ¹. Ghenadie izbutise a goni pe Dosoftei și a strînge un sobor de Unire la 1716. Un decret împărătesc înlătură la 22 August 1720 pe schismatic. Dar la moartea biruitorului său, la 1733, el se ivește iarăși, și vicariul Olszawski se plînge de uneltirile acestui bătrîn aproape orb, care a început iarăși a sfinți preoți în mănăstirea de la Uglea, unde stă; el propunea ca Dionisie să fie prins și închis în vre-o mănăstire de lângă Muncaciū ².

În ultimele timpuri, Bizanție avuse de lucru și cu episcopul blăjean, Ioan Inochentie Klein. Acesta fusese totuși preotit în mănăstirea Sf. Nicolae, unde venise ca tînăr student și-si făcuse noviciatul. Acolo trimesese el, pentru același scop, trei clerici ai săi, dintre cari doi erau să fie și episcopi: Atanasie Rednic, Silvestru Caliani și Grigorie Maier (1738). Totuși Klein căută cu tot dinadinsul să cuprindă supt cîrja sa Maramureșul românesc ³.

De aici rezultă că același Klein nu veni să sfințească la Pocî, cum i se cerea, pe urmașul lui Bizanție, Blajovschi, care nu voiă să vie la Blaj ⁴. Noul episcop trebui decî să meargă la mănăstirea Uniev, în Polonia.

Încă de la 1725 de altfel, s'ar fi luat o hotărîre definitivă, prin care orice legătură bisericească cu Ardealul era ruptă

¹ V. cap. *Antimise*.

² Dulișcovič, III, p. 100, nota: «In comitatu Marmoros delitescit etiam-num notus ille unus senecio iam coecus, Dosotheus Theodorovics dictus, in monasterio uglensi, dictus episcopus... Reassumsit temerarius decrepitas vires suas». Cf. pp. 65 nota, 76 nota, 118 nota.

³ Basilovics, II, pp. 174-6 (cf. Bunea, *I. Inocențiu Klein*, p. 7); Dulișcovič, III, p. 118, nota.

⁴ *Ibid.*, p. 115, nota I.

și episcopul de Muncaciü căpăta toate drepturile asupra țerii ¹. În 1736 țara trecu și politicește la Ungaria ².

Romîniî se ținură de acum înainte de acel Scaun străin, căruia i se împotriviseră patru veacuri. Dar episcopii ruteni numiaü, pe lingă un vicariü general de neamul lor, și cite un «vicariuş a sfîntului sobor a Maramureşului», dintre Romîni. Astfel a fost supt Vlădica Blajovschi (1738-42), protopopul Văsilie din Giuleşti. În circularele către Romîni se întrebuiņa limba românească. Totuşi Romîniî nu erau mulţămii cu atita, ci, unind conştiinţa naţională cu conştiinţa ortodoxă, ei dădură ascultare lui Sinesie, episcopul de Arad, care avea legături cu Rîmnicul, unde tipăria și cărți ³. Cînd episcopia se duse la Ungvár, rostul vicariului pentru «districtele româneşti mai depărtate», vicariul plătit din veniturile Bisericii bogate a Orăzii-Mari, ajunse și mai însemnat (1776) ⁴. Cite unul dintre acești vicari, ca Gheorghe Köszeghy, care era din Banatul Timișoarei și căruia Romîniî îi ziceau Chiseghî, știa chiar foarte bine limba noastră ⁵.

Abia în 1856 însă vre-o sută de parochii rămase în mîna Romînilor se uniră cu diecesa unită ardeleană de sus a Gherlei, înființată în 1853. Aceasta dă puțință unei oarecare mișcări culturale româneşti în această țară românească, mai nenorocită decît celelalte, a Maramureşului.

Adaus.

În satul Giuleşti am găsit singura *metrică* veche maramureșeană ce se știe a se fi păstrat. Într'un caiet de hîrtie tare, în 8° mic, un șir de preoți din vechiul sat al Giuleștilor — a căruî istorie, fără nici un interes, de alminterea, se poate urmări după *Diploamele maramureșene* ale d-lui

¹ Budu, p. 24.

² Acest volum, p. 235, n° VII.

³ V. vol. IV, p. 88; Mangra, *Služba sfințirii bisericii*, Arad, 1905. Cf. Budu, p. 31.

⁴ Budu, p. 31.

⁵ Budu, p. 32 și în acest volum, p. 239 și urm.

Mihályi — înseamnă, întâiu în latinește, apoi în românește, botezurile, cununile și îngropările din satul lor. Scrisoarea e de cele mai multe ori cu totul neajutată. Reproducem aici tot registrul în transcriere fonetică, îngrijită, lăsînd numai la o parte semnul ̂ pentru ı (înlocuit cu *cz*), din neîndestularea materialului tipografic.

Vechiul urbariu al Beiușului.

În proprietatea mea se află, într'un caiet lunguieț, din anul 1600, urbariul domeniului Beiușului, care se ține astăzi de episcopia românească unită a Orăzii-Mari. A-I reproduce în întregime, cu condițiile agrare, nu mi s'a părut de nevoie. Chiar din nume n'am reprodus, de ia un loc, decît pe acelea care pot să ofere un interes de limbă. Din nenorocire, ele sînt foarte vițiate și pe lîngă aceasta, de tot rău scrise.

VI.

DOCUMENTE AMESTECATE.

Despre protopopii indieni

Despre protopopii indieni, care se afla de obicei
in starea de libertate si care sunt...

I.

Acest act al lui Ludovic-cel-Mare înfățișează un interes deosebit pentru că din el se vede că în ultima luptă a regelui cu Vlaicu-Vodă al Țării-Românești *el și-a câpătat în-nașpoi Severinul*. D. Hasdeu l-a văzut în 1874, pe cînd actul era în stăpînirea d-lui Carol Szabó, și a dat un bun resumat în *Col. lui Traian* pe 1874, p. 126. Romîniî aceștia sînt de sigur fiii unui Raicu, de și odată numele acestuia se află scris «Wayk». Cf., pentru împrejurări, articolul meu *Luptele pentru stăpînirea Vidinului*, din «Convorbirile literare» pe 1900.

II.

Un act de la Vlad Dracul nu poate să fie fără interes. Acela pe care-l dăm aici într'o traducere din veacul al XVIII-lea, are, de sigur, o formă neobișnuită. Ea vine însă, nu dintr'o falsificare, ci din neînțelegerea traducătorului din slavonește, care și-a permis și adăugiri. Căci unele formule sînt foarte bine păstrate, și nu e unul din boierii citați care să nu se întîmpine în alte acte de la Vlad însuși sau de la cei mai apropiați urmași ai săi. Vezi I. Bogdan, *Relațiile Țării-Românești cu Brașovul și cu Țara-Ungurească*, I, București, 1905, p. 72 și aiurea.

III.

Despre protopopiatul Inidoarei.

Încă din vechi, tîrgul Inidoarei, care se ținea de cetatea Hunyazilor, aveau o biserică de lemn. Atît Ladislas, cît

și Matiaș, fiii lui Ioan Corvinul, încuviințează facerea ei din nou.

Peste cincizeci de ani de la această învoire, Beatricea, văduva tânărului Ioan Corvin, fiul natural al lui Matiaș, folosindu-se de drepturile pe care le aveau ctitorii, numește protopop la biserica înnoită în 1456 pe un anume Petru, preotul de la «Zoczath». Pe același timp întâlnim un protopop la Șebești, în părțile Beiușului¹. Sînt cei mai vechi protopopi ardeleni. Ei se întâlnesc înainte de biruința calvinismului, și prin urmare așezămîntul trebuie să fie de obîrșie greco-slavă, adus prin principatele noastre; cu toate că actele cele mai vechi nu cuprind aici nici-o mențiune de protopop, trebuie să se amintească de prezența în Moldova la sfîrșitul veacului al XIV-lea a unui protopop grec trimis de la Constantinopol pentru ca să împace certele bisericesti din această țară². Într'un fel, ei îndeplineau și sarcina de episcopi.

La 12 August 1582 abia, găsim o nouă numire de protopop, pe care o face comitele perpetuu al castelului, Ioan Török, urmaș al lui Valentin Török, care cel d'întăiu avuse acest loc. Data aceasta, protopopul se chiamă Moise, și i se dau drepturi întinse, de supraveghere și strîngere a veniturilor³.

Ghenadie, Mitropolitul ardelean de la începutul veacului al XVII-lea, întărește printr'un act românesc pe protopopul de Inidoara Ianăș, și acesta se mai bucură de două întăriri, a lui Ștefan Simionovici și a lui Sava Brancovici. Pe vremea

¹ Vol. XIII, la Șebești.

² Iorga, *Geschichte des rumänischen Volkes*, I, p. 296. Cf. A. Grama, *Instituțiunile calvinești în biserica românească din Ardeal*, Blaj, 1895, p. 207 și urm.

³ Acest volum, pp. 278-80. N-l V e și în Cipariu, *Acte și fragmente*, p. 72; același, *Arhivul*, p. 611. N° VIII, în *Acte și fragm.*, pp. 253-4, n^o X, *ibid.*, pp. 254-5 (trebuie a se îndrepta la mine: «spăsască» pentru «stăiască» și «parfie» pentru «partie»). Din n° XI, Cipariu are apoi o formă tipărită, cu un adaus la urmă: «drept aceea, fiule, și ție ți se cadese fiu treaz, nebețiv, nesfadnic, neubitoriu de argint, ce blînd, smerit, cu învățătură bună, ca se te spășești si pre tine și pre cei ce te vor asculta».

acestor din urmă ierarhii erau alcătuite în protopopiate după moda calvină Ținuturile din jurul localităților Alămor, Orăștie, Hațeg, Hunedoara, Ilia Murășului, Beiușul sau Șegheștii, precum și Țara Făgărașului, unde se rînduiseră trei protopopi¹.

Moise avu ca urmaș pe Nicolae, iar în locul acestuia fu numit administrator, la 1696, de Vlădica Teofil, începătorul Unirii cu Roma, un preot Ioan, din oraș chiar. La 1715 iscălește într'un act popa Moise din Inidoară, lângă mai mulți nemeși de acolo și fără să se dea numele protopopului².

Cu aceasta se încheie șirul actelor ce se păstrează încă în archiva bisericii din Inidoara.

Celelalte documente din acest capitol sînt singheliile și scrisorile episcopale care n'au nevoie de lămuriri. Cu privire la n^{le} xv-vi, se poate adăuga că alte scrisori ale lui Pataki s'au dat în Nilles, pp. 32-3, 406 și urm.

¹ Petru Maior, *Ist. bisericăscă*, p. 72 sau Cipariu, *Arhivă*, p. 629.

² Acest volum, p. 282, n^o x, pp. 386-7, n^o xvii

VII.

DESPRE ANTIMISE.

Antimis se numește mărâma de pînză, rare ori de mătasă care, cuprinzînd moaște de sfinți cusute într'însa, se așterne pe masa altarului, pe care se face sfînta slujbă. Pe antimis se înfățișează cîna cea de taină une ori, iar de regulă punerea în Mormînt. Une ori se adaugă dedesupt vre-un sfînt ocrotitor. În cele patru colțuri sînt evangheliștii. Se mai vede crucea, uneltele răsîgnirii, inițiale ¹. O inscripție încunjură margenile, o alta se află supt scena din mijloc. Ele amintesc pe arhierul care a sfințit antimisul.

Timpul, cu schimbările ce le aduce, ca și obiceiul, observat pe alocurea, de a se da antimisuri nouă de fiecare arhieru ce se urmă în Scaun, a adus peirea multor sute și mi de astfel de prețioase documente de istorie și artă.

Aceasta s'a întîmplat mai ales la noi dincoace de Carpați, unde nu e nimic mai rar decît să găsești un antimis vechiu. Romîni de dincolo, și în acest domeniu, au păstrat mai bine. La expoziția din 1905 de la Sibiu, ca și prin deosebite parohii am putut strînge astfel o mulțime de tipuri de antimise. Atunci nu mă gîndiam să le dau unul după altul, așa încît la unele am lăsat, în grabă, la o parte formulele.

Cele mai vechi antimise ale noastre erau de sigur slavone, Din Țara-Românească însă, nu s'a păstrat nici-unul cu inscripția în această limbă. Tot așa nici din Ardeal, care a urmat în viața sa bisericească mai ales exemplul principatului ce era mai mult în hotar cu Romîni ardeleni. Din Moldova avem însă un antimis slavon, de și nu e mai vechiu

¹ Pe antimisul lui Iosif Stoica ele sînt: III. VI. III. K4. MA. 05.

decît începutul veacului al XVIII-lea, dar la cuvintele în vechea limbă bisericească care pomenesc pe Pahomie de Roman (1707-14), urmaşul Ghedeon (1737-43) a adus o noţiţă românească. Slavone sînt antimisele episcopilor de Muncaciü, chiar pentru bisericile româneşti care-î recunoşteaü, şi tot slavon e şi acela al episcopului român din Perî, de la sfîrşitul veacului al XVII-lea, Iosif Stoica.

Antimise greceşti încep a se răspîndi prin călătoria şi petrecerea îndelungată a patriarhilor Răsăritului, mai ales a celor de Ierusalim, în principate, precum şi prin daruri de ale negustorilor greci aşezaţi de la un timp în monarchia vecină. Un patriarh de Antiochia, Silvestru¹, împarte antimisuri greco-romîne (1748).

Desemnul şi formulele sînt deosebite de la o ţară la alta. Dar Ardealul se ţine destul de strîns de Ţara-Românească, pe cînd o asemănare se vede între Moldova şi Maramureş.

Cel mai vechiü antimis al Mitropoliei muntene e de la Teodosie, din vremea lui Constantin-Vodă Brîncoveanu. Cunoaştem apoi pe acelea ale lui Mitrofan, Neofit şi Grigorie I-iü, şi în sfîrşit pe al lui Ignatie Grecul², din veacul al XIX-lea. De la Rîmnic se cunoaşte un antimis al lui Climent, altul al lui Grigorie şi un al treilea al lui Filaret. N'am găsit nici un antimis buzoian.

Din Moldova avem antimisul de Roman, citat, şi unul ale Mitropoliei, supt Gavriil Calimah.

Din Maramureş, un antimis din 1723 al lui Gheorghie Ghenadie Bizanţie, se adauge la acela, iarăşi analizat mai sus, al lui Iosif Stoica.

Un antimis, mai vechiü, de la Vasile Tarasovicî are acest cuprins, în traducere latină (Dulişcovicî, III, p. 70, nota):

«Gratia S. et vivificantis Spiritus, opera d. Basilii Taraszovics, episcopi Munkacs. ac Marmaros. ac totius Hungariae orthodoxae s. cath. Ecclesiae et ap. consecratum an-

¹ V. tabla la *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea*.

² V. ale mele *Inscripţii din bisericile României*, I, p. 288.

timisium, hoc est portatile altare magni domini Dei salvatoris nostri Ihesu Christi ad celebranda divina liturgiae mysteria ad [ecclesiam S. Ioannis Baptistae et praecursoris Domini in possessione Nereszvicza, mense iunii 20], 1648».

Se pomenește și antimisul din 1666 a lui Ioanichie (*ibid.*, p. 68, nota).

În Ardeal antimisele încep cu Iosif Budai. Până la scisiunea religioasă, ele urmează cu Varlaam, Teofil și Atanasie, care a pecetluit Unirea.

De aici înainte, avem măcar câte un antimis, de la fie. care episcop unit. Când Curtea austriacă trimete și episcopi neuniți, începînd cu Dionisie Novacovicî, avem și întreg șirul antimiselor de la aceștia.

De la Oradea-Mare însemnăm antimisele lui Darabant și Erdélyi, — acesta cu litere latine.

DOCUMENTE.

I.

[C. 1680.] † Dat am scrisore mè la mâna jup[i]nului Gligorie precum să să ştie că m'am rugat de dumnealui de mi-au făcut bine cu lei 300, să abū aibă (*sic*) a-î da dumnealui la Paşti, cu zeçuiala lor, fără nice-o gălūciav[ă], şi m'am iscălit eū mai jos, ca s[ă] să creaz[ă]. Eū Ivan platnic, Iul. 10.

II.

După 12 Ianuar 1630. «Nos infrascripti Christe Bulieb, George Gaal, Opre Modiran, Ilyie Szerbul et Thomas Mikul, seniores et iurati regii pagi Bongard», acordă Grecilor din Sibiiu voie de a clădi biserica lor, îndatorindu-se a da bisericii săşeseşti 100 de fl. ungureşti.

Copie.

III.

Sibiiu, 18 Iunie 1691. «Vlad Puschkaschul, nunc in praedio Ampl. et Prud. domini Ioh. Stentzel», arată că a vîndut pămîntul ce avea în Bungard, «postquam autem mercatores graeci templum eo aedificare cœperunt».

Maî târziu, Compania arată că făcuse biserica, «respectively pro suorum decedentium humatione».

IV.

Bucureşti, 3 Iunie 1692. Dosofteiu, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

V.

Iași, 11 Novembre 1692. Dosofteiu de Ierusalim către Comanie, pentru eleimosină.

VI.

București, 17 Mart 1693. Dosofteiu de Ierusalim către Comanie, pentru eleimosină.

VII.

† Adec[ă] eū Ghiorghie Lazăru den satu den Bungar, împreună cu fămeaia mia Ana și cu feçorii miei Oprea i Ghiorghie, scriem și mărturisim cu acestu al nostru zapisu ca să fie de bună credință la cinstită mâna Mării Sale Doamnii Marii Bălăcanca ¹, precum să s[ă] știe că am vândutu Mării Sale un loc în hotarul Voichitei, care loc iaste în lungu stânj. 70 și latul stânj. 7, cum merge lungul, alătura pre den jos cu locul besearecii; care loc aū fostu datu sf[i]ntei beseareci de Manea Țăranul, și iar cum merge locul în lungu, pre den jos, alătura cu Toma Mic; și l-am vândutu dreptu ban[i] gata florinți 7, și ne aū datu toț banii deplin în mâinile noastre. Și am vândutu cu știrea tu[tu]ror bătrănilor den sat și a vecinilor noștri, care aū fostu mărturii de faț[ă], anum[e]: Ion Bobeșu, i Oprea Inbăruș, i Toma Inbărușu, i Gheorghie Inbărușu, i Radu Vlad, i Toma Mic goțmanul, și alții carei vor mai iscăli mai jos mărt[urii]. Și pentru ca s[ă] crează, ne am pus mai jos și deagetele în loc de pecet. Și am scris eū Ion păr[călabul], și mărturisescu. Mart 13 dn., lt 7202 [1694].

Toma Mic goțman, mărt[urie]. Eū Gheorghie Lazăru. Ana, fămeaia lui Ghiorghie. Ion Bobeș mărt. Oprea Inbăruș mărt. Oprea feçorū lui Ghiorghie. Ghiorghie Inbăruș mărt. Toma In[b]ăruș mărt. Ghioghi.

I Radu Vlad, snă Gheorghie Lazăr.

† Radul Log[o]ffăt] Glineanul snă Iacov v[er] Vor[nic], mărt.

¹ Fiica lui Șerbăn-Vodă Cantacuzino și văduva Agăi Constantin Bălăceanu. V. între altele vol. III, pp. 27-9.

VIII.

Izvodü.

† Adec[ă] eü Radul Vladu de în satu de în Bungaar, înpreun[ă] cu fâmiia më Soora și cu fiulu nostru anum[e] Bančulu, dat-am zăpisul nostru la m[i]nele dumnelui jupunuluî chirie Banu oluh. (*sic*) ca s[ă] fie de bîn[ă] credență precum să s[ă] știi că, fiendu dumnelui ispravnecu Companii neguțitorilor ot Sibiiü, i-am vândutu un locu ci s[ă] cheam[ă] a[i]ce într'această țear[ă] erdașu, de aice de în satu de în Bungaar, ca s[ă] fi pre seama sf[i]nte[i] bes[e]reacă ceî de peatră, caar[e] iast[e] aice în Bungaar, făcut[ă] de neguțtor[i] de Companie Sibiului; car[e] locu iaste în hot rul, la Rupturii, și iaste locul în latu stănj. 13 și în lungu stănj. 70. Și l-am vândutu de a noastră bun[ă] voe și [cu] șter[ea] vecinilor noștri, și de în sus și de în jos, și cu șter[ea] tuturor sătenilor, și l-am vândut dreptu ban[ri] gata frornuți 12 și am luotu toți ban[i] în mânele nostre. Și iaste acestü erdașü pre den sus în răzor cu Ilie Sărbul, și alătur[e] pre de în jos iaste Mihaiü Buzudighinah ¹, și în capu de spre amez, zih să lovește cu locul car[e] l-a cumpăreat Domna Mariia Băl[ă]ceanca, iar pre simah sveintei bis[ea]ricii, iar în capul de spri meaznopti să lovește cu Bančul Comaan, — ca s[ă] fi sv[i]ntei bis[e]recii stătătoor în veci, și dumnelor pomaan[ă] în vecii. Iar cen[e] s'ar scula cu vre o păr[ă] sau cu vre o gălcevă, or[i] de în noi, or[i] de în nemul nostru, or[i] de în vecine, sau de în sătenii, să fi închinat flornuți 100, să-i de domnului județului ot Sibii și sv[i]nte[i] bis[e]recii să de flornuț 100, atun[cea] să s[ă] apu[ce] de păr[ă]. Și, cându am luotu ban[i] și am făcutü acestu zăpis, fost-aü mărturii: Linahrtu cruitoriul, ot Sibiiü, fičorul lui Linartu, ca[re] iaste caasah în Cornu, în potreva casii Sfatuluî, și jupunul Dumitru Plașcu i Panaitu Ghiorma și Ianea Grevaču și popa Iaon ot Boiț[ă] și popa Ianea ot Porcești și Toma Badul ot Bungaar și Ion Bobeșu ot tam, Ilie Sărbul ot tam, Opre Co-

¹ Buzdughină.

maan ot tam, Gheorghî Lazăr. Şi pentru credința ne'm pus
mai jos degetele și iscălitur[i]e, ca s[ă] si crez[ă].

Eū Radul Log[o]f[ăt] Glînenul, cu vo[ia] lor. Ap. 16 dn.,
let 7202 [1694].

Δημήτρης Θεωδοσανοῦ μάρτυρος. † Παναγιώτης Γρίονκος μαρτηρὸς
ὅς ἄνοθεν. Eū Toma mărt[urie]. A[z] Badulu. Eū Ion mărt. Bo-
beşu. Eū Elii mărt. Sărbul. Eū Oprea mărt. Coman. Az
popa Ianea mărturiu. Gheorghî Imbăruşu mărtur[ie]. Ghiorghî
mărt[urie]. Lazăr.

Γίανης Γριδάκις μάρτυρας.

[Şi copie.]

IX.

Circumspecte domine iudex mercatorum.

Hac mea praesenti notifico Suae Dominationi quod literas
Constantinopoli a domino Davia acceperim, ad manus eius
pervenisse 300 florenos germanicales in 80 ducatis turcicis;
quod volui insinuare Suae Dominationi pro sua cautela. Cui
omnia praecor, et maneo Suae Circumspectae Dominationis...

Albae, 23 Iulii 1694.

Comes Veterani.

[V^o.] Circumspecto domino Demetrio, Graecorum merca-
torum iudici, mihi honorando, Cibinium.

[Pecete roşie cu vulturul.]

X.

1-iū Februar 1695. «Matthe Benne, Thome Mikul, Thome
Imbrus et Kirste Bosse, Opre Barb et Opre Imbrus, omnes
incolae regii pagi Bongardt», împrumută 48 de fl. r. de la
judele grecesc Dimitrie.

XI.

Ecc^{mo} sig^r, sig^{re} et patron mio Col^{mo},

La gratiosissima di Vostra Eccellenza mi è capitata ai 15
del corrente coi 500 ungari d'oro, dal latore della presente,
e la ringratio infinitamente. Con altra occasione scriverò al

signor Scalvirosi, e la mandarò a Vostra Eccellenza per fargli la capitare. Del resto, mi rimetto al latore, et io resto per sempre.

Di Vostra Eccellenza

Humilissimo, obsequiosissimo

et observandissimo servitore: *I. Porfiriti*¹.

Adrianop[o]li, 16 giugno 1695.

[Adresa:] Alla Sua Eccellenza il signor F. Conte Veterani, generalissimo nella Transylvania nelle armi di S. M. Cesarea, mio padrone Colendissimo.

[Pecete roșie cu caduceu.]

XII.

† Adecă eū Ionū Imbarușū de în satū de în Bungaar, înpreun[ă] cu famiia miah Anah și cu feçori noștri anum[e] Opre i Stana, screim și mărüturim cu acesta al nostru zapis ca s[ă] fii de bun[ă] credență la cinstită mână Mării Sale Domni Marii Băl[ă]ciancăi, precum să s[ă] știi că am vândutu Mării Sal[e] de în locul meu de caas[ă] pre jum[ă] tate și cu caasa, și locul iaste lungul stănj. 25 și în latū stănj. 8, car[e] locu iaste al[ă]tur[i] cu bes[e]rica, și locul l-am vândutū în flornuți 20. Și casah în flornuți 14; și ne'ū datū tooți bani gaatah în mână nostră. Și am vândutū de a nostră bun[ă] voi și cu șter[e] Mării Sal[e] domnului județului-maar[e] și a cistetului Svatu și cu șter[e] sătenilor noștri, și a Sasilor, și a Rumănelor, pentru c'aū voitū și aū lăsatū domni și s[ă]tenii că va să fii acestū locū pre sîama bis[e]recii de poman[ă]. Și l-am vândut ca s[ă] fii stăt[ă]tor in viacii. Și aū fost mărüturii de față, anum[e] Crăstea Boziașu Șchiaul i Mateiū Benea fălnoğul i Toma Micul i Ioan Bobeșu și Ilii Sărbul i Toma Imberușu i Gheorghii Lazărū i Opre Imbaruș. Și pentru adevărată credență ne am pus maī jos degiteli. Și am scris eū Radul Logf. Glinianulū cu voia loor. Iulea 15 dn., let 7203 [1695]. Eū Ionū. Eū Ana. Eū Crăstea mărt. Boziașu, Șchiaul. Eū Mateiū Benea fălnoğul mărt. Eū Toma Micul mărüturii. I Ioan Bobeșu

¹ E cunoscutul Mare-Drăgoman Ienachi Porphyrita. Cf. vol. III, pp. 96-8.

măruturii. Ilii Sărbul mărütru. Eü Toma Imberu märt. Eü Ghiorghi Laz[ă]rū. Eü Opre Imbăruş märti.

XIII.

Scrisorî de la patriarchul Dosofteiü de Ierusalim, pentru po-
menî trimese prin *κρίον Πάλκου Φλώρια*, datate Adrianopol,
1698 (?), Bucureşti, Ianuar 1698.

XIV.

Bucureşti, 16 Mart [1698]. Dosofteiü, patriarch de Ierusa-
lim, către Companie, pentru eleimosină.

XV.

† Adec[ă] eü Şarban Braşoveanul dat-am zapisul mieü
la măna jupînului Gligorie din cetate Sibiiü, precum să s[ă]
ştie că mi-aü făcut bine cu lei 75, ca s[ă] aibu a plini
ceşti bani pân în 2 ai, să dăm întru an lei 37 p^l şi, al
doilea an deca să va plin[i], iar să daü t^l 37 p^l, ca să pli-
nescu eü aceşti ban[i] ce scrie mai sus, t^l 75. Iar, nepurtând
eü grij[ă] să plinescu aceşti ban[i] la zi şi la soroc pecum
m'am legat şi m'am aşăzat cu dumnealui, să aibu a le da
dobănda acestor ban[i], de zeč[e] doî; nič măcar niscar[e]
marfă să nu-î daü, sau niscar[e] unelte, numaî ci să-î daü
ban[i] gata, precum m'am aşă(ja)zat cu dumnealui. Iar, când să
va plini anul, precum scrie mai sus, să-î daü t^l 37 p^l, să aibu
a trimite la dumnealui bani la soroc şi la zi. Iar, netrimi-
tând bani la zi, şi ar veni dumnealui cu vre o cheltuiel[ă],
sau niscar[i] oamen[i] domneşti cu niscar[e] zečuial[ă] sau
trepede, să fie tot de la min[e]. Iar, de să va prinde oar[e]-
cum vre o moarte mie, să fie volnic dumnealui să apuč[e]
pre fâmeia mea, să plătească tot ce scrie în zapis. Aşijderea,
prinzându-s[ă] vre o moarte fâmei mele, să apuč[e] pe
copii mie să plătească tot. Şi, când am făcut acest zapis,
fost-aü mulţi oamen[i] bun[i] şi neguţător[i] mărturie, anum[e]
car[e] vor iscăli mai jos. Şi pintru mai adevărat[ă] cre-
dinţă mi-am pus deagetul şi iscălitura mai jos, ca s[ă]

creaz[ă]. Și am scris eu Radul Brașoveanul cu zisă lui Șărbăban. Lt 7207 [1698], Dichevrie.

† Și, deca să va plin[i] acești ban[i] ce scrie la zăpis, să aibu a da eu Șărbăban lei 5, iar, nedând aceșt[i] lei 5, să dau dobânda ce scrie mai sus.

Eu Șărbăban.

Și sânt eu Radul chezaș pe Șărbăban și platni[c] pentru aceștea ban[i], să poarte grija să-î plătească aceștea ban[i].

† Eu Dimitru. † Duumitru sud[itul], martur. † Eu Dima Leaful, martur. † Radulū sin Alecsi, mar[tur].

[Tot așa la Decembre 7207 [1698], pentru Radul Brașoveanul.]

XVI.

[C. 1700.] Cu fericită viață, pace, sănătate, spăseniia sufletească, D[u]mnezău sfântulū să vă dăruiască. Ne închinăm și noi cu pleacăcune, mai mici fini și de bine voitori d[u]mnialorvoastră, anume jupăne birò al cinstiti și al pravoslavnici Companii neguțători Sibiiului. Iarăș caz la fața dumnalorvoastră, și mă rog iarăș cu pleacăcune cum, de ni să vo cădè ceva ceva (*sic*) di la rămășița jupănului bačul Coman Băcanul, în chipul mieu ieū punū pe jupănulū fratele și eu Hriza, poșta al țări, să fie cu știința sa, d[u]mnealū iară ce mi s'a veni mia, potă să stè suptū mîna jupănului birăulū, până oi putè da ieū față cu dumnealū. Că iacă și de acăsta fac în știre dumitale, jupăne biroū și jupăne nănaș, cum iată părintele Cuzmanū, în viața jupănului socru, anume fratele dumnalū Ioan Ognan, întâmplându-să și dănd de orece pagubă, s'aū pus mașterea găzdoi mele și aū cerutū di la părintele o sută de florințū, și i-aū dat îndată, și d[u]mneaei i-aū pus casa și bolta zalog din Bălgrad, că atunča nu era călugăr, și aū prins bucuros pă acèle să dè, și atunča dumnalū aū zăs de cumnată, de(t) dat voi da bucuros, dară pintru frate-mieu nu voi cere camătă, ce, când viți putè, să mi-î dați. După aceia văzând dumnalū[i] că aū muritū găzdoia jupănului socru, D[u]mnezău să-lū hodinească, și d[u]mnealū i aū venit vreme de s'aū călugăritū, s'aū pus de aū îndemnat pe jupănulū socrul,

unde au știut că are la dumnalui aca sută de florinț, și s'au adus ce au avut di pe sufletu mai bun, tot, la dumnalui[i], și bani, și argintulū, și contoșul cel de anglie roșu, de l-au dat soru-sa jupănesi Opreni, și fata, adecă găzdoia mè, au rămas plină de obidă și au eșit di la dumnalui cu ochi plin[i] de lacrimi. De-aatunè nice n'au mai dat față cu părintele, că au văzut ce milă au avut, că ne-au arsu și focul de doă orī, și încă s'au pus dumnalui de au luat camăță după frate mortū, trei-zăci de florințū; încă au zăs că i-arū face cinșzaci, și găzdoia mè, de câte orī ai vine aminte, de-atâte orī plânge. Acum jupănulū bačul Comanū iacă până trăia dumnalui tot ne au făgăduit că după morte încă ne vo lăsa ce s'a cădè, și așa cum ne spun omeni bunī că ar fi lăsat ce ar fi lăsatu, dară că amū socoti că au fostū frate bun, și jupănul socru ca și părintele călugărulū, dară ahasta nu socotescu că de trei frați și o sor n'au rămas mai mulți nepoț, nice nu va rămănè cine să-i mai pomenască, că li să stânge. Ieū slugă mai mică jup[ănu]l birò: *Hriza Frenți*.

[Pecete mică, roșie, ștearsă.]

[Adresa:] La marele jupănul birăulū cinstiti Compani Grecilorū, anume jupănul nașul Horvatū Ghiorghii ot Sibiiū.

XVII.

† Să să știe precumū au venit Gheorghie Lambovič ot Râmnicū, fratele Chirii Lamubovičū, și au tocmitū niște boi de la mine, chira Pateriul ot Sas-Sebeșū, și au luat boi 58, făr de răaș (*sic*), făr de armitiia, într'o mie și optū sute și cinzeci de florinți, florin[ul] câte trei mariașū, și mi-au dat florinți o mie și șase sute și patrozeč și noao, și mi-au mai rămas neplătit florinūți doao sute și unul. La acește au fost mărturie jupăn Toader gelepciul de la Cavranebeș și jupăn Ion gelepciul ot Chitidă și Stoica gelepciul ot Radună și Iancica hortariul a jupănulū Ghiurii Ūolacul ot Sibiiū; cariī vor mărturisi cu sufletul lor. Și pântru mai adăvărat[ă] credință s'au pus și iscăliturile mai jos, ca să s[ă] crează. Și amū scris eū, Ștefan.

XVIII.

Anul Dom. 1703, Mai 8 dn. † Noi toți neguțitorii greci [și armeanî; *sters*] ai Cumpaniei Sibiiului, împreună și cu toată Cumpania Armenilor, cari pre unde să află șazători, și cu alții cari să află la Fagaraș, la Brașov, la Vașarheaî, Greș neguțoriei aici în Ardealu, dăm legătura noastră supt mărturie credințoasă unii la alți, precum să știi că, văzând noi reale întâmplări ce s'au întâmplat la Chizdi-Vașarheaî și în alte locuri, de-au ars neguțorii, socotitu-ne-am cu toț, după venirea noastră aici la cinstitul oraș al Aiudului, cum ca să cearem voe de la cinstitul Sfat să ne dea voe să facem șetrele afară, unde au fost ș'altă dată, și nu doar ca să le stricăm obișaiul, ci ca să ne putem păzi de vr'o rea întâmplare și primejdie. Și așa, mergând noi toț supt un sfat și într'o voe, am cerșit voe să ne dea să facem cum scrie mai sus, și, cinstitul Sfat stând în potrivă acestui lucru, zicându-ne, de ne iaste voia să facem înlăuntru, noi să facem, și, de feleluit, de să va întâmpla vr'o primejdie, dumnealor nu feleuescū, iar, afară, pre locul doilea nu ne vor lăsa, ci să meargem unde știm. Drept aceeaia, văzând noi împotrivirea cinstitului Sfat și temându-ne a face șătri înlăuntru, ne-am învoit cu toții cum scrim mai sus, cum, de vream ce nu ne lasă să facem afară, mai bine să ne lipsim de târgū, și cari din noi, au Grec, au Armean, au ce fealiu de om va fi în rândul și breasla neguțorii, și măcar verî de unde va fi, și ar face șătră să tinză să vânză, stricănd tocmeala ce am legat, cu toți, să fie supt gloabă Mării Sale dumnealui Tejaurășului Apor, legat a da galbină 100; și ne punem chiezas dintre noi, ai feice breasle cari sântem mai de frunte, de s'ar tãmpla să strice cineva tocmeala, măcar care ar fi mai mic, să plătim noi. Și pentru mai adevărată credință ne-am pus numele și pecețile ca să crează. Dat în Aiud, anul și luna scris[e] mai sus.

Πολυεφευσεου (!)

μετὰ βοῦλλαν ὀλλις τῆς Κομπανίας.

Νημ. Τζηγγγκουρα ό εύρισκόμενος εις τὸ Βασαρχέη στραίγο τὰ
όπησθεν δάνοις τῆ βούλα μου.

[Iscăliturî armeneștî.]

Μανώλης του Γεώργι στεργο τὰ άνοθεν.

[Alte iscăliturî armeneștî.]

XIX.

Ἐπὸ Κωνσταντινουπόλεως, αψδ', Φεβρουαρίου 8τη. Dosofteiu,
patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru salutări. Ἐχο-
μεν κατὰ νῦν νὰ ἔλθωμεν τῶρα τὸ ἅγιον πάσχα εις τὸ Γιάσι.

Pecete cu stele și linii, cu data de 1669, pe ceară roșie.

XX.

Διατεταγμένον δάμα τῆς Κηνιενίου, τί τυχαίνει νὰ πέρνουν οἱ
δαμειδεις εις καθολογῆς πράμματος τὸ φόρτομα, τὸ ὁποῖον εὔγαλεν
ὁ κὴρ Θανάσης Βενετιανὸς ἀπὸ τὴν βιστιαρῆαν. Φεβρουαρίου 30,
ἔτη 1705.

Τὸ φόρτομα τὸ ἀτζέμικο μπάνηα βλαχικὰ 266.

Τὸ φόρτομα τὸ σαφράνη	1000
Τὸ φόρτομα τῆς Πόλης	250
Τὸ φόρτομα τῆς Ἀνδρανόπολης	250
Τῆς Μπρούσας	266
Τῆς Σοφίας	140
Τοῦ Τουρνόδου	166
Τὸ πιπέρη	333
Τὰ σαχτιάνηα	165
Τὰ μησίνα	120
Τὸ καλὸ τὸ βούχο ἢ ἀνγλία	335
Τὸ κατότερο	266
Τὰ συντζάπηα	333
Τὸ θαμπάκη	140
Μῆα κορόπικα σαμοόρια	1.600
Τὰ λεμόνια	80
Τὸ βήξη	80
Τὰ σίκα	80
Ταῖς κήβεραις	133
Τὸ μαλή τὸ καλὸ	50

Τὸ λινάρη	25
Τὴν σφόρα	33
Ταῖς στραματούραις	166
Διὰ ἓνα σίδερο φαροδίη	2
Τὸ στάρη τὸ φόρτομα	6
Τὸ κεχρή	4
Τὸ φόρτομα τὸ κρασίη	12
Διὰ ἓνα ἄλογο ἀγωρασμένο	25
Διὰ ἓνα τρανὸ βοῦδίη	6
Διὰ μῆαν ἀγελάδα	4
Διὰ ἓνα πρόβατο	2
Καὶ γάρη τοὺς θαμειοδαῖς στὰ 1000	1
Διὰ ἓνα γουρούνη, ὄντα τὰ διόχουν γὰ τὰ θρέψουν	4
Διὰ ἓνα γουρούνη τρανὸ θρεμένο	6
καὶ γάρη στὰ 100 ἓνα	1
Τὸ φόρτομα ταῖς κάπαις	60
τὴν μάζαρη	6
τὰ στράγγουρα	25
τὰ ἀρνιακά	200
Διὰ ἓναν ἄνθρωπον καβαλάρη	2
Διὰ ἓναν ἄνθρωπον πεζόν	1
Τὸ φόρτομα τῆς Βενετίας	333
τὸ νίμα	168
τὸ ρουμελιότικο	168
ταῖς οὐδαῖς	120
Διὰ μῆαν ἀλουποῦ, διὰ ἓνα ἀζόερη	6
Τὸ φόρτομα τὸ διάρρηρο	333
τὸ μολήθη	120
τὸ λάδη	150
Διὰ μῆαν ὠκάν ρακίη	2
Διὰ μῆαν ὠκάν ὀλέη	1
Διὰ ἓναν λήκον	4
Διὰ ἓνα φόρτομα ἱατρικά διὰ ἀποθεκάριον	140
τὰ ξιλοκέρατα	80
τὸ τζηλήκη	50
τὸ σαπόνη	40
τὸ τηρή	40

τὸ τουτούνη καὶ λουλάδες	80
τὰ ἀμπάδια	133
ταῖς γοῦναις	200
τὸ κεχηρημπάρη	266
ταῖς σταφίδες	80
τῆς σκουμπίας	12
τὸ μέλι	30
Τὸ βαγένη τὸ κρασή	80
Διὰ μῆαν κόσαν	1
Τὸ φόρτομα τῆς θυμιάμας	266
Τὰ λιανόματα	50
τὸ ψάρη	20
Διὰ μία κάπα καλή	20
Διὰ ἕναν ῥήσον	40
Ἔνα τουρκικὸ ἄλογο	133
τὰ μαχαίρηα	120
τὴν βαφήν	80
τὸ ἀνασώνη	53
Διὰ μῆαν ὠκὸν ἀγιοκέρη	2
Τὸ φόρτομα τὸ ξούγγη	40
Τὸ φέρδελο τὸ σάρη	1
Διὰ μῆαν ἐήδραν	2
Διὰ 2 δρεπάνηα	1
Διὰ δύο διχόρια	10
[V ^o .:] Τὰ βεκετηγάλη τῆς Βλαχίας διὰ τὸ κομέρκω, ἐκδοθὲν εἰς τὸς 1705.	

[Traducere:] Orînduita vamă a Cînenilor, ce se cuvine să iea vameșii de la povara de orice fel de lucru, ce a luat-o domnul Tănase Venețianul de la Vistierie; 30 Fevruarie, anul 1705.

Povara de Agem (de Persia) banî romănestî 266.

Povara de șofran	1000
Povara de Țarigrad	250
« de Adrianopol	250
« de Brusa	266
« de Sofia	140
« de Țirnova	166

Povara de piper	333
« de săftian	165
« de meșină	120
« de postav bun sau anglie	335
« de cel mai de jos	266
« de sîngeap	333
« de bumbac	140
O coropcă de samur	1600
Alămiile	80
O-ezul	80
Smochinele	80
Chiverele	133
Lina bună	50
Inul	25
Sfoara	33
Destrămăturile	166
Pentru un fier de plug	2
Pentru o povară de grîu	6
Meiul	4
Povara de vin	12
Pentru un cal cumpărat	25
Pentru un boi mare	6
Pentru o vacă	4
Pentru o oaie	2
Și dar vameșilor, la mie	1
Pentru un porc, cînd îi mîna de-î hrănesc	4
Pentru un porc mare hrănit	6
Și dar, la o sută unul	1
Povara de procovete	60
Mazăre	6
Ștreanguri	25
Piei de miel	200
Pentru un om călare	2
Pentru un om pe jos	1
Povara de Veneția	333
Ața (arnici)	168
Povara de Rumelia	168

Betele	120
Pentru o vulpe, pentru un jder	6
Povara de argint viū	333
Povara de plumb	120
Povara de untdelemn	150
Pentru o ocă de rachiū	2
Pentru o ocă de uleiū	1
Pentru un lup	4
Pentru o povară de doftorîi de spițer	140
Coarne-de-mari (roșcove)	80
Oțelul	50
Săpunul	40
Brînza	40
Tutunul și lulelele	80
Abalele	133
Blănurile	200
Chihlimbarul	266
Stafidele	80
Scumpia	12
Mierea	30
Butoiul de vin	80
Pentru o coasă	1
Povara de tămîie	266
Lînăriile	50
Peștele	20
Pentru un procov bun	20
Pentru un rîs	40
Un cal turcesc	133
Cuțitele	120
Văpseala	80
Anisonul	53
Pentru o ocă de ceară de biserică	2
Povara de osînză	40
Ferdela de grîu	1
Pentru o vidră	2
Pentru două seceri	1
Pentru doi dihorî	10

Vama Țerii-Românești, scoasă la anul 1705¹.

XXI.

1712. Patriarchul Chiril de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru baniī unui călugăr din Șumla.
'Εν μηνί Μαρτίῳ, ἰνδ. ε΄.

XXII.

Θ[ε]ός. Ἐντιμώτατοι καὶ χρησιμώτατοι πραγματευταὶ τῆς ἐρδελικῆς Κομπανίας, τὴν ἐντιμότητά σας φιλικῶς χαιρετῶ. Δεύτερον ἤδη γράμμα τῆς ἐντιμότητός σου ἔλαβον, εἰς τὸ ὅποιον σημειοῖτε ἡμῖν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χατζῆ Γκιούρκου, διὰ τὸ ὅποιον καὶ θαυμάζω καὶ λυποῦμαι. Θαυμάζω πῶς ὁ Χατζῆ Γκιούρκος οὕτως ἀδίκως καὶ παραλόγως, καὶ ἔξω κάθε χριστιανικῆς δικαιοσύνης, σὰς συγχίζει. Λυποῦμαι πῶς ἡ Κομπανία σας ἀδικεῖται. Ἐγώ, ὡς καθῶς καὶ ἐκ στόματος θέλει σὰς τὸ εἶπῃ ὁ γραμματοκομιστής, τὸν Χατζῆ Γκιούρκον ὡσὰν ὁποῦ ἦλθε καὶ μὲ ἐπαρακάλεσε, φιλικῶς ἐπάσχισα νὰ τὸν ὑπερασπισθῶ εἰς τὸ δίκαιον, εἰς δὴ τὸ ἀδίκον, ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν θέλει βοηθήσῃ; Ὁθεν ὅσον δύναμαι βοηθεῖν, καὶ θέλω ὑπερασπισθῆ καὶ τὴν κοινότητα. Διὰ τοῦτο ἰδοῦ ὁποῦ ἔγραψα τὸν ἄρχον Μπνίρο Σαμουήλ, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι γνώριμος καὶ φίλος μου, παρακαλῶντας τὸν νὰ ὑπερασπισθῆ τὴν κοινότητα τῶν πραγματευτῶν, στοχαζόμενος τὸ δίκαιον ὥστε νὰ μὴν ἀδικῆ παρανόμως τὴν Κομπανίαν ὁ Γκιούρκος. Καὶ ἐλπίζω εἰς Θεὸν πῶς θέλει σὰς δικαίωσῃ χωρὶς ἄλλο, εἰς τόσον ὁποῦ νὰ μὴ σας ταράττῃ πλέον. Καὶ πάλιν, ἄμποτες ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος νὰ μὲ ἀξιώσῃ καὶ εἰς τὸ ἕξῃς νὰ σας δουλεύσω φιλικῶς εἰς τὰ κατὰ δύναμιν. Ταῦτα κατὰ τὸ παρὸν οἱ δὲ χρόνοι σας θεόθεν πολλοὶ καὶ εὐτυχεῖς. 1712, Νοεμβρίου 13.

Τῆς ἐντιμότητος σας καλοθελῆς φίλος

Κωνσταντῖνος Καντακουζηνός, Στόλικος.

[V^o.:] † Τοῖς ἐντιμώτατοις καὶ χρησιμώτατοις πραγματευταῖς τῆς ἐρδελικῆς Κομπανίας ὀγιῶς καὶ πανευτυχῶς, εἰς Συμπίνην.

[Pecete neagră cu vulturul împărătesc și K. T. K. T.]

¹ În românește, cu data de 1691, același tarif aproape, în vol. V, pp. 364-7.

[Traducere :] Cu Dumnezeu. Prea-cinstiți și de folos negustori ai Companiei ardelene, mă închin prietenește către cinstiți d-voastre. Am primit și cea de-a doua scrisoare a d-voastre, în care-mi dați de știre pentru gândul lui Hagi-Ghiurcu: pentru care mă mir și mă și întristez. Mă mir cum Hagi-Ghiurcu vă supără așa de fără dreptate și fără de noimă și fără orice dreptate creștinească. Mă întristez cum de Compania d-voastre e nedreptățită. Eu, precum și din gură vă va spune aducătorul scriorii, m'am sîrguit prietenește să îndrept spre dreptate pe Hagi-Ghiurcu, cum a venit și m'a rugat; ci spre nedreptate cine e acela care l-ar ajuta? Deci, cât pot ajuta, voi și sprijini Compania. Pentru care iată că am scris d-sale lui Samuil Biró, ca unul ce este cunoscut și prieten al mieu, rugându-l să sprijine Compania negustorilor, gândindu-se după cum se cuvine să nu nedreptățească împotriva legilor pe Companie Ghiurcu. Și nădăjduiesc în Dumnezeu că vă va judeca fără altă cerere, întru atita cât să nu vă mai tulbure. Și iarăși să mă învrednicească Dumnezeu sfîntul și de acum înaintea să vă ajut prietenește, după puterea mea. Aceasta pentru astăzi, iar anii tăi să fie de la Dumnezeu mulți și fericiți. 1712, 15 Novembre.

Binevoitorul prieten al cinstit dumatiale :

Constantin Cantacuzino Stolnicul.

[V°:] † Prea-cinstiților și de folos negustori ai Companiei ardelene, cu cinste și cu toată fericirea, la Sibiiu.

XXIII.

'Από Τριγύδιστον, 1713, 'Οκτωβρίου 15. Patriarchul Hrisant de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină. Pecete pe ceară roșie, ca a lui Dosofteiu, cu data de 1707 și literele χπια.

XXIV.

1713. Chiril de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești și episcopul de Cerven, pentru un negustor. 'Εν μηνι Δεκεμβριω, ινδ. ε'. Iscălește și 'Ο Οὐγκροβλαχίας Ἄνθιμος.

XXV.

La Arad, Iulie 2 dn., l¹ 1716.

- † Eü Toader gelepciul mart. ●
 † Eü Ion gelepciul mart. »
 † Eü Stoica gelepç. mart. »
 † Eü Iancica » mart. »

Și noi acește mai sus scrise mărturii mărturisim cu sufletele noastre, pân n'au dat bani, au spart zapisul acel cu datorie.

Și amü numărat eü Toader gelepciul acești bani, o mie șase sute patro zeci și noao.

[Întărire ungurească din Arad, 15 Iulie 1716.]

XXVI.

† La al nostru ca un fiü sufletescü jup[a]n Hrisant starostea și Sfinții Sal[e] părintelui duhovnicul, multă sän[ă]tate și tot binel[e] pohtim de la Dumnezău să v[ă] dăruiască. Iar de la noi metanie. Alta, vă pohtim pe dumnevoastră să ziceț lui Anastasie și să-î porunciț într'alt chip să nu facă, ci s[ă] dee samorăi (*sic*)¹ ce au rămas la el, care au luat: din patru câte unul și jumătate și din patru câte unul; care fac de toț samor (*sic*) 10. Ce aceia să-î dea în măn[a] părintelui egumenul de la Tisman[a], când va veni acolò, iar, nedându-î toț, ce va mai ascunde și nu va spune dreptü, să știe că, pe cum au murit Ananiia și Samfira, când au ascuns unii (bani?) de n'au vrut să spue dreptü cătră S[fea]tăi Petru, așa și Anastasie va muri. Și, dup[ă] aceaia, daac[ă] vor merge la S[fe]tagora, voi să-î trimiț cartea patriarhului și atot soborui s[fân]tăi măn[ă]stir[i] de afurisanie, de-l voi procleți și afurisi cu tot săborul, iar, de va spune cu frica lui Dumnezău dreptu și va da samărăi toț, toț, atuncia îl vom ierta și bl[ago]s[lo]vi. Cu ačasta săvărșind, Domnu Hristo[s] să [vă] păzască. Dech. 12 [1716].

Al dumnevoastră de bin[e] voitor:

¹ Σαμόρια, blăniile de samur.

Κεσοῦςερνι βγομαць Макаріе архимандритъ стые гори лѳонскен монастыра Хиландара. . .

† Datu-mi-aũ părintel[e] Matei ermonah și jup. Hrisa[n]t staroste și jup. Anastasie samor[ii], 9 pol: răvaș[ul] să fie de sam[ă]. Ghen. 4, l^e 7225 [1717]. † Nicodim eg[umen] ot Tismana. † Inochentie ermonah, clisear ot Tismana, martor.

[V^o.] Cinstitului dumnealui jupân Hrisant, starostea de ne-guțător[i] în Sibiiu, cu metanie și cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete cu trei sfinți și legenda ruptă.]

XXVII.

București, 6 Iunie 1717. Patriarchul Hrisant de Ierusalim către Companie, mulțămind pentru eleimosină. Frumoasă pecete roșă cu Învierea, din 1707.

XXVIII.

† Cinstite dumneata jupăneasă, cu plecăcune sărut cinstită măna dumitale. Mă rog dumital[e] să-mă cu[m]perî o căma[ș]ă de cele nemutăștă, să mi-o aducă omul acesta, și-ți vo[i] plăti-u domnealui jup[ă]nului. Eũ *Sion slug[a]*. Ghen. 13 dn., 7226 [1718].

XXIX.

'Από Βλαχίας, 1719, 'Ιουλίου 4. Patriarchul Hrisant de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină. Pecetea cunoscută.

XXX.

† Săn[ă]tate și tot binele poftim dumital[e], ġupănea birău alui Grecilor de la Sibiiu. De această scriema dumital[e], pintru morte lui Petru, cumu aũ fostũ cându aũ murit: eũ popa Șandru amu mersu de l-am cumencatũ, și, cându l-amũ întreatũ, la ispovedanie, ialũ cu mine n'aũ pututũ grăi, ci l-aũ întreat iaste ci las[ă] de poman[ă]. Cu ialũ aũ grăit Ciuputtu (*sic*), că n'aũ vrut să ne

cheme Miliu Sasu (*sic*), că i-aŭ fost voia aşe; că aŭ zis că'ŭ lăsat lui totŭ, lui, iară, decă aŭ muritŭ, aŭ chematŭ pre domni în-nainte, şi aŭ scos târgaşul în-nainte tot, şi ni-aŭ întrebat domni, ci omŭ ce[r]e de u[n] sărindariŭ. Noi preoţi amŭ cerut 16 florinţi; ei aŭ zis că-i multŭ, că n'are sărindariŭ mai multŭ de 12 flori[n]ţi. Iară, cădu aŭ fostŭ mai apoi, aŭ zis domni: «Fa[ç]eţi cum vi-i lege, că vom plăti». Iară, c[ă]n]du aŭ fostŭ pe hrănit, ni-aŭ lăpădatŭ 12 flori[n]ţi, cu mare nevoe, precumu ar fi dat de la el, iară cheltuiala şi ostăniiala noastră nu s'aŭ plătitŭ, precum Dumneazău ştie. Ci dumneta vii socoti cu tot[ă] Copaniia dumeat[ale], precum iast[e] lege noastră, pre[cu]mu ştiţ unde să îngropă omul, ci să cad[e] a lăsa besereci, precum sintu şi alte mănci (*sic*). Ştiţ cum nu ne mestecămu noi în lege lor, aşe şi iaî s[ă] nu s[ă] fia mestecat în niamul nostru, că ştiţi bine cătu-i de săracă bes[e]reca noastră, şi ne rugămu şi noi preoţi printru sufletulu acestui mortu, şi dumniavostă viţi avea pomian[ă], de veţ da pintru sufletul lui. Cu atăta săvărşindu, să vă spăsiţ toţ de la Domnul H[risto]s. Amin. Şts. Ili. (*sic*). Dech[emvrie] zil[e], ani Domn. 1720.

[V°:] În ci[nsti]tă mână a birăului Grecilor de la Sibiiŭ, să (*sic*) s[ă] dè cu sănătate.

[Pecete roşă, cu puncte şi linii.]

XXXI.

Ribnik, 14 septembris a. 1721. Argyesiensis Vaszylyie all Popi, sub[ditus] tur[cicus], educit ex Caesarea Vall[achia] per Arxaviam in Tran[sylva]niam mille occas lanae tonsoriae va[llo]ris] r. f. ducentorum quinquaginta, de qua Sacratissimae Suae Maiestatis telonio in tribus pro cento satisfacit florenis rhen. septem, xgris triginta. Investigatus itaque. D. P. Ribnicii, die decima quarta septembris, anni millesimi septingentesimi vigesimi primi.

*Petrus Dobra, tultor ibidem*¹.

¹ Fiscalul Petru Dobra e cunoscut prin traducerea în latineşte a Pravilei muntene. *V. Ist. lit. romîne în sec. XVIII-lea*, I, p. 518. Cf. şi vol. următor din această culegere, cap. *Zlagna*.

Pariata in caesareo telonio arxaviensi die 16^a septembris anno 1721 per me Georgium Szabo, tel[o]n[earium] arxa[viensem]. Visa in caesarea Rubrae Turris tricesima die 17^a septembris, anno 721, per Iosephum Bebeny, tricesimatorem Rubrae Turris. Visa et p. d. in caesarea tricesima cibiniensi die 18^a septembris, anno 721. Ioannes Nagy, tricesimator cibiniensis.

XXXII.

București, 2 Iulie 1723. Patriarchul Partenie de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină.

XXXIII.

Cinstitului și al nostru bun voitoriū, dumneata chir Costachi Duma, Domnul H[risto]s rog și poftescu ca să dăruiască dum[i]tale întreagă săn[ă]tate.

Lângă ačasta întâi viū a cerceta de a dumitale fericită sănătate, ca, înțelegând, să ne putem bucura. A doao, îndrăznescu cu un al mieū bun priiaten de daū supărare dumitale. Iată că trimisăi pe fiul mieū Ioniță la învățătură, și, fiindcă nu iaste cu puțință a maī șădea cu paterii¹ la un locu, poftescu pă dumneata ca să fiī ostenitori a-i găsi o gazdă unde ar fi bună socoteala dumitale, la nescaī neguțitori dă aī noștri aū la alt cineva den cetăcenī, unde ar fi un om dă omenie, ca să poarte grija copilului dă toate ce ar trebui: de mănăcare, dă spălat, dă altele care știi dumneata că sânt trebuincoasă; în zi de post să-ī dea bucate de post, — că știi dumneata că pe tot dulcele nostru tot avem post Vinerea, Miercurea, ci, precum zic dumitale, să iaă ačastă osteneală să-ī gășăști o gazdă și să tocmești dumneata precum va fi cu dreptate, și să-m scrii cât aī tocmit dumneata într'un an, ca să-ī trimiț baniī jumătate acum, nainte, măcar că și noi socotim, dând Dumnezeū săn[ă]tate, că nu vom zăbovi cu venirea într'acolò, și, împreunându-ne Dumnezăū săn[ă]toș, foarte voi mulțami dragostei dum[i]tale care o veī

¹ Franciscaniī.

arăta dumneata cătră mine, și voi rămănea datorî a sluji dumitale.

Pentru nește postav i alte târguiale care s'aũ fost luat dă la jupănul Stama, veî ști dumneata că am trimis banii dă astă toamnă, și iară poftescu pã dumneata, ca pe un bun și cinstit priiaten, pentru fiul mieũ Ioniță, ca să-l înveț, și să-l certî cu cuvăntul când il veî vedea că face lucruri ne-trebuinčoasă. Ačasta, și iarăș rog pe acel puternic Dumnezăũ ca să te păzască pe dumneata p[u]rura.

Dech[emvrie] 17, l^t 7232 [1723]. Al dumnital[e] purure de bin[e] voitor, gat[a] spre slujbă: *Stairo Bengesul*.

[V^o:] Cinstitului al nostru bun priiatin și de tot binele, voitoriu dumnicalui starostei dă neguțitorî chir chir Costachi Sibianul, cu multă fericită săn[ă]tate să să dea, la Sibiu.

[Pecete roșie, cu blason șters, ținut de două paseri și literele: G. T. E. G.]

XXXIV.

† Adecă eũ Costandin Său, împreun[ă] cu Rad[u] Piel[e], împreună cu Vasile Bușcul, dat-am acest al nostru zapis la mână dumnealui jupăn[u]lui Grigorie, precum să s[ă] știe că ne am tocmit cu dumnealui ca să-î lucrăm piei de capră 320, însă piialea pã tl. 15 p^l, și piele să fie toat[ă] gata la Rusaliĩ, iară care din noi nu a lucra piele bine, aũ le ar schimba, să avem a le plăti pielea câte t^l 1. Și pentru credința ne am pus iscăliturile mai jos, ca să să crează.

Mart 22 d., l^t 7232 [1724]. Și s'aũ dat peile în am mă (*sic*) lui Costandin Său, și Costandin Său să-î dè în vreme dumnelui jup[ă]nului Glig[o]rie, precum serie și zapisu mai sus, și, dă să va schimba vr'o pele, să poarte Costandin Să[u] griji.

† Eũ Costandin Săul. Eũ Radul Pielea. Eũ Vasile Bușcul. † Și s'aũ dat dãn ban[i] peilor t^l 4, c., și, cândũ va v[e]ni ziha și să vor ridica marfa, să vor da și ceelațu ban[i], car[e] fac t^l 12.

Să să știea că aũ dat jupănul Gligorie jupănului Costă Șafarica tal. 13 ca să plătescă măștarilor care aũ lucrat

păilă, și să fie dumnealui volnic să aducă dumisale păilă la mână jupânului Gligoriea.

XXXV.

† Cu această scrisoare a mea adevereză înaintea tut[u]ror celor ce li să cuvine a ști și mărturisescă eu Costandin feçorul popei Barbului den Buc[u]rește că, slujându eu jupânului Gligorie anî 16, acum ne pohtindu dumnealui ca să mă mai ție, nici eu neputându să-î mai sluj[e]scă dumnealui, i-am cerutū plata pentru slujba mea, care naintea a multî oameni vreadnici de cinste, carei să vor iscăli mai jos, mi-eaū dat al mieū ce-aū fostū cu dreptatea și ce-aū găsit acești neguțtori mai jos scris că è cu cale, tot deplin, în mâinile mele. De la care de acum înaintea nimic n'am să mă cer, nici să iaū de la măi susul pomenitul jupânul Gligorie, niè într'astă țar[ă], nici într'altă țar[ă], și, ori-unde și la ce judecată laș trage, să n'aib credin[ță] înaintea judec[ă]torilor,— pentru că am luatū plata mea precum scrie mai sus, și am datū această carte iscălită de mână mea și cu măi sus pomenitele mărturii pre carele i-am rugatū de s'aū iscălit mărturii cumū că de acum înaintea n'am eu a măi ceare nimic de la dânsul, niè multū, nici puțin. Pentru care amū datū această carte a mea la mână jupânului Gligorie; care, veri-unde s'ar arăta, să fie de credință. Și am scriisu eu dascălul Dumbrav[ă] cu zisa lui Costandin, în Sibiiū, Iule 8 dn., 1724.

Διονύσιος ἱερομόναχος παρόν.

† Στάμος Κόστα ἐπίτροπος
τοῦ προεστοῦ μας ἐξ ὄφειμι...
μαρτιρῶ τὰ ἄνωθεν.

† Eu Dumitru Moldovan marturu.

Radul Căm[inarul], mărturie.

Ἄνδρέας Γρηγορίου μαρτοίρω τὰ ἄνωθεν.

Eu Costandin feçor popii Barbului den București întărescu ce scriia măi sus, și pun și peceatea.

Însă dup[ă] moartea mea, care s'ar scula să-î dea ce aū

luat fr'unii nemeniî ai lui, să fie afurisit, căc că nu m'aū slujăt și n'am avut nicî cu el, nicî cu părinții lui.

Pentru aceeaia nu i-am lăsat nimic, iar ce i-am dat, i-am dat pentru Dumnezeu.

XXXVI.

Craiova, 30 August 1724. Νικόλαος Πάτερ¹ recomandă Comaniei pe episcopul de Polyane Calinic, din Mitropolia Salonicului, care călătorește pentru eleimosină.

XXXVII.

† Scrisorea mea la mâna dumnealor căm[ă]rașilor ot Slănic, pecum să s[ă] știi că, dându eu banî la domnelui boerul Portari, pecum să s[ă] știi că am fostu dat eū la dumnealui Portarul pentru sare ca s[ă] iaū de la Slănic oc[ă] 71.000, și domnelui Portarul aū scris cămăraș[ilor] de la Slănic pecum n'am dat eū acolo tl. 10, ci să m oprescă sare pentru acei ban[i], și, văzându eū așa, le'm dat scrisore mea, că, de nu vor fi banii daț la Portaru, și va f[i] lipsă, să aibu a dare iar eū dumnelor, ca să s[ă] plenească ace[i] ban[i]. Ačasta scriū ca să creaz[ă]. Noem[vrie] 4, l^t 7233 [1724].

[Iscălitură evreiască.]

[V^o.:] Ὁμολογία τοῦ Λεουρνέζου (?) Ἑβραίου ἀπὸ Σουλίστρα διὰ ἀσλ[ύν]ι[α] 10 [= zapisul Evreului Leurnez din Silistra pentru lei 10].

XXXVIII.

Adecă eū Costan[din] Său, împreun[ă] cu Radul Voichiță i Vasile Bușcor, dat-am zapis[ul] nostru la mâna dum. jupăn[ul]ui Gligore pecum să să știe că, având noi mare pricină cu dumnealui pentru nește pief ce le am lucrat dumnealui, și eșind vr'o câteva pief nelucrate, și dum. lăpădindu-ne toa[ă] marfa ca să i-o plătim, — decî, având și judecat[ă] înaintea boiarilor, apoi ne am împăcat cu dumnealui ca să ne în-

¹ Poate o rudă a lui Pater Ianoș, pentru care v. notița d-lui Lăpădatu, în «Prinos Sturdza».

toarcă dumnealui piei 7, și să i le plătim dumnealui, piial[ea] câte t¹ [1] p¹, ce să face pă 30 de piei t¹ 45, și am pus zi ca să dăm acești bani la S[fea]tăi Petru, fără d[e] nici-un cuvântu, iar, nedând ban[î] la zi dupre cum scrie zapis[ul], să fie dumnealui volnicu a ne apuca cu strânsoare ca să dăm acești t¹ 45 ce scriu mai sus. Și, de să aru face vr'o chieltuial[ă], să fie tot de la noi, iar dum. să aibă a ne trimite dumnealui încă piei 49. Și pentru credința ne am pus iscălitura mai jos, ca să să crează. Însă piial[ea] car[e] nu i va plăcea, aceeaia să ne o întoarcă.

† Oc[tomvrie] 27, l¹ 7234 [= 7233 = 1724]. Din suma acestui zapis ce scrie mai sus, t¹ 45, au dat Costandin Său t¹ 10, i Radul Voichița au dat t¹ 10, i Vasile Bușcur t¹ 10; și au rămas să mai dăm t¹ 15. Dech[emvrie] 27, l¹ 7233 [1724]. Eū Radul Voichița. Eū Vasile Bușcul. Eū Costandin Său.

XXXIX.

[29 Novembre] 17[24].

† Dat-amū această carute a noastră noi neguțtori greci de la Sibii pentru bun[ă] și adevărată credinută ca să s[ă] știe că, de multe ori întâmplându-ni se de amū venitū noi și unii de'i noșutri, cu negoț și fără de negoț, în Căineni, și, precumū au fostū porăncă să facemū lazaretū, amū făcutū și amū plinitū în Căineni, încă ne-au datū și niște sământă de o'mū [= o amū] și afumatū jupănul Filip [șters : Mihai], și, plinindū zilele lazaretului, nu ne au slobozitū pă nic-unulū pân n'amū adus carute de la vameș de la Căineni și de la sătenii, cu măruturisanie. Așisūderia știmū și mărturisimū că nici-unul din Cumūpaniia noastră n'au trecutū fără ca s[ă] nu fac[ă] lazaretū, și nici cu un felū de lucru nu ne au supăratū, nici cu sila să ne hie luotū ceva, nu ne au luotū, pentru pricina lazaretului, și nici-un rău n'amū văzutū de dumnealui, și pentru aceste, pentru toate, putemū și mărturisim cu toții, cu sufletū curatū, care ne vomū iscăli din jos.

[Și altă formă, și forma definitivă, datată.]

XL.

† Jupăne Grigorie, sănătate și toată binele îți potescă dum[ni]tale de la milostivul Dumnezeu ca să dăruiască dum[i]tale multă sănătate și lină pace. Alta, iată că trimisei acestă omă anume Oprea, să-mă mai dai dumneata lei 30, că au venită omeni de la care am cupărată berbeci, să le plătesc; ci să-î dai în mână Oprei acestuia, care aduce răvașul la dumneata; ci să-î pecetuești dumneata și să-î dai în mână Oprei, să-î ducă la mine; și răvașul va fi în locu de zapisă la dumneata. Ačasta, și fi dumneata sănătosă.

L¹ 7233 [1725], Ghenarie 25 dni. † Al dumatăle de bine vo[i]tori: *Lăp[ă]dat de la Căinean.*

† Ș[i], vameși, ve ști dumneata iară, jupănu Nica au venită.

[V^o.:] Întru cinstită mână dumnealui jupănului Grigorie, la Sibii, cu multă sănătate să să dea.

XLI.

† Daū de știre d[u]mn[ea]lor și deregătorilor cari sântu suptă mână luminatului Împărat cumu ne plângem noi ne-guțătorii cari sântem de pe Criș, iaca ne plângem noi peîntre nește ne-guțătorii cari vin din țar[ă] streină, vinu și târguesc pe toate satele, pe unde-î băișagă, și șed cu săpătămăna, și noi nu putem târgui nimică, cari slujim și dăm porții și nevoile toate petrecem, — că ei vinu din țara Turcului și daū mai lesne decăt noi. Și, de or șed[è] mult în varmeghie noastră, noi rămănem la nimică, că n'avem modru să vindem nimică, de ei. Că ei nu vândă la ne-guțătorii, ce ei vând potorește¹, cine cum cere. Pe ceste cuvinte sântem: Grecu Toma din Bae, și Ion Fiiam din Rășculi[ă], Toader Gabăr din Brad, și Dănil[ă] și Luca și Avram Morariu, Ionu de la Hălmași, și Teben² Ion, Ion și Ilie, noi ne plângem toț la d[u]mnevoastră deregătorilor cari sănuteț capul țară,

¹ Cu *potorul*, cu gologanul, — cu mărunțișul.

² De la Tebea.

să ne fițu dreptū, — că la d[u]mnevoastră aveț putere să-ı oprit
să nu vin[ă] la tãrgurele nostre. 1725, m[esi]ța Iunie 29. La
Hinidoră.

XLII.

† Dumitale jupăne Grigorie, bl[a]goslovenie.

Alta, pentru baniı carii vorbisem cu dumneata ca să ı
daı în măna jupănului Zaharieı, veı ști dumneata că, fiind
jupănul Ioan la Cămpullung acum, l-aū apucat jupănul Zaha-
riia și i-aū dat toți baniı; ci, deaca va veni jupănul Ioan
acolò, saū va trimite pe alt om al dumnealūı, văzând zăpisul
dumitale, care l-aı dat la măna mea, să-ı daı acei banı, t¹ 500,
în măna celui ce-ț va da zăpisul, ca să-ı dea jupănului Ioan.
Ca și zăpisul carele l-am făcut noi, când am tocmit să aducă
hărtiia la măna jupănului Ion scrie, iar nu la a jupănului
Zaharieı. Ci dumneata făr niè-o îndoială să daı acei banı. Și
fii blagoslovit. Iul[ie] 25 d., 7233 [1725]. Însă baniı să-ı daı
cum scrie în zăpisul ce am dat la măna dumitale, adecă
3 zloți drept doi lei, și, după ce veı da baniı, să iaı scrisoare
de la măna jupănul[ui] Ioan, și să se iscălească într'ansa și ju-
pănul Dimitrie; și să mi-o trimiti la mine. De va veni jupănul
Dimitrie, pe dumnealūı să trimiti acea scrisoare. Iul[ie] 25
dni, 7233 [1725]. B.[=Șt.]¹, episcop Rım[nicului].

[Pecete de ceară neagră, neînțeleasă (a doua, la închidere).]

[V°:] Dumnealūı jupănului Grigorie cu bl[a]goslovenie să să
dea, la Sibiiu.

XLIII.

Ἰωάννης Νικόλαος Ἀλεξάνδρου Βοεβόδας, ἐλέφ Θεοῦ αὐθέντης
πάσης Οὐγγροβλαχίας.

† Ἐντιμότατε στάροστα καὶ λοιποὶ πραγματευταὶ τῆς ἐν Σιπινίφ
κουμπανίας, τὴν ἐντιμότητά σας χαιρετοῦμεν, εἴητε ἐν υἰγιαίᾳ. Τὸ
γράμμα σας ἐλάβομεν καὶ ἐκαταλάβομεν τὰ ὅσα μᾶς σημειώνετε,
προσκαλοῦμενοι ἀπὸ τοῦ Τιτεστάνοϋς. Ὅθεν ἄς εἶναι εἰς εἶδησιν
σας ὅτι αὐθις ἐστειλάμεν γὰ φέρωμεν ἐδῶ μερικῶς, ἂν εἶναι πταίσ-

¹ Atunci era episcop de Rımnic Ștefan de la Govora.

ται, νὰ παιδευθῶσιν. Τυχαίνει ὅμως καὶ ἐκ μέρους σας νὰ φυλάτ-
τωνται τὰ ὄρια καὶ ἡ ἀρχαίαις συνθηβαίαις. Ταῦτα μὲν εἰς ἀπό-
κρισὶν σας. Τὰ δὲ ἔτη σας πολλὰ καὶ ἀγαθὰ. ἀφκέ'τω. Ἀδγ. γ'τη.

Io Nicolae Voevoda.

[V^o:] † Τῷ ἐντιμοτάτῳ στάροστα καὶ τοῖς λοιποῖς πραγματευ-
ταῖς τῆς ἐν Σιπινίῳ κουμπανίας, ὀγιῶς.

Ἀπόκρισις ἀθθεντικῆ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου Βοσβόδα
Ὀδηροβλαχίας, διὰ τοῦς ἐνοχλοῦντας Τιτεσιάνους.

[Pecete octogonală cu coroana și cele două steme și I. N.
A. B. = Io Nicolae Alexandru Voevod; 1716.]

XLIV.

† Jupâne Gligorie, săn[ă]tate și tot fericitul bine poftim
de la prea-putearnicul Dumnezău ca să te păzească cu
mult[ă] și fericit[ă] săn[ă]tate întru mulți ani. Pricina
scrisori nu iaste de altă, fără cât întâi a cerceta de bună
săn[ă]tatia dumitale. Alta, veți ști că aū rămas dupe căruță
zeace zloț, ci iat[ă] că ți i-am trimis pe jup[ă]nul Ion, iar
după cafiă să-mi trimiț dumneata 20 de coț de postav al-
bastru închis, de care[e] aū luot și părintele Bistriceanul, și,
înpreun[ă] cu bani postavului, voi trimite și bani după cafea
și după piper, fără zăbav[ă]. Ačasta, și mila lui Dumnezău să
te păzească, și a Sfântului Costandin. Sept[emvrie] 24 dni,
7234 [1725].

Al dumitale de bine voitor: *Ilarion ar[himandrit] Hu-
r[e]z[ulu]*.

XLV.

Sanătate dumitale, nașule. Poftescū de la milostivul Dum-
nezeū tot binele dumitale. Și, de veī avea a întreba de mine,
mă aflu din mila lui Dumnezeū sănătos. Altă, mă rog du-
mitale, ca la un părinte al mieū, și să mă ertī căce-ț fac bu-
șuluială, că am înteles precum ai avut întristare și bușuluială,
ca Dumnezeū să te bucure întru ceale bune. Și mă rog du-
mitale să fač atīta bine să ostenești, de va fi cu putință, la
ginerele județului hăluī mare, la doftor Feat, că iaste un

șolear¹ de șade acolo, feçorul popi de la Cloaștăr, și m'î dator de astă primăvară aũ trecut un anũ, de cînd am fost în Țara Nemũtască, și i-am aus (*sic*) 50 de pungii de cãrți mari, și n'am știut cã sînt ale lui, cã mi li-aũ dat la Liptca fiçorul popi diu Saschiz. Și, cînd am venit la Saschiz, atunci li-am cumpãnit acolo în curte la popa, înainte popi, și aũ venit 50 de punț nemțesți, și am togmit puntul cîte 10 potori[i], cu fiçorul popi din Saschiz, cã el mi li-aũ dat mie. Și li-amũ lãsat la popa acolo în casã, și pe urmã mi-aũ spus cã nu sînt ale lui. Și acuma acela aũ luat cãrțile, și nu plãteaste, ci mã ține cu cuvinte. Și mã rog dumitale, nașule, sã spuĩ și la jup[ã]nul Zafir cã mã închin cu sãnãtate d[u]mnealũi întru toatã cinstita casa dumnealũi. Îi poftescũ tot binele dumnealũi. Alt, și mã rog dumnealũi sã facã atîta bine pentru mine, cã îi voi sluji dumnealũi, sã osteneascã împreunã cu nașul Dima la județul hãl mare, cãce știu cã are corospondeanțe cu județul cel mare, sã-i spue aheastea, sã vazã ce va zice. Pentru aceia mã rog dumnealũi, eũ mai mic și plecat și de bine voitor al d[u]mnealũi în toatã vremea.

Alta, veĩ ști dumneata, nașule, cã am cerut la Lațcu pipe-riul, și bani, cît aũ vîndut, și aũ vrut sã mi-i dea; și s'aũ rugat sã facã bine nașul Dima, sã facã bine dumnealũi sã-l așteptĩ pîn[ã] la tîrgul Cohalmului, cã va da mie. Și mã rog dumitale sã facã bine sã-i dai o jumãtate de puntũ de arbatei [=horbote?] la jup[ã]nul Stama; și mã închin cu sãnãtate dumisale. Alt, veĩ ști dumneata cã-ți trimiți și țidula a Sasului din Sighișorã, pentru vulp[i], sã-i iaĩ ban. Și-ț poftescũ dumn[i]tale tot binele și totã sãnãtatea de la D[u]mnezeũ. Eũ mai mic și plecat al dumitale slugã în toatã vremea. Și poftescũ tîrg bun, sã te vãz sãnãtos; viațã îndelungatã sã-ț dãruiascã Dumnezeũ.

Eũ Nica Vasile.

1725, în luna lui Dechemvrie 27.

[Pecete roșie, cu cruce dublã.]

[Vº:] În cinstita mîna jup[ã]nului Dima Dutcã, cu sãnãtate sã sã dea, la Sibii.

¹ *Schuler*, școlar.

XLVI.

† Adecă eü Sterea daü zapisul meiü la män[a] jupän Gligorie să s[ă] şti că am vândut nişte lână dumnisale dereptu 68 de măji şi 40 ocă. Ce, cândü o va căntări, de va işi liptă, să avem împlini.

1726, Fevrar 21 dn.

Eü Sterea ot Nicopoï.

Şi cari am mai dat la Crăciun, ne-aü fostü tocmeală pentru 22 de măji.

XLVII.

Scrisoarea mea la mäna jupänului Gligorie din Sibï. cum să s[ă] ştie că i-am trimis dumnealui lână, măj — de postav — şi destrămăturî măj —. Deç într'ăcastă lână nu este pus şi ban[i] dum., lei —; însă la lăna de postav, iar alţi banî sânt ai miei toţ. Deç m'am rugat dum. de mi i-aü făcut bine cu patru sute de zloţî, şi i-am pus această lână zălog, când să va vinde, să-ş ia bani cu dobänd[ă], pe un an zeace la unul, cât vor sta bani la mine: până să va vinde lăna, să umble ban[i] cu dobänd[ă]. Ačasta am scris.

Iun[ie] 12, 1^t 7234 [1726].

Ilie Otetel[e]şanu, platnic.

[Pecete roşie mică, cu blason neînşteles.]

[Pe V°:]

† 1726, I[u]l[ie] 24.

† Să s[ă] ştie c'am dat dumisal[e] ğupän Ilie Vornicul Otîtilişanul zloţ vechî 300, igon [ἄγρον=adecă] trei sute, pe zapisul dumisal[e], pecum scrie, cu dobändă. Eü Dumitru Moldovan, marturü.

XLVIII.

† Să s[ă] ştie că am luat eü Radul sluga jupänului Ilie Vornicu [Oteteleşanul] de la jăpänü Gligorie lei 22, pentru traba lăniü, de am plătit la vam[ă] şi la căräuş, pentru sac 18: să s[ă] prinză în sam[ă]. 1727, Ap[rilie] dni 23.

XLIX.

București, 23 Novembre 1727. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LI.

Precum să știe că eu popa Radu Team[pea] din Braș[ov]¹ am luat f[lo]r[in]țu patrusprăzece de la jupan Dima birăul neguțătorilor din Sibii; care au fost pentru un serindar ce am slujit noi preoții în Braș[ov] pentru jupan Petru al lui Todor. Foița să fie de samă.

În Sibii, l^e 1728, Ghen[arie] 1 dn.

Az iereî *Radul ot Braș[ov]* m. propria.

LII.

Sibiiu, 1-iu Ianuar 1728. Chitanță de eleimosină de la Παῖσιος πρωτοσύγκελλος, Συναίτης.

LIII.

București, 8 Februar 1728. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LIV.

Iași, 11 Septembrie 1728. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LV.

Brașov, 25 April 1729. Μανολάκης Λαμπρηγός, πρώην Μέγας Κλουτζάρης¹, «cinstului și bun prietenului nostru dumisale jupân[u]lui Dimii, starostii neguțătorilor dăn Sibii, cu cinste și cu fericit[ă] săn[ă]tate să să dea, la Sibii». Recomandă doi călugări de la Atos.

Pecete pe ceară, cu palme, cu o coroană din care iese o palmă, altă coroană sus și «M. G.».

¹ Cf. tablele de la *Ist. lit. române în sec. XVIII-lea* și de la *Brașovul și Romîniî*.

LVI.

† Adecă eū Costandin Malache dat-am zăpisul mieū la mână dumnialuī jup. birăuluī care să află la Cumpaniia Sibiiuluī precum aū aflat neguțători să daū 40 flor. și, rugându-mă neguțătorilor, a făcut dumnialor bine, mi-aū ertat 20, și am să daū 20, care să slujescu un an, să plătiască jupănul pentru mine. Și pentru mai mare credința am dat zăpisuluī mieū în mână dumnialuī jupănul Dimi birăuluī. 1729, Iulie 18.

Dumitru Moldovan. Γιάνης Λεοντίου παρόν. Adam Ilie, martăr.

LVII.

† Adec[ă] eū Costandin feçoru luī Ene Malăcă, daū zăpisul mieū naintea birăuluī Cumpaniīi Sibiiuluī de faptele mele, răutățile care am făcut, oțiile mele, care am făcut, și nu odat[ă], ci de do or[i] și de trei or[i], și dumnealuī, văzând răutățile și faptele mele mărturisită, dumnealuī m'aū pus în prinsore, și, rugându-mă la alți neguțători care or fi iscăliț de de supt, și mă rugaī, și aū mersū la dumnealuī birău, și m'aū luat în chizășie, precum, dă s'ar afla să fac de altă dat[ă] pagub[ă], macar de un flor[int], să aibă făr de niç-o judecat[ă] chizași care vor fi, să mă prinză, saū în Ța[ra]-Rumănească, saū în Țar[a] Turcască, saū în Țara Nemțască, saū unde s'ar afla, făr de niç-o judecat[ă] să aibă să m[ă] spânzure. Și pentră mai mare credința daū zăpisul în mâinile dumnealuī, și întăresc zăpisul cu degetul mieū. 1729, Iulius dn. 18.

Eū *Costandin Malache* întărescū ce scriū (ce) mai sus : d'oi face mai multū, să mă spânzure, fără niç o judecată.

Ἐγὼ ὁ Γιάνης Λεοντίου παρακαλεστικὸς, μ'ἠξέθροντας ὁ κήρ Ζαφήρης Μανόλης Κεφίλης διὰ τὴν ἄνοθεν ἄνθρωπον.

Eū Adam Ilie chizaș pentru omu care scrie mai sus.

Μάνης Λεοντίου παρόν.

LVIII.

[C. 1730.] † Ade[că] eū Bucșă bogasiarlu ot Giurğuv.

† Să [să] știe c'am dat la jupăneasa Ana, a jupănuluī Coman

băcanu, un sac de lân[ă] dintr'a lui Ilie Otilișanu, și au tras măj 4, fără funți 14, și au mai luat dumneaei un sac mai nainte, măj 4, punț 14, și am tocmit maja flor. 12, și peste tot fac f. 8. Suma — flor.

Și am dat la Ivan Brandicin un sac de lân[ă], măj 4, funți 7, și am luat eu înapoi oc. 16, cu sac cu tot.

LIX.

Cîmpulung, 22 Iulie 1730. «Safta Bucur Gheorghî, văduva răposatului Sauli Ioan», cantorul Companiei, către proestosul acelei Companii. Cere milă pentru ea, într'un proces.

LX.

București, 16 Octombrie 1731. Meletie, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXI.

București, 16 Novembre 1731. Meletie (?) patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru afaceri mărunte.

LXII.

București, 23 Decembrie 1731. Meletie, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXIII.

1732. Patriarchul Ignatie (?) de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru hotărîrea ce luase τοῦ πολεῖσθαι δηλονότι εἰς μίαν τινὰ διορισμένην τιμὴν τὰ ὀφωνιζόμενα καὶ πραγματευόμενα παρ' αὐτοῖς γυνικὰ καὶ λοιπὰ μεταξωτὰ διαφόρων εἰδῶν πράγματα, χωρὶς τοῦ ἔχειν ἄδειαν τινὰ ἐξ αὐτῶν πολεῖν ἐκείνα παρὰ τὴν διορισθεῖσαν τιμὴν, καὶ δίδόναι ὅλως ταῦτα ἑρρεσιέν («de a vinde adecă cu un singur preț statornicit stofele de rochii și celelalte lucruri de mătasă de orice fel, cumpărate și neguțate de ei, fără să aibă voie cineva dintre ei a le vinde peste prețul orînduit și de a da în genere acestea pe veresie»). Dezleagă pe cei ce n'au călcat înșii invoiala

LXIV.

București, 16 Maiu 1732. Silvestru de Ierusalim către Companie, pentru afaceri mărunte.

LXV.

Dat-amü zăpisul meu la măna dumisal[e] jupun Gligori pentru mai mare credința, pentru că m'aü împrumutat dumnealü cu flor[ini] nemțești 1000, igon o mie, cu ostinela banilor la 1000 într'on an 100, igon o sută, și pentru mai mare credința i-amü datü zăpisul miü la măna dumisale. Și am scris eü singur cu măna me, și mi am pus și pecete me, ca să s[ă] creză hiește înnainte omin[i] de omenie. 1733, Fevr[uarie] 1.

Eü *Dumitru Moldovan* întărescü ce scrie mai sus, și pun și pecete.

[Pecete roșie, fără semne.]

LXVI.

Craiova, 16 Februar 1733. Νικόλαος Πάτερ recomandă starostelü și negustorilor greci sibiieni pe un călugăr de la Sf. Nicolae din Mira.

Pecete roșie, cu coroană și monogramă.

LXVII.

1734. Patriarchul Serafim de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru interesele unui negustor. Έν μηνί Ιανουαρίω, ινδ. β΄.

LXVIII.

București, 15 Mart 1736. Πανταζής πρόιν Μεδελνετζιάρης către proestosul Companiei. Pentru Safta, văduva lui Sauli.

LXIX.

29 Iunie 1736, εις Καλαφάτι. Scrisoare de la trei Greci către Μπάσια Στάμο Κώνστα, proestosul Companiei, pentru inventariul averii fratelui mort al unuia din ei.

LXX.

† Cinstite dumneata jup[ă]ne Gheorghie, de [a] atot putearnicul Dumnezeu rugăm dumitale mult[ă] și fericit[ă] să-ți[ă]tate, împreună cu toț cinstiț[i] ai dumitale. Cu aceasta înștiințezu pe dumneata că aici la Scaunul nostru al Rămnicului aș venit jup[ă]nul Ion Marco și spuse cum că ar fi trimis dumnealui niște bani pe acest neguțător din Cupaniia noastră, anume Radul Eftemie, ca să-i duc[ă] la Craiova la jup[ă]n Năstase Bălaș, însă galbeni 103, zicand că dumnealui aș socotit ca să fie plătit de acolo cu acei bani, și dând acei bani la jup[ă]n Năstase, să-i ia zapisul, să-l duc[ă] la dumnealui. Noi am chemat pe jup[ă]n Radul, fiind și jup[ă]n Ion față, ca să vedem [ce] răspunde jup[ă]n Radul. La care aș răspunsu că acei bani s'aș dus toț pecețluit și i-aș dat la jup[ă]n Năstase, numai fiindcă aș fost zis jup[ă]n Ion jup[ă]nului Radul că să dea niște lăna la soacra jup[ă]nului Ion, pe seama jup[ă]nului Ion; și, neputând să scoat[ă] acei bani, și fiind jup[ă]n Radul părtaș cu jup[ă]n Năstase pe lăna, când aș fost la număratul banilor, aș vorbit jup[ă]n Radul cu jup[ă]n Năstase, de aș oprit acei bani pentru lăna, și i-aș luat iar jup[ă]n Năstase pân să va judeca cu jup[ă]n Ion. Iar jup[ă]n Ion îndată aș pus dreptate aici înaintea noastră și aș proteștului cu galbeni 50, pecum că jup[ă]n Ion fălăluiaște pe jup[ă]n Radul de hoțu, pecum că i-aș spart peceatea și i-aș luat bani, și s'aș plătit de unde aș fost jup[ă]n Radul dator, și aici înaintea noastră i-aș strigat: hoțu, mincinos și înșălător, și să meargă la porci, iar nu la neguțătorie, și iar aș zis că numai un cuvânt va zice la Măriia Sa domnul Titrih, și va trimite de va duce pe jup[ă]n Radul în peante (*sic*) și cu răitari. Încă nu i-aș fost destul atât, ci a treia zi în uliță, fiind toț neguțătorii noștri străni, i-aș strigat: hoțu, înșălător, mincinos și unțufut, iar jup[ă]n Radul îndat[ă] aș plecat la Craiova, fiind acolo jup[ă]n Năstase, la care aș dat bani, și aș chemat să meargă și jup[ă]n Ion, fiindcă acolo iaste și Măriia Sa ispektorul, și, de va fi așa pecum aș zis jup[ă]n Ion, acolo va fi închis și va da tot birșagul, aș să șază aici

la Râmnic pân va veni cu atestație de l[a] jup[ân] Năstase. Și noi am ținut pe jup[ân] Ion om de omenie, iar dumnealui numai ce au ocărat omul din Cumpaniia noastră și s'au dus, iar apoi au venit jup[ân] Radul cu atestație-î, care le veț vedea și dumneavoastră, și cu zapisul jup[ânului] Ion, care să veade când au dat acei bani ce scriem mai sus, au fost rămas dator încă flor[in]ți nemțești 594, crăițar[i] 50. Apoi în urmă au adus jupân Cârstea și alți bani, și punem și acea sută de flor[in]ți și tot vedem că mai rămâne dator jup[ân] Ion, cu care să cunoaște că n'au spus destul jup[ân] Ion, ci numai ce au vrut, ca să s'arpe pe jup[ân] Radul. La care pricină noi acestu lucru nu lăsăm jos, ca să fie omul nostru ocărat de jup[ân] Ion, că noi pân acum îl mărturisim de om bunu, neștiindu-l la nici-unile de care au zis jup[ân] Ion asupra jup[ânului] Radului, ci omul nostru are bună dreptate, precum și atestațiile îl adeverează, care oamenii din gură vor mărturisi, iar jup[ân] Ion au zis multe cuvinte de ocară, pecum am zis mai sus. Ci dumnealui jup[ân] Ion, nevrând să stea la judecată aici unde au protecștului, și fiind omul nostru drept, să caute să trimiț[ă] acea protecștație cu care s'au încărăt (*sic*), căci necinste au adus la toată Cumpaniia noastră aceale cuvinte care le-au zis jup[ân] Ion asupra jup[ânului] Radului. Ci, nevrând cu bine, noi vom căuta cu dumnealui înlăuntru, la Cămară. Încă au zis jupân Ion, bătând cu mâna asupra jup[ânului] Radului, că, numai cât va veni jup[ân] Radul la Sibü, îndat[ă] îl va pune la arești; care noi nu-l știm să aibă dumnealui atăta puteare, iar, de să laudă dumnealui jup[ân] Ion cu Măriia Sa domnul Titrih, noi încă vom scrie la Măriia Sa, că și noi avem pe Măriia Sa patron, și știm pe Măriia Sa stăpân și făcătorü de dreptate. Și la toate aceastea poftim pe dumniata să avem răspunsu. Și rămănem ai dum[i]tale de bine voitorî:

Marco Par . . . su . . .

Râmnic, Apr[ilie] 24 dn., 1737.

[V^o.] † Cinstitului dumnealui jup[ă]nului Gheorghie Horvat, birăul al cinstitei Cumpanii Grecilor din Sibii, cu fericit[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Fără pecete.]

LXXI.

10 Ianuar 1738. Averea bisericii grecești din Sibiiu. Τόμος ἀγάπης, Βιβλίον περι τῶν ἐν Ἱεροσολόμοις πατριαρχεουσάντων τοῦ Χρυσάνθου . . . Βιβλίον βλαχικόν, ἕγγον νόμος¹.

LXXII.

Dumitale chir Niculo, săn[ă]tate-ți poftescă de la milustivul Dumnezău.

Altă, acuma a trei ori scriu dumitale să-m răspunzi pentru cele ce am fost scris dum[i]tale că să fim frați la tovaroșie nigoșitoriei, și să-m răspunzi cum voești dumneata, și, voind, aș să ostenești singur, să târguim de cele ce va treboi pă samă bolții, aș să-m scrii ce să iaș, și să vii și eu aci. Sotocescu că vei fi mulțămît cu mine, precum aș fost mulțămiți și alții. Ce mă rog să-m răspunzi mai curând. Și fii cu Dumnezău. Ot Brașov, 1738, Mai 29.

† Al dum[i]tale bun voitor: *Hristea Vasilie.*

[V°:] Dum[i]sale lui chir Nicolae băcanul, la Târgul-Mic, cu săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Pecete roșie.]

LXXIII.

† Dăm scrisorea noastră la mâna dum. jup[ă]nului] Neculei Ion, precum să s[ă] știe că ne-aș făcut împrumut cu f. 45, ne-aș făcut bine, și noi care ne vom numi mai jos, să avem a-î da acești bani la mâna dumnealui cu mulțămită, când ne vom înt[o]rce pe la Cluj, aș la Făgăraș; cine ne va aduce scrisorea, să avem a-î da bani aceștia. Pentru credința am iscălit, să s[ă] creaz[ă].

Avulumi Raspanacu (*sic!*). Av[gust] 9 d., 7246 [1738].

Eș Stan Bunghez, plat[nic].

Νικόλαος Στάμο μάρτις.

Δημοίτριος Κωνσταντίνου μαρταιρό.

Acești bani să-î dam pân la 1 lună, iar, de va mai treace și altă lun[ă], să-î dăm dobând[ă], — că așa ne-am legat.

¹ Cele d'ntăiu sînt tipăriturî muntene, cea din urmă — *Pravila.*

LXXIV.

20 Octombrie 1739. Compania face mărturie pentru ó εν εὐγενέσιν ἄρχων καπετάν κὺρ Μανόλης ó ἐκ Χίου, care a fost καπετάνιος εἰς τὴν Βλαχίαν, θαλμένος ἀπὸ τοὺς ἀθηνάδες τῆς Βλαχίας. Cînd Nemții aũ venit în țară, el a făcut jurămînt militar Împăratului. Αθηνεὺς τοῦ ἀθέντος Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου εἰς τὴν Βλαχίαν, ἐστάλησαν γράμματα τοῦ Πακότζη εἰς τὸν ἀθέντην διὰ νὰ τὸ στείλῃ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον ἐκεῖ, ὁποῦ ἔγραφαν ὁ οὖν ἀθέντης προρηθεὶς Κωνσταντίνος, γνωρίζωντας τὸν ῥηθέντα Καπετάν Μανόλην πιστὸν δοῦλον τῆς ἀθηντικῆς ἡπηρεσίας, μὴν ἔχοντας εἶδῃσιν διὰ τὸν ὄρκον ὁποῦ εἶχε δώσει ὁ προρηθεὶς Καπετάν Μανόλης εἰς τοὺς πρώτους τῶν καισαρικῶν στρατευμάτων, ἔδωσε τὰ γράμματα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ τὰ στείλῃ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον τοῦ ἐκεῖ ὁποῦ ἔγραφαν¹. În ele era vorba de venirea lui Rákóczy cu Tatarī asupra Ardealului și Ungariei. El le dă la generalul Brașovului. Aruncat la închisoare, scapă acum în Ardeal.

LXXV.

† Răducane, îți pohtim de la Dumnezeu mult[ă] săn[ă]tate. Scrisoarea-ți mi iaũ venit, și toate scrisese am înțeles; la care nu lungescũ mai mult, cãci de la Sfinția Sa părintele popa Iordachie le veți înțeleage toate, și, precumũ veți socoti dinpreunã, așa sã faceți; însã, cea mai dintru toate, pentru pinzionul de anul trecut, munceaște prin mijlocirea grofũ Areosti, doar s'ar putea mai curãnd scoate. Sã știe Dumnezeu în cãtã nevoințã mã aflu. Pentru arcũ și pentru sãgeți și pentru toate ce-mũ scrii, voi nevoi în totũ chipul, ca sã

¹ «Cel între boierĩ dumnealui Căpitanul chir Manoli din Chios . . . , Căpitan în Țara-Româneascã, pus de Domniĩ Țerii-Românești . . . Fiind Domn Constantin Mavrocordat în Țara-Româneascã, s'aũ trimes scrisori ale lui [Francisc] Rákóczy către Domn, ca sã le trimeatã cu un om credincios la adresa lor. Decĩ Constantin-Vodã acela, știind pe Căpitan Manoli drept-credincios al Domniei și neavînd cunoștințã de jurãmîntul pe care-l făcuse acesta către fruntașii oștilor împãrãtești, i-a dat lui scrisorile ca sã le trimeatã cu un om sigur la adresa lor.»

poți sluji dumnealui de acăsta. Cu cine să va întâmpla acuma a merge mai curând în țară, nu voi lipsi a scrie și la dumnealui frate-mieș și la toți ceilalți ai mieș. Așijderea mă voi nevoi și pentru dumnealui Noianos a-și sluji la ceale ce m'aș pohtit de atăta vreme, — numai să faci dumneata bine să-și zici pentru grăul ce mi l-aș dat împrumut. Că dumnealui în scriia că mă va aștepta până la vară, ca din bucate noi să s[ă] plătească. Iar acuma vei vedea scrisoarea ce mi iaș trimis-o dumnealui provizerul, și vei nevoi ca să rămăe după cum s'aș făcut întâi. Pentru părinți dumitale, vei ști că ș'aș făcut Brăncoveanul pomană cu ei, de i-aș luat și i-aș dus în țar[ă], că ajunsease foarte lipsiți de mănecare; ei acol, ce le va da Dumnezeu, — căci aicea să slăbisă amădoi, de nu putia să umble pe piçoare; și o Țigancă ce avia, și aceaia fugis[e] de-și năpustise: biata mumă-ta ajunsease de ia singură iș spăla cămășile. Cu acăsta, și fiș cu H[risto]s. Dumnealui jup[ă]n Petrică ne închinăm cu săn[ă]tate. Din Braș[ov], Ghenar 4, 1741.

Princan (?).

[V°:] Dum. Răducanului Fienschii, cu săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Pecete neagră, ștearsă.]

XLVI.

† Având eu la răposatul jupănul Ștan băcanuș mai dănaite vreme dă p[e] niște brochi (*sic*) oc. 67, ocao căt[e] petac 7, și la jup. Rizea, fratele dum., i-am dat ca să mea aduc[ă] un car zloș 5, și car l-aș luat iar jup. Ștan, și am mai dat jup. Rizii zloș 2: cu aceaste toate fac peste tot flor[in]t[i] 72, banș 70. Și pentru aceaste avăndu ca să iaș acești bani dă la răposat jup. Ștanuș, am supărat pă dumnealui birău Cumpanie Sibiiului, că, vinduș jup. Rizea și lu[ă]ndu ș partea dă la cine avea ca să-ș iaș, cu aceasta am rugat pe dumnealui jup. birău ca să mi-și oprească pân cându oi veni la dumnealui, — că acești bani am să-și iaș făr de nice-o pricin[ă], cu bun[ă] dreptate, după cum mărturisescă mai josu.

Eu Radul băcan. Mart. 9 d., 1741.

[V^o.] Această scrisoare am lăsat la dumnealui birău, păcum să să știe, pântru pricina dum. răposatul jup. Stanū.

LXXVII.

Milostive și preaosfințit ales Scaonului apostolicescū, d[o]m-nului Ioan Inochenție (*sic*) Clain, liber baron de la Sad, VI[ă]-d[i]ca Făgărașului, și a toată Besearca cea unită din Ardealū și altor părți, de la D[o]mnul H[risto]s, pace s[u]fletească, viață norocită, sănătate trupească poftim Mării Tale, ca părintelui nostru în D[o]mnul H[risto]s.

Alta, vei avea înștiințare, Măria Ta, pentru sf[ă]nta besearcă[ă] a noastră a Bungardului precum are venit de la neguțătorii care să îngroapă aici la Bungard, la sf[ă]nta besearecă, și venitul îl țin neguțătorii de la Cumpanie de la cetatia Sibiiului, și la sf[ă]nta besearecă nu vor să dea nimică. Iaste ca o mireasă frumoasă și neîmpodobită, așa iaste beseareca noastră: nice n'are odăjdi, nice n'are cărți, nice nimica ce i să cuvine sf[i]ntei besearec; neguțătorii care știm numai noi care ce au lăsat sfintii beseareci: soacra lui Vasilie Ghelca florinți 20, Bunoae florinți 100, Caradon florințu 50, Dumitru Cambura florinți 50, Hage Stoe florinți 50, și pentru aceia banī au datū o pravilă, și o țin neguțetorii, și o am cerut noi preoții și nu or să o dea aicea la sf[ă]nta besearecă; Făgărășanulū florinți 200, afară din 200 de florinți, precum va mărturisi arhiemandritul Mării Sale, 6 sute de florințu. Precum am înțeles de ja alții, mai sînt: Grigorie, florințu 2 sute, și un rând de odăjdi, Brășcoveanul 40 de galben[i], Maniū Arnat florinți 30, cocoana am auzit că au lăsat, — dară nu știm cât. Și noao preoților nu ne trebue altă, numai să dea ce să cuvine sf[i]ntii beseareci, — ca noao preoților ne-ī rușine, că sf[ă]nta besearecă e frumoasă și n'are nimica ce să cuvine sf[i]ntei beseareci. A doz, D[oa]mna Elinca¹ au cumpărat nește moși, și noi nice le știm unde săntū, și cărțile sănt la ei. A triia, noi preoții, cum am fi spurcați, așa ne țin, pentru ce sîntem uniați: când vin de slujescū, câte o datū sfinta și d[u]mnezeiasc[a] leturhie facū

¹ De fapt, Maria (Bălăceanu).

întăi o svestanie, apoi slujescu sf[ă]nta let[u]rghie, și noi preoții nu avem nice o cinste de la ei, pentru ce sântem uniați.

Ai Mării Tale slugi plecați preoții de la Bungard :

Popa Gheorghie, popa Ion.

Scris m[e]s[i]ța] Aprilie, zile 9, leat 1741.

LXXVIII.

1742, Ἀπριλλίου 22, Μπλάζη (Blaj). Ἀρχιμανδρίτης Λεόντιος către Companie, pentru biserica din Armeni (Ἀρμένι).
Pecete neagră: Λεώντη. . . , 1731.

LXXIX.

București, 25 Iunie 1742. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină.

Pecete ca a lui Hrisant, cu data de 1738.

LXXX.

București, 31 Iulie 1742. Partenie, patriarchul de Ierusalim, către Companie, cu salutări.

LXXXI.

București, 4 August 1742. Scrisoare de afaceri de la Calinic al Mirelor.

Pecete neagră cu palme, cruce și ΚΑ. Ν. Κ.

LXXXII.

Ἀπὸ Γηραγίοθαν, ἀψμβ' τφ, Ἀγούστου κς' τη. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru salutări.

LXXXIII.

[București], 15 Decembre 1742. Μυρέων Καλλίνικος către Companie, pentru o afacere particulară a lui Ioan Marcu.

LXXXIV.

Iași, 5 Februar 1743. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru popa Azaria de la Sibiiu.

LXXXV.

București, 28 August 1743. Partenie, patriarh de Ierusalim, pentru salutări.

LXXXVI.

[1745.] Să s[ă] și cum am târguit lâna Iamandi: am tocmiț să-m plătească sămbriia mea lei 3, și nu mi i-aū dat, și i-am dat 4 lei, să-m aducă o hălie, și nu mi i-aū adus, nici ban[i] nu mi-aū dat; și iar am dat când aū trimis bani cu mine la Ūfut Iordache, lei 20, și iar nu mi-aū măi dat, și în lâna care scrie dincoace, am dat bani miei, 1.093 de lei, și am socotit toat[ă] cheltuiala până la Sibii, și i-am plătit-o, și bani care mi-a dat de la dumneluī, 200 galbi[ni], și care mi i-a luat de la Iordachie, i-am plătit toț, lei 20. Și eū am socotit, din socoteala mia măi rămăne dumnealuī să-m dea lei 2.890, fără nici-o pricină, cu totulū.

LXXXVII.

† Eū Alivaș, voinic strein și cu nevoie mare, carele mă aflu aici în Porumbacul-de-jos, la Țărūmonea, de 2 anni, având un pičor stricat foarte răū, și, putând dobândi doftorie de la Țărūmonea, pățimesc tocma ca vaī de mine, pentru că, fiind eū voinic siriman de toate, păn acum tot am făcut cum am putut dintr'o zi păn într'alta, cu nevoie și cu chin, căt numai D[u]mnezeū poate șiți, de streinătate și singurătate. Și am rămas dezbrăcat, și dintr'o zi păn într'alta încă fac tocmai ca vaī de mine, pentru că, chielčugul sfărșindu-l, acum sănt și am rămas, căt măi moriū, și de goliciune și de foame. Pentru aceaia mă rog de dumneata, cinstite, de mare și bun neam jupăne birăū al Grecilor și de toată Companiia, să faceț milă și pomană cu mine ca să mă miluiț cu ce v'o îndura milostivul D[u]mnezeū, că-s de toate lipsit, pentru ca doară aș măi tăvăli și eū în lumea ačasta, căt va fi mila D[o]mnuluī H[risto]s, ca s[ă] nu mor pentru lipsa trupuluī, ci, când mă va chieama H[risto]s dintru ačastă lume, să-m[i] cunosce sfărșitul meu cu alt fealiū de beteșug, nu cu foamea

și cu alte aseamenea. De acestea mă rog să nu mă uitat, ca și D[o]mnul nostru I[su]s H[risto]s să nu vă uite pre d[u]m-neavoastră, niț să vă lipsască de Împărăția sa cea făgăduită tuturor.

M[e]s[i]ța Ianuarie 1, leat 746.

Eū *Alivaș*, carele mă află la Țirmonea în Porumbacul-de-jos.

[V^o:] Aastă carte să s[ă] dea la dumnealui jupănul birău al Grecilor de la Sibiiū și la dumnealui jupănul Alexie, cu mănile dumnealor amăndurora să s[ă] despecetluiască, la Sibiiū.

LXXXVIII.

București, 10 Ianuar 1746. Partenie, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXXXIX.

† Ad[ecă] eū Guțul, dinpreună cu frate-mieū Anghel (?), dat-am scrisoarea noastră la mână dumnealui chir Costăndinū, pecum să să știe că ne-amū rugatū de dumnealui de ne-aū datū 2 diple hanșspt (*sic*), de acumū păn când le va sfărși sfărșangulū, să avem a-i da dumnealui atuncea banii cu mulțamită, făr nici-o pricin[ă]. Iar, întâmplându-să a să face necar[e] guvinte, sau f'o cheltuială, sau f'o zečuial[ă], să fie tot de la noi. Că cu bun[ă] voia noastră ne-am datū scrisoarea la mână dumnealui și ne-am legatū cu cuvântul nostru; și dăm scrisoare la mână dumnealui ca s[ă] să crează. Și ne iscălim mai jos.

1746, Nov. 17.

Eū *Guțul*, plat[nic]. Eū *Ampulū*, plat[nic]. Eū *Pan Giur-ğu*..., martur.

[Pe margine:]

Prețul dip[le]lor așa ne-am tocmit... 10... 3... ug.

XC.

Catastifulū de deatorii de tǎrgurī de țeară; 1747.

... A. 1747, Avgust 4. Se știi dǎn... cu cǎntarul și cu

numărul saculu, precum se'rată mai jos anume: ... Savul de la Deva aū tǎrguit la tǎrgu Deveı... Aū tǎrguită jup[ă]nul Ilie de la Oroştie... Ionū de la Hinidora... Iova de la Cavaransebeş... La tǎrgul Vinţului... Pǎtrul Sǎrbul de la Vinţu s'aū rămas de pe un pogasiū, mariş 19... 1 ştoc tarlatan, $\frac{1}{2}$ ştoc halbăraş... 1 ştoc pânţoi de Braşov..., 3 coţ pantlică cu hir prostū... 1 litră arniç roşu... Iosif Jiduvul de la Teauş... La jup[ă]nul Ianachi herarul... 1 măhram[ă] de damascū... Un Jiduv de la Bălgrad aū tǎrguit la tǎrgul Aiudului negoţū... $\frac{1}{2}$ l[itră] vǎpsală mole... Ivan Calota aū tǎrguit... Costandin Ticul... Chir Sandul de la Haţeg... Chir Dum[i]traşco de la Bălgrad... 8 oc[ă] măргеle... 1 ştoc parhet, 1 ştoc poşachiū... 1 ştoc surfachil, 1 işlic de iltās (*sic*)... 3 leg[ă]tur[i] cărţi de joc, 1 colcăgu de samır, 6 peptare ordina[r]e, 2 deto buna... $2\frac{1}{2}$ coţ muşam[ă]... De la Lipova aū tǎrguit marfă la tǎrgul Devii... Hristea aū tǎrguit la Cetat[ea]-de-Baltă, de la Dum[i]tru... 4 loţ şofran turcescū... 6 coţ tupoltăc finet... Jup[ă]nul Ilia de la Sebiş... 1 peptar de Beci... 1 leg. cheptin... Florea de la Zlagna... Andriş de la Bănat, de la Pitriş... 1 ll. piatră acră... Ianuş de la Dobra... 1 ştoc postav, 3 pecetū... Jup[ă]nul Iene Calmuc... Jup[ă]nul Stama Sǎrbul de la Haţăg... 1 ştoc fachiol albū, 1 rochia cu hir cusutū, 1 ştoc postav vaismelirtū anglie, $10\frac{1}{2}$ coţ camilut negru..., 1 năstrap[ă] care s'aū spartū, 3 poter la grăj (*sic*=glăji) care le-aū spartū... Jup[ă]nu Iane Theodoru de Deva... 1 ştoc golon lat... 1 şlofmiţ... $\frac{1}{2}$ tuţ (*sic*) oglinzi... $27\frac{1}{2}$ loţ băş[i]că..., 4 conţuri hărtie... La Gorghe fratele Calmucului... 1 leg[ă]tur[ă] aţa albă de Borosnov... 20 trandefile... 1 leg[ă]tur[ă] călămăr[i]... Jup[ă]nul Cristea ce. bătrân, Armeanu de la Gherla... 1 măhram[ă] de Venel t[i]a... Jup[ă]nul Sima Miclăuş... Chiriacu de la Blaj... Pǎtrul de la Răşnar... Aū tǎrguit socru-su... Panaiot feçorul dumnealū jup[ă]nului Milei de la Logoju... Chir Bădicceanul... Jup[ă]neasa Maria Popistăşiţa de la Deva... 10 leg[ă]tur[i] lubeniţ[ă]... 4 oc[ă] măргеale de os... 3 leg[ă]tur[i] granat glăt... 30 leg[ă]tur[i] păişuri... 1 coţ flis-

papir... Jup[ă]nul Iane Calmucul de la Horoștie... Chir Peia de la Oroștie... 11 maje robinur[î] neagre... Gheorghede de la Aroștie... La Coste Cicărdia... 1 vidră... Andriș de la Almaș... 52 coț bogacin..., 32 cose mici..., azivasonū..., pepūtenî de postăvar[î], păr[e]chî 4, artarū, țimeșū, strămătur[i], gur[î], 14 bucăți....

XCI.

Porunca prea-înălțatei și prea-putearnicii Doamnei Inpărăteșii și Crăiasii Doamnei, Doamnei Marii Therezii, cu carea să oprească petreacerea banilor înpărătești și crăești în țările Porții Otomînești supuse, scoasă de pre letinie în limba rumînească, și tipărită în Scaunul arhierescū, în Blajū, anul D[o]mnului 1747, în luna lui Avgustū, în 27 de zile, de Dimitrie Pandovičū tipogratulū.

*Tipăritură*¹.

XCII.

1747, Septemvri 20. Am luat de la chir Petru Luca pentru dipla Guțului, f. 1,50.

1748, Iuni 7, me'ū datū Guțul f. 2,40.

Me'ū datū șu Hanpul ban[i] 90.

Am fostū la fonoģu, Mai 9, la Saș, 20.

[V^o:] Zapisul Guțului, frati-său den florî.

XCIII.

† Cinstite dumneata jupăne Ione, cu t[are] și fericită sănătate mă închin dumitale cu sănătate. Pentru u[n] răvășel al dumital[e] ce aū fo[s]tū la mine, l-am datū jupănului Anas-

¹ Aceasta e deci cea d'intăi tipăritură blăjeană. Cf. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, pp. 70-1. Se știa că încă din 1746 se asigurase condițiile de nevoie nouă tipografii românești din Ardeal (Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisie Novacovič*, Blaj, 1902, p. 356 și urm.), dar se credea că tipăriturile aū început numai la 1750 (1753?), cu *Floarea Adevărului*.

tasiie, și dumneata să dai bani la trimisul dumnealui, și să iă răvașul dumitale. Ačasta, și fiī dumneata sănătos.

Costandin jude[ful].

Dech[emvrie] dn. 20, 7256 [1747].

XCIV.

1748, Fev[ruarie] 2.

† Adecă eū cel mai jos iscălit dat-am credinčos zăpisul mieū la măn[a] dumnealui jupăn Costandin Șefran, precum să ș[ă] știe că m'am rugat de dumnealui de mi-aū făcut bin[e] cu u[n]gureș[tî] f. 67,50. De acum păn într'o lun[ă] de zil[e] să aib a-i da dumnealui, cu mulțumită, făr de nič-un fel de pricin[ă], iar, nedând ban[i] la zi, să a[i]b[ă] a umbla cu dobândă. Pentru aceasta am dat zăpisul mieū la măn[a] dumnealui ca să fie de bun[ă] credință, și mi-am pus și degetul în loc de pecete.

Eū *Ion Ilea*, platnic.

XCV.

1748, Fev[ruarie] 4, în Sibii.

1mo. Venind de față acest mai în jos iscălit anum[e] chir Dumitrul Voicul, și birturiseaște (*sic*) cu Dumnezeū și cu sufletul lui precum că, viind chir Pantasi Arpaș de la Făgăraș, și aū intrat chir Dumitru în boltă, și aū zis Pantasi cătră Dumitru: «vez mojicul, daca să boereaște, ce lucruri înceape?!». Și Dumitru aū întreat: «ce lucru iaste acesta?». Iar Pantasi aū zis: «vez că Toma m'aū făcut că sănt un hunțfut și alte vorbe urâte, dară mă rog să-i spuī că iel iaste un hunțfut și om de nimic și iobagī; s'aū făcut om și împărteaste pești ca să aibă omenie, la unu și la altu».

2do. A doao mărturie mărturiseaște Vasile Băcanu că aū auzit din gura lui Pantasi Arpaș; că aū zis cătră Dumitrul Voicul să mergă să spuī Tomi: «odată ce-m zice iel mie că sănt ieū un hunțfut și un blestemat, dară el iaste un topel¹ hunțfut și blestemat și un Măieran și obagiū; și l-aū suduit

¹ *Doppelter.*

și de părinți, și i-au zis că cinstiaște pești ca să aibă omenie.

3^{rio}. Au auzit chir Gligoraș Scriitorul și mărturisește că așijdirea au auzit aceale cuvinte care au zis Pantasi Tomi ca să i le spuie.

748, Fev[ruarie] 4. Mărturiile care mărturisesc ce au auzit de la Toma din gură.

1mo. S'au scris chir Sanfir Chiriac de la Arvan[i]toroi (*sic*)¹, de ani 35, și mărturisește cu jurământ cuvintele ce au auzit de la chir Toma, al Mării Sale Craibirău om de curte. Întăi, mărăgând chir Toma la sălașul lui chir Sanfired, și find cu chefu, împreună au fost și Gligoraș Scriitor și Vasile Băcanu, și chir Sanfir au adus vin, și i-au cinstit. Și asupra chefului s'au întânplat și au răs copii, și, văzând Toma că răd copii, i-au părut cu greu, și i-au întreat copii: «cine rade», iar copii au răspunsu că: «copilu dumitale rade», adecă al lui chir Tomi. Și, chemând chir Toma copilu, i-au zis să sărute mâna la toți care să afla acii, și, aflându-să și copilul lui chir Pantasi acii de față, s'au întorsu Toma și au zis cătră copilul lui Pantasi, că: «și tu iești un blăstămat, și stăpănu-tău, și un hunțfut și tu și stăpănu-tău, și un om de nimic; și așa să i spu că i-am spus ieu; și odată și de trei ori; și să-ș iă sama, că, de oi pune mâna și pe tine și pă stăpănu-tău, dară v'oi învăța ieu pă voi». Și au ieșit cu acel fel de vorbă strigând.

2do. Mărturisește și chir Pană Băcanu, om de 24 de ani, întânplându-să și el acii la chir Sanfired la cină, mărturisește că iară cuvintele acealea, care au mărturit chir Sanfir, au auzit de la chir Toma că au zis cătră copilul lui chir Pantasi, ca să-i spuie.

3^{io}. Mărturisește și chir Vasile Băcanu, om de 32 de ani, cu jurământ înaintea lui Dumnezeu, că și el au auzit acele cuvinte urâte, care au zis Toma cătră copilul lui chir Pantasi, ca să-i spuie.

4to. Mărturisește și chir Gligoraș Scriitor, om de 33 de ani, că au auzit din gura Tomi zicând cătră copilul lui chir

¹ Arvanitochori. V. vol. XI, p. 114 și urm.

Pantasi : «hunțfut ; așa să spuî cătră stăpănu-tău, că, de oi pune mâna și pă tine și pă stăpănu-tău, dar v'oi învăta ieu».

1748, Fev[ruarie] 4, în Sibii.

Venind înaintea noastră celor din jos iscăliț, anume chir Toma omul Mării Sale domnului Craibirău valtitar, și având judecată cu chir Pantasi Arpaș, și nefind chir Pantasi Arpaș aiă, fiind dus la Făgăraș, s'au întâmplat și s'au dus chir Toma dinpreună și cu Vasile Băcanu și cu Gligorie Scriitoriul, precum mărturisescu mărturiile, anum[e] Sanfrel și Vasile Băcanu și Gligoraș scriitor, precum că Toma au fost cu chefu și asupra chefului să fie ocărat pe Pantasi Arpaș, și, nefind de față, i-au spus aceale cuvinte toate care mărturiile au mărturisit, precum i-au spus Toma că ie un hunțfut și un blăstămat, și s'au lăudat și cu bătaia, și aceste cuvinte au fost în sălașul lui chir Sanfrel, și, viind după acăsta chir Pantasi de la Făgăraș, și spuindu-î aceste vorbe care au zis Toma, și întâmplându-să la bolta lui chir Pantasi Dumitrul Voicul, i-au spus, încă cam rugându-să : «să mergi să spuî Tomi îndoite vorbele care mi-au spus iel mie, că el iaste un hunțfut și un blăstămat și un Măieran și un iobagi și om de nimic, și umblă de cinsteaște pești ca să-ș facă omenie». Și, afară și fără de mărturiile care s'au scris mai sus, și înaintea noastră nu tăgăduiaște vorbele care i-au zis chir Pantasi. Iară Toma, fiind cu chefu, i-au spusu acele cuvinte lui chir Pantasi : nu i-au spus în târgu, numai în sălașul lui chir Sanfrel i-au spus ; la care nu au făcut bine și au greșit. Iară chir Pantasi, fiind triazu, și după v'o câteva zile, i-au spus ; la care nu au făcut bine că i-au spus îndoite vorbele care i-au zis Toma. Numai s'ar fi căzut ca să-l caute întâi la iștanția lui, și ar fi trebuit chir Pantasi să întrebe pă Toma întâi : va să stea pă cuvintele acele care i-au spus, fiind cu chefu, au nu. Iară chir Pantasi nu i-au spus la v'un loc unde să fie săngur, numai mai vartos în târgu și cătră mai mulți l-au ocărat. Care lucru, după decret, la partea secunda, titulo 36, a lui Mantian (*sic*), s'ar fi căzut să plătescă chir Pantasi f. 100 ;

iară numai, greșind Pantasi căce i-au spus îndoite, la Statuta așa scrie, la al patrulea carte, titula 5, paragrafos 4. Și la aceste s'ar fi căzut să să biersăgăluiască amândoi; numai chir Pantasi, fiind trez, și în târgu spuindu-i mai multe vorbe, s'au aflat vrednic să dea, după mintea prost[ă], f. 12. Și să fii de mărturii.

XCVI.

† Cinstite dumneata jup[ă]ne nașule, cu plecăcune si cu să-n[ă]tate mă închin dumitale. Așjderea și dumneaei nași și nașilorū celor mai miĉ. Rog pă milostivul Dumneazeū și pă maica Sfinții Sale, să păzască pă dumneavoastră cu mult[ă] fericire.

Plecat[ă] scrisoare nu iaste de alt[a], numai mi-au zis soacră-mea să înștiințez pă dumneata pentru niște răspunsuri de la București, că dumnealui unchiul totdeauna scrie la socră-mea și așteapt[ă] acele răspunsuri de la dumneata, ca [să] știe dumnealui. Iar, de veī fi trimis dumneata v'o scri-soare cu cineva, scrie dumnealui pecum nu i-au mersū păn acum. Pentru acēle care au fost înștiințat pă dumneata, că ș[i] acum, când am plecat de la Râmnic, ne-au venit niște scrisori de la dumnealui, aș[ij]derea pentru niște mane (*sic*) de jederi, — supăru pă dumneata, ca să facă niște blane dup[ă] cum au fost. Mai supăram pe dumnea[ta] și mai nainte, ci, de veī fi luat dumneata păn acum, bine va fi, iar, daca nu, așa să rog[ă] și socră-mea, să dai dumneata veste la țefi de coj[o]cari, unde să vor găsi, să s[ă] adune, să s[ă] facă treaba aceaia, — că sânt foarte de trebuință. Ci, de s'ar putea apuca mai nainte, că apoi vine și Radul Voinescul, și-m iaste că le va apuca el și le va strânge, că le știe sama. Că au venit și el aiĉa, la lăz[ă]ret, de sânt acuma 10 zile, și acum au eșit înnaintea cailor cu ĉar[ă] și lăn[ă]. Dar nu știu cum va răzbi, că au ni[n]s acum zăpad[ă], de care n'am pomenit așa. Și copilul Cărstica încă vine cu cărale. Pentru jup[ă]nul Cărstea, păn acum n'au venit, niĉ copilul nu l-au trimis. Și, când au eșit jup[ă]nul Chera din lăz[ă]ret, mi-au spus că au zis comisauriului ca să-m scrie la lăz[ă]ret. Și eū, dup[ă] cu-

vântul jup[ă]nului Cherei, am spus jup[ă]nă Cărstei. Și eu, viind acum aici la lăz[ă]ret, am întrebat pe comisarul pentru jup[ă]nă Cărstea, scrisu-l-aū, și așa mi-aū spus că nu l-aū scris. Și acum m'am rugat destul de comisarul și de fălcerul, ca s[ă]-lū scrie de atunĉa, — măcar că eu am scrisū la dumnealū înapoi, precum nu l-aū scrie (*sic*) de atunĉa, — căci zic ș'aū uitat.

Mart, 9 (?) dn., 1748.

Aĉast[a], și rămăi al dumatle mic și plecat și de bine voitor :

Radul Băcanul ot Râmnic.

[V^o:] † Întru cinsti[ă] mănă dumnealū jup[ă]nului Ion Marco, cu mult[ă] fericit[ă] săn[ă]tate să să dea, la Săbiū.

[Pecete roșie.]

XCVII.

Beligrad, în 22 Eanuar 1749.

Cinstitulū, alū mieū bun priaiaten și bireū a cinstiți Comūpaniū în Sibiū, dumnealū jupăn Ionū Marce.

De la Dumnezeū milostivul totū fericitul bin[e]le poftesc dumital[e], dinpreun[ă] și la cinstita jupănias[ă] și coconasilor dumnavoatra. Cu aĉasta viū și fac încomodația dumital[e] și înștiințezū, ca pe unul d'intăi a cinstitei Comūpaniū, pentru că, tremeșintū în cește zile la târgul Sibiului, în traba negoțotorii mele, un fiĉorū al mieū anume Dumitru, acest fiĉorū, avântū ceva predenzia pentru nește pușintei ban[ī] la jupăn Eaiani Dima, aū mersū la sălașul dumnialū și a cerutū cu cinste și cu cuvinte bun[e] dintr' aceeaiaș. Dintr' aceeaie (*sic*) domnialū nu știū ce i s'aū părutū, și s'aū sculatū și mi-aū bașocoritū fiĉorul cumū a știutū mai urătū, și mai pe urmă l-a trantaluitū și cu bătaeiae. Aĉasta nu ea-iaū fostū destul, că pe feĉorul l-aū bașocoritū, ci și pe mine forte cu cuvinte urâte de sudalmă m'aū suduitū, și audū că păn acuma să totū laudă cătră unul și altul sāngurū pentru bașocura ce aū facutū. Acestū lucru mie im cate forte cu necinste, că, toc mă să-ī fi creșitū dumnielū fiĉorul mieū ceva, dumnielū știe bin[e] că eaieū încă nu sântū omū prostū, ci

sântu omū nemeș, și cu rezedenția aici în Beligrad, și m'arū fi pututū cauta dumniului cu treptate, nu să-ș facă dumniului sāngurū destul. Amū vrutū într'altū felū să cautū ruși[nea] ačastă, pentru să eaia dumniului învățatură, omul omului nemeș să nu mai bașocoriască dumniului, tocmai pe vre[me] cātū eaeste cubernium, fără, aflându-l de un provezion, am gânditū să înștiințezū întâi pe dumniata, ca pe un d'intăi a cinstitei Comūpanii, și să mă rog dinpreună și la toată cinstită Comūpanie ca să amū sădesfacția pentru rușin[ea] ačasta ce mi-aū făcutū și im face și pān acumū pe la omen[i]. Că, nefăcāndu-mū dumneavostră sădesfacția, sântū chitilian a da instanția mē și mai departe, și a nu lāsa rușin[ea] mē ačasta,— că eaieū nu știū acestu omū de omenie să-i fi creșitū ceva v'o datā. Eaieū, avāntū nādeșde bun[ă] la dumniavostră, și gândintū că nice dumniavostră nu vețū pofti că să mergă acestū lucru mai departe, recomanduleasesc totū lucrul mieū acestū la cinstit jupānul bireū, dinpreun[ă] și la toată cinstită Comūpanie, să aliagă lucrul acesta cumū va știi mai bin[e], fiintū și omul Comūpanii. Cu care rămāi

Al dumital[e] prieaiaten și de bin[e] voitorū :

Nicolae Ivașco.

[Pe copertă:] Cinstitulū, de bun niam dumniului jupānulū Ionū Marco, unul d'intăi și cinstitū bireū a cinstită Comūpanii negoțitori[lor] din Sibii, cu plecācun[e] să să dee, la Sibii.

[Pecete cu coroană, cu roșu.]

XCVIII.

Sibiiū, 12 Mart 1749. Cerere de sechestru de la «Elias Cathalenin, Bulgarus Al-Vinziensis».

XCIX.

Din lazaret, 12 Decembre 1749. De la ἐφημέριος¹ Grigore Agioritul (de la Sf. Munte), care se apără de învinuirea ce i

¹ Preotul Companiei.

se adusesse de la Guvern că ar agita contra Unirii și ar aduce pentru aceasta cărți muntene și grecești. Era închis acolo.

C.

[Pe la 1750.] Prea-cinstite dumniata, dumniata birău al cinstitei Companii grecești de la cetatia Sibiiului, noao mare și mult milostivü stăpân.

Cu a noastră umilită și plecată scrisoare cătră prea-cinstită fața dum[i]tale cu umilință rugându-ne, venim ca prin grația dumitale cu amăruntul a ne lua sama plănsorii noastre.

Fiind și întâmplându-să acuma zeace săptămâni trecute, ni i-au togmit pre noi, trei cară, ca să ducem aceastea trei cară vineție¹ pân la Craiova, și noi amü încărcatü vineția, și am dus marfa pân la Căineanî. Și, sosându noi cu marfa pân la vama Căineanilor, și acolo am fostü oprîți cu carăle cincî zile. Și, fiind noi oprîți acolo, s'au milostivit domnul directorul de la lăzăretul nostru, și au trimis pe sluga sa aici la Sibii, la d. Măncate, și l-au întreatü pentru ce staü carele oprite la Căineanî. Și destul că nice de la d. jupănul Măncatie n'au adus nicî-un răspunsü, și așa peste tot au zăbovit carele noastre șaptesprăzece zile la Căineanî. Și dup[ă] aceaia s'au întâmplat vremî greale, de n'amü pututü sosi pân la Craiova în trei săptămâni dup' aceaia. Și prin această nevoe ni s'au întâmplat de amü rămas la mare sărăcie și nevoe; și noi acum amü pus carăle zălog pentru ca să ernăm cai noștri. Și prin această întâmplare amü rămas la mare sărăcie. De această noi săracii cărauși venim la mila preacinstitei Frății dumi[i]tale, și ne rugăm cu lacrimi ca să ne stai într'ajutorii, ca să ni să înp[l]iniască toată paguba și ostentiala noastră. Că, de unde nu, vom fi siliți a căuta mai sus,—că de acolo de la Țara-Rum[ă]niască nu ne lasă vitele și carăle ca să iasă la Ardealü pân ce vomü plăti adetoria. Și, de nu să va încreade lucru acesta, noi vom arăta și cu tisturile de la lazăret. Și rămănem

¹ Marfă venețiană.

Ai dumitale mai mici plecați: *Radu Grancea, Banciu Simion, Nițu Pascu de la Măhă*¹, toți tovarăși cărauși.

[V^o.] La prea-cinstitul dumnealui birăul grecescă de la cinstită Compania grecească de la cetatea Sibiiului, noao mare și mult milostiv stăpăn, umilită rugăciune.

CI.

[C. 1750.] † Săn[ă]tate dumitale, cumnate. Mă rogă pentru D[u]mnezău, venindă cartea mea, să mergă numaî de cătu la Sibii,—că dumneata ești om bătrân și știî totă neamulă mieu,— să spuî cu sufletul dumitale cel dir[ep]tă, că eu săntă feçorul Anghelini, și mumă-mea cu Stroe Mihu aă fostă frați, și eu Enachie cu Dumitru Stroie verî premari, fiçorii din frați; alte rude noi n'avemă. Pentru aceia cinstitul părintel[e], împreună cu cinstiți negoțitoră,—c'ași fiă venită eu, ci D[u]mnezeu mă știe că de șase săptă[mă]ni n'am eșită din casă afară, pentru betesugu, și acumă și nevasta beteagă. Ci mă rogă la Sfinția Sa părintele, ce va fi rămasă din porunca lui Dumnezeu și după sufletele ce[le] dir[e]pte, să s[ă] dea la mână dumitale, și eu le voi găsi la dumneata. Cu ačasta rămăiu plecată Sf[i]nții Tale și la toț cinstiț negostorăi.

Eă *Enachie Băbincu.*

CII.

[C. 1750.] La jupănu Gheorghie Paicu, pe cercei, 5 părechî, și mi-aă plătit; și mai sănto să-m plătească pe verigă.

CIII.

[C. 1750.] Întăi, copiii căț să află la ișcola, nu-s plătiț nič-unul.

Jup[ănu] Petru Luca, pentru polele iconi de la bisearica . . . Pentru 2 icon[e] am plătit la astaluș.

La artofori am dat pentru dres, și l-am aurit.

Jupănu Tudoran pe 4 aî n'aă plătit. . . Și pentru aghiasma. Hera, Marica și Calara, pe 4 aî n'aă plătit.

¹ Mohu, sat lângă Sibiiu.

Jupân[ul] Oprea dela Oraştie, pe 3 ai.

Faturii care n'au plătit, sântu scriş la catastif.

Jupănu Nicolae, cu Jupănu Gheorghî din Bălgrad, doă case, afară din mâncare lui Ivănuş, ce va fi cu dreptul.

CIV.

[C. 1750.] † Cinstite dumneata al nostru mai mare Jup[ân] Ioane, şi dumneavoastră, cinstiţi juraţi, mă rogū dumneavoastră să întrebaţi pă Jupănul Alecse, să spue cu sufletulū dumnelū dreptū, să nu mă încarce cu patru galbinī, că dăstulū sântū încărcatū: că amū socotit stafid[e]le, şi am plătit tot ce aū fostū. Acumū i-am făcutū zapisū, şi me-aū pusū şi acei patru galbinī în socoteală. Şi eū așa mărturisescū că am socotit tot ce aū fostū de atunci, şi f. 8, car[e] sântū în zapisă la Gheorghită, şi aceia să-i platescū dumnealū,— că aū socotit la Gheorghită cât aū ținutū dumnealū banii, şi aū pusū optū flo[rin]ţ u[n]gureşt[i] dobândă; şi amū fostū fl. 92, şi nu ştiu cât bani sântū scrişi la dumnealū. Ačasta foarte mă rogū dum[nea]voastră daca am vrutū să păţescū şi eū ačasta.

Al dumneavoastră mai mică plecată [slugă] rămăi: *Pană Giurgiveanulū.*

Că ştiţi dumneavoastră că eū fugū de cuvintele oamenilor, că zicu că mă va băga în prinsoare, de voi rămână dator. Şi să nu gândiţ dumneavoastră că am ceva bani,— că numai de cheltuială, n'am așa multū, numai f. 2.

CV.

[C. 1750.] † Sănătate dumitale, frate Vasăleia. Sa timeţi v'o 8 sute de năramze şi 50 şi pat[ru] de protocale şi 35 de lămăi. Şi acele protoca[le], cene t'o da doī mă[r]iaşi, să le dai, cine nu, să laşi să stia; lămăile pă un măriaşū. Şi sântū în ladă lucrurile acestea. Şi, în ce čas va sosă, să le scoţi la un locū, ca [să] nu unblă omeni; şi năramzale să le dai cum vei şti dum[nea]ta: cu 5 potori, aū cu o ducă, aū cu trei potori, până o veni nevasta mea. Că şi eū mâine-poimăine oi [e]şi de la lăzaretū. Şi aceia marfă să o dăs-

căruci la o casă, și, ce o fi chiria case, oi priti (*sic*) eă totu care este.

Eă *Velciu ot Făgărași*.

Cu sănătate să să dea întru ci[n]s[ti]tă mâna lui jupân Vasile Băcanu de la Sibiu.

CVI.

[C. 1750.] † Pană, săn[ă]tate, dragul taicăi, și lu Dumitrică săn[ă]tate și totu binel[e] vă pohftescu de la milostivul Dumnezeu. Ce s[ă] trimiț pe Ion; ci, taică, să-l iaă cu blăndeate, până să va deprinde, că e copilu cam șubridu, și să-lu puă la sluj[bă]. Și trimițu cu elu pei de ursu 2: a mică e luată cu zloț 6, ban[î] 5, și a neagră luată cu zloț 6 p¹, și vulupă 2: sântu luate câte petaci 16 una. Ci, daca le-î vinde, taică, și veî vrea să mai trimițe banî ca s[ă] mai [s]prijănescu, bine va fi. Și veî ștè, taică, că eă nu mai poău trăi aci, că mă mântuescu cu birul, că, de cându amu venitu aci, amu [d]atu în scrisu ce amu datu la birău, zloț 50, și acum m'au pu[s] la acestu șife[r]tu zloț 8. Ci să-mu scri unu răvășel, cumuu te'î pricepe mai curându. Aăsta, și fi mila lui Dumnezeu cu voi, taică.

CVII.

[C. 1750.] Cu plecăciune mă închin Sf[i]nții Tale, și mă rog să faci bine să erți că de multe ori țe-am făcut supărare. Adevărat, Sf[i]nția Ta n'ăi nici-o pagubă, dar eă am, că, de m'aș fi mai prîpit, cu adevărat nu aș fi greșit,—că ceale ce mi s'au căzut, nu s'ar fi risipit. Ci cu plecăciune mă rog, ca unu cinstit, ce va fi rămas, să mi să dea; mai virtos cartea de nemișug,—că trimiț mărturiseală cum că mie mi să cade. Iar cela ce va fi luat fără direptate, să dea singur seamă înaintea lui D[u]mnezeu, iar eă știu și mărturisescu că am direptate. Și pentru aceaia trimițu omu strain și neamiș, cât, ceale ce mi să vor da în m[î]na d[u]mnealu, mai virtos cartea, să să poată mărturisi precum [că] de la neamul mieu mi-aă rămas dintru întiaș dată în tabla Făgărașului. Pentru aceaia am făcut mărturiseală cu deregătorii

oraşului, ca să aibă bună mărturie înaintea cinstitei table a Făgăraşului. Pentru această mă rog, precum şi mai sus, ca să faci ca un cinstit d[u]hovnic sufletesc ceale ce mi să vor cădea să mi să dea cu direptate, ca să poţi face veačnică pomenire pentru sufletul Sf[i]nţii Tale.

Eü *Enache Bobicu.*

[Pecete roşie, ruptă.]

[V°:] Aăastă carte să să dea în mîna cinstitului părintelui pop[a] Grecilor din Sibii.

CVIII.

† Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Πακοβίτζα Βοεβόδας. ἐλέφ
Θεοῦ ἀθέντης καὶ ἡγεμῶν Μολδοβλαχίας.

† Ἐντιμότετοι καὶ χρησιμότετοι πραγματευταὶ ῥωμαῖοι τῆς
κομπανίας τοῦ Συμπνίου, τὴν ἐντιμότητα σας χαιρετοῦμεν· εἶητε
ὕψαινοντες ἐν εὐημερίᾳ. Γράμμα σας ἐλάβομεν καὶ τὰ γραφόμενα
ἐκαταλάβομεν. Μᾶς γράφετε διὰ κάποιον πραγματευτὴν Ζαφειράκη
Κυρίακη, ὁποῦ ἐδανείσθη ἀπὸ τοὺς αὐτόθι πραγματευτάς τοῦ Συμ-
πνίου, καὶ ἔφυγε· ὁ ὁποῖος, ἐρχόμενος ἐδῶ εἰς Γιάσι, δίδοντας μας
τὴν εἶδῃσιν ἕνας πραγματευτῆς ὁποῦ τὸν ἐζητοῦσεν, ἐπιτάσθη, καὶ
ἦτον κρατημένος ἐδῶ διὰ προσταγῆς μας. Καί, ἐπειδὴ ἡ ἐντιμότης
σας ἀποκαταστήσετε ἐπίτροπον ἐκ μέρους σας τὸν κύρ Δημήτριον
Βόϊκουλα, καὶ τὸν ἐστείλατε ἐδῶ πρὸς ἡμᾶς, παρακαλῶντες μας
διὰ νὰ ἐξετασθῇ ὁ ῥήθεις φεύγματος χρεωστής, καί, ἐὰν εὐρετοῦν
κοντὰ του, ἢ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ εἶναι μαζί του, ἄσπρα ἢ πράγ-
ματα, νὰ δοθοῦν ἐγγράφως εἰς χεῖρας τοῦ εἰρημένου ἐπιτρόπου σας
κύρ Δημητρίου, καί, λοιπόν, κατὰ τὴν παρακάλεσίν σας, τὸν ἐρω-
τήσαμεν, τὸν ἐξετάσαμεν πολλάκις, καὶ μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι ἄσπρα
τελείως δὲν ἔχει κοντὰ του, λέγωντας καὶ τοῦτο ὅτι εἶχε μαζί του
μίαν ποσότητα ἄσπρων, καὶ ἕνας ἄνθρωπος του ὁποῦ ἦτον κοντὰ του
τάχα τὰ ἐκλεψε τὸ δισάκι του μὲ τὰ ἄσπρα του, καὶ νὰ ἔφυγε.
Τέλος πάντων, μοναχός του ἐζήτησε καὶ ἐπαρακάλεσε τὸ νὰ τὸν
στείλωμεν αὐτόθι εἰς τὴν ἐντιμότητα σας, διὰ νὰ κοιτάξῃ τοὺς λο-
γαριασμούς του. Εἰς αὐτὸ ἦτον καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἐπιτρόπου σας
κύρ Δημητρίου, καὶ ἔτσι μὲ τὴν οἰκαιοθελῆ δήλησίν του καὶ μὲ τὴν
γνώμην καὶ τοῦ ἐπιτρόπου ὁποῦ μᾶς ἐστείλετε, ἰδοῦ ὁποῦ τὸν στέλ-
λομεν αὐτόθι πρὸς τὴν ἐντιμότητά σας. Λοιπόν, ἰδοῦ ὁποῦ σὰς γρά-

φομεν μὲ τὸ παρόν, καὶ σὰς δίδομεν τὴν εἶδησιν ταύτην εἰς ἀπό-
κρησίν σας. Τὰ δὲ ἔτη σας πολλὰ καὶ εὐτυχῆ. ἀψύ'τωφ, Φεβρουα-
ρίου 15'τη.

† Τῆς ἐντιμότητός σας εὖνους: *Io Constantin Voevoda.*

[V°:] † Τοῖς ἐντιμοτάτοις καὶ χρησιμοτάτοις ῥωμαίοις πραγμα-
τευταῖς τῆς κομπανίας τοῦ Συμπινίου, ὕγιως.

[Traducere:] † Io Constantin Mihail Racoviță Voevod, cu
mila lui Dumnezeu Domn al Moldovei.

† Prea-cinstiți și prea-folositori negustori grecești ai Com-
paniei Sibiului, vă salutăm, fiți sănătoși în fericire. Scrisoarea
voastră am primit-o, și cele scrise le-am înțeles. Îmi scrieți
pentru un oarecare negustor Zamfirachi Chiriachi, care s'a
împrumutat de la negustorii de aici din Sibiu și a fugit.
Care, venind aici la Iași, dându-mi de știre un alt negustor,
care-l urmăria, a fost prins, și a fost închis aici din porunca
mea. Și, de oare ce dumneavoastră ați pus epitrop din
parte-vă pe dumnealui Dimitrie Voicul, și l-ați trimis aici
către mine, rugându-ne ca să se cerceteze acel datornic fugar
și, dacă se vor găsi la el sau la oamenii ce sînt cu el bani
ori lucruri, să se dea cu înscris în mîinile aceluî epitrop al
dumneavoastră, dumnealui Dimitrie, — decî, după rugăciunea
dumneavoastră, l-am întreat, l-am cercetat adesea, și ni-a
răspuns că n'are nici-un ban la sine, mai spund și aceia că
avuse cu el o cîtime de bani, dar un om al lui care era cu
dînsul, i-a furat iute desagul cu banii și că a fugit. La urma
urmei însuși a cerut și s'a rugat să-l trimetem acolo la
dumneavoastră ca să vedeți socotelile lui. Aceasta era și
părerea epitropului dumneavoastră, dumnealui Dimitrie. Și
astfel, cu declarația de bună voie a lui și cu părerea și a epitro-
pului d-voastră, iată că-l și trimetem acolo la dumneavoastră.
Altfel, iată că vă scriem cu aceasta și vă dăm această știre ca
răspuns. Să trăiți la mulți ani fericiți. 1750, Februar în 15.

Al dumneavoastră voitor de bine:

Io Constantin Voevoda.

[V°:] Prea-cinstiților și prea-folositorilor negustori greci ai
Companiei Sibiului, cu sănătate.

Pecete cu ceară roșie, octogonală, cu bourul supt coroană și literele: ΙΩ Κ. Ρ. Κ.; 17 —.]

CIX.

Siștov, 18 Mart 1750. Scrisoare de la ὁ πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἁγίου Τάφου, Ματθαῖος.

CX.

1750, Sep[temvrie] 26; Sibii.

Însemnarea cheltuielilor pe sama[a] Tiț: anume: ... pentru leacuri ..., praf de la pântic, de o căiț[ă] creditori, $\frac{3}{4}$ lot cipce de aur ..., pentru făcut ..., 1 păreche papuș, 1 glaj praf ..., 1 șăr sacăzū ..., 1 păreche ștrinf de iarnă ..., $\frac{1}{4}$ ll. țară galbină, $\frac{1}{2}$ cot habatălar vână[t], $\frac{1}{4}$ cot carton, 2 coț golod ..., 1 cot mătat ..., pentru midăr, căc laū făcut. Pentru rețeta lu Ștubler ..., $3\frac{1}{2}$ cot șunor alb, pentru sucnă ..., $\frac{1}{4}$ cot canafat ..., $\frac{1}{2}$ cot parhet ..., $1\frac{1}{2}$ cot fachiul negru lat ...

CXI.

Cu această atistație a noastră încredințăm la mâna dumnealor cinstiților neguțători a cinstitei Cumpăniî Sibiiului i la lada Cumpăniî, ca să fie de mare și adevărată credință pentru flor. fl. 2.208, ce mi-au fostū rămas de la dumnealui răposatul tată-mieū Stan Băcanul, care bani au fostū la lada cinstitei Cumpăniî. Și, căsătorindu-să dumneaei maică-mea după dumnealui fiastru-mieū (*sic*) jup[ănul] Gherghe Ioan, au fostū datū dumnealor neguțătorii acești bani ai mieî la dumnealui taica Gherghe Ioan ca să-î ție cu dobândă, pe an la sută șasă, de la anul 1743, F[e]v[ruarie] 12, și să fiū și eū în casa dumnealui, să mă chivernisască cu ceale trebuincoase până mă va da la orânduită a mea casă. Acum, cu ajutoriul lui Duminezău căsătorindu-mă, și mergându la orânduitū soțul mieū, am eșitū înaintea dumnealor neguțătorilor ai cinstitei Cumpăniî Craiovei, și ne-au făcutū dumnealor dreaptă socoteală de toțū banii, de capete

i de dobândă, că s'aŭ făcutu pe acești optu ani, luni șasă, însă de la anul cu leatul 1743, F[e]v[ruar] 12, până acum la anul 1751, Iul[ie] 21 : numai aŭ scăzutŭ cheltuiala ce aŭ făcutŭ dumnealŭi la ceale ce mi i-aŭ fostŭ de trebuința mea, cât am fostŭ în casa dumnealŭi, și ceale trebuinçoase acum, la haine, i scule, i altele ce aŭ fostŭ de trebuință la nuntă. Și, ce aŭ 'rătatŭ, ni i-aŭ plătitŭ dumnealŭi de la un ban până la o mie, și de la o mie până la unul. Care, dup[ă] plinirea ce ne-aŭ împlinitŭ dumnealŭi toț banii, am luatŭ zapisul dumnealŭi ce l-aŭ avutŭ la lada Cumpanii și l-am datŭ. Și pentru aceaia am datŭ această atistație a noastră la mâna dumnealor neguțătorilor ai cinstitei Cumpăniei Sibiiului că, ce am avutŭ banii rămași de la răposatul tatăl mieŭ Stan Băcanul, la lada Cumpăniei, și dumnealor neguțătorii i-aŭ fostŭ datŭ la dumnealŭi fiasrul mieŭ taica Gherghe Ioan, — i-am luat deplin, atăta capetele și dobândă, i altele ce aŭ fostŭ mai avutŭ scule. Am rămas mulțamiți, atăta pentru creșterea mea, câtŭ și pentru chiverniseala banilor. Și de-acum înainte n'avem a căuta niț noi, niț copii noștri la cinstita Cumpanie niț-o socoteală, niț la dumnealŭi taica Gherghe, niț la copii dumnealŭi; că, ce am avut, ne-aŭ împlinitŭ totŭ până la unul. Iar, mai sculându-ne noi saŭ copii noștri a căuta de la cinstită Cumpanie, saŭ de la taica Gherghe, saŭ de la copii dumnealŭi, vre-o socoteală saŭ vre-un ban, ori la ce judecată va fi, să nu să crează, ci să fie rușinatŭ acela ce să va scula. Că noi, ce am avutŭ, am luatŭ totŭ, deplin. Și, pentru încredințare, am datŭ această adevărată atistație, iscălită de noi, și de mulți neguțători de cinste, ca să să crează. Craiov[a], 1751, Iul[ie].

Stana, soția jupănelui Gherghie Ion, împreună cu fie-mea Maria, fata răposatului Stan Băcan[u], și, nefiind pecete, am pus degetele.

Vlad brat Milea întărescu [pecete].

Milea sin Hagî Duma, zet jup[ănelui] Stan Băcan, întărescŭ [pecete cu M. A. A. M.].

...tan Rad[u] St., mart[ur]. Milco Stolniculŭ, mart[ur].

Și am iscălit eu popa Stoian, d[u]hovnicul dumnealor, cu zisa și învățătura dum[nealor].

Ioan Malache, starost[e], mart[ur].

Stan Jăanu, mart[ur].

Chira Iov[i]pale, [m]art[ur]. Ἰωανὸς νενοτομαρ πραι. (*sic*).

CXII.

Anno 751, Sep[temvrie] 22; Brașov.

† Cinstite și al nostru bun voitori dumniata jup[ăne] Ioane, de la milostivul D[umne]zeu pohtescu dumitale tot fericitul binele, dinpreună cu toată a dumitale cinstită familie.

Cu a mea puțină scrisoarea fac dumitale înștiințare pentru că am înțeles că ai trimis dumniata pe jupănul Petru, de au luat banii copilii ce au fost daț la jupănul Costia. De care lucru mi-au părut bine, însă, înțelegând pecum să să vie iarăș la mâna dumniavoastră, de care foarte mă rog bună-tății dumitale, după cum ai fost dumniata ca un părinte copilii până acum, așa mă rog ca și acum să vez dumniata unde să vor rândui banii, să fie la loc siguru, ca să fie copila mulțumită dumniavoastră, Iară, de nu veț pohti dum[nea]voastră Cumpaniia ca să țineți banii, eu așa am grăit cu nenia Enache, ca să-î ia dumnialui asupră, și va da zapis sigor ca, oricănd vom pohti, banii vor fi gata. Ce la ačasta mă rog dumitale ca să aibū răspunsul, să știū unde rămān banii. Ačasta, și fi dumniata sãn[ă]tos.

A dumitale bună voitore:

Maria Căpităneasa.

[Adresa:] Cinstitului și al nostru de bine voitori, dumnialui dum. jupănului Ioan Marco, birăul cinstitei Cumpanii a Sibiiului, cu întreagă sănătate să se dea, la Sibii.

[Pecete neagră.]

CXIII.

† Adec[ă] eu Toma, împreună cu fămeia mea Maria și fečori mei, anume Oprea, Iachim i Toma, de satu din Bungart, scriem și mărturisimū cu acestū al nostru adevăratū zapis ca să fie de bună credință la cinstită mâna Mării Sale

D[o]mniî Marii Bălăceanca precum să ş[ă] ştie că de a noastră bună voe am vîndutū Mării Sale un loc de cîmpu dreptū banî gata, flor. 13, însă locul de pre dealul Lupului, unde iaste fintina care merge în lungū, pre rozorul cel de sus, alătura cu Bančul Coman, pre rozorul cel de jos, cu Oprea Coman; care loc iaste lungul stînjini 60, şi latu stînjini 13. Şi am vîndutū de a noastră bună voe şi cu ştirea a tuturor vecinilor noştri din satū; şi am luoat toţi bani deplin, în mîinile noastre. Şi, cîndū am vîndutū acestū loc, fost-aū din Bungardū mărturii, anume: Ilie Sîrbul, Ion Bobic, Gheorghe Lazar, Oprea Inbăruşi i Toma Inbăruşi, Gheorghe Imbăruşi, şi alţi care vorū iscăli mai jos. Şi pentru mai ade-vărată credința ne-am pus mai jos şi degetele, ca să să crează; şi am scris eū Ion Păr: cu zis[a] Tomei Mic; şi mărturisescu. Mart 6, an 7206 [1698]¹.

Eū *Toma Micul. Maria*, fămeaia Tomei.

† Az Oprea, fečorul Tomei, Iachim i Toma martor.

Eū Ilie Sîrbul, Ion Boboc, martor.

Gheorghe Lazăr.

Oprea Inbăruş.

Toma Inbăruş. Gheorghe Inbăruş.

Popi no-s mă[r]turie, de Bungardū.

† Radul Log[ofătul] Glinianul, snă Iacov v^t V[ornic], mart[ur].

CXIV.

† Adecă iaeū care mai jos mă voi iscăli, dat-am scrisore mè la mânia jupun[u]lui Costa Manoli Cichirdec de la Sibii, păcum să să ştie că, fiind amăndoî tovaroş pă nişte pei, am făcut totă socoteala, şi i-am rămas iaeū dator cu u. f. 30, adecă treizec; şi aceştie ban[i] să aib a-î plăti încet, încet, pen (*sic*) să-m scoț zapisul de la dumnelui; adecă tărminul, să-m scoț zapisul cu mulțămită, de astăz în 8 lu[n]i, să să plătască toț bani. Eū *Gheorghii Căpriș*, platnic.

Braşov, 1752, Maj 22.

[Pecete roşie cu ancoră.]

¹ S'a pus din greşală la acest loc. Cf. şi mai sus, actele bungărdene, p. 4.

CXV.

Inventarium printru celi ci s'au aflat în casa călugăriții Nemfodorii din Sad, care lucruri căutându-să în lada d'intăi s'au aflat aceste : straiu albū, nou, zăbun mueresc negru de bogaciū, val de pânză d'è groasă, față de masă purtată, pânză de față de masă, chindeu de pânză vechiū, păreche de desajī de lână noi, Molitfenic rumănesc..., straiu nou albū, mintie noaă de chețalvan neblănită, blăniș vechiū de mintie, icoane de lemnū, tinjire cū coperiș, bardă mare, fierăstrău de o mână, păreche de fiară de cai..., zăbun vechiū scurtū, mintie veche, iarăși blănită, zăbun negru de cfinet, cheptariū mueresc vechiū, păreche de cizme noaă muerești..., cămeașe de lână călugăriască, părechī de meși negri de piiale, propoialnic negro călugăresc, val de pânză de fuior mai mic, niște dăraburi de pânză mai groasă, cămeși muerești, tulte de cără, față de perină de pânză, păreche de čoarecī muerești, ghemū de lână, o foiță pintru datoriia de grău la Sădeni, un zapis de la Mihail Rōzler, di Sibiiū, tisma (*sic*) de zeace florințū..., Molitfenic rumănesc nou..., crătintă de lână, chischinea de pânză, cămeșe slabă, ștucurèle de pânză, cingători de bumbac, cingători de mătasă, într'un săculeț părare, părechī de mătăniū, o scrisoare pintru o livadie a Tomii din Veștem..., țundră veche mueriască, neagră, șurțū negru mueresc..., cisme vechī muerești, propodelnic negru nou, călugăresc..., sac vechiū, pat de pae, čoarecī muerești păreche, sătă, tigae mică, șurțuri negre călugărești, vătraiū, scaun de lemnū de un om. După moarte ei s'au aflat florințū ungurești 82, și dintr'aceste s'au cheltuit pe vin, carne, luminī la oameni care au păzit-o până au dus-o din Sibiiū în Bungardū. La doaă cară care au dus-o, pe luminī de cără, la îngrupători, pintru copârșeu și cruce, la muerile care au spălat-o; pintru patru coțū de roșe; ostenia la popi. Șuma face florințū ungurești 31, 98 bani. Numărându-să banii, s'au aflat bani ungurești[] florințū ungurești, 21, 22 bani. Bani turcești s'au făcut florințū ungurești 32, 98 bani. Suma banilor peste tot, flor[inți] ungurești

54, 8 bani. Și s'aũ aflat cruci de argintũ 2, pãrechĩ de bunbi de arjintũ 2, care s'aũ pecetluit într'un loc cu baniĩ.

Zice popa Grecilor cã ar fi zis sã-i slujascã dupã moarte un sãrindariũ.

S'aũ mai gãsit o bãșculã cu 3 zapisã și cu un testamentũ al Hașiuului Toma, și alte cãrți, și s'aũ pecetluit în tecșulã.

Aceste mai sus însãmnate rãmãșiță ale rãpãusatii cãlugãrițiĩ Ninfodori de la Sad, care atunci la moarte ei li-aũ fost luat birãul Grecilor, jupãnul Diiamandi, suptũ grija Cumpaniĩ, și pohtindu-le eũ ca sã le dè la conjiștorium, nefindũ de judecata lor, precum s'aũ însãmnat mai sus li-aũ dat, și li-am loat în sama și grija mea. Sibiiũ, Septemvrie 9 zile, 1752.

Protopop Avram Dãianul,
no[tareș] s[ãborului] mare.

[Pecete cu coroanã și inițiale.]

Și, cãnd s'aũ luat aceastea, am fost și eũ fațã.

Protopop Nicolae din Sad.

CXVI.

A. 1753, Ap[rilie] 20; Sibii.

Ca zapisul, adecã care aũ datũ neguțtori de la Sibii, acei însurați, și s'aũ rugatũ la birãul și la jurațiĩ Cumpaniei ca sã sã rãnduiascã jupãneasele lor, cum sã margã la bisericã, cãnd saũ adecã cãnd mergũ la ivanghelie și la icoane și la anafurã, ca sã sãrute, și care și cine sã stea la foișor susũ și care sã stea josũ, dupre cum am gãsit noi cu D[umne]zeũ și cu sufletele noaste, fãrã niç-o fãțãrie. Cu totũdeuna aũ fostũ multã certare și sfadã între ele, și la bisericã și afarã aũ fost de acel felĩ de cuvinte multe într'ele; și noi am gãsitũ așã, precum și care sã meargã ãnnainte și cine mai ãnnapoi:

1mo Jupãneasa Horvãtoia.

2mo Jupãneasa Bãlașa.

3mo Jupãneasa Gioneasa.

4to Jup. Thodoran.

5. Jup. Vasilia.

6. Jup. Theodora, sora jup[ãnului] Alexie.

7. Jup. Mariuța jup[ãnului] Mancate.

8. Jup. Zafira Andreițoe.
9. Jup. jup[ănului] Gheorghe Făgărășanu : Marina.
11. Jup. Crușca.
12. Jup. a jup. Zamfrache.
13. Jup. a jup. Dimitru Fug.
14. Jup. a jup. Iane Mavrodin.
15. Jup. Marianca.
16. Jup. a răposatū Zamfir Chiriu.
17. Jup. Nastica a jup. Gheorghe.
18. Jup. Evuța a jup. Mitrea.
19. Jup. a jup. Marco Cojocariul.

Acestea sânt care plătescū bărbați lor la Cumpanie.

Bătrânele care stă josū :

- 1mo Muma a jup. Mitri.
2. Jup. Opreana.
3. Jup. Anuța.
4. Jup. Poplecenoia.
5. Ghețoie jup.
6. Calara.
7. Fata Poplăcanului.

Acestea sântū care am găsitū noi cu sufletel[e] noastre, și care nu ar asculta saū s'ar pune împotrivă, să fie gloabă cu 12 f., s'aibă ca să plătească; și mai multū pe neguțtorī să nu-i mai supere.

CXVII.

[Altă formă :]

1753, Ap[rilie] 20; Sibii.

Adecă zapisul care aū datū neguțtorīi acei însuraț de la Sibii, și s'aū rugatū la birăul și la jurațī Cumpaniei ca să să rânduiască jupăneasele lorū cum să meargă la biserică când mergū la ev[an]gh[e]lie și la icoane și anafură, și carea și cine să stea în foisor sus, și care să stea josū, dupre cum am găsit noi cu D[umne]zeū și cu sufletele noastre, fără niē-o fățarie, căcă cā totūdeauna aū fostū multă certare și sfadă între iale, și la biserică și afară aū fostū multă de acel fel de cuvinte între iale, și noi găsim așa precum care să șade să meargă înnainte și car[e] mai pe urmă.

- 1mo Jupăneasa Horvătoia.
2. Jupăneasa Bălașa.
3. Jupăneasa Gioneasa.
4. Jup. a jup. Thodoran.
5. Jup[ă]neasa Vasilca.
6. Jup. Thodora, sora jup[ă]nului] Alexie.
7. Jup. Mariuța a jup[ă]nului] Mancate.
8. Jup. Zafira Andrețoia.
9. Jup. Mariuța Adămoia.
10. Jup. Marinița.
11. Jup. Crișca.
12. Jup. a jup. Zamfirache.
13. Jup. a jup. Dumitru Făg[ă]rășanul.
14. Jup. a jup. Enea Mavrodi și soru-sa, să fa[c]ă amân-
doao între iale rând cum vor vrea.
15. Jup. Marianca.
16. Jup. a jup. Gheorghe Arnăutul.
17. Jup. a jup. Dumitru d^{no}.
18. Jup. a jup. răposatului Zamfir Chiriu.
19. Jup. a jup. Vasilie Bacanu.
20. Jup. a jup. Pascali.

Acestea sânt care plătesc bărbați loră la Cumpanie.

Aceste jup[ă]nease sânt care șed josă, car[e] nu plătesc
la Cumpanie.

1mo Jup. a jup[ă]nului] Tomei.

2. Muma a Mitrei băcanului.

3. Jup. Pipertoe.

4. Jup. Poplocenoe.

5. Jup. Ghețoe.

6. Calara.

Și fata Poploceniței.

Și acestea sânt care am găsită noi cu sufletele noastre ;
și care n'ar asculta sau s'ar pune înprotivă, să fie gloabă
cu 24 f., să aibă ca să plătească și mai multă pe neguțtor[i],
ca să nu aibă a-i supăra.

CXVIII.

10 Iulie 1753. Milco Stolnicul recomandă Companiei pe un călugăr de la Sf. Munte.

Pecete neagră, cu un cal.

CXIX.

2 Februar 1754. «Milco Stolnicu» către Companie. "Ότι είναι και φόδος μέγας εις τον δρόμον από κακούς ανθρώπους, και δὲν ἴμπορεῖ τινὰς νὰ κινήσῃ μόνος χωρὶς συντροφίαν («că e și teamă mare pe cale, de oameni răi, și nu poate să se miște cineva singur fără alaiu»).

CXX.

1754, Martiu 22, catastihul datorielor...

1 legătura inele cu blumin mare... 14 ll. vâpseala tare... Rozol de cupa... 1 păr. mânuș cusute cu aur fl. 2, 4 x..., 2 ll. pișcote, $\frac{1}{2}$ ll. turmizol, 1 sunător, 3 ll. confectur[i] de Vineție, 1 lotū badiar (?), 6 cremi, 12 coț pantlice, $17\frac{1}{2}$ coț păntlić, 1 lotū bătiač[e], 1 piepti[n] de fi[l]diș...

754, April 6, la jup[ăn] Mărcuț 4 ll. cără roșie de pecetluit... 1 pălăria...

La Văsiioia a jup[ănulu] Vasilie 1 păr[ече] șuh glatū, 1 păr[ече] strimfi vineș, răi, 2 coț pată verde, 2 coț conți carton, 1 păr[ече] șuh cusute... $3\frac{1}{2}$ coț zomutū pată roșie, $3\frac{1}{4}$ cotū ainrah pată alba, 1 păr[ече] chindarșuh glot, 9 coț bogacin..., 7 ll. arpacaș fain..., 2 loț cuișorea, 1 lotū sofran; 1 lot țimeatū..., 4 loț nucșorea, 6 loț frunzișoră... La ferbăru cel nemțescū..., 10 ll. bunbac casaban-sasca..., 6 ll. 2 loț țucăr..., 2 ll. migdale...

La Bărtolomei... 754, Mai 10... înpromut la boeru cară aū venit de la Beč... 35 ținte galben[e]..., $\frac{1}{2}$ ll. cafè Hollandia..., $3\frac{1}{2}$ loț buretea..., 1 măhrama de măta[să] mare..., 1 legătur[ă] robinur[i], 1 ștuc golotă de ața îngustă..., 3 coț fachiol..., 2 ll. cositor..., 2 coț fachiol negru la copilul..., briceci micī la carti..., $\frac{1}{4}$ de cupe zama de lămăi..., 1 lot mătasa nagra sucita..., $3\frac{1}{2}$ coț șinor de aur..., 4 loț par-

mazan caș..., epur[i] negri..., 5^{1/4} coț mușulin fain..., 2 coț flănel, 1 cotū futūflănel..., 2 urcōri cu coperiș..., 1/2 ll. tămăia..., 20 coț halbasandin..., 1 cutia de hărtia mar[e]..., 26^{1/4} ll. ștocfiș..., 10 oca d[r]oșdi de undelemn..., 1 cumpana de galben[i]..., 2 loț santamer [și săntămer] tabac..., 1 păr[eche] de ocălar[i] fai[n]..., 96 coț creditor verde..., 1/2 ll. căfea..., 2 loț camfor..., 1 ruda čara fain..., 1 păr[eche] mănuș de lână..., 2 solnițe de cositor..., o sarica..., 1 șlofmița de bumbac..., 1 bričag fain..., 1 cutia de terinbleh..., 1^{1/2}... bumbi de ibal..., 1 mătringă fhir galpen... 39 oca smochine și 20 oc[ă] razăchi..., 1^{1/2} coț hal-tărcan..., 1^{1/2} cotū linți..., 5 ștranguri de boi..., 2 ll. praf de mijloc..., 1 budel rozol..., 1 batel rozol....

CXXI.

Brașov, 18 Septembrie 1754. «Rugător de săn[ă]tatea dum[itale] protoprezviter Eustatie Vasilev[icî]»¹ către chir Diamandî, despre afaceri religioase (grecește).

Fără pecete.

CXXII.

23 Decembrie 1754. Către Tesaurariat, contra pretențiilor episcopului unit. «Quod iudex (non certe parochus), duobus se comitantibus negociatoribus, accessioni Suae Reverendae Dominationis benevolenter aggratulatus sit, eo facto non probatur Compagniae causas eius iurisdictioni devovisse eumque pro capite agnovisse, sed morem exhibuisse honorificum, quo alios etiam magnates visitare consuevit; per id neque praedecessores Suae Reverentiae, d. l. b. Ioannes Patakî et l. b. Innocentius de Klein, ullam supra Graecos iurisdictionem usurpare tentaverunt, nec debuerunt.»

CXXIII.

† Dat-am cart[e] noastră de adeverință pentru acești negustori anum[e] Dum[i]tru Voicul, Dum[i]trul Cozma și la

¹ Tatăl lui Dimitrie Eustatievicî, dascălul cunoscut.

toț tovaroșii dumnealor, pentru un Ghiorghie Căpriț, ce aũ fost trecut pe aicia pe la noi, și aũ avut bun[ă] pace de cătră noi și de cătră toț negustorii ce sânt numiț mai sus. Numaĩ dumnealũ jup[ănul] Ghiorghie Căpriță, fiind Oltul închețat, n'aũ putut ca s[ă] triacă pin vad, ci aũ trecut pe ghiațã, și s'aũ întâmplat de s'aũ înecat calul lui Ghiorghie în Olt. Derept acia daũ carte nost[ră] la mânia acestorũ negustor[i] ce sânt numiț mai sus ca s[ă] aibă pace de cătră Ghiorghie, că ei ș'aũ păzit negustoriia lor și n'aũ nici-o vină pentru nimic, iar eũ, fiind Căp[i]t[an] de margine, l-am întreat de unde vine și unde miarge, și i-am dat și eũ pace, și s'aũ dus und[e] aũ vrut. [I]ar acești negustorĩ n'aũ nici-un fialũ de pricină, nimic, ci să aibă pace. Și pentru ačasta am iscălit ca [să] aibă dreptata (*sic*). Iul[ie] 11, 1756.

Ian[e] Cap[itan] za Lovi[ște].

Vătaful Anghilũ, matrursicũ za Lovi[ște].

CXXIV.

[1758.]

Catastiful de datoria ce are părintele să eà :

† La Pătru de la Gheorghĩ Riniusu florinți ungurești, f. 50.

† La chir Coste Cecherdec aũ făgăduit pentru ostianală lei turcești 50.

† La Ianache de la boltă jupănului Alecese, f. 19 ...

† La jup[ănul] Deliani.

CXXV.

† Mărũturăturisim (*sic*) noi ceĩ mai în jos iscăliț săteniĩ, Ru-măniĩ dinũ satulũ Bunũgarũdului, noi care ne aflũm acum, și dup[ă] noi și dãm de știre la cei care să cade ca să fie înũ știre dea acum în colo, la care scrisore arătãm și mărũturisim noi toț cu Dumnezăulũ nostru și cu sufletulũ nostru precum să să știe că această sfântă biserică care să aflũ în satul nostru Bunũgarũdũ adevăratũ este dinũ temeĩ ziditã și podobitã dinũ cinũstita Companiia Grecilorũ de la Sibũ,

de la anul 1689, precum arată conūtracturile, precum să arată că s'au cumpăratu cu ba[ni] dumnealorū, și, acum venindū dumnealorū la acestū velatū 1758, la Mai înū 18, voiindū dumnealor ca să înūgrădească înprejuriulū bisericii, nu pă banī, ca nește titorī și stăpānī, cu ba[ni] dumnealorū acelū loc care l-au avutū dumnealorū cumpăratū mai de mulūtū, ne-am înūvoitū noi sāteaniī înūpreună și preotulū nostru care ilū avem noi înū satū, ca să aibā dumnealorū să înūgrădească cum vor vrea, loculū dumnealorū, și noi sātenii, creștiniī să avem slobozenie fără nici-o pricinā de-a umbla la sfānūta bisericā fără nici-[o] opreliște de către noi ; adec[ă] și cātū pentru îngroparea nostrā, să fim și noi slobozū ca să ne îngropām tot la unū loc, iarā nu osebitū. Și de acum ma[i] înūcolea să n'avem noi să le stām în potriua dumnealorū, când vorū veni cu morūtulū, aū că[n]d vorū veni să lucreze ceva la sfinūta bisericā, la nește titorī ai bisericii, nici să avem să stricām ce vor drege dumnealorū între acestea: de s'arū afla orīcineva ca să strice ceva lucrulū de al bisericii, să fie dumnealor slobozū, adec[ă] titorii negustorii ai Companiei Sibiiului, să ne caute cu dreptate. Și penūtru mai mare credinūță dām noi această scrisore la māna dumnealor, iscālind și cu pecețile nostre, întāring ca să fie de mare credinūță.

CXXVI.

Cinstite dum[neata] jup[ān] Ioan birāul al cin[stitei] Companii a Sibiiului și la toată Companiia mă închin cu sān[ă]tate.

Cu prieteneasca scrisoare fac d[u]mneavoastrā înștiințare că, viind jup[ānul] Dumitru Arnāutul, frate luī Stavru, aiē, aū apucat pe sāraca preoteasa rāposatului pop Theodor, muma luī Gheorghie, care aū slujit la acest Arnāut, și o aū dus la judecatā pentru fiul sāu Gheorghie, zicānd că iaste acastā sāracă chiezașe pentru fiiū-sāu, și să fie și casa zālog. Și, luind acest Arnāut procator pe Poștea de aiē, o aū dus la giudecatā, ca să-ī vānzā casa, și, cāț banī nu s'ar ajunge, să o prinzā. Dar ia sāraca, fiind cu dooa feate ale ei în

casă, D[umne]zeu ştie cum îş chivernisescă viaţa lor, muncind zioa şi noaptea, de-ş chivernisescă. Ci pentru ačasta mă rog d[u]mevoastră ca să aib înştiinţare precum aũ fostũ lucru, că, de aũ făcut fiul său Gheorghie pagubă stăpănu-său Arnăutului, el nu iaste mortũ, trăiaşte încă, şi casa, deacă s'aũ pus zălog, rău o aũ pus, că, după ce aũ muritũ pop Theodor, casa aũ fostũ zălog, pen[tru] fl. 150, şi aceaste doao sărace de feate aũ muncit cu mânia lor şi o aũ răscumpărat, şi acum să le scoată din casă, mare păcat va fi. Că d[u]mnealũ Arnăutul nu iaste om sărac şi să să bucure la aceaste sărace, să le vână casa, ci poate mai aştepta pân va da D[umne]zeu să vie fiul său Gheorghie, auzind că acum aũ ajunsũ stegar, şi paguba care i-aũ făcut, îi va plăti. Ci pentru ačasta mă rog dumneavoastră să vă faceţ milă cu aceaste sărace, să ziceţ acestũ Arnăut să nu le mai supere săracele plângând zioa şi noaptea, ci să mai aştiapte până îl va aduce D[umne]zeu pe Gheorghie şi îi va plăti, — că cine iaste datorĩ trebuie să plătească. Că iă săraca zice că de nevoe aũ pus casa zălog, fiind fiu-său la închisoare, şi iară zice că iă săraca nu s'aũ pus chiezaşe să plătească bani, ci pentru fiu-său, ca să muncească să plătească paguba, care îi va fi făcutũ. Ci pentru ačasta iar mă rog dumneavoastră să vă faceţ milă cu aceaste sărace, şi să aib răspunsu cum s'au făcutũ lucru, că s'aũ pus termenul pân în trei săptămăni, şi apoi să-i vână casa, şi, pentru căt nu s'ar ajunge bani, să pue la închisoare. Cu ačasta rămăiũ

Al dumneavoastră de totũ binele voitorĩ:

Braş[ov], Iun[ie] 7, 759.

Căp[itanul] Ilie Birda.

[Pecete roşie cu arme şi un vultur.]

[Pe copertă:] Cinstiţilor dumnealor jup[ănul] Ioan Zoan, birăul al cin[stitei] Companii Sibiului şi la toată Compania cu cinste să să dea. Sibiũ.

CXXVII.

[C. 1760.] [Socoteală.]

Ceva măruţişor ce a terchitũ [= tîrguit] odată, f. 7, 79.

CXXVIII.

Sibii, 14 Februar 1760. «Dumitru Șufra» arată că a împrumutat «de la jup[ân] Constă Manoli ungurești florinți 500». «Hristea Anton, martor.»

Copie.

CXXIX.

Adevereză cu scrisoarea mea pentru un bou Ț-am vândut în sus la Sibii acum la vl. 1757, că, adunându Pătru Luca de la Sibii niște boi în Țara-Rumânească, la pășune, cu număr o sută și patruspece boi, și păscându aița, ă n Țara-Rumânească, 2 lun[ă], și avându vechil pe Dumitru Ralion și un vâtaf al lui anume Țurca, și fiind ieș venit de plaiu într'ace vreme, aș venit vechil[ul] lui și cu vâtaf[ul] lui, și vâtaf[ul] lui ș'aș cerut colac de la mine, și, zicându ieș c'aș nemerit acel bou de pripas ă n boi lor, ieș am dat colac t^l. 2 ă n mănă lor. Dar, trecându la mijloc 5, 6 lun[ă], aș trimis dum. Pătru Luca alt vâtaf ă n locul celui alalt, anum[e] Ionaș. Și ade-vărat aș venit la mine ș'aș spus că bou iaste al lui, dar ieș i-am zis să aducă 5 mărturii să mărturisască precum iaste bou al lui, și să-l dau; iel n'aș venit. Eș am ținut bou păn acum, l-am vâcărit și, cu colac care am dat, ș'aș făcut t^l. 9. Ș'am mai avut la Pătru Luca iar t^l. 7 p^l pentru vâcărit, scriindu-m[ă] ca să-i plătescu. Am plătit, și aș rămas peste tot t^l. 16 p^l, ș'am zis lui Pătru Luca să-m dea acești bani, să-ș iă bou; iel n'aș vrut. Ieș nu l-am adus de acolò, ci cu boi lui aș venit, și oameni lui mi l-aș dat. Iel să dea sara. Așa mărturisescu cu sufletul mieș. Ačasta adeverez.

Alexi C[a]p[i]tan. Ap[rilie] 16 dni, 1760.

[Copie.]

CXXX.

Prea-fericită sănătate de la Domnul H[risto]s poftescu dumitale eș popa Ioan de la Gurarăului, jupăne Ioane birăul Cumpanii neguțătorilor de la cetatea Sibiiului, împreună cu toată casa dumitale.

Pricina scrisorii ačasta iaste : eū popa Ioan dumitale mă foarte rog cu mare plecăčune, ca unuī cinstitu și înțelept, pentru mare pricina și supărarea acestuī om anume Ioanū, ce are cu jupănu Pătru Luca. Că aū venit omul acesta la mine, de s'aū jeluī cum că aū avut multă supărare cu dumnealui ; și, nepătându-să lucru înderepta, aū venitū anul acesta la mine, și, jeluīndu-să de toate, eū mă foarte rogū dumitale, ca unuī bunū stăpăn și patron, ca să i să isprăvească dereptatea. Că, neisprăvindu-i-să luī lucrul acesta, îi va căuta a merge și la domnu Județu-Mare,— că aū avutū și cheltuială și supărare foarte multă. Că eū mărturisescu cum că iaste un bun și derept. Pentru carelea rugându-mă întru ačasta, rămăī al dumitale:

De bine voitor : *Popa Ioan de la Gur[a-Riului]*.

Septem[vrie], 10 zile. A. D. 1760.

CXXXI.

Cu ačastă credinčoașă scrisoare a mea adevere[z]ū cu ča măī din jos numitā și iscălit[ă] Maria Pana, dinpreună și cu nepotă-mea Safta, spre ăntărire și ănștiințarea celor ce să cade, atăta spre cea de acuma, căt și spre ceī viitorī, precum, fiindu c'am avut judecăt și cuvinte multe aproape acum de 5 anī cu cinstita Cumpania Grecilor Sibiului pentru nește negoț al nepotă-mea Safti, care voiam eū și muncam că să-l iā dumnealor cu judecat[ă], și neputându-să săvărși voie mea, am alesū măī spre folosul mieū a cere și a cădea cu dumnealor la păcuire. Pentru care lucru și dumnealor aū cuprins pača (fiinducă așa poruncește și iubește și Dumnezeū), și ne-am ănpăcat ănnaintea crăiasculuī Tezaurariat, dupe cum arată și cartea care s'aū făcut ča de păcuire și de sulfă (*sic*), și ni s'aū dat de la Măririle Lor. Și ăntăī am prūimit la mână mea bani toț, căt s'aū fost vândut din negoț, suma ungurești t^l. 844, 42¹/₂ deplin. Am măī prūimit și celalaltū tot negoțul care s'aū aflat nevândut ăn boltă, după cum l-am văzut și ăn catastif anume tot numit, de un. f. 793, 10; am măī prūimit și un zapis al dumnealor de un. f. 200, care banī sântū să să dea la 9 lunī. Și acești bani să daū de la dumnealor pentru

păciuire și pentru că așa au fost hotărârea Tezaurariatului. Și într'acest chip m'am desfăcut de tot și m'am lăsat de judecata ačasta jos, și să am ieū săngură de acum ănnainte a purta de grijă de negoț dupe cum voi putè; dar ănsă și dumnealor, cu cuvântul de ajutori, să stea cându s'ar afla cineva a l cumpăra, după cum s'au și făgăduit de bună voia dumnealor. Și de acuma ănnainte nič într'un chip să nu aibă a mai supăra pe niminea din Cumpanie, nič pe mic, nič pe mare, nice ieū, nice nepoată-mea Safta, nice ginere-mieū cel viitori, or[i]care ar fi rânduit de la Dumnezeū ca să ia pe nepotă-mea; nice fii-mea, nice ginere-mieū acesta de la care să trage ačastă pagubă, anume Pătru Tocor, nice alt cineva din neamul și familia noastră să nu aibă a găsi niminea nič-un fel de pricină, să amestece niscaī vorbe au alte roscole. Și ăncă, fiinducă am arătat copia a unei scrisori care au fost scris dumnealui cinstitul birău dinpreună cu alți cățva jurat la jup[ăn] Ienache Vilară pentru pricina banilor, ca să să dea ača carte oriunde s'ar afla, adecă ča orighinal să aibă a nu să prinde ănsă samă, nič să aibă nič-un fel de putere cu dănsa a ăncepe alte vorbe din nou. Și, oricine ar mai face vr'un fel de roscoală pentru ačastă pricină, să aibă să să pedepsască și să să rușineze, trăgându-și cheltuiala care s'ar face. Și, pentru ăncredințarea și ăntărirea celor din sus numite, mă iscălescu ănr'ăcastă a mea de sulfă (*sic*) scrisoare, și o ăntărescu și cu pecetea mea, să fie în tot locul și vremea și judecări, de adeverință.

La Sibii, 1761, a 22 lunī lui Fevruarie.

Maria Pană, împreun[ă] cu nepoata mea Safta, am voit; neștiind noi ca să le iscălim, am pus pe fiul mieū Zamfir de ni-au ișcălit.

Și eū am fost martor: Zamfir Manicati.

Eū Enachie Arpași, martor.

Eū Costandin Arpași, martor.

CXXXII.

1761, Mart 29, Sibii.

† Scrisorea mea la mână dumnealui jupănului Manicati,

birăul al Companii Sibiului, precum să știe că mi-au dat la mână mea costande patruzeci, și grăunță de mărgăritar 12, și grăunțe de granat 12. Și pentru această am dat scrisore mè la mână dumnealui, ca să crează.

Numit: eu *popa Gligorie* ot Sămbăta-de-sus.

CXXXIII.

13 April 1762. Către episcopul neunit, pentru «templum a maioribus seu parentibus nostris frequentatum, quod a piee memoriae principe Transalpinæ Valachiae Constantino Brancovano pro iugi sua memoria extractum, aedificatum et reparatum». Cer Făgărășeni neuniți a li se da înapoi, împreună cu trei clopote: unul de la Brîncoveanu, celelalte de la orășeni. «Pictura vero totius templi communi aere eorundem oppidanorum consummata 800 fere florenis constiterat.» Odăjdii și vase erau, parte de la Domniî munteni, parte de la orășeni.

Concept în protocol.

CXXXIV.

«Sibiî, lt. 1762, Noember 5.»

Dumitru Stroe Mihaî arată că a luat de la «jup[ă]nul Vasile Băcanul... ungurești f. 10... în triaba proșesul mieu, și, de cum mi sa va isprevi civa, de acest proșes al mieu, cât mai în grabă să am a-î da(m) dumnealui».

CXXXV.

Brașov, 762, 18 Noem[vrie].

Cinstite dumniata jupâne birău.

Am înțeles pentru banii copiliî Tițiî, f. 200, care era să-î dați dumniavoastră, precum la altă mână nu voiț a-î da, fără la mână mea, fiindcă zapisul scrie pe numele mieu. Pentru această neîntâmplîndu-mă eu la Sibiî, și nefind putere a veni pentru acest lucru, las în locul mieu plenepotențial pe nepotul mieu, anume Costandin Arpași, ca să ia bani. Pentru care eu poftescă ca să-î dați dumniavoastră la mână

dumniluî, și vor fi buni dați, ca cînd i-aș priimi eû. Cu
ačasta rămăi de tot binele voitoare:

Maria Capitan Marco.

[V°:] Cinstitului dumniluî jupănuî Manole Șafranos, cinsti-
tituluî birău al Cumpanii Grecilor Sibiuluî, cu cinste să să
dia, la Sibii.

[Pecetea tăiată.]

CXXXVI.

An 1764, Oc[tomvrie] 23.

† Dumneavoastră cinstiț neguțator[i], care veț fi adunaț,
ačasta fac adeverință precum că aû lăsat jupîn Dumitru o
putin[ă] de zamă de lămîe aiča la mi[ne] în boltă, pă[n] la
tîrgu Clujuluî. Dumnealuî jupîn Hagiul aû venit mai nainte,
și mi-aû zis dum[nealuî] să caut cărauş să încarcû negoțul
Nicolii, și să puî si putin[a] jupînuluî Dimitru. Și s'aû încăr-
cat tot, după zisa luî jupîn Hagiul. Pentru ačasta fac lu-
minar[e].

Eû *Petcul ot Cluj.*

Eû Dimitrie am auzit și am fost de faț[ă] cînd s'aû scris
ačasta.

CXXXVII.

Prea-cinstite, de bunû neam dumneata, dum[neata] jup[îne]
birău, mie milostiv și patrone cu neuitare.

Cu ačasta facû dum[itale] înștiințare pentru ticăloasa
viața mea, care o petrecû întru ačastă robie a țucta[us]uluî,
pentru debitoria țuctausuluî, — care sumă aû fostû florinț un-
gurești u. f. 70. Decî, milostivindu-să Măria Sa domnulu
Vi[ă]dica, m'aû ajutorat foarte bine. Asemene și alte suflete
creștinești de neguțatori de la al al (*sic*) mieû locû, adecă
de la Brașovû, ajutorându-mă din darul care D[u]mnezeu
le-aû dăruit, și așa, din milă dumnealorû, s'aû făcut până la
u. fl. 55, și, mai rămăind reștanție u. fl. 15, zicându-m a-î
face și aceia numiț banî, și a eși afară de la ačastă robie,
și, neavând într'altă parte nădejde, îndrăznit-am la prea-in-
nalta înțelepciune a dumitale, rugându-mă cu lacrămi neîn-

cetată ca să te milostivești din darul care Dumnezeu ți'au dăruit, a mă ajutora cu câtu te va lumină D[u]hul Sf[ă]nt, aflându întru lumina cea neînserată. Și, făcându acestu bine, platea de la Împăratul H[risto]s vei dobândi, că foarte de multă vreme de cându robesc, 9¹/₂ luni, și foarte tare mi s'au întristat sufletul întru această vreme.

Întru carele rugându pre milostivul D[um]nezeu ca să îndelunge viața dumitale și a prea-cinstitei jupănesiei dum[i]-tale, cu tot coprinsul casii dum[i]tale, întru îndelungațu anii, cu toată fericirea rămăi.

765, Apr[ilie] 23 (latine).

Al dum[itale]

Cea mai nevrednicu rob, în țuctaus, slugă plecat[ă] în toată vremea :

Ioannū Barūbolovič Padure, Braș[o]vean[u].

[V^o:] Prea-cinstitului, de bunu neam, dum[nealui] dumnealui jupănului Thomei Vilara, birăulū cinstitei Companiei, cu cinsti în mâna dum[nealui] a să da, la Sibii.

[Pecete brună cu coroană.]

CXXXVIII.

Cinst[ite] dumneata jup[ăne] birău, dinpreun[ă] cu cinst[i]-ț[i] jurat[i] ai cinstitei Cumpanii, mie mai mari patroni.

† Protoștuluiescū înaintea dumneavoastră ca să am dreptate cu jup[ănul] Ene Mavrod[i], că, mergându acumū un an la Țarigrad, m'au rugat ca să-i aduc lămăi, și mi i-au dat lei 20. Și i-am adus lămăi 3.100, cu toată cheltuiala mea, pân în lăzeretū; de oca câte bani 8. Și butea așa s'au încărcat, 300 de oc[ă]; care face chiria, vama lei 20, și săntū cumpărate t^l 18 și 24 parale. Care acești bani săntū ai miei, de mi-ți ține de un anū de zile, și au fostū dum[nealui] să-ș iă numai 2.000 de lămăi, iar o mie o sută au fostū ale mel[e]. Pă care mă rog ca să faceți să mi le plătească cu 6 galbin[i], pă cumu li-au plătit și alți, că putețū dumneavoastră cunoaște, 2.000 cu 20 de lei, ce poștește câștig mai multū? Și mie îm ține bani de atăta vreme, și eū portū bani cu dobândă. Ci mă rog ca să-m plătească bani, cum veți socoti

dumneavoastră că va f[i] dreptu. Că și eu sântu voinic sărac, și mi-iaū rămas bani din cale. De ačasta mă rog, și rămăi
Al dumneavoastră mai mic și plecat :

Dumitru Cozma.

Sibii, Av[gust] 15, 1765.

[V^o.:] Cinstitului, de bun neamū, dumnealui jup[ănului] Tomii Vilară, birău, dinpreun[ă] și la cinst[i]{[ii]} juraț ai cinstitei Cumpaniei grecească, cu cinst[e] și cu căzuta plecăciune să să închine, la Sibii.

[Pecete roșă cu înflorituri și literele... N.]

CXXXIX.

† Penūtru unū fičorū alū chirū Costei Gănăliu, care l-aū trimesū la Timișoră, staū eū bunū penūtru elū, oricine ilū va căuta : anume Stanū de la Brașovu. 765, Av[gust] 23 ; Sibii.

Hağ[i] Peatru Ghica.

CXL.

Lotrioară, 12 Ian[uarie] 1766.

Foaia de socoteala ce aū avut dumnealui jupăn Hagi Pătru Luca cu dumnealui chirū Dumitru Costandin, de la anu 1763 până astăz.

... Aū plătit la gazda de la Veneția dum[nealui] jupăn Hagi iestimbū la 1765, Mai 21, 540 ducaț, 21 groș... La Triestū aū mai plătit... 33 rămătorī un. f. 152, 72 b. Dobănda ce aū cerutū și s'aū aruncatū la capitalul lu chirū Dumitru....

CXLI.

Cu ačastă scrisoare a mea mărturisescū și adeverezū eū ceia ce mai jos mă voi iscăli, Zanfira Cosma, și soțīia răposatului Vasilie Băcanul, precumū că, răposandū soțīia mea, Vasilie Băcanul, carele aū răposat cu moarte grabnic[ă], căzându-ī cataroi, și așa aū murit, neputând a lăsa peniminea epitropu, nici aū putut face diiată, să orânduiască după cum să cade,—la care lucru văzandū cinstita Cumpanie a noastră,

aū făcut bine de aū pus mână și aū scris toată marfa prăvălii, împreună cu toate datoriile care le-aū lămurit, făcându-le sumă desăvârșit, precum adeverează catastișele ce s'aū scrisū de dumnealor cinstiții neguțătorī și jurați Cumpanii. Și așa s'aū făcut părți, toate după pravilă și după dreptate, atât pentru sufletul răposatului bărbatului mieū, cât și pentru copii mieī și a tului (*sic*). Și așa am luat partea mea toată, cât mi s'aū căzut, precum ieste scrisă și orânduită la condica cinstitei Cumpaniei, și așa me-am luat toată partea mea, atâta de marfă, din bani gata, cât și din datorii ce s'aū găsit, și nu mai am cere de acum înaintea de la cinstita Cumpanie nici de cum, nimica, fiindcă aū făcut milă și aū pusū mână de aū chivernisit. Și foarte mulțămescū cinstitei Cumpaniei: milostivul Dumnezăū să le dea mult bine, că aū făcut bine cu mine săraca și cu săracii copii mieī. Și așa am dat ačastă carte a mea la mână cinstitei Cumpaniei, ca să fie întru adevăreală și credință, având putere în tot locul, la toată dreptățile și judecățile,—iscălindu-mă cu însuș numele mieū și cu adevărate marturii.

1766, Ianuarie 25 d[ni].

Eū *Zanfira Cosma*, soția răposatului Vasilie Băcanu, adeverez cele mai sus scrise, puindu-mū și degetul, ca să să crează.

Νεόφυτος ἀρχιμ[ανδρίτης] καὶ ἐφημέριος τῆς τιμιωτάτης Κομπανίας τοῦ Συμπινίου, μάρτυς.

Dumitru Cuzma, fratiți Zanūfrii Cuzbiī, și suția răpusatul Vasilii, mărturisiscū.

Și am scris eū Zamfir Jeaanu, cu zisă și învățătura dumneacī.

CXLII.

București, 17 Februar 1766. Manase Heliades, vestitul dascāl, către Compania din Sibiiū. Li va căuta dascāl cum dolesc. Cere lămuriri dacă poate fi mai tînăr, musicant, laic sau cleric, și ce leafă i se poate da. Căci σπουδαῖοι («învățați») nu sînt, și ψάλται («cîntăreți»), iar nu. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι καὶ ἐδῶ ζητοῦνται ἀπηκριβωμένοι κατ' ἀρετὴν καὶ μά-

θησιν, ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἄρχοντες ἐνταῦθα συνηθίζουν καὶ πέρνουν μέσα εἰς τὰ ἀρχοντικά τους ὁ καθ' εἰς διδάσκαλον μὲ μισθόν, ποῖος ἑκατὸν πενήντα γρ[όσ]σι[α], ποῖος διακόσια, ποῖος καὶ ἔτι πλείω, καὶ ὁ διδάσκαλος ἔχει ἓνα μόνον ἢ δύο παιδιά τοῦ ἄρχοντος νὰ διαβάσῃ, καὶ ἔχει καὶ τὴν τράπεζαν τοῦ ἔτοιμην μετὰ τοῦ ἄρχοντος, καὶ κάθε ἄλλην ἀνάπαυσιν; ὅθεν κάθε σπουδαῖος ἔχωντας πρόχειρον ἐδῶ καὶ ἀναπαυτικὴν τὴν κυβέρνησίν του, ἴσον δὲν πεισθῆ νὰ στέρῃ ἐπ' ὀλίγοις¹. . .

CXLIII.

766, A[prilie] 15.

Pă sama lui chir Vasile.

15 matze agate robin.

15 mațe detto negre.

10 mațe cașia ghiont negru.

20 mațe detto alb.

1 litră turnozon.

5 potire.

100 ll. cafè.

75 plaivais, 84 spurco, 40 neto 75.

69 ll. capere.

126 buteli rozoli.

50 ll. ștocfiș.

1 măframă mare.

117 ll. zahar.

Costandin Arpași.

[Pecete neînțeleasă, octogonală, peste hîrtie.]

¹ «Astfel de oameni și aici sînt căutați cu scumpătate, după virtutea și învățătura lor, de oare ce toți boierii aici obișnuiesc a lua acasă la ei fieste-cine cite un dascăl cu simbrie, care cu 150 de lei, care cu 200, ba chiar cite unul și cu mai mult, și dascălul are numai cite un copil-doș al boierului de pregătit, și are și masă gata cu boierul, și toate celelalte înlesniri; pentru care orice învățat, avînd aici la îndămină și cu toată odihna rînduiala lui, nu poate fi adus a se învoi cu mai puțin.»

CXLIV.

766, May 11.

Însămneara pentru sama dea ce am luatü...

Coț dea postaf... peale de primea..., pei la blană și peantru feptura..., coț cheneafaș....

CXLV.

București, 3 Iulie 1766. *Ζαφύρης καμρ. Όκνων* (Zamfir cămărașul de Ocna) către Companie. Recomandă pe archimandritul ce vine, pentru capela lor, și ca εις τὰ μουσικά εντελής («perfect în ale muzicii»).

Pecete peste hîrtie, cu palme, coroană, cruce dublă și literele: α. θ. α. T.

CXLVI.

Σὸν Θεῶ. 766, 1ma ἑβδομάδα, ἐν Πελλικράδι.

A domnului jup[ăn] Vasilie, ce negoț aŭ primitü, totü anume: ... Melis..., trocü, cusătorü, cupfer vosf, 50 ll. praun prizilü, 125 ll. deto roșu..., fișpan, galeș, chelbe drotü, mușcatü, naghel..., fain sofron, plumen aînșloh, lazur, lecmus, runtmesingü, camfor, sacrapè, grintet, badian, norsandel, șpermeț, 1 ștuc pețaih îngustă, 1 ștuh porțelan-tuhel, 6 șpi-ghel halbü glat, supüşpighel..., fetermeser..., 1 ris postü-papir....

CXLVII.

Adeverez eü cel mai jos iscălit, precum că am priimit de la chir Dumitru Cozma ban[i] pe 6 grăj rozol, câte ban[i] 84, f. 5, 4 dto, pentru răposatul jup[ăn] Vasilie.

Eü *Zanfır Marco* adeverez.

Anno 1767, Fev[ruarie] 23, Săbiü.

CXLVIII.

1767, Aprilie 20. Socoteala a mè, anume Gheorghe Varodi, faturul dum[isale] răposatului Vasilie Băcanul, de la anul 1763, Ap[rilie] 20 păn astăzi... Dobănda banilor, adecă a simbrii mele... la 100/6... Mai rămăne să-m mai dè, etc.

CXLIX.

† 1767, Ap[rilie] 25, Sibî. † Am primit eu Dumitru Coinac galben[i] 3, adecă un f. 15, pentru sărindari care s'au făcut la Săcele pentru sufletul răposatului vărului Vasilie, de la Dumitru Cozma, șogorul său, și răvașul să-î fie de samă.

CL.

1767, Iulie 20. Brașov. Aceștia sânt lei 18 ce au dat Dobre pentr[u] 1 păt. (*sic*) pistol[e] ce au fost luat de la răposat[ul] State, să-î dau Lincuți.

CLI.

Daū scrisore mè la jupănu Nicola pentru că amū rămasu f. 18, adecă 18.

1767, 'Ιουλιου 27; Συμπί.

Eu *Alixandru* din Săliște, pladnicū.

CLII.

1768, 28 Ianuarie. Protocol românesc pentru «judecata care are Dumitru Șufrea cu Ioanes Bartū». Decisie «ca să să facă concursum, întrând toți creditorii; iarăș jupăn Manicati n'au vrut ca să untre în concursum nici decum, zicând că nu sântu bani dumnealui, ci sânt bani răposatului Costea Manoli... Măcarū că au fostū dat și chizaș pe Enachi Cingul pentru persoana lui.»

CLIII.

București, 24 August 1768. Efrem, patriarch de Ierusalim, dă o chitanță Companiei.

CLIV.

Δημήτριος Εὐσταθιοβητζ, τεκρ[ετάριος] τῶν νόν-οὐνίτων»¹, către Ioan Cincu, judele Companiei sibiene; Μπόλγαρσεκ (Șcheiș Brașovului), 11 Maiū 1769.

¹ Cf. pentru secretariul episcopal, dascăl și scriitor Dimitrie Eustatievicț, *Biserica și Românii*, p. 318, pe lângă *Sate și preoți*, p. 171.

Pentru cercetări cu privire la diploma leopoldină a Șchei-
nilor.

Pecete roșie, cu un cerb ce aleargă supt arme feudale.

CLV.

[C. 1770.] † S[ă]nătate dum[itale] jup[ă]ne Dumitrache Can.,
cu multă și fericit[ă] sănătate rog pe împărat[u] H[risto]s și
pe maica Sfinții Sale ca să te păzască pe dum[neata] și pe
dumnei cocona dum[itale] și tot cuprinsul cas[i] dum[itale].

Cu această carte aduc aminte dum[itale] pentru vorba ce ai
fost vorbit dum[neata] cu dumnelui Agi-Costandin pentru
răposat dum[nealui] jupăn Petucu, ce ai fostu făgăduitu la co-
pila jupănesi Zanfri Stoițoei. Mă rog de dum[neata] și de ce-
lalți negustor[i] ca să faceți mil[ă] ce vă veți îndura dum[nea]-
voastră; că am rămas streină: numai pe împărat[ul] H[risto]s și
pe dumnevoastră am. Ci mă rog ca să faceți mil[ă], cu ce
mi-ai făgăditu dum[nealui] răposat jupă[nul] Pe[tcu], și, de
nu va fi pus în diiat[ă], dum[nea]voastră vă faceți mil[ă], că
și mie mi-ai venit norocel până trăia dumnei răposat[a]
mama Zanfira, și mi-ar trebui multe la o vreme ca aceea, cum
bine știți dumnevoastră, că santeți înțelepți. Aăsta, și fiți
dum[neavoastră] cu sănătat[e]. Iu[li]e 27.

A dum[itale] mai mic[ă] și plecat[ă]: *Dumitrano*, fata du-
mi[sale] jupănesii Zanfirii Stoițoe.

[V^o:] Întru cistit[ă] mână dum[nea]lui jupăn Dumitrachie
cantalistru, cu fer[i]cit[ă] sănătate să să dea.

[Pecete pe ceară roșie, încurcată.]

CLVI.

[C. 1770.] Cele că am cheltuit la mörtea cumnatu-meu
Gheorghe. 7 coț pânză dă Sighișoara, cotu x. 48. Pentru
ladă... Pentru curuce... 2 ll. lumină dă țară... Chipelū
și covrigi... La Bungardū, la popa... Pentru groape am
dat 1 fl., 20... La îngropători vinū și pentru pită... Și
pentru clopotū... Pentru câte la un leutar becherū... Și la
copi pentru slove... Și la doftor... Și la croitor, pentru căf-
tan... Și cheltuiala căsi s'au făcut....

CLVII.

[C. 1770.] Prea-cinstitei Companii cu multă plecăciune mă închin.

Înștiințezu pentru o gălçava și pentru niște vorbe care mi-aū grăitu asupra casii meale jupănul Dumitrea Șufrea, care adeverez cu trei mărturii, anume jupănul Iane Mavrodin, chir Dumitru Arnăutul, dumnealūi dascalul Hristea.

Întăi, începătura. Miercuri sara înaintea târgului, fiind cai împreună, toț la un locu, dupe șatra mea, zăcând eū mai de vreme dumnealor, la jupănul Dumitru Arnăutul și dumnealūi: «Fraților, se mergem mai de vreme să luom iarbă pentru cai», Șufrea aū răspunsū: «Mergeț dumneavoastră, că eū amū lucru». Decī m'am dus eū cu chir Dumitru Arnăutul, și am luatū iarbă; și Șufrea aū rămas la lucrul lui. Dupe aceia trecând 2, 3 çasuri, mănçând cai dupe șatră la iarbă, aū venit Șufrea la mine, și aū început în bajocură a face tocmeală cu mine ca să-i grijescu calu în zăoa târgului. Eū, văzându-i vorbele lui, ca să nu să facă gălçavă, i-am spus că, de va fi cu putiņte, bucuos. Viind vremea ca să să adape cai, am spus și la unul și la altul: «Fraților, lăsaț un feçor și cu copilul mieū dinpreaună să meargă să adape cai și să ne aducă și apă de băutū». Dumnealor nici-unul n'aū vrutū să lase nici-un feçor. Eū, văzând că iaste sara, și neputând copilu birui 3 cai ca să-i ducă, și să aducă și apă, eū am trimes feçorul mieū cu calu, de mi l-aū adăpat, și mi-aū adus și apă. Dupe aceia a doar asara, aū strigatū Șufrea de la șatră: adepatu-i-amū calu aū ba. Eū i-am spus că nu l-am adepatū, că feçorul n'aū pututū birui cu 3 cai și să aducă și apă, ci l-am trimis cu calul mieū de l-aū adepat; «că eū v'am spus de 3, 4 orī să trimiteț un feçor cu al mieū, să adape caii toț». Că eū n'am avut vreme ca să mai trimit feçorul însăratū. Într'aceia Șufrea iară de la șatra lui în mijlocul târgului aū început a striga niște ocării greale: blăstămat, om de nimic, și ce i-aū venitū din gură, cum aū știutū mai răū a mă ocără,—strigând și açasta că nu săntu harnic nici cu negustorii a fi la un loc, nici cu negustorii pe o cale să umblu.

Eû, văzând că mă ocărăște așa tare în mijlocul târgului, i-am zis : «Frate, eû țin'am spus de 3 orî să lași un copil să ajute se se adape cai toț, dar eû, dacă aș fi știut că s'are fi în-tămplatû ačastă ocar[ă], eû însuș aș fi mersu de aș fi adăpat toț cai». El mai tare s'aû aprinsu a striga și iar a striga, și ș'aû dezlegatû și calul. Eû nu i-am zis nimic, și am rămas ocărătû de elu până aici.

A doaa iară, trecând 23 časurî din noapte, la vremea culcării, șezând eû la cină, și înaintea șetrei mele era fečorul mieû, iară aû început Șufrea în bajocură a striga fečorul mieû, ca să meargă să-î tragă nădragii. Fečorul mieû s'aû dus și i-aû tras nădragii. Dumnealui nici cu ačasta nu i-aû fost destul cu cât m'aû ocărât, ci aû început iarăș a mă ocără și a-m striga : «măgariule, și chierata», și : «te voi învăța eû pe tine cine ești și ce porție plătești ; știû (?) că te-aû mai bătutû odată la Companie, și oi să mai facu se te bată încă odată».

Până mai pe urmă, în loc de mulțamită, am rămas în mijlocul târgului ocărătû, și nice refeneao di pe iarbă, cât aû măncatû calu lui, nu mi-aû plătit.

Al prea-cinstitei Companii mai mic și plecat :

Pashalii Stoe.

Prea-cinstitei Companii grecești previliatei, cu căzută cinste și cu toată plecăciunea să să închine.

Precum în lăuntru-î.

CLVIII.

10 April 1770. Zapis al lui Ioan Nicolae Ivașco, pentru 1000 fl. de la «jupănu Petcu»,

Pecete roșie.

CLIX.

5 Ianuar 1771. Zapis al lui «chir Penu sin Toma», pentru 60 de «ungurești», luați de la «nașu Pescuț». «Mă obligă-tuiescû ca să-î am ieû a-î da la zioa lor, cu mulțamită, fără

nice o pricină, toată suma.» Scrie «ieū Dumitru Stroe Mihaï».

Pecete pe ceară roșie cu cruce și П. С. Т. М.

CLX.

1771, Fev[ruarie] 21, în Sibiu. Cele ce am dat pe sama dum[isale] chir Constandin Pop, anume : 6 ll. cumfeturî, 1 ll. condite..., 1 răs hârtie de poștă, 1 ștuc linți (*sic*)..., 1 ll. grînteî, 1 cutie pentru țăi, 2 trăistî... Pentru sama Știrboi:... 1/4 alerlai..., 1 traistă turcăscă mare..., 20 jupe bune carmajin. Am dat și la chiria grăului de la Miercuri... *Gheorghe Dumitru*. — Am mai dat 3 procvițe de Brașov.

CLXI.

Sibiiu, 23 Maiu 1771. Zapis în care iscălește, între mai mulți Greci, și «Barbu Corneșanu, martor».

CLXII.

Cinstite și de bună neamă născute arhonu proeste, noao în H[risto]s iubite ființe.

H[risto]s anesti.

Cu cătă plăcută aū fost gratulația Învierii lui H[risto]s și priimită pofțirea dumitale, cu atăta îndatorat a mulțami mă aflu, asemine și Smerenia Noastră dinu inimă poftește, precum dumitale, așa și la totu cinstitul comunitașul dum[itale] întregă sănătate, liniștita viață și doritū progresū spre sporirea sufletescului și trupescului bine. Lăngă ačasta, supărū cu ačastă incomodație ca să iaī osteneală, aceste doao cărți aicea încuiate a le trimite fără zăbavă unde săntū însemnate. Cu obiñnuita cinstire rămăind alu c[instit] dum[itale] de tot bine voitor :

Sofronii Chirilovici,

smerit ep[i]sc[o]pū neuniților în Ardealū.

Belgrad, 20^a Apr[ilie] 1772.

Fără pecete.]

CLXIII.

1773, Fevruarie prima.

Insemnare de cândū țiu pe Andrei; și am priimitū la luna

lui Mai în zile 29 pe o jumătate de an, pentru mâncare, costul flo: f. 35.

Acestu banu am priimitu de la jupănul birăulū.

Eū *Dimitru Cuzma*.

CLXIV.

Braşov, 13 Mart 1773. 'Αναστάσ[ιος] Παχ[άρνικος] către Ioan Cincu, judele Companiei. Περί τῶν ἀνότοι ἐβρισκομένων πραγμάτων τῆς μακαρίτισσας Ἀρτζιτογιάννας, κουρνάτας μου («Pentru lucrurile ce se află acolo, ale răposatei Argintoienei, cumnată-mea»). Pomenit Toma Velară.

Pecete roşie, cu arme de blason.

CLXV.

15 Iunie 1773. «Ioan proig[u]m[en]Jad[ovei¹]» «jupănului Ienache birăul cinstitei Cumpăniei cetăţii Sibiiulū. . . . Că-m spus[e] fiul mieū jupăn Dimitrie Cozma, cum că cocoana Zoiţa, a răp[o]satulū Hagi Dinul, ar fi căutat judecat[ă] înnaintea dumitale cu jupănul Dimitrie şi cu fie-mea Tudoriţa, zicând că are a lua ceva, dar dumneaēi ştie că are numai a lua, dar nu ştie că are a şi da(t). Ci eū am făcut aşteptare păn va face Dumnezeū o milă să s[ă] înepace lumea ş[i] să ias[ă] dumneaēi afară, şi să ne socotim, şi atunci, de va rămănea ca să-i dau, voi da; de va rămănea să-m dea, va plăti. Iar acum făr[ă] rânduial[ă] caut[ă] dumneaēi; că să fie aşteptare până va veni dumneaēi afară, că eū am la dumneaēi aceastea 50 de galbeni care aū împrumutat sf. răposatu părintele episc[op] pă Hagi Dinul. Pentru care bani aū măi scris sfint. părintele arh[imandrit] chir Chesarie la dumnealū jupănul Ianache, soţul dumneaēi cocoanei Zoiţei. 108 t¹ pentru conteş, care i-aū dat răposatu ginere-mieū dumnealū Hagi Dinulū. Şi, întâmplându-s[ă] moarte ginere-mieū, peste bani aū luat şi conteşu. 40 t¹, pentru leamnele de lucru ce le-aū luat Hagi Dinul de la casa fie-mea Tudoriţei, de ş'au făcut la casăle dumnealū ce i-aū trebuit. Ţiganca ce o ştie dumneaēi sin-

¹ Sadovei?

gură că iaste a mea, și o ține în casă: acestea sânt arătate și știute, afară din altele ce să voar fi făcut greșele. Ce dumneata, ca unul ce ești povățuitor și chivernisitorii Companiei cetății Sibiului, nu-ț fie cu supărare, să i le arăt, și vei da învățătura după înțelepțunea dumitale, — că iaste rușine a purta de val pă frate fără rânduială. Și deosăbi mă rog dumitale ca să aibi în dragoste pă fii miei și ai dumitale, și, ca un părinte ce le ești, de ceale ce voar greș[i] să aibă ertăcune, și cu duhul înțelepțunii și al blândețelor să-i înveț. Măcar că mare păreare de rău am, căci, cât fusei în cetatea Sibiului, dând vreamă după vreamă, nu mă învrednicii a mă aduna cu dumneata; numai, dând Dumnezeu sănătate, gândesc că nu voi fi lipsit de dorirea mea. Și cu părintească dragoste rămăi al dumitale către Dumnezeu rugător și părinte sufletesc]:

Iunie 15 d., 1773. *Ioan proig[u]m[en] Fad[ovei].*

CLXVI.

Anul 1773, Iunie 15 zile. Eū popa Achim am priimitū trei măriiș pentru răpusatul Dumitru; care la desgropăcune, de la jupănu Petcu Petru, adecă, cu totă chieltuiala îngropăcuni, la toți s'aū dat cinē florinț și jumătate, f. 5.50.

Eū popa *Achimū* din Maerī.

CLXVII.

La 1773, Iulie 31 zile. Fiindū în casa dumnealū Dumitru Cozma noi cei mai jos iscăliț, pofindu-ne numitul Andrei Vasilie, dinpreună cu Rahira, fata dumnealū jupănului Monolea, avăndū amāndoao fețele între dānșii mare supărare, pentru căsătoria care s'aū socotit amāndoao fețele împreună, dāndū mǎinile înaintea noastră, cum că vor rămănea despărțit unul de altul, după porunca și judecata c. conzistorium neunit, și eū Andrei, cel mai jos iscăliț, îi daū scrisoare din mǎna mea, cu degetul mieū în loc de peceate... *[rupt]*. Și la această scrisoare și voință s'aū aflat mărturii

oamenî de omenie, care mai jos să vorû iscăli, care aû fost faţă la îngăduinţa acestorû doao feţe.

Prot[o]pop *Ioachim* s. Scaun S.

Popa *Ilie*, fiindû faţă.

Eû popa *Dană*, faţă.

Fiindû faţă şi tatălû Rahiri, anume Manolea din Făgăraş. Aşijderea fiindû faţă şi cinstita jup[ănea]sa Cozmoae... [*rupt*]. [Copie.]

CLXVIII.

La anu 1773, din 16 Septemvrie, Sibî. Aû scos pitropi luî Dumitru Stroe Miaî de aû dat pântru sufletu luî la biserica negustorilorû celorû din Făgăraş neuniţ galben[î] 10, ca[ri] fac ungureşt[i] f 50,88, adecă cinzeci de florinţ şi opzeci şi opt de ban[î]; care am dat eû cel mai jos iscălit aăasta cvitanţie, ca să să crază.

Enachis I. Arpaş isc[al].

CLXIX.

Λογγόζηθεν («din Lugoj»), 30 Decembre 1774. Ἰωάννης Κωνσταντίνου ὁ ποτὲ διδάσκαλος τῶν Ῥωμαίων Λογγοζίου («Ioan Constantin, fostul dascăl al Grecilor din Lugoj») către judele Cincu. — Şi alta din 12 precedent şi a treia din 28 următor.

CLXX.

«Sibiî», 12 Ianuar 1775. Zapis bulgăresc al luî Ghiorghî Marcovicî.

CLXXI.

Sibiî, 30 Ianuar 1775. Saşii cer a se închide prăvălia «Greculuî» Ioan Ivaşco, venit din Belgrad, care vinde, contra rînduieiî, marfă *nemţească*.

Traducere românească.

CLXXII.

† Adecă eu care mai în jos iscălim, daŭ scrisore mea în lăcŭ de zăpis precum să să crează precum am luatŭ de la cinstitul părinte arhimandritul popa Grecilor Cumpanii Sibiului anume o dulamă roșie de anglie vechie și o părechie de nădragi și un brău iară vechi, și u. patru galbeni ban[1]. Și pentru credința eŭ, ca un preneputințaruș, am dat această scrisore pre aceste numite mai sus ca să aibă la mână precinstitul părintel[e] arhimandritul. Pentru credența și eŭ m'am iscăiitŭ, și me-amŭ pus și degetul mieŭ în loc de pecete.

Ioan Oancea din Făgărași scriu în Sibii, la —.

Anul 1775, Fevruarie 12 zile.

CLXXIII.

Scrisorea mea la mână dumnealŭ jupân Mancati precum să s[ă] știe că, din toate socotelele ce am avut cu dumnealŭ, atâta de marfa de Lipțra, de Beci și de țară, le-am încheiat, și am rămas eŭ dumnealŭ lei nemțești 400, adecă patru sute, să am a-î da în 2 luni, cu mulțămită.

1775, Mart 31.

Ștefan Pop, plat[nic].

CLXXIV.

În numele Domnului nostru Isus Hristos; Făgăraș, 1775, Mai 17.

După cum ne porâncește noao Domnul Isus Hristos prin Sfintele Scriptur[î], zicând ca tot pravoslavnicul creștin să fie gata, că nu să știe ăsalŭ când va veni morte și va despărți sufletul din trup și va rămănea trupul pământ și în pământ va merge, — așa și eŭ cea mai jos iscălită, ajungând la bătrănețe și în slăbićun[e], arăt cu sufletul mieŭ, mult păținŭ ce amal mieŭ, ca, după ce mă va chema Dum[ne]zăŭ din lumea acesta, să facă toț și să urmeze după cum las eŭ cu sufletul mieŭ și după cum arată în jos anume: la fiul mieŭ Dumitru, care aŭ rămas de la fie-mea Sanda, cinsute de florinț... La nepotul mieŭ Pană, iarăș 200... Lasŭ micăi

lui Dumitrache 8 galbină... și copili Voicului Linții iară un galbin... Lasă la Enache, la copile, trei galbin, și copili lui Ștefan, Stăncuții, 1 galbăn... Lasă copili lui Betleni iarăș un galbin... Lasă pentru sufletul mieu f. 300... Dintr'acei bani mai sus numiț ce voru prisosi după moartea mea, să aibă a împărți copii miei acești patru, unul ca și altul, ca frații... Lasă să-m facă după ce mă va chema Dum[ne]zeu șasă sărindare : unul în Schei, altul în ceta[te], 3 la Sibii, 4 la Sănbăta în sat, 5 la Gălaț, 6 la părintele Costandin...

Lasă copili lui Dumitrache, Fotinicăi, o perină cu pene, înbrăcată, cu fața ei, și o pânzătură de masă, și nește pânză de bunbac, care iaste mai groasă.

Lasă la copila Voicului o perină cu pene, înbrăcată, cu fața ei, și o pânzătură de masă.

Lasă lui Dumitru o plapumă, care mi-au fost dat-o iar Dumitru: acasta să o iă și să o dea cui va vrea, pântru sufletul mieu.

Lasă calabalăcurile, ale casi tot, să să împărtaşcă, fetele dinpreun[ă] cu fîciori, frățăște, afară dintr'o pilotă a Mariuți Apostoloi, fiindcă este a ei.

Lasă bărberesi mintiia a veche și doo îi.

Lasă nevesti lui Gheorghe mintiia a neagră, împreun[ă] cu nasturi de argind...

Eū *Creștina Dimoaia* am vrut și am lăsat după cum scrie mai sus.

Acastă diiată am scris-o eū cu voia și cu zisa mami Creștini, și din cuvânt în cuvânt im citit-o înaintea dumneaei, fiind încă în fire bună. Și pentru credința mă iscălescū, ca să să crează.

Dimitrie Zuan Pană.

Martor la această diiat[ă] și eū: prot[o]pop Bucur Făgăraș [pecete roșie, cu inimă].

Eū Enachii I. A[r]pași, diștrutualiș așeșor, martor [pecete roșie, cu blason].

CLXXV.

1775, Av[gust] 1, în Sibî.

† Acast[ă] scrisore o facem ca să s[ă] ştie că în anul trecut, adecă la 1769, am tocmit pe Todoran feçorul lui Mi-hai cojocariul din Craiova ca să slujască fără de simbrîe, adecă ucenic la învăţatură, patru ani. Şi aŭ slujit cu de-reptate, şi s'aŭ împlinit vreme, şi i-am dat simbrîe în anul d'intăi un. f. 25, dupe regula Cumpanii, iar al doile aŭ găsit şi ne-am învoit cu dănsul ca să-i daŭ, şi i-am şi dat simbrîe. Al doile, un. f. 45, şi al treilea anŭ, adecă de la anul 1775, Av[gust] 1, simbrîe să-i unble un. f. 60,— că aşa ne-am învoit. Şi simbrîe din ani trecut, ade[că] den 1773 şi din anul 1774, care face suma un. f. 70, ade[că] un. f. şaptezeci,— aceşte să am a-i da eŭ săngur din punga mē; iar pen[tru] anul c[urent], 1775, să aibă ca să mi să dē din boltă. Ş[i] el să fie cu dereptate şi să m[ă] asculte cum să cade, şi să fie supt as-cultare Cozmiţi la cele ce-i va porunci a asculta, la toate poruncile care sânt pentru treaba negustorii. Şi pentru ačasta întărim cu iscălitura, ca să să crează.

Eŭ *Dumitru Cuzma*, s[t]ăpănul lui Sta[n], eŭ pi cistia.

Şi am scris eŭ Gheorghe Dumitru cu zisa şi cu învăţatura, şi mărturisescŭ.

CLXXVI.

Făgăraş, die 20 Fevruarie, anno 1776, după calindărul nou. Rugându-să dumneaei ju[pănea]sa Evuţa, a răposatului Enache Dima, fata ju[pănu]lui Dridifi Andraş, adunându-ne pe noi în casa ju[pănu]lui Arpaşi Enache, care mai jos ne vom iscăli, ca să fie de credinţă să-i facem opătuire cu cumnaţi dumneaei, ju[pă]nul Gheorghie Dima şi cu ju[pă]nul Dumitru Dima, pentru că zice că ar avea ceva parte de la ju[pă]nul dumneaei, răposatul Enache Dima, ca să-i dea dumneaei...,— aşa s'aŭ legat înaintea noastră cu datul de mănă, unul cu altul, de bună voia dumnealor, nesiliţ de nimin[i], şi s'aŭ băut şi aldămaş de păcuire, cum să nu aib[ă] unul la altul a căuta nimic. Noi am aflat aşa, şi am pus şi 15 zile între

dumnealor, ca să socotească amă[n]doo părțile, ca să nu poată zice unul sau altul că s'au înșelat, și fiștecare să să socotească bine pân la numitul termin... Și după datul banilor de s'ar întorce v'unul de spre o parte, să aibă a da gloabă o sută de zloț nemțești, și după aceia să fie volnic a căuta unde-î va fi voia...

Și pentru mai mare credință întărim cu peceteile și iscăliturile noastre, ca să să crează ore-unde. Datul die mai sus numit.

N. B. De s'ar mai afla la Curtea ța fișcușască de aici di[n] Făgăraș orice fel de datorie de pe arendele care au ținut răposatul Enache Dima, să leagă dumneaei Dridifi Evuța a răspunde, și iă asupra dumneaei, să plătească.

Supt datumul de astăz s'au dat bani înăuntru numiț... Mich, Bethleni, nobile persona (*sic*), Arpași I. Enakii, diș-tretualiș așeșor, eū Văsălie Gheorghiiăș, eū Gheorghe Corodi, Iordachie Petru. Eū Gheorghie Dima staū pe aceastea. Eū Eva Dridifi Andriiaș staū pe ačasta. Steph. P. Fogarasi d. ... plenipot. st[a]r[oste]i] Dumitru Dima.

CLXXVII.

Sibiū, 30 Iunie 1776. Ioan Constantinu¹ mărturisește că și-a primit plata de dascăl pe jumătate de an: 450 de lei.

CLXXVIII.

În anul 1776, Dechemvrie 20 zile, însemnaria ce am datū la cumnatul când au venitū morunul în lăzăretū, și au plătitū vama și chiria, și de cheltuiala la fatorul.

CLXXIX.

Dat-am scrisoaria mea de mare credință la Ț. mână jupă-nului birău Toma Vilara, pentru acestū fečorū de Țigan anume Pătru al Gheorghiișani de la Cincu-Mare, fiindcă l-am băgatū la mine slugă pe un an de zile. Pentru care slugă a mea staū eū bun, căutându-l cineva, să daū eū samă, pân la anul să-lū daū înainte.

¹ V. mai sus, p. 89, n^o CLXIX.

Care adeverez eu cu iscălitura mea mai jos, ca să s[ă] crează.

Anul 1777, Iunie 1ma.

Dumitru Cozma.

CLXXX.

22 Decembre 1777. Hotărîre românească în procesul Cozma. «Copilul Vasilache să slujască la boltă, să mănânce și să s[ă] ănbrace iar de la mijloc. Al 4, costul și ănbrăcămintea la 2 copile, să iasă de una câte unurești f. 50. Al 5, Cozmiți să-î iasă simbrie un. f. 80, dinpreun[ă] și mănăcarea și cizmele pe tot anul, iar de la mijloc. Și, ieșind toat[e] aceste, din preun[ă] cu alte simbrii și chirii ale bolți, ce dobândă ar da Dumnezeu de la boltă, să ănpărtaşcă ăn doaa, adecă: Dumitru Cozma o parte, și soru-sa Zanfira altă parte, puind capitale uni cât alți... Iar, cât pentru celelalte cereri mărunte care mai cere jupăneasa Zamfira de la frate-său Dumitru, care dintr'unele tagă de frați ieși nu ieste... Măcar că cu aceste cu toate, pentru buna liniște și pentru dragostea frătaşcă (mai mult decăt ar dictălui direptatea), și mai vartos ca să putem zice că pentru al nostru hatăr i-au ăndoit și cevaș mai mult, etc. Scris și publiculuit acest deliberat la anul 1778, Ianuarie 22, Sibii.

Iohannes Wardan, m. propria.

Παναγιώτης Κωνσταντῶ Χαζή.

Dumitru Dutcă.

Eū *Dimitrie Marco, m. propria.*

Μανιλάτης Σαφράνης.

Thomas Vellerà.

CLXXXI.

10 Ianuar 1778. Răspunsul lui Cozma. Pomeneste «brăne săsăști... peșchire, care în lume n'amū auzit... Pentru un chepeniagū de Beciū vânătu, alū răpăosatului; adevărat, dar nu de anglie, și purtatū, l-amū datū la măglașu de la Ogne, și pe urmă totū l-amū cerutū, și aū zis măglașu că l-aū trimis pe slujnică, iar slujnica aū fostū fugit, pe urmă apoi mi-aū datū, daca l-amū apucatū pentru căpenagū, măglașu șasă

măji de sare mi-au dat, care au luat, iar, de au sărat, peastele... O sugnă neagră care am avut-o... Mi-au lăsat-o o popoaie zălog, și stăpănu-mie, eșind eu, mi-au dat-o în bani și am ținut-o multă vreme, și, văzându că nu mai vine, am vrut să o vându; soru-mea m'au rugat să o dau ei, decât să o vându la altu, și nu fiu minte, optu au noao gălbiori mi-au dat... Când o au desfăcut-o [lada, s'au aflat] nește potori vechi, negrețari (*sic*) de de mult și groși, și potori de demult, și un ban vechiu și 3 mai mitute... Altu zapisu alu Rumănilor de la Boiță, de florinți 54, am mersu eu cu ia dinpreună la Tălmaču, și i-am adus pe Rumăni la judecată. Rumăni tăgăduia. M. domnul Francânstain i-au făcut să plătiască, și li-au pus un an de zile să plătiască la totu fărtalesu de anu... Pentru o căldare veache, care s'au găsit cu drojdi de untu-de-lemn în pimniță, era spartă în fund, și am vândut-o la un Țăgan, nu știu cu o au cu 10 măriși, dară i-am dat și eu ei o tîngire cu coadă, de Țeligrad, cu capacu ei... Pentru Andrei, 4 ai fiind la soru-mia, eu l-am hrănit, eu i-am purtat în grija de înbrăcăminte, de toate ceale ce i-au tribuit: pentru aceia-i țineam slujnică... Pentru un pecealnic al răpaosatului.»

CLXXXII.

10 Ianuar 1778. Expunerea lui Cozma. «1. Când am luat bolta prin mărturie, fiind mumă-mia față, care cum va mărturisi dumniaei, dumniavoastră veți urma, — că eu i sântu fișoru, și ia-i iaste fată, de la un tată și de la o mumă, nici cu mine, nici cu ia să nu ție. 2. Rugămintia soru-mea au fostu: «Neane dragă, nu lăsa bolta să o ia alți». Eu am răspunsu că nu-mi trebuie să-mi bag bani miei în mardale. M'au rugat alu doilea, și al trilea, și zăcându-mi și muma mea: «Ia-o, fātu-mie», și, zicându-mi sora mea a pratra (*sic*) oară: «Neane, daca va lua altu bolta, cum voi să ma hrănescu eu, și cum voru să hrăniască copii cu căpitalu celu puțin ce li-au rămas, fiindu mic? Ci mă rog, neane dragă, nu mai trebuie de la boltă dobândă nimic, fără numai capitalu mieu să stea deplin, și al copiilor, haine mai proaste să-mi faci și

să-mi porți grija casii, împreună și la copii,—că știm noi trăi și mai sărăcește». După aceste vorbe mai sus numite, m'am pus eu cu mare rugămintă la dumniului jup[ănul] birău. Dum[nealui] aū zis: «Adu-mi chizași, apoi ți să va da». [Îi află]. Dară mărturisască muma mia, mărturisască sora mea, că nu sânt adevărate aceste cuvinte. Vlagă n'amū, dară cu viața mea mă legū înaintea dumniavoastre și înaintea lui Dumnezeu, cine nu va spune dreptū, să n'aibă parte de Dumnezeu; muma-mia, saū soru-mia, aū eū, saū care nu va spune dreptul. Că acum nu iaste pe pizmă saū pe dujmănie, ci sântemū la pace, ci, care va tăgădui, sufletulū lui să nu fie odihnitū, nici pe lumea ačasta, nici pe ceialaltă, cine nu o mărturisi dreptulū.

2. «Soru-mea Zanfira, când ai venit la lăzăretū și m'ai întreatū și ai zis că vei să te măriți dup[ă] dumniului Ioanū Carolū, eū Ț'amū răspunsū: «Aștiaptă-mă, pân voi veni și eū». Tu ai răspunsu: «bine». Pe urmă m'ai întreatū: «Neane, stricatu-mi-s'aū mult din capitalu mieū?». Eū Ț'amū răspunsu: «Fata mea, știi bine cătū amū chieluitū cu Ștefu Mihaiū, și Ț'amū făcutū doao mintii, doao sugne, dar o mintie Ț'am făcut-o prea scumpă, ci poate dintr'aceia Ț'oī trage ceva, că și eū amū acumū casă grea, darū pe urmă voi vedea.» Mărturisească iă cu sufletulū ei că nu-ī așa: eū voi arăta cu jurământurī, numai prin chieluiala ei să fie.

3. Dară eū, fiindū frate dulce cu ia, de la un tată și de la o mumă, nu i-amū socotitū ce-ī negru suptū unghie, ci i-amū mai datū eū 844 și 36 de ban[i], ca să fie dragoste între noi, și atunci amū fostū opritū 6 lunī de zile. Pe urmă, ni-am împăcatū; care mare pagubă am avutū, că de la culesu amū rămas, și eū, pentru ca să fie pace, amū pus 3.400 la boltă, și soru-mia aū pus 2.000, și frate-mieū Cozmița 800, și să iaū eū un ban, și soru-mea un ban, și frate-mieū un jumătate de banū. Cu munca lui, ca să fie bine, cumū arată contractu nostru, cu pecefile noastre... 6. Mă jăluescu dumilorvoastre, ca la nește slufete (*sic*) dreapte și înțeleapte... amū rămasū din negustorie..., și de la culesu viilor mele amū rămas..., și creditu mi s'aū stricat, și casa prin cărțile dumneaei scrise; ci toate aceste le preteandăluescū, că cinstea mare e la omū

... Și capital amă tunată eă în boltă, ală mieă... Și negustoria ce amă făcut-o aparte cu chir Nastu la Țarigrad și la Zemonă și la Mehedia... Dară eă am fostă făcută totă răă pe lume, ci neharnic sănt a mulțami lui Dumnezeuă, că nu mă pedepsește pe lume străiniă aă păgăniă, ci sângele mieă.»

CLXXXIII.

14 Ianuar 1778. Arătări contra lui Cozma.

«Să aducă înaintea toate catastifele în șog însemnate... Cinstiț negustori, socotiț atăta ană copii miei, și nu mi-aă dată un cotă de pânză, ce e mai puțin un cotă de pânțică (*sic*)... I-am cosută cămașa, și l-am cărpit, și l-am grișit... Am fostă văduvă, că n'am loată zăce floriț să facă o verigă, fără o mintiuță... Am fostă și ajutoare la boltă, și în toată vremea, că vecini noștri știe bine, aă miei frați nu pot da taga. Dumniavoastră știți bine ce chelduială aă făcu[t] la nuntă, ce chelduială de haine, de mărgăritari, de cercei, de lefturi și pafale cu mărgăritari, cu dimiamat (*sic*), de la Jidovoaca Bucureștana, arcinteria de la Jufranelă, l-aă luată; da n'aă fostă destulă. Aă făcu[t] cu tuțanu (*sic*) 4 fesnice de arcită, o solnițe. Socodiți: 3 ai aă avută 4 copii de la socru-săă Țiganu, și Țiganu 4 cai, cuciaș cu muiare; în vremea acăa de scupete căte miă aă chiltuită, și bărbatu muieri lui 600 aă fostă datoră la boltă, și l-aă îngrobată și un copil al lu[i] cu bană de la boltă. Și ieă pocă mărturisi că am fostă la Rămnice, și l-aă pletită de datorie pe bărbatu muieri la Damian. Căta marfă și căte intoa (*sic*) hamuri și ban, mu[l]te miă, n'aă adusă nimica de la țară încoace. Să nu credeți dumniavoastră că nu are: destule moși aă cu[m]-părată, și e multă sumă în camătă risipiț. Vedeți dumniavoastră, n'aă avută nice frică [de] Dumneză[ă], nice rușine de omeni; vedeți dumniavoastră: bine ne rugăm să faceți dreptate... Io plecata

Zafira Carol.

CLXXXIV.

22 Ianuar 1778. Cercetare în procesul Cozma.

«Să plângeră că de atâtea ani nu i-ar fi dat niț-un cot de pantlică sau pânză pe sama copiilor; ei ar fi stricat scule de ale dumneaei pă înbrăcăminte lor. Și mai vărtos să plângeră că niț căpitalul nu le-ar fi crescut niț-un ban, al copiilor... Precum ar fi ținut pe vitregu-său 7 ani cu cusură, cu spălat, cu pat i alte grijeli... Cere ace de saci, linguri, bani vechi, șurțuri, brăne, cărpe de mătase, frunze, inele de aur, o căldare, o salbă de 30 gălbinași, alta deto cu lanțu și cu 14 făleri, un chepeneag, o bundă, doă rânduri bumbi de mintie, de argintu, un inel de aur, un zăpis... de la niște Boiceni... Cererea bolți ar fi fără de cale, fiindcă, când au luat-o, ar fi fost multe mardale... Și mulți bani are ănnecați la Pătru Moșoiul... Spune și face prea multe pă dă latură...»

[Aduasă și o declarație a lui Vasile, din 11 Ianuar, cu mărturie de la «Costandin Sirbul din Sibii».]

CLXXXV.

București, 14 April 1778. «Damaschin arh[imandrit], p[roi-gumen] argeșan», către Companie. Pentru afaceri.

Fără pecete.

CLXXXVI.

Răspuns și ce răspunde numitul Cozmița Cozma la anul 1778, Iulie în 15.

... La Maerianu de la Rășinariu am dat eu pentru do-bănda... Am fost dat pentru frate-mieū porție, costu la 2 copile, înbrăcăminte copilelor și un hinteū care au fostu afară, și altele care s'au închieiat toate asupra frate-mieū... Pentru 2 părechii de bumbi care-i ceare soru-mea de la mine, au venitū dumniaei sora mea, și mi au vândut și i-am plătit, dar pentru o păreche de bumbi marī și un inel de aur cu pecetea răpăosatului bărbatu-său mi-au dat să-i grijescū pân

să va face Vasilache mare: atunci să-î dau iarășu îndărăptu...

CLXXXVII.

La anul 1778, Iulie în 20. Pentru răspunsu ce dau eu, Dumitru Cozma, și pentru ce mi-a aruncă asupra mea, cu din aii trecuți... Pentru 3 pință tocure care mi le-au trimis în Țara-Rumânească, neporuncitū de mine și staū nevândute pân astăzi... Pentru o sabie care iaste aurită la boltă cu curealele ei, pentru ce pretânduēște să o scoață afară... Pentru un brău cu verigī de argintū, alū răpăosatulū aū fostū: poate veni vreme să-lū poarte încă copilu tată-săū; nu-lū priimescū... Pentru aceale 2 cufere de Beci care le-aū văzut în casa mea la Râmnicū, ce are a întreba dumnealū de unde sântū? Pentru beatzacū, n'are dumnealū a întreba Pentru lada aceaia și pentru alte lăzi și cumpene și cante... aceale sânt moarte... La pitropi voi da sama mia Și dumniata să-l fi trimis la boltă să slujască, unde aū fostū, nu să-ți vânăză lămăi toată iarna, și eu să-ți plătescū costu... Pentru ce întriabă dumnialū pentru vin, rachiiū și mărgăritarū, că n'amū să-î dau socoteala luī. Pentru hainele Bălășichi, s'aū hotărătū... Pofteaște Carol ca să-î arăt la cine sânt datorii; răspunsū, cândū voi muri, atunci va vedea, ce sântū datorii, și cui sântū datorii. Pentru 500 de lei, aū zis Carol că am trimis afară să-mi cumpere oi. Rău și fără de cale grăiaște, că nu-î adevărat, că de la un ban face cincī. Ceare Carol unū hinteū, de care eu nu știū nimica; ceare 30 de gălbiori fârtale, care aū fostū numai 12. Și i-amū datū o sugnă neagră pentru ei, și ceialalți gălbiori i-am datū îndărăptū sororei mele. Pentru 14 taleri care i-aū purtatū la gătū, aū fostū ai miei, și i-amū datū, numai pân va fi fată, iar, dacă să va mărita, să mi dea îndărăptū că sântū ai miei, că n'aū fostū de la părinți noștri, și tot i-am cinstit ei sorii mele 4 ștucuri. Un Sfeatiū Gheorghe de argint, nu știū nimic. 6 căldare de 6 veadre, veache, spartă, și eu amū [datū] surori mele o tingire cu coadă, pentru căldare. Zice că o bundă mare care o aū cumpărat, proastă,

soru-mea împreună cu Cozmița, și au trimis-o la tatălău nostru, ci să să ducă să-lă scoată din groapă, să o ia. Care aceaste toate să voră arăta cu pecețile noastre, că ne-amă împăcată. Și pentru un chepeniag de Beciă purtat, care iară ei au luată sarea (*sic*)... Și pentru Rumăni de la Boiță, n'am luat eu nice-un ban, care să va adevăra cu atestația lor. Și aceastia săntă vechi, după moartea răpăosatului până la 1775, de mai înainte până atunci ne-amă împăcată pentru toate... Ci mă rog de dumneavoastră ca să mi să îndrepteaze lucru mieu, că mi să trage mare pagubă și sărăcie de 2 ani de zile de când șezu eu aici, și eu piei într'o parte și casa mia într'altă parte.

Dară pentru o bundă care o au trimis ei pe Radu de la Ognă până la lăzăretu, ca să o trimiță la Rămnicu la tatălău nostru, și au petrecut-o Radul, ci, de o pofteaste, să apuce pe Radul să o plătească cum i va fi voie, că i-au dat-o de pomană tatălău nostru, când au murit răpăosatulă Vasilie.

Eă io Dumitru Cuzma.

CLXXXVIII.

1779. Compania cere Guvernulă a se da înapoi cărțile cantorulă ei, ținute de cîteva lună la censură, «siquidem nec valachici, nec illyrici sunt, praeter unum qui rudimenta linguae vallachieae tradit¹».

CXXXIX.

După părinteasc[a] dragoste cu cartea mă închin dum¹, ju-păne Ghiorghe.

În anul trecut am fost trimisu dum¹ o copie după zapisul lui Lațco Raco i a lui Anastasie Pascal, carea era întărită cu iscălitura Preasfinții Sale părintelă Mit[ropolit] i a Prea-sfinții Sale Vlădica Filaret Mireon și de dumneală doftorul Manasi² și de alți doi neguțătoră ce să afla atunci aici, și te-am poftit pă dumn[eata] ca să fi vechil, și n'ai priimitu; iar acia copie

¹ De sigur a lui Dimitrie Eustatievică. *V. Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, p. 271 și urm.

² Eliade.

s'au oprit la dumn[eata]. Ci, fiindcă vechilul acela pre care l-am trimisu de s'au judecat cu dănși, au dat zapisul fără de știrea și voia mea, te poftesc să-m trimiți acea copie, căci îmi iaste trebuincoasă. De ačasta, și rămăiū

Al dum' părinte sufletesc:

1779, Mart 15.

D[amaschin] arh[imandrit], pr[oigumen] argeșean.

Cătră dumnealui jupănul Gheorghie Marco, cu părinteasc[ă] dragoste să să dea.

[Pecete neagră, cu crucea și semiluna.]

CXC.

Daū cartea mea la măna dum[nea]lui jup[ănului] Enache Mavrodin pentru chizășiia care am vrutū eū să mă puī pentru Gheorghie Maricovicī¹: în časū ce i-am cuvântat dumnealui, dumnealui au fostū bucuros, și au îngăduitū, dintr'o sută și patruzeci să avem i-a (*sic*) da peste un an de zile flori[n]ți 100, dar dumnealui zicându-m că popa nu îngăduēște niē de cum în boltă, am mersū cu dumnealui în časul ala la popa, și m'am rugatū și eū de popa ca să-l lase. Dar popa au zis așa, cumū ni că așa om slabū nu-ī tribuește mai multū în boltă, fără să-ș scoțā negoțul afară, și-ș da Opri pă cât este dator, și bolta o va da la Armeni, căci vin din tote părțile ponos[e] la mine pentru el. Cu astā vorbă m'am lăsat și eū, și am plecat pe cale.

Pe ceste mai sus scrise adeverezū eū: *Petru Voina.*

1779, Septem[vrie] 6; Sibii.

CXCI.

[C. 1780.] Fără dată. 'Ο Σταυροπόλεως Γρηγόριος (Grigorie episcop de Stauropolis) scrie medicului Teodorachi Manicati, chemându-l la boala grea ce l-a lovit.

CXCII.

[C. 1780.]

Prea-cinstite stăpāne birăū, mie milostivū patronū.

¹ Agent de comerț al Companiei, — Bulgar de neam.

Fiindcă din vremea căsătoriei mele amū avut niște pricinī de fāgādașurī de la cumnatul mie[ū] Ion Prașca, și acum trăgāndu-mā la judecata conzistoriumului ca s─i plātescū, s'─u judecatū s─i daū 11 florinți, și el, nelāsāndu-s─ și nemulțāmindu-s─ p─ aceaia, aū vrutū s─ m─ pārasc─ la d[o]m-nul fālnoșul, și, ca s─ nu mai umblāmū în chieltuial─ pe la judec─i, între niște persioane, am f─cutū pace, ca s─i daū 50 de florinți. Și, neavāndū eū nice-o prij[n]dere ca s─ poču plāti și a sc─pa din gura și din robiiia dumnealor, cu mare plec─cune cazū și m─ rogū ca s─ fac─ cinstita Cumpanie mil─ de mine, s─ m─ ajute și s─ m─ rāscumpere din ac─st─ grea datorie și din lațul acestui cumnatū al mieū. Și eū, p─n─ voi tr─i, voi fi rug─toriu c─tr─ D[u]mnezeū pentru norocirea și fericita îndelungarea vieții prea-cinstitii Companii.

Prea-plecat─ slug─ :

Popa Danū din Maerii Sibiiului, neunit.

CXCIII.

Ἐν Βλαχίᾳ, 11 Decembre 1780. Abramios, patriarch de Ierusalim, c─tre Comanie, pentru eleimosin─. — Tot așā la 1-iū Iunie 1781. — Pecete roșie cu coroan─, blason șters și : αβρ. ΜΙΟ. πα. Τρ. ιρ. CM.

CXCIV.

1781, Freur 8. Maculatorul de ce s'─u gāsitu în banc─ la sf─nta bis─ric─.

CXCV.

24 Mart 1781. Σιλδέστρος Φιλίτης c─tre Ioan Manicatī. Dorește a merge și el la Berlin, dar e oprit.

CXCVI.

1782, Ianuar 5.

Maculatorul petru datoriiia sf[i]ntei bisearici.

... Amū dat tot la Heș Mihailū Mar─tinū covrigariu, pentru jāble... Sinbriia moșului pe anu acesta....

CXCVII.

1782, Ghen[arie] 27; Sibii.

Adevereză cu scrisoarea noastră la cinstita Cumpanie precum să știe că, den voia lui Dumnezeu ce ni-au împreunat, fiindă socotială dum[nea]lui jup[ănal] Ghiorghitiță birău, pentru partia copili Bălășicăi, ce au avut căpital, f. 666,80, și dobînda 40, acești ban[i] toți s'au chieluit pe lemne și pe scule ce au trebuit Bălășicăi, soții mele. Care noi întărim cu iscăliturile nostre, că, ce ban[i] au fost, deplin s'au chieluit. Și nu mai avem a mai căuta nimic. Ačasta încredințăm.

Ieu *Zanfir Radu*. Ieu *Bălășica* ade[verez].

[Pecete roșie.]

CXCVIII.

Sibii, 22 Maiu 1782. Manicati Saffranos dă chitanță pentru 250 de lei, rămășița de datorie a lui «Fürst Her Alexander Morussi».

Pe dos, însemnare grecească din 4 Iulie 1775, pentru datoria întreagă de 350 fl., τὰ ὅποια τοῦ τὰ ἐχρωστοῦσεν ὁ ἄρ[χων] Αλέξανδρος Μουρούζης νὰ τὰ πληρώσῃ ὁ ἄρ[χων] ἀδελφός του, Κωνσταντῖνος Μουρούζης, μέγας δραγουμάνος, ὁποῦ τὴν σήμερα, 1782, εἶναι ἀθέντης εἰς Μολδαβίαν («pe cari i-a împrumutat dumnealui Alexandru Moruzi, ca să-î plătească dumnealui fratele său Constantin Moruzi, Mare-Dragoman, care astăzi, în 1782, e Domn în Moldova»)¹.

CXCIX.

Cinstite și mai mare dum[neata] arh[on] staroste cu frățască dragoste și cu multă săn[ă]tate mă închin dum[itale].

† Cu această frățască scrisoare mai întâi cercetez de întreagă și fericită sănătatea dum[nea]v[oastră], ca, înțelegând-o, pe deplin să mă bucur, Lângă ačasta, fac dum[itale] supărare și rugăcune, să faci dum[neata] bine să chieme pe un neguțător din Cumpaniia dum[nea]v[oastră], anume chir Nicola Stama, ca să-l întrebă dum[neata] să arate dum[itale] întru adevăr și în

¹ Pentru acest făcător de datorii, v. *Genealogia Cantacuzinilor*, p. 394.

frica lui Dumnezeu pentru un Ianaiche Brâncoveanu și pentru un Gheorghe Cuțovlahu tovaroș lui Ianaiche, că, la primirea scumpii dupe urmă, să arat[e] câte oca au primit, și câți ban[i] au datu-le, și ce cusur au mai rămas; și, când au dat bani, fost-au față amândoo. Și zis-au numitul Gheorghe Cuțovlah că sânt bani lui toți acei după scumpie, sau câtă sumă au zis(te) că este ai lui? Fiindcă am auzit că de acolo au plecat încoace învrăjbiți, din pricina banilor ce luase pe scumpie. Că acel numitu Ianaiche? Fiind om cu răutate și bun de pricină, și făcând greșală cu tocmeala scumpii, de au tocmit-o eftin, neștiind cheltuelile ce să vor face, și văzând că nu să prind capetele, — dintr'aceia au pornit între dânși vrajbă, și, viind pe drum până aproape de casa lor, s'au bătut, și i s'au întâmplat unuia moarte. Și, pentru ca să nu între la urgie domnească și a lua moarte pentru moarte, rog dragostea dum[itale] ca să mă înștiințez pe largu de toate pricinile lor, cu amăruntu, ce va arăta numitul neguțător, ca cu acea încredințare a dum[itale] să știu curat, ca să arăt Mării Sale lui Vodă. Și cu frățască dragoste să s[ă] dia pururea.

Râmnicu, 1782, Av[gust] 19.

Al dumitale ca un frat[e] și gat[a] a sluji:

Mihaș Poen[a]r[u] Polcov[ni]cu.

Cinstitului și mai marelui dum[nea]lui chir Gheorghită Marco, birău Cumpăniei grecești, cu cinste și cu frățască dragoste, la Sibii.

[Pecete peste hîrtie.]

CC.

16 Ianuar 1783. Socoteală între Dumitru Butcă și «soru-mea Mariuța Apostoliu». — Pecete cu cruce dublă și A. M. A. K.

CCI.

Scrisoarea mea la mâna stăpânului meu jup[ă]n Enache Marco, precum să s[ă] știe că m'am tocmit slugă la bolta dumnealui, care acum cu știrea și bun așezământul cinstit[i] Cumpăniei și cu voința noastră a tuturor au primit-o dum-

nealui, după cum mai pe largü toate să cuprind ă scri-soarea care aü dat-o unchiul mieü Cozma la mäna dumisale. Decü, după aceia mă legü și eü la toate a fi bun și ascultători și a mă läsa de toate năravurile rele, ca să-m poü dobändi nume bun, și, urmänd așa, voi afla milă, și din an ă an și mai bună chivernisală, iar, făcänd vr'un fel de blăstămăție, saü fiind neascultători, aü nesupus, mai vartos și la paguba ăa mai mica de m'ar afla că am făcut peste voia și porunca dumnealui, volnic să fie cu mine a mă pedepsi ă tot chipul. Către unchiul meü, ca către un fatur și mai mare al meü, a mă supune mă legü, ănsă la acele care mi s'ar porunci cu cale și direptate, și la căte să cuvine; iar, cänd m'ar năcăji fără de cale și afară din măsură, atunci să aibü a mă plänge stăpănuului meü jup[ă]n] Enache, iar eü nič de cum să nu obrăznicescü, să mă gălcevescü cu dumnealui. De balurü, beții, primblări și alte lucruri necuvioase mă leg dup[ă] numita scrisoarea uncului meü a fi supt ăca pedeapsă, și cu credință a fi păn la banul cel mai mic, mă făgăduescü, nič fără știrea stăpănuului mieü nič-un creștari din simbria mea să nu iaü; ci dumnealui cu mäna dumi-sale, cerändu-i la vr'o mare lipsă a mea, să-m dea. Decü, la toate cele ce pot fi pe paguba stăpănuului meü, nu numai a le feri, li (*sic*) pre folos a-i sluji mă legü, ci și ănnaintea lui Dumnezeu și a cinștitei Cumpanii care mă epitropește, cu tot solenitașul mă făgăduescü. Și pentru mai mare credință am iscălit.

Sibiü, 1783, Aprilie.

Eü *Vasilache Vasile* întărescü cele din sus scrise.

Θωμάς Βελλερὰς μαρτυρῶ.

CCII.

Brașov, 9 Decembre 1783.

Neiscălit către «birăul a cinșt[itei] Cumpanii grecești, jup[ă]nul] Giuanul». «Dum[nealui] tistulü s'aü arătat nemulțăm[it... Reștanția ce me-aü rămasü... M'amü rugat în v'o câteva rândurü de chir Nicola Pupaș, să umble în cheltuiala mea, ca să iä lucru sfirșit... Întru ce putere să ține dum-

[nea]lui de nu-mă trimete ban[i]... Iară pentru defaima ce
 aū defăimat pă chir Nicola Păposi (?), nu iaste omulū mieū
 destulă neci[n]ste dum[itale]... 100 fu[n]ț tort suptire..., 2
 strae albe, 2 glugă, 1 țol[e], 1 funie.»

CCIII.

† Eū Oprea zidariul, care amū săzutū în Șălinbărū, daū
 carte de credință în mână vāru-mieū Pavālū Comăničū dinū
 Feldioară, dinū cistitū Scaunulū (Scaunul) Sibiiului, precumū
 amū datū în mână dumisale Muncatie Grecu șase sute de
 galbeni, și cătū amū lucratū în patruzeci de ani, și, ce am
 căștigatū, totū în mână dumisale amū datū acești bani, să i
 să dea vāru-mieū Pavālū, că m'aū grijitū la ne[pu]tința mea
 în doi ani,— că nece pre piçorele meale n'amū pututū umbla,
 ci totū pre mânăle lui și ale fomeilorū lui m'aū purtatū.

Dară mai tare să să crează gura duhomnicului mieū popa
 Ionū popa satu[lui].

Mărturiī straine aū fostū : Bucuru lui Curluțu,

Toma Corni, Iliae Corni, Matheiu al Oprii Tançu.

Scriș-aū eū popa Ioanū. Popa Daniilū, fiindū de fațā.

Că eū Oprea amu mănātū pe vāru-mieū Pavelū, l-amū
 mănātū în doo rānduri la Grecu, să-mi grijascā amū (*sic*),
 și dumnealui aū greitū cătrā Pavelū : voi griji.

Anul 1784, luna lui Ghenuorie, zile 6.

CCIV.

București, 14 Februar 1784. Avramie, patriarch de Ieru-
 salim, către *proestosul* Companiei, cu urări și sfaturi. Pecete
 cu ABP. MIO. ΠΑ. TP. IP. ΣΜ.; 1775.

CCV.

Dumitale prea-cinstite și de bun neamū jupine nașule, cu
 adincā plecăciune închinându-mă, sārut Ț. mina dum[i]tale.

Căotindu-mă D[u]mnezeū cu această certare, de am ră-
 mas săracā cu copii miei și cu atitea judecāți și datorii,
 care nu știū cum și în ce chip s'aū putut face această tică-
 loșie, și lingā cealelante adăogîndu-mi-si și această, și neavînd

nicî într'un chip altă puteare fără, după D[um]nezeu, toată nădejdea mea la d[u]mneata iaste, că, de vream ce te-ai învrednicit D[u]mnezeu la această traptă, și mulți săraci să folosesc din mila ă. Cumpanii, așa și eu sînt nădăjduită că, adunîndu-să ă. Cumpanie, și arătînd d[u]mneata a mea smerita iștanție, și vrînd și d[u]mneata ca un părinte sufletesc a sta lîngă plînsorea mea, voiü avea prin d[u]mneata milostivul și cel de bucurie răspuns, — ca și eu macar ce spre această parte să fiü odihnită cu copii miei. Că de spre alte părți destule necazuri, trăsuri și supărări am, care nu poftesc la nice o mumă de copii aceste necazuri să aibă. Și cu această rămîiü mai mică și plecată fîca d[u]mneavoastră.

Făg[ă]raș, 30 August 1784.

Ilinca a răposatului Nicolae Fetoche.

CCVI.

Scrisoarea mea la mîna dum[nea]lui Cămărașului Spiridon, precum să să știe că i-am dat casele de la pivniță cu chirie, într'un anu tal[erî] o sută, însă numai casele, afară din pivniță. Care dintr'acești t¹ o sută să aibă dum[nealui] a face grajdîul, cuhniia, paturile ș[i] preumblarea, iar altele ce-î va mai trebui a face înprejuru caselor său în casă, în chirie să nu să fie în seaamă. Ș[i], la [în]plinirea sorocului socotindu-ne, orîce va mai prisosi din bani să aibă a mi-î da. Ș[i] pentru încredințare am iscălit. L. 1784, Sept[embrie] 15.

Șt[efan] Părș[coveanu] Dvor[nic].

CCVII.

Scurtată cuprindere dinü ăa de obște pentru moștenitoarea Țara Ungurească ale vămilorü noi rînduite porunci, suptü zioa 29 Septemvrie 1784.

[Tipărit.]

CCVIII.

7 Mart 1785. 'Ο ἐν ἱατροῖς ἐλάχιστος Σίλβεστρος Κωνσταντίνου Φιλίππης ¹ către Ioan Manicati, la București. Îl felicită pentru în-

¹ V. pentru el *Ist. lit. romîne în secolul al XVIII-lea*, II, p. 45.

cheierea călătoriilor și stabilirea sa în acest oraș. Din parte-î, e în Viena, după ce a luat doctoratul la Göttingen cu «*pathologia februm verminosarum*». Constantin Darvari, alt prieten, a vorbit «*de signis coctionis in morbis*». Un altul e κύριος Λιτζκάνιος.

CCIX.

Magdeburg, 22 April 1785. 'Ο ἐν ἰατροῖς ἐλάχιστος Κωνσταντῖνος Ἰωάννου ὁ Δάρβαρις către Ioan Manicati. Felicitări de începutul carierei. Manicati fusese și la Paris.

CCX.

Sibiiu, 7 Maiu 1785. Manasi Eliade¹ arată lui Ioan Mani cati că starea sănătății sale îl face să părăsească ideia unei călătorii în Italia și că se întoarce în București. Salută pe Păharnicul Vilara și alți prieteni.

[Pecete neagră.]

CCXI.

Szombath, 7/18 Iulie 1785. Demetrio Marco către Ioan Manicati. Trimete o *carrozza* contelui Dudescul². Amintește pe Păharnicul Vellara.

CCXII.

După părinteasca drag[o]ste.

Scrisoarea dum[i]tale am priimit-o, și, de fericirea sănătății dum[i]tale aflându-să, pă deplin ne-am bucuratū, și noi, din mila lui Dumnezeu, ne aflăm sănătoș. Ne înștiințāzi dum[nea]ta că casa ce aū fost să o ție cu chirie Spiridon în anī doī, și acum, ducându-să la Țarigrad, te-ai învoitū și ai luat-o dum[nea]ta pă un anū ce era să mai șaze elū, drept t¹ 100. Veī ști dum[nea]ta că zapisul lui iaste la noi, și nu să făcea să iā t¹ 100, ce mai puțin; ci așa aū vrut dum[nea]lui dā ț'aū luat t¹ 100 dāplinū. Pentru că ai îndrāznit dum[nea]ta și le-ai luat mai înainte până a mă înștiința, bine ai făcut,

¹ Cf. *ibid.*, tabla, p. 52 și mai sus, p. 100, n^o CXXXXIX.

² V. *ibid.*, p. 44.

întocmai ca un priiaten, că măi bine voim și noi a fi dum[nea]ta decât alții; și, căt pentru aceasta, să îndrezești ori-când. Voia ci ne ceî dumneata ca să poruncim omului nostru aciî, să dășchizi dum[nea]ta ușa, — această voie să o aibi dum[nea]ta însuși dă la mine, însă cheltuiala ce o vei face, va fi a dum[i]tale. Și rămăi

al dum[i]tale ca un părinte :

Șt[efan] Părș[coveanu] Dvor[nic].

1785, Octomvrie 7.

[V°:] Cinst[itului] și al nostru ca un fiu dum[nea]lui Ioan Manecantes Safranos, doftor, cu părintească dragoste și fericită sănătate să să dea, la București.

[Pecete neagră, cu blason, ruptă.]

CCXIII.

Craiova, 15 Ianuar 1786. Ἰωαννῆμ προηγούμενος Συναττης către Companie, pentru eleimosină. Pecete cu Maica Domnului și două chipuri, la dreapta și la stînga, măi jos.

CCXIV.

«1786, die 31 Fivari, Samosujvar» (Gherla). Jozef Deák către «szupunul Georgie birev». «Am avut se ne dej pentru un oka de per [de kapre] dove okale de skumpye... Skumpya sel tremate pe kirya al nostru, si pune akuma ku omenie bune l-am asteptat sel tremete akase, pekum n'av fost tokmala... , prekum isti si zsupunul birevul, ke aste tomne l-am adus ennaînte a luj szupunul birev en terg, si sav prins asa ke sel maj astept pucinike vreme, ke a tremete ku omenye bune, si se nu fak keltujale.»

CCXV.

Povtesk senitate bune dumitale szupune Georgie la Gerla; 1786, die 7ma 9-bris.

N'am de alta fere fak de stire dumitale, szupune Georgie, prekum am luvat cinstita skrisore dumitale en menem, si lam tsitit, si am enceles pentru tote cse skrij en karte. Da nuj

nimike, ke, de va adsuta Dumnezov se ne telnim la olalte, da om face kum a fi maj bin si maj pretineste ka se fim și de akuma ennainte preten bun la olalte. Si asa, pentru acele 30 de turale kare eskrij dumnata ke sent, da daka ar vini karele ku skunpie, de lej pune dumnata undeva entrun kar si lej tremete la Gerla, apoj, daka nom telni la olalte, nu non sfedi. Ku asta remejnem dumitale totdeauna pretin bun.

*Ioszeif Diakul,
Petro Pegomas,
Moyses Pekurar.*

Me rog dumitale se daj karteia asta la szapunul Nikola Stanio.

[Adresa latină a judeului Marco ¹.]

CCXVI.

«De la Divanu Craiovei», 17 Ianuar 1787. Mărturie pentru Gheorghe Căpitanu, fratele lui «Calotă Anastasiia Foltescul de aici, din Craiova», negustor, ce a murit la Sibiiu.

Iscălesc: ... H[a]gî Stan Jianu b[i]v Vel Post[elnic] ¹, Ion Brăiloiu biv Vel Stol[ni]c, și alți doi.

«Proct. 3ti Logf.»

Fără pecete.

CCXVII.

1787, Ianuarie 19 zile. Foița de marfă... Țeseli cu pe-riile lor, 3 broaște cu arcu..., sūfredele..., piepteni de cai... Pentru 12 măji de fier....

CCXVIII.

1787, Ghen[arie] 3I, Craiova. Cinst[itulu] și al nostru ca un frate dum[nea]ta cinst[it]i birău și dum[nea]v[oastră] fraț epitropi ai Cumpaniei cei marî, cu frățască dragoste ne în-

¹ Asemenea scrisorî româneștii cu litere latine ale Armenilor din Ardeal sînt multe.

¹ A fost trimis la Poartă pentru Domnia pămînteană în 1774. V. *Ist. lit. rom.* citată, II, p. 110.

chinăm dum[nea]v[oastră]. Cu frăţască scrisoare înştiinţăm d[u]m[nea]v[oastră] pentru acest Gheorghie ce iaste frate cu Calotă Anastasie, care s'au întâmplat de au murit acolo la Sibii, şi iată că vine acolo să caute ceale rămasă ale frăţini-său. Şi deaterăm şi noi această adeverinţă ca să vă încredinţăm d[umnea]v[oastră] pentru dănsul, că iaste frate cu Calotă. Şi rămănem

aî dum[nevoastră] ca neşte fraţi :

H[a]gi Con[stan]d[i]n Stoenescu, starostea.

Δημίτρις Ἰωάννου μάρτυρας.

[Fără pecete.]

CCXIX.

Dupe prietenească drag[o]ste.

De venirea dumitale înţălegând, prieteneşte ne-am buc[u]rat, şi pentru prea-iubit fratele dum[ital]i Ioan Manicati, că l-au chemat Dumnezeu, nu puţin ne-au părut rău, fiindu-ne bun prieten; Domnul să-l pomenească, odihnindu-î sufletul întru înpărăţia sa. Pentru casăle noastre în care au şăzut dum[nea]lui, înţăleaserăm că încă până acum tot sănt prinsă cu calabalăcu răposatului, şi, fiindcă le avem date en chirie dum[nea]lui polc[ovnicului] Iancul, te poftim pe dum[neata] ca să le deşărţi de calabalăc ce va fi într'ânsele, făcându-le teslim numitului polc[ovnic]. Iar, de va face dum[nealu]i cevaş vre o supărare pentru chirie, să nu dai nimănuî nimic, pentru că răp[os]atul doftor, fiindu-ne bun prieten, s'au odihnit întru aceste casă fără de nici-un fel de chirie. Aceasta înştiinţăm; şi fii dum[neata] săn[ă]tos.

Al dum[ital]i de bine-voitor şi prieten :

Şi[efan] Prăş[coveanu] Dvor[nic].

1787, Avg[us]t 4.

[V^o.:] Cinstit şi al nostru prieten dum[nea]lui chir Manicati, cu prietenească drag[o]ste.

CCXX.

† Cu această credințoasă scrisoare a mē adeverezū ieū cel din josū iscălitū la mână cinstitii Cumpanii grecești a Sibiului spre bună apărareea de spre partea mē acuma și de aița înaintea că, fiindu-m fostu partea mē de la răposatu taica Vasilie Băcanu lămurită la 1783, Aprilie 1, din epitropia Cumpanii, acești ban[i], u. f., 53,80 . . . , aū căzutu să aibă a-ī răspunde jupănu Enache Marcu cu camăta lorū, 6 la sută. [I-a primit.] Făcându ieū și alte necuvioase și bagube, avându și alți creditori cerere la acești puținți bani ai miei, și vră[n]dū ieū să mă ducū în zua de astăz la altă slujbă, aū rămasū lucru mieū să-lū cerceteze cinstita Cumpanie din partea asta a mē, să să plătiască creditori miei cu curamă ca, procopsântū vr'odată și ieū după mila lui Dumnezeu, iară mă legū să împlenescū pă aceia care i-am păgubitū, dupe cum arată socotelele tuturorū și protocolu cinstitii Cumpanii. Nepută[n]dū isprăvi acuma toate, lipsi[n]dū dă aița, din creditorū, ci lasū la bună îndreptaria cinstita Cumpanie ce vor face cu creditori; dăstulū că ieū multū nu am a cere nimica, că faptele mele aū fostū mari, care mă mare pediapsă mi să cădē. Dară încă s'aū milostivitū dă m'aū lăsatū să-m pocī căștiga un ștuc de pită, unde voi putē căpăta cu jluba mē. Și aceste toate întărescū cu iscălitura mē, să fie spre apărare și încredințaria la orice felī de judecată. 1788, Februarie 7; Sibii.

Ieū *Vasilache Vasile Băcanu* adeverezū cele din suse scrise toate.

CCXXI.

1790. Gherasim Adamovicī, episcopul neunit, împărtășește clerului său măsura luată de Guvern de a nu se mai săruta și îmbrățișa mortul, de a nu se ținea mult în casă, de a nu se răzima nimeni «pe copîrșeu și a să păsa pe dînsul», de a se face mormîntul «cel puținū de 8 urme de afundū», de a se opri orice dezgropare. Se vor pedepsi și preoții pentru aceste «țirmonii și obiceiuri stricăçoase».

CCXXII.

1790. Compania iea garanție pentru preotul capelei, Evghenie Mihail, venit de la București.
Românește.

CCXXIII.

[1791.] Pentru jurământul noului capelan al Companiei. «Însă, fiindcă Dom[nia Sa] episcopu Adamovici, chiar atunci când vream noi să punem pe numitu capelan înainta Dom[niei Sale] ep[iscopul] la jurământu, s'aũ dusu la Timișoar[a], la adunare ȃa de opștea, și așa din pricina aȃasta aũ rãmasũ numitul capelan pãn în veni[rea] Dom[niei Sale] ep[iscopului] nejurat,— decĩ, îndatãș cum aũ sosit numitul epis[cop] del[a] Timișoar[ã], dup[ã] învoire sa am jurat pe numitul capelan cu jurãmãntul acel care noi din vechime l-am fostu obiñnuit, pentru cã forma jurãmãntului acestuia de la însuș mare stãpãniril[e] Ardealului ni s'aũ dat.» Se cere acum adaosul: «cum cã din provinȃia aȃasta mãi multũ nu va ieși, și în viaȃa sa va rãmãne aiȃa . . . Dreptũ aceia ne temem ca nu cumva, silindu-sã Dom[nia Sa] ep[iscopul] sã ne opriascã la aducere capelanului din Arhipelag, va umbla sã nã puie preotũ rumãnescũ în capel[a] noastrã.

Darã, mãi înainte de cãt s'ar întãmpla aȃasta cu noi, gat[a] sãntem a rãmãne fãrã toat[ã] slujba biseriȃcãșã, și mãi vãrtosũ din acește pricinĩ :

Întãĩ. Preoȃi rumãnești din pilde vii nice pre sine, nice pre noi, dup[ã] îndreptare dogmelor bisericești a ne învăȃa, precum ne învaȃa legea noastrã, nu sãntũ în stare.

2^{la}. Limba noastrã, fãr care noi slujba noastrã cia biseriȃcãșã nu o putem ãmplini, nu o știũ.

3^{la}. Precum ieste adevãrat cã preoȃi rumãnești nice ȃa moralicãșã, nice cia teoriȃcãșã teologhie nu știũ, așa ieste adevãratũ cã ieĩ fãr de acește ãnvãȃturi bisericești noa [nu] ne pot da și ãnvãȃa.

4^{la}. Noi și femeile noastre ãn limba greȃcãșã ne spoveduim ; așa darã de capelan grecescũ, iar nu de rumãnescũ, are lipsã

capel[a] noastră. Știam că pre unul ca aceste necum aiça în Ardeal, dar nice în Țar[a] Ungurască (afar[ă] de capelan[i] grecești car[e] să află acolo) nu să poate afla.

5^{la}. Sărguire și grije noastră totdeauna ačasta aũ fostũ ca să fie capelani noștri de neam grecescũ și *neĩnsurațĩ*, și mai vãrtosũ din aceste 2 pricini : ıntãĩ, pentru că unul ca acesta nu numai limba noastră ța grečascã, dar și teologia și ınvãțatura biseriçascã ın limba noastră cu toat[e] cel[e] din tenei (*sic*) o știe, al 2^{la}, pentru că viața lor ieste mai curat[ă] și mai cinstelnicã ın parte preoțascã.

[Cer a se scuti decĩ de adaos.

Jos :] ἡ παροῦσα δὲν ἐδώθη («aceastã scrisoare nu s'a dat»)

CCXXIV.

6 Novembre 1791. «Gherasimũ Adamoviç» cãtre «Companie», pentru «ponoslu nostru asupra jupĩnului Hagiul Popũ Costandinũ ¹, pentru dezgroparea care ınpotriva tuturorũ legilorũ aũ ındrãznitũ a face».

Pecete mare peste hĩrtie, cu mitra, cĩrja și o cruce mare ın blason.

CCXXV.

Sibiĩ, 7 Decembre 1791. «Gherasim Adamoviç» cãtre Companie, ca «sã nu să poftoreascã ponoslul nostru ınpotriva mai de multe ori numitului chirũ Hagiũ», pentru că a fãcut o dezgropare.

CCXXVI.

1792. Κατάστειχος τῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆ 4 'Απριλίου («Catastihul bisericiĩ, de la 4 April»).

Finu Rãdușu Stoica... Finu Zanfirũ Preda... I-am dat contul...

¹ Cũtorul bisericiĩ din Josephstadt (Groapã) a Sibiului. V. și *Inscripții din bisericile romãnești* (supt presã).

CCXXVII.

1792. Compania către episcopul neunit Adamovicî, pentru casul lui Hagi Costandin Popû. «Aû dezûgropatû pă răposata socra dumneaalui și temeiuři dă zădur[i] arû fi aruncat păstă mormăn[turî]». Se îndreptătesc că nu l au înștiințat în scris pe episcop.

CCXXVIII.

1792, Februarie 10. Să să știi factura pentru porci a lo Bari Nicolaia de la Speneni amû priimitû evû Gherghi Maricovicî, să-i vînzû co frica lui Domnezovu și osteneala mea, 75 de lei.

La podu amû datû curusû, la Cerneșoara cucurusû, la Maicina, la Parcalupea (*sic*)... Ačasta cucurusû a ma[n]catû porci pana s'a vîndutû... Vama romaneasca la Ribnicû, la havaetu Domnei, și la camacianul, și la ispravnicu, la porcû 26 pa[rale]... Goșteritu la Caneni... Vama nemțasca... La devu čubanî..., pana amu vandutû porci conacarilorû... La podû la Sibii, vama... La doi čobani cari s'a dusû apoi... La vataho a plătitû... Cheltoiala pe drumû, 2 cai și 5 omeni... Și sa știi targoelili boeriului Nicolai ce amû târgoitû: 3 pei da vaca negri de cociial... Zapisurî cari am priimitû, de la chirû Zafrachi....

CCXXIX.

1792, Noe[m]vre 30, Sibiiû. Sa sa știi precumû amû adusû comisionû chirû Costandinû Petcul scopiia.

... 5.000 oca scopiia coparata la Urahova, 100 oca, cate 4 lei, par[ale] 25... Chiriia de la Dunari pana lazaritû, la suta oca 3^{1/2} lei... Pentru cartea domneasca, lei 6. Cistea la capitanu și la Turci, 7. Pantru saci, chiriia da la Sibii pana Dunari, lei 5. La omeni pana adusû saci la Dunari, și batutu scopii lei 7. Geremè la carauși, cate 5 lei; ostaneala mia, prevezonu, 60. Vama nemțasca, f. 22, x. 45... Chiriia de la lazaritû pana Sibii, ugoresți 38, 44. La carauși, trichichelû

și 4 rogojină, f. 7. La omeni copanită scopiia și caratu scopii, f. 4 ... 28 oca scopiia prisosită...

Gheorghe Maricovicu.

CCXXX.

1793, Dechevrie 29, Sibii... La cizmași, la Sibii: Io-hanū Șramū, cizmașu... Postavari de la Sibii... Sofica Salmon, palarița. Looniarū Șusterū, palarearū....

CCXXXI.

3 Februar 1794. «Timotheus episcopus Sardeon de Barba-Rosa, ó Σαρδέων Τριπόθεος», către Guvern. Se plînge că, lo-cuind în Țara-Românească, e bănuit. Îi recomandă pe «iu-venis iste Athanasius Amfibolus.

CCXXXII.

[1795.]

Oamenii cei arși din Boiță :

Vîlcu Cloaji.

Savu Luca.

Gheorghe Savu Luca.

Onea Totoiū.

Mihail Totoiū.

Iacobū Blînga.

Iacobū Blînga feçorul.

Nicolae Reli.

Stanciū Costa, cu 7 copii.

Măriia Totoiului i-au datu.

CCXXXIII.

Brașov, 17 Mart 1795. Petcu Nicolau cere *birăului* Com-paniei a se da partea cūvenită din moștenirea lui Dutcă, «maichi meale Ilinca, nepoata dumnealui cea ma' tineră». Oprește banii pentru datoria mamei față de el.

CCXXXIV.

Adeverință.

Pentru câți bani amü priimitü fieștecare de la dumnealor cinstiții epitropi ai răpăosatului chirü Dimitrie Dutcă, după cumü mai jos amü priimit :

Fieștecare preot câte un sărindariü, pe un sărindariü câte cinsprăzece florinți ungurești ; în Sibiiü, 20 April 795.

Savva Popovicî, protopopü ot Rășinariü, am priimit florinț 15.

Bucur Bodeș, paroh Iozvăstatü¹, amü priimitü florinț 15.

Ilie Popovicî, paroh în Maeri-de-jos, am priimit florinți ungurești 15.

Popa Bančü Vladü, Bungardü parogü, a primit 15.

Protopop Gheorghie de la Făgăraș am priimitü florinți 15...

Ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος καὶ ἐφημέριος τῆς τῶν Ῥωμαίων Κομπανίας...

Popa Banču Popovič de la Boiță am primit de la jup[ăn] Agiu :

I sărindari la Căineanî.

I sărindal datu la bis[ă]rici.

I la porüta Turünului.

I la Iosăștat.

[Deosebit:] pop[a] Costandin duh[ovnicul], ot Căineanî.

Γιαννάκης Ἀναστασίου μάρτηρος.

CCXXXV.

Sibii, 2 Maiü 1795. Chitanță pentru partea din moștenirea lui Dutcă, de la «fata Nesticăi Borșoși» (iscălește : «fata Năstichi Borșoși»).

CCXXXVI.

Sibiiü, 10 Iunie 1795. «Eü Ilinca fata lui Vasilie Sărbu din Făgăraș» arată că a primit de la epitropiî răposatului Dumitru Dutca «simbriia pe un anü și jumătate, atita sim-

¹ Josephstadt.

briia, cât și cizmele, câtă am avut să iaș». Martur «eü Costandin Arpași».

CCXXXVII.

Sibiiü, 15 Iunie 1795. «Sanda, soția răposatului Enach[i] Fiera», dă chitanță pentru partea sa din moștenirea lui Dutcă.

CCXXXVIII.

Sibiiü, 17 Iunie 1795. «Marișca a răposatului Nicolae Borșoi, vărul răposatului jupînu Dumitru Dutcă», dă chitanță pentru partea ei din moștenirea lui Dutcă.

CCXXXIX.

Sibiiü, 2 Iulie 1795. Chitanță pentru parte din moștenirea lui Dutcă, de la «Nicolîța [=Nicolae] Panovič, dascalu».

CCXL.

Brașov, 4 Iulie 1795. «Zamfira, fîca d[u]mnealui Zanfir Marcu», dă chitanță pentru partea lui din moștenirea lui Dutcă. Marturi: «Anastasiia maica Zafiri» și «Eustathie Catana, paroh la Bolgasecû». — Tot așa de la sora ei, Elisaftha.

CCXLI.

Sibii, 5 Iulie 1795. «Eü Veronica Ștefan Arpași» dă chitanță pentru partea ei din moștenirea lui Dutcă.

CCXLII.

Sibii, 15 August 1795. Costandin Arpași către Hagi C. Pop. «Acestă muere aici să plînge că o ao înșelat fičorul ei și nu-î dă nimicü din bani care aü luat, și aü venit acum în trei rînduri, tot cu cheltuială, și să roagă ca să faci bine să o miluești cu ceva.»

Maî jos : «Anișca asoția (*sic*) a răposatului Mărin Ștefan Dutcă» dă chitanță pentru 10 fl., martur fiind «Gheorghî Argintar».

CCXLIII.

De la milostivul Dumnezeu multă și fericită sănătate potesc dumniavoastră, jupăne Hagi.

Cu altă n'am de scrie dumitale fără, având lipsă de niște țigle ca să coperim casa, că ploao în lăuntru, am căutat să iaū și am cerut de la frate-mieū Enachie să plătiască cărămidarului, și zice că n'are să plătiască pân la târgul Sibiului. Și, neașteptând cărămidaru, am căutat să-î plătesc din baniū loterii, că după ačasta nu mai puteam căpăta țiglă, și rămănea casa necoperită. La care mă rog, jup[ăne] Hagi, să faci dumneata bine să dai acei bani la domnu Anghir-Macher; că din bani aciia am plătit zloț f. 20, cari arată și atestație cărămidarului, cât n'am plătit. Care rămăi al dumnitale mai mic și plecat spre slujbă în toată vreme:

Făgăraș, 795, 23 Avgust.

Ghiorghie Fogoroș.

CCXLIV.

Mă închin cu sănătate dumital[e] chir Hagi Constandin. De acești rudeliū să vor afla multe, cari aū toț lipsă, dară pentru pomenirea răposatului, și va hi cu voia dumital[e], vr'o f. 10 să li să dea. Cu ačasta rămăi al dumnital[e] bun voritor:

Sibii, în 4 7-vrie

1795.

Constandin Arpaș.

Ionică Badalasă.

CCXLV.

Sibiiū, 4 Septembre 1795. «Eū Enache Fogoroși» dă chitanță pentru 100 de florini, «care i-aū lăsat răposatul jupinu Dumitru Dutcă, ca să să facă zidul înprejuriul bisericii Făgărașulu, neunite».

CCXLVI.

Făgăraș, 17 Novembre 1795. Gheorghie Fogoroși către Hagi Constandin Pop. «Avînd cîte ceva foarte rău stricat înprejurul casii, și neavînd de nicăirea îndemînă, mi-aū căotatū a lua din baniū luterii Rfl. 15.»

CCXLVII.

Pera, 10 Decembre 1795. Herbert-Rathkeal, Internunțial, către ministrul Thugut. Pentru «une question desagreable entre la boyar Demetrius Falkojan et le protonotaire Ladislas de Tury». Fălcoianu vinduse după pace lui Tury moșia ardeleană «Szederjes», fără a primi un rest de 8.000 fl. El o moștenise.

CCXLVIII.

Brașov, 29 Decembre 1795. Mărturie de la «nepoatele și strănepoata unchiului nostru Dumitru Dutcă, adecă eū Mariea, soția nepotului Voicu, și eū, Zamfira, soția răposatului Hagi Dumitru Ūrcu, și eū, Ilinca, soția Hristei Lebul, și eū, strănepoata răposatului, fiica răposatului Hagi Dumitru Ūrcu», arată că și-aū primit moștenirea și un adaus.

CCXLIX.

Făgăraș, 11 Iunie 1796. «Gheorghie Fogorașu» către Hagi Constantin Pop. «Mai iaste încă de a să direage: pălanul înprejurū, unū șopū și alte în casă. Pentru care foarte mă rogū ca, de mai iaste ceva, să mi să dea acumū, să mă pociū închide, că mi s'au făcut pagubă în grădină și în curte, și poditulū casii s'au stricat de totū, și, îngreuindu-să coperișulū cu țigla, păreții s'au plecatū cătră uliță, și, fiind tocma în calea besearicii, mai mare iaste și rușinea. Și într'alt chip avem frică mare că odată va cădea preste noi, de nu să va mai direage acum, până iaste vreamea această bună, — că și leamnele și scîndurile acum înnaintea seacerii să află mai eftine... Și iată, silitū fiind de lipsa din sus arătată, am trimis pe găzdoaia mea, ca, pentru ce va priimi, să dea cvietanție.»

CCL.

Iulie 1796. Πήγας Βελεστινλής, Θεταλός¹, către Companie. Copie.

¹ Vestitul Riga.

CCLI.

București, 15 Septembrie 1796. Dim[itrie] H. Moshu către Manicati. Pentru datoria Curții lui Vodă Moruzi, s'a înțeles cu Spătarul Manu.

CCLII.

Sibiiu, 26 Septembrie 1796, «c[alendarul] vech[iu]... Savva Popovič, protop[opol] Sibiiului și asesor konz[istorial], Ilie Popovič, paroh îm[părătesc] și asesor», către Companie. Pentru «fomeaia ačasta, Sas Sara de la Vizocna», ce are o datorie.

CCLIII.

Sibiiu, 24 Octombrie 1796. Mărturie de bani de la «consistor neunit. Ioanū Popovič, vicariș, Bucur Bobeș, paroh lozăștat, asesor».

Pecete peste hîrtie, cu mitra, cîrja, cruce la mijloc și: «Pecetia episcop neunită din Ardeal».

CCLIV.

16 Novembre 1796. 'Αλέξανδρος Περσιανός Σαρρ[ά]ρι către Gheorghe Manicati. Pentru lucruri ale fratelui său Emanuil, dragomanul engles¹.

Adaus italian al lui.

Pecete roșie cu coroană și literele N. S.

CCLV.

Brașov, 2 Mart 1797. «Zamfira H[a]g[i] Dim[i]triu Ćurcul» arată că, Dumitru Dutcă nelăsînd nimic «la copila mea cea măi mică, anume Lința, neștiindu-o dum[nea]lui său, de va fi fostă uitat-o», epitropiî i-au dat totuși 300 de florini. Măi multe iscălituri grecești.

¹ V. vol. III, pp. 74-5.

CCLVI.

1797, Iul[ie] 8. Catastiful biserici, la cin[e] ce daū cu ban[i] și făr[ă] bani, șă amū scos de pe catastiful cel vechi tum. (*sic*).

... Coccoan[a] Păunița [și «Pagonița»] Pelengoa ... Amū tocmit pe Nicodim, pe an Rf. 30....

CCLVII.

Cu plecăcune și cu multă săn[ă]tate mă închin dumi[tal]i, jupăn Manicate Safran.

Înștiințez dum[ital]i că din bani, adecă florinți ungurești, 740, ce aū rămas asupra dumi[tal]i ca să-i ei de la Onea Popizol, după rămători ce le-aū vândut Duță, omul mieū, în spuse chir Gheorghită, fiul dumi[tal]i, c'aī fi priimit dum[neata] păn acum dintr'aceștii banī florinți ungurești 600, care facu florinții nemțeștii 500, adecă cinci sute. Și, viind omul dumn[ea]luī chir Neacșului Guțu, să-i numeri acești banī nemțești florinții 500, pentru alții care mi i-aū numărat dumn[ea]luī aicii, și mă rog dumi[tal]i să faci silință ca să apucii pe acel om ca să îplinească și cusuru de la florinții 140 ungureștii c'aū mai rămas asupra luī. Și, luīnd treaba sfârșit, ne veī înștiința dumn[eata], și iarăș îi vom trage poliță, și te vom înștiința cui să o dea. Și foarte sănt mulțumit dumitale de prieteșugul ce l-aī arătat pentru noi. Îndatoriții fiind și noi la orice veī poftii dumn[eata], gata săntem de a sluji apururea. Și rămăiū al dumi[tale] mai mic și bun prietin:

Ioan Cost[an]d[in] Od[o]bescul.

97, Iu[lie] 28, București.

[V^o.] Dumisale jupănuī Manicate Safran, cu plecăcune și cu multă săn[ă]t[ate] să să dea la Sibiiū.

[Fără pecete.]

CCLVIII.

1798. «Panaiotū Nicu de la Cumpanii Greci or de la Sibii către Agenție, pentru zestrea ce-i datorîa socrul, «Daniil fon Alecsovicî», pe care «l-aū tăiatū la Țara Turcească... Avutu

răpusatului este o casă la Ūrneț i doao case la Rūșava i o moara la Rușava, i alte avuturi ce va avea innăuntru, ce nu săntū știute de mine».

Urmează «copiia den foia de zestrea ce mi-aū dat răp[o]-satul socru-mieū... , la leat 1796, Avgust 14.

6.500 tal[er]i, banī gata.

1.400 în galbenī, ce sănt în salbă.

600, o butcă.

600, o pimnița cu doao vii, în Craina, în Batcovū.

400, 1 rând haine de chismeriū, rochiia i tatarcă, înblanite cu nurcă.

250, 1 rând haine avaiū, rochiia i beniș, înblanite cu nurcă.

100, 1 rând haine, rochiia de agabaniū i biniș de atlas cu flori (*sic*), albă, de vară.

200, 6 lingur[i], 6 părech[i] cuțite, 6 zalfuri, 1 tavă de felegene, 1 farfuriia cu lingurițe de argint, cu șervetele, i masă, i felegene.

150, 1 seltele, 1 plapoma, 4 capătăie de maldeh cu flori i doao țărcăfuri.

[Iscălită și de Gheorghie Protopopu.]

1 plapoma de basmă i o saltē de credul canefas (*sic*), cu patru capătăi asemene, i doao țărcăfuri.

CCLIX.

Cinstit dumneata jupăn[e] Gheorghită, cu plecăcune mă închin dumital[e].

Cu plecată scrisoare înștiințaz dum[ital]i, și mai întăi cercetez pentru a dum[ital]i sănă[ta]te că, aflând că să află întreagă, să mă bucur, dintru a căruia mil[ă] și dar mă aflu și eū sănătos, din mila lui Dum[ne]zeū. Acum, văzând că aū venit vremea de marfă dă Venețiia, dup[ă] o cinst[it]ă scrisoare a dumi[ital]i ce mi-ei trimes-o mai nainte, am fost mai trimesu dumi[ital]i o scrisoare. Ș[i], de s'aū priimit dă cătră dumnea[v]oastră, eū nici-un răspuns n'am avut; ci acuma fac rugăcune dum[itale], ca să-m mai priimești un comision de puțintic[ă] marfă dă Venețiia. Și, dă este cu puțintă, să am cinst[itul] răspunsu dum[ital]i cu jupănu Cărstiian Funaru, că este ca să vie Lunī aici la

lăzăret. Și cu toată plecătunea sânt al dum[i]tale amic și ple[cat]:

Dumitrașco Iordan.

98, Ap[rilie] 15.

[V°:] Întru cinst[it]ă mână dum[isal]i jupânului Gheorghit[ă] Man[i]cate cu cinst[e] și cu plec[ă]cune să să dea, la Sibii.

CCLX.

Noi cariî mai jos iscălițu dăm scrisoare de adeverință cum să se știe că am priimitu de la cinst[ită] mână dumnealui prea cinstitul jupânul Costantin Popu Hagiu, și, al doilea, dumnealui jupânul Costantin Mănecati Șafran 50, adecă cincizăci de zlot, în mila sf[inte]i noastre biserici din Bucumul, dumnealui răposatul Dumitru Dudcă, fiindu dumnealui epitropi. La care noi cu foarte inimi fierbinți sântem multă[mi]tori de neuitată dragostea dumnealorū ce au arătatū cu sāracă biserica noastră. Și pentru mai bună credința noastră ne-amū iscălitū numele și cu policra, și am întărit și cu pecetul nostru, ca să rămăe de crezutū.

Datū Belgradū, 1799, April 27.

Stoian Chișul, gojiman și ctitorū [pecete neagră cu cruce].

Eu *Ioanū Apolzanu*, epitropū [pecete roșă, cu două inimi supt o coroană].

Eū *Ioan Afulea*, dascāl și ctitor [pecete cu o pasere].

Noi ctitori sfintei biserici neunite a Grecilorū și Rumănilorū dinū Belgradū.

CCLXI.

Ā[instite] cocoane¹,

Vrut-am a înștiința pe dum[nea]ta, măcarū că n'amū avutū până acuma norocire a ne cunoaște, totuș pentru dragostea cei omeniască și iubirea de aproapelū (*sic*), cu această puțintică scrisoare, precumū, întimplîndu-să de s'au prins aicea un hoțū anume Ianoș Răităriū de la Blaj, prin mijlocirea mea, pentru o înșălăcune ce au făcut cu banco-țădule vicleane, care și acuma să află prins aicea, în Curtea Sfatului, la Sibiiū,—așa

¹ V. n¹ următor.

amă înțales că și pe dumniata te-ar fi înșălat acesta cu 1.300 de lei, cu nește porci, — însă cum și în ce chip, nu știu.

Pentru aceia îț fac de știre ca să-m trimiți scrisoare pentru totu lucrul, cumu s'aū întâmplat, de la început până în sfirșit, unde, cînd și cum, precum și zăpis, saū dovezi cu mărturie, saū alte scrisori ce veī avea despre acei treabă, cu care să-lu pociu dovedi a fi vinovatū; poate supt peceate să mi le trimiți; de înpună și carte de vichilicū de la 0[instita] Aghenție de acolo, pe numele meū să-m faci, ca să pociu lucra în numele dumitale, după cum voi ști, asupra luī.

Iară, de socotești dumniata sîngur a veni, poți, numai cu graba, ca să nu fie tîrziū, — că elū până acuma iaste tot în prinsoare aicea, Și, așteptînd răspunsul dumitale, rămiiū

Al dumitale gata a sluji:

Ioanū Predeticī, propria, plenipotențiar în lucrul mai sus.
Sibiiū; 799, Iunie 7 zile.

CCLXII.

Cu plecăcune și cu prietenească drag[o]ste dumitale, domnule. Înștiințez dum[ital]i pentru rămători, că nu să prea găsește mari, bunī, că ne-aū venit oameni dupe la baltă, și spune că nu sântu. Iar, pentru boī, de veī putea face să scoți o carte de la Măriiia Sa Vodă de aici, apoi crez că ar fi treabă, că aici văz că aū venit niște neguțătorī, totu din țara dum[nea]v[oastră], și cumpără boī, iar, de veī sta, să trimiți pă cinevaș să vie la mine, și eū să-l portu pe unde este marfă bună. Al doilea, mă rog Mării Tale să trimiți la domnul Ișfan, fratele Mării Sale, să-ți trimiță nește cărți ce i le-am lăsatu astă iarnă pentru pricina ce am cu Ianoș Răitaru și cu Micleuș Făgărășanu de la Blaj, și să le trimiți acele cărți la jupănul Manicate de la Sibiiū, că am scris la dumnealū să găsească un procator să-l pue să să judece cu Ianoș și cu Micleuș, și acel procatoru să fie în locul mieū, — că eū nu poču să viū. Iar, de găsești Măriiia Ta vre un omu să-l puī procator în locul mieū, bine, până este Ianoș la opreală. Că mi aū venit în scris de aci de la Sibiiū că este Ianoș prinsu în Curtea

Sfatului, aflându-l în altă vină. Și mă rog Mării Tale, cătu
 mai în grab[ă] să trimițu acele scrisori la jupănu Manicate.
 De aceasta înștiințaiu dumitale, și rămăiu

Al dumitale bun prietenu, gata a sluji, slugă:

1799, Iulii 29.

Radu Stan cupeșu,

cumnat cu Od[o]besc[u].

[V^o:] Întru cinstită măna dumn[ea]lui domnul Voina Micleuș
 de la Șoroștin, cu prietenească drag[o]ste și cu multă săn[ă]-
 tate să să dea, orî la Sibiiu, orî la Șoroștin.

[Pecete neagră.]

[Nedesfăcută.]

CCLXIII.

Cu multă plec[ă]cune mă închin dumitale, jupăne Cos-
 tandine.

Cu plecata mea scrisoare către dum[neata], întâiu cercetez
 de întreagă și fericită săn[ă]tate a dumitale, ca, aflându-se
 pe deplin, să mă bucur. Ostenind dumn[eata] a cerceta de
 noi, din mila Împăratului ceresc ne aflăm săn[ă]toși. Veî ști
 dum[neata] că am priimit această scrisoare ce o trimiseiū
 dum[ta]li la 27 ale lui Iunie și văz că-m scrie că s'au prinsu
 Ianoș Răitaru de la Blaj, și este pus la opreală în Curtea
 Sfatului, — cel ce m'aū înșălat pă mine la leat 97 cu niște
 rămători ce i-am pus la tovrășie cu Ianoș Răitaru și cu
 Micleuș Făg[ă]rășanu, iar de la Blaj. Și nu poču să mă pri-
 cep cine mi aū trimis această scrisoare; care mă rog dumi-
 [ta]li cercetează, și, de va fi omu sigur, să-l puî dum[neata]
 orânduială, ca să fie vechil în locul mieū, să stea față la ju-
 decată cu acei oameni. Și văz că-m scrie cum mi s'aū întam-
 plat — veî ști dumn[ea]v[o]astră —, că eū am intrat în lăzăret
 și aū venit și i acei oameni mai sus numiți, care băgându-i
 tot într'o casă cu mine, și i aū mai fost și alți trei oameni,
 de am făcut lăzăretu dup[ă] poruncă cu toți dinpreună, și
 șăzând în lăzăret, și aducându-m vite de rămători în zilile
 cele de târgu, de le vindeam, Ianoș cu tovarășu lui m'aū
 întrebat: mai am rămători? Eū le-a[m] spus că mai am tot de
 acea potrivă păcum aū și fost. Care făcând tocmeala, eū
 cu ei, câte lei 25 turcești părechia, pă răm[ă]tori 169, și

mi-au dat ei mie lei 600, adec[ă] șase sute; când am făcut tocmeala vitelor însă, ei amândoi o parte și eu singur o parte, sau la dobândă, sau la pag[u]bă. Și am mersu la Cluj de am vândutu rămători, și dup[ă] vânzare le-am zis să ne tragemu socoteala, să vedem ce am făcut; dar ei n'au vrut, zicându-mu că ei sânt făgăduiți să aducă la Vodă de aici 6 telegari buni, ca să le dea Măriia Sa Vodă voe să-ș scoată ei cai lor de aici, să-i bage în Ardealu, — zicându că are 60 de cai cumpărați, aici în țară. Și de acestea n'au fost nici-unele, că am purcesu de la Cluj să venim la Blaj, să ne tragem socoteala, dar ei au schimbat drumul, și am mersu la un sat ce-i zice Chiraifalău, umblând doo zile de la Cluj până la Chiraifalău. Și acolo s'au găsit cu unul ce-l chiamă Ferențu, și au vorbit cu acela ce au știut ei în limba ungu-rească, că eu nu știiam ce grăia ei, și, eșind eu afară la cai, mi-au perit buchilareșu, cu toate scrisorile de toate cheltuelile ce cheltuisem pă drum cu rămători, și de vânzarea rămătorilor. Și numai lui Ianoș și lui Micleuș le dedesem la 200 de zloți nemțești, la a lor trebuință. Dup[ă] aceia m'au apucatu de socoteală, și, căutând buchilareșu, nu l-am aflat unde-l pusesem, și ei au început a mă face «unțfut» și cum au vrut ei. Apoi am mersu la niște domnișor[i] ce era acolo la o Curte, trăgându-mă Ianoș cu Micleuș, și mi-au luat bani de la mine toți, și mi-au dat 40 de galbeni mie, și 6 galbeni am mai luat un ceasornic, și 80 de florinți am dat pe un cal, adec[ă] rămători am dat, și s'au prețuit acești bani, și altu cal iarăș asemenea, 80 de florinți; să fi târguitu eu de acolo câte cevaș, ca de 20 zloți nemțești, iar mai mult nu. Iar ceilalți bani i-au dat lor toți, adec[ă] lui Ianoș și lui Micleuș. Apoi am căzut eu cu rugăcune de acei domnișor[i], să-m dea vre o scrisoare la mână, că pașusu, ce l-am avut, să pierduse cu buchilareșu, și acei domnișor[i] mi-au făcut carte de pace la mâna mea și la mâna lor, — zicându-m Ianoș cu tovarășu lui că vor să mă bage în fiară pă mine și pă feçoru ce l-am avut lângă mine. Și eu m'am înfricoșat, ca unu ce eram în țară streină și, mai vartos, nu știiam că au făcut cărți de pace.

După aceia am venit la Sibiiu și am umblat de am găsitu cei trei oameni care fusese cu noi în lăzăret, și i-am dusu la domnul drehteru, de au luat în scris, cum ne-au fost tocmeala, și căți bani am priimit eu de la Ianoș și de la Micleuș, — că ei au zis înaintea acelor domnișori că am tocmitu părechia de răm[ă]tori cu lei 20, iar nu 25, și mi au dat mie bani în mână lei 1.500, iar nu 600. Și de acolò am dus pă acei trei oameni la domnu părcălabu de la Tălmaçu, și am luat în scris și acolò toate pe rând, și cu acele scrisori am mersu la Curtea Sfatului, și mi au dat alte scrisori. Și acele cărți de mărturie le-amu lăsatu astă iarnă la domnul Iștfan Micleuș, frate cu domnul Voina de la Șoroștin. Ci mă rog dumitale, cercetează de omul ce mi au scris acastă scrisoare, și să fie vechil în locu mieu, sau găsește dumn[ea]ta de pune pă altul. Și iată că trimiseiu și la domnul Voina cu scrisoare; ce dumn[eata] să o trimiți pentru ca să trimiță dum[nea]lui cărțile ce le am de mărturie lăstate la mâna domnului Ișfan, fratele dumn[ea]lui. De aceasta mă rog dumi[tal]i, ca, de să va putea să să facă vre o treabă, a nu fi eu acolò, bine, iar, de nu, dumn[eata] fă bine și-m scrie o scrisoare, ca să știu ce urmare să fac. Și acea scrisoare ce am priimit-o aici, mă rog să fie la păstrare, și să-m trimiți d[u]mn[eata] răspunsu în scris, — că veș avea și pomană. Că eu am rămas datoru, de numai Dumn[e]zeu știe. Și lui Oni al Popi să-i mai zici dumn[ea]ta pentru cusuru ce mai este la el, că a[stă] iarnă zicea către mine că până la vară oi face ce oi face și voi da bani la Manicate. Ačasta, și rămăiu :

Al dumitale mai mic, plecat slugă :

Rad[u] Stan cupețu, București.

1799, Iulie 29.

[V°:] † La cinstită mână a dumn[ea]lui jupân[u]lui Costandin Manicate, cu plec[ă]cune și cu fericită sănătate să să dea, la Sibiiu.

[Pecete neagră.]

CCLXIV.

Făgăraș, 30 Novembre 1799. «Antal Arpași» arată că a primit 80 de florinî din moștenirea unchiului său Dumitru Dutcă. 20 de florinî iea apoi «Zamfira hodnogeala» (*sic*), care iscălește «Zamfira Betleni, hodnogiță». Martur: «Ienache Fogoroșu».

CCLXV.

[C. 1800 Catastih al lui Marincovici.]

Nume: Ūolovanu, Mohanu, Stanču Militearu, Valcul Patronca, Dumitru Catenetū, Dinu Iliescu, Mitu Lungu, Costadinū Rotaru, Iorga Calangivu; Calimanești: Ionū Pongulița, Stoica Bolbucū, Ispasū Hapūșună, Tudorū Crigangū, Ionū Potereașu.] Am lasatū la Ghița Ucnaru... Parūcalabu Angh[e]lū Șerpelea... La trei carā la Jiblea... La Gura Valeanī... La Racovița... La Tudurū strigașu... Ionū alū Ghinci... Amū datū la targu Raurenī... 250 de lei sa pree-measca de la parūcalabu de la Calimaneșū... Teodosiia parūcalabu de la Jiblea... Sima cojocarū de la Calimaneșū... Socoteala sco[m]pii... 46.623 oca scopiia coparatura, la Baneasa... La Slatina... La 2 omenī la basacī... Rogojinī... Tiutiunū. 50 oca pești... De la Baneasa pana Duneri chiriia sacilor... De la Costachea de la Slatina... 62 de carū co totū, cari a trecutu Oltu la Canenī, a platitū 47 da carū, a platitū Ghița la Canenī cate 40 da parali la carū. Suma: lei 82,10....

CCLXVI.

[C. 1800.] Contū pentru halini beserici:

- I sirta ibrișimū ștrofā pantlica, cosutu.
- I stiharū ibrișimū pantlica, cosutu.
- I pogoneatecū ibrișimū gatanū cosutu.
- I parechea rocaviți ibrișimū gatanu copii (*sic*), cosutu.
- I petrailū ibrișimū, la cecuri ibrișimū, la bubariū, la čucuri, argintū, și lucru lui cosutu.

Bravu (*sic*) totū.

Am preimitū evu *Gheorghi Maricovicū*.

CCLXVII.

[C. 1800. Cheltuieli la lazaret.]

2 ferdele ovăs. 4 pite, 10 jimbire, 7 covrigi săraț, rădichi, pătrânjil, ceapă, 1 file rachiū de drojdii la comandașul pentru pașiuș... Am dat la un militari. Am dat la gazdă în Boiță....

CCLXVIII.

[C. 1800.] «David Păun» către C. Manicati, pentru «socotala rozolului».

CCLXIX.

[C. 1800.] Socoteala ban[i]lor ce am dat și ce i-am trimes cumnatului Vasilach[e] ca să cumpere marfă și să-m și schimbe... I-am fost trimes 3 țășornice să le dreagă, și el li-a fost zălojit pe la Saș....

CCLXX.

Iași, 3 Ianuar 1800.

Teodor Petrovici către Gh. Manicati. Comandă.
Grecește.

CCLXXI.

«Plaiu Urizului», 29 Iulie 1800. Ghiorghii Maricoviču către Casa Manicati. «Amū fos[t]ū la Țara Torcescă, la Ureahova¹, și amū araunitū scopiia, 20 de miș oca, și amū arlonitū și miși, și banī amū poșinū. Și ve știi precumū este vremea tari mestecata de la Țara Torčasca, și, pantru miși, santū tari fromosi, și spalati. Pantru miși, Hagi Costadinū Popū Todoranū a tremesū maī nainte omenī și araunitū mișili la plaiu mevū, la Novaci și la alto locori. Domnezovū este bunū și pentru minea: facū și evū.»

¹ Rahova.

CCLXXII.

Braşov, 18 August 1800. «Velicu Obrescoviç i tovaruş» către Casa Manicati. «Al doile, ne-arû trebui ceva marfa, 200 ll. zahar rafinatû, 200 ll. piper, 100 ll. de tot felialû, 2 ll. frunzişora mărunta, 5 lazi razolû baleti fain.»

CCLXXIII.

26 Octobre 1800. Summerer, consul engles la Bucu-reşti, recomandă lui [C.] Manicatti pe «il signor cavaliere Harford Jonas, residente inglese di Bagdad», aducătorul.

CCLXXIV.

Bucureşti, 9 Decembre 1800. «Christophorus Pauer, doctor chirurgiae», către «Herr von Manikati». Pentru nişte lucruri ce i-aû sosit.

CCLXXV.

[1800 —...] Cărţi trimise din Viena Postelnicului muntean. Histoire du directoire constitutionnel, Optique de l'univers ou philosophie des voyages, Louis XV détrôné avant d'être roi, Relation des voyages de Saugnier, Le Conservateur ou recueil, etc. par Neufchateau, Abrégé des Mémoires de S., Abrégé de la géographie par Pagés, Raccolta delle rivoluzioni di Venezia, Pièces officielles d'Égypte, Des signes de l'art de penser, Voyages de Spallanzani, Description de l'Indoustan, Déportation et naufrage d'Aymé, Relation du voyage à la recherche de La Pérouse, Atlas du même ouvrage, Abrégé des transactions philosophiques de la société de Londres, Voyage de Néarque, Cours de littérature par de La Harpe, Les Géorgiques, Anecdotes de Constantinople, Tableau de l'Empire ottoman, Choix de voyages, Le tribunal d'Apollon, Nouvelle bibliothèque des romans, Adonis. Lycas et Chloé, Illyrienne, Les mères rivales, Eugénie et Virginie, Mes folies, Franz ou le chasseur, Claire d'Albe, Voyage de Pythagore, Précis des événements militaires, Nouvelle carte de l'Europe.

CCLXXVI.

București, 5 Ianuar 1801. Polizachi către Manicati. Διὰ τὴν Κραϊόβαν καθὼς ἠκούσετε οὕτως εἶναι, καὶ ἐδῶ εἶχαμεν ἀρκετὸν φόβον καὶ ἔχομεν, καὶ, ἂν εὕρισκαν ἀμάξια ὁ κόσμος, ὅλο τὸ Βουκουρέστι ἐφευγεν εἰς μίαν ἡμέραν ὅμως ἢ κακοκαιρία καὶ ἢ ἔλειψις τῶν ἀμαξιῶν τοὺς βαστοῦν ὄλους θεμένους: ἔχομεν ὅμως μίαν ἐλπίδαν ὅτι νὰ τερίασουν τὰ πράγματα, ἤγουν νὰ κάμουν φθίασιν, καὶ ὁ Θεὸς νὰ εὐσπλαχνισθῇ τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ ἰσυχασῇ τὸν λαόν του. Ὁ Μπασβαντόλους ἀποκρίθηκεν εἰς τὸν κονσουλάτον Ρούσσω ὅτι εἰς τὸ Βουκουρέστι δὲν στέλνει τὸ στρατευμα του, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν Κραϊόβαν ἔστειλεν κατὰ τοὺς ἐχθροὺς του, ὅπου ἤλθαν καταπάνω του νὰ τὸν πολεμήσουν. Φαίνεται πῶς διὰ ζαχερὲν παραπάνω ἔστειλεν καὶ ἀπάτησεν τὴν Κραϊόβαν, φοβούμενος νὰ μὴ τὸν περικυκλώσουν τὴν ἀνοιξὴν τὰ βασιλικά στρατεύματα· ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι του καὶ περισσότεροι οἱ κλέπται ὅπου ἐνώθησαν μαζὺ τοὺς ἔκαμαν μεγάλην φθορὰν εἰς τὴν Κραϊόβαν.

«Despre Craiova, cum ați auzit așa este, și aici avurăm destulă frică și o avem, și, dacă s'ar fi aflat trăsuri, toată lumea ar fi fugit din București într'o zi. Însă vremea rea și lipsa de căruțe îi țin pe loc pe toți. Ci avem nădejde să se îndrepte lucrurile, adecă să capete o rînduială. Și Dumnezeu să aibă milă de creștini și să ție în liniște poporul său. Pasvantoglu a răspuns către consulatul rusesc că la București nu-și trimete oastea, ci numai la Craiova o trimete împotriva dușmanilor săi, cari au venit asupra lui ca să lupte cu dînsul. Se pare că pentru zaherea măi ales a trimes oastea și a înșelat Craiova, temîndu-se să nu-î închidă ieșirea oștile împărătești, dar oamenii lui, și măi ales hoții ce s'au unit cu ei, au făcut mare peire în Craiova.»

CCLXXVII.

[Cîneni], 6 Ianuar 1801. Costandin Vameșu către Manicati. «Astă sară veni patru cară cu marfă de la Slătioara, însă trei cară cu lână și un car cu berbințe... și răvaș de vamă n'au... Să vedemu cătă sumă de cîntare de mițe sântu, și cătă sumă de oca de borbințe.»

CCLXXVIII.

București, 26 Ianuar 1801. Polizachi către Manicati. [Poștă din Constantinopol, cu vestea că ambasadorii îndeamnă pe Sultan la pace cu Pasvantoglu și la retragerea trupelor din Banat.] Ἐπειδὴ ὅλος ὁ θυμὸς τοῦ Μπασθαντόγλου εἶναι διὰ τα στρατεύματα ὅπου εἶναι εἰς τὴν Κραϊόβαν, ὅτι, ἂν τὰ σύκωσον, τραβᾷ καὶ αὐτὸς τὰ στρατεύματα ὅπου ἔχει εἰς τὴν Βλαχίαν. Λέγονται ὅτι αὐτὸς ποτε δὲν ἐπέειραξεν τὴν Βλαχίαν, ἀλλὰ τὰ στρατεύματα του ὅπου ἔστειλεν εἰς τὴν Κραϊόβαν, τὰ ἔστειλεν κατὰ τοὺς βασιλικούς καὶ ὄχι κατὰ τοὺς βραγιάδας, καὶ ἀληθινὰ αὐτοὶ οἱ Μπασθανταλοῖδες δὲν ἔκαμαν εἰς τὴν Κραϊόβαν τόσην ζημίαν ὅσην ἔκαμαν οἱ βασιλικοὶ, καὶ ἔπειτα οἱ ἴδιοι Βλάχοι καὶ παρακατινοὶ, καθὼς καὶ ἐδῶ θέλει εἶναι μέσα εἰς τὸ Βουκουρέστι ἕως τρεῖς τέσσαρες χιλιάδας ζοπλάκοιδες, τόσον ἀπὸ τὸν ξενοῦραν, ὅπου καὶ ἀπὸ Βλάχους καὶ Κατζιθέλους, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ: μόνον μία ἀρχὴ ἂν γείνη ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ οἱ ἄλλοι τὸ κάμνουν γίς μαδᾶμ. Μόνον ἡ ἐλπίδα μας εἶναι εἰς τὸν Θεόν, ὅπου, καθὼς ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους ἐδιαφύλαξεν τὸ Βουκουρέστι ἕως καὶ τῶρα, δὲν θέλει ἀφίσῃ τοὺς κακοὺς νὰ χάρουν ἐπειδὴ ἀπ' ὠντας ἔλειψεν τὸ βασίλειον τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τὸ χεῖρι τους, βλέπομεν αὐτοὺς τοὺς δύο τόπους τῆς Βλαχίας καὶ Μπογδανείας ὡς μίαν μικρὴν παρηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων καὶ τοὺς ἐδιαφύλαξεν ὁ Θεὸς μὲ τὸ ἔλεος του, καὶ δὲν ἄφισεν νὰ γέννουν κατὰ τὸν σκοπὸν τῶν κακῶν. Σήμερα ἐφώταξεν τελάτλης μὲ πιτάκι τῆς ἀτζίας ὅτι νὰ ἡσυχάσῃ ὁ κόσμος, νὰ μὴν φοβηθοῦν, ὅτι θέλουν εὐορθωθῆ τὰ πράγματα καὶ ἐντὸς ὀλίγου θέλουν συκωθῆ καὶ τὰ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Κραϊόβαν. Ἡμεῖς ὅμως δὲν ἀποβάλομεν τὰ τρία ἀμάξια ὅπου ἔχωμεν μωνιατικὰ εἰς τὴν ἀγλήν μας. Ὁ ὑψηλότατος ἀθθέντης εὐρίσκειται εἰς τὴν Σλάτιναν ἀκόμι, καὶ μόνον οἱ καϊμεκαμαῖοι καὶ οἱ ἄρχοντες δίκουν ἐδῶ προσμένομεν καὶ ἔναν πάσαν μὲ τὰ δύο τρεῖς ἡμέραις νὰ ἔλθῃ νὰ κατοικοῦσῃ ἐδῶ εἰς τὸ Βουκουρέστι: ἔχει μόνον τὸν ἐχπαγέ του μαζὶ του, ἕως 300 ἢ 400 ἀνθρώπους, καὶ ἴσως, ἂν γείνη καμία διόρθωσις, νὰ συκωθῆ καὶ αὐτὸς ἀπ' ἐδῶ. Ὅλη ἡ ἐλπίδα μας εἶναι εἰς τὸν ἅγιον Θεόν....

«De oare ce toată minia lui Pasvantoglu e pentru oștile ce sînt în Craiova, că, dacă le vor scoate, și el își va retrage

oștile ce are în Țara Românească. Se zice că el n'a păgubit Țara-Românească, ci că oștile lui pe care le trimesese la Craiova, le-a trimes împotriva ostașilor împărătești, și nu împotriva raielelor; și adevărat că ei Pasvangiul n'au făcut la Craiova atîta pagubă cîtă au făcut-o ostașii împărătești, și pe urmă chiar Romîni și cei mai jos ca ei, precum și aici vor fi în București la 3-4000 de vagabonzi (zablăi?), și dintre străini, și dintre Romîni și Țigani; numai, să ferească Dumnezeu, să înceapă ceva din partea Turcilor, și ceilalți vor face sfirșitul (?). Nădejdea noastră e numai la Dumnezeu, care, precum a păzit și pînă acuma Bucureștii de multe primėjdi, nu va lăsa pe cei răi să se bucure; căci, de cînd a căzut Împărăția Grecilor din minile lor, vedem că aceste două locuri, ale Țerii-Românești și Moldovei, sînt ca o mică mîngîiere a drept-credincioșilor, și le-a păstrat Dumnezeu cu mila lui, și n'a lăsat să ajungă după scopul celor răi. Acuma a strigat un telal cu pitac al Agiei să se liniștească lumea, să nu se mai teamă, căci se vor îndrepta lucrurile și în scurtă vreme se vor scoate și oștile din Craiova. Ci noi nu trimetem îndărăt calea. țe ce avem cu luna în cure a noi. Prea-înnălțatul Domn se află încă la Slatina¹, și numai Caimacamii și boierii judecă aici; așteptăm și pe un Pașă să vie în două-trei zile, să stea aici în București: are numai ecpaiaua (alaiul) lui cu el, pînă la 300 sau 400 de oameni, și, iarăși dacă se va face o îndreptare, se va scoate și el de aici. Toată nădejdea ni este la Dumnezeu Sfîntul.»

CCLXXIX.

București, 6 Februar 1801. Polizachi către Manicati. Ο σκεπετάριος τοῦ ἐλετζί-πασᾶ εἶναι ἐδῶ ἀκόμι, καὶ προσμένει τὸν καλαμπαλίκι αὐτοῦ: ἔρχεται πάντως καὶ ἔρωτᾷ ἂν ἦλθαν αὐτοῦ εἰς Συμπίνι καὶ ἂν ἐστάλησαν μὲ τὸ μενζιλ... Σήμερον ἦλθεν

¹ El se dusese acolo cu Arnăuții ca să ajute lupta nazirului de Brăila cu azvangiul la Craiova (Fotino, la Domnia a doua a lui Alexandru Moruzi), entru biruința cîștigată asupra răsculaților, v. și *Acte și fragmente*, II, p. 363. Ea a fost atribuită lui Moruzi.

καὶ ὁ Χασάν-Πασάς μὲ τὸν ἔχπαέν του, ἕως 900 ὀνοματοῦς καὶ ἐκό... φεν εἰς τὸ Βακαρέστι, καὶ αὔριον ἀγαπαίνει εἰς το Βουκουρέστι, ὅπου ἔχει τὸ κονάκι τους εἰς τὸ Πόδου Καλίτζιλορ: αὐτὸς εἶναι διορισμένος νὰ καθήσῃ ἐδῶ διὰ φύλαξιν τοῦ Βουκουρεστίου. Λέγουσι νὰ εἶναι καλὸς ἄνθρωπος. Ἄλλως δὲν ἔχωμεν κἀνέναν φόβον κατὰ τὸ παρόν· δὲν ἠξέδρομεν παράπαν ἂν δὲν γενίσῃ κἀνένα ἄλλο κακόν, ἀλλὰ ἐλπίζομεν νὰ διορθωθοῦν τὰ πράγματα. [El are de gînd, la nevoie, a fugi la Braşov.]

«Secretariul și Elci-Paşa (ambasadorul) sînt încă aici și aşteaptă calabăful lor; vine peste tot locul și întrebă dacă aū venit acolo la Sibiiu, și dacă s'aū trimes cu menzulul (posta)... Astăzi a venit și Hasan-Paşa, cu ecpaiaua lui, pănă la 900 de oameni anume, și [s'a oprit] la Văcăreşti, și mine va veni (?) la Bucureşti, unde-si aū conacul pe Podul Calicilor: Paşa e orînduit să stea aici pentru paza Bucureştilor. Se zice că e un om de treabă. Altfel, n'avem nici-o frică acuma, ci nădăjduim să se îndrepte lucrurile.»

CCLXXX.

Bucureşti, 13 Februar 1801. Polizachi către Gheorghe Manicati. Ἐδελφὲ κὴρ Γεωργίτζα, οἱ φόβοι καὶ αἱ περιστάσεις ὅπου σχεδὸν ἕξῃ μῆνας ἀφ'οὗ ἄρχησαν μᾶς κατατάραξαν, καὶ σχεδὸν ἡσυχίαν δὲν ἔχομεν, δὲν νὰ ἐνθυμηθοῦμεν τοὺς φίλους αὐτὸν τὸν χειμῶνα, οὔτε ἐκαταλάθαμεν πῶς ἀπεράσαμεν τὰς ἐορτάς, καὶ τὴν κρεοφαγίαν, καὶ δὲν ἀμφιβάλομεν ὅτι σᾶς εἶναι γνωστὰ ὅλα, καὶ τὰ συμπεράνεται πολλὰ καλὰ τὰ θάσανα εἴχαμεν νὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ εἶναι περαστικά: τῶρα, ὡς ἀκοοῦμεν, ὅτι ἀριετοὶ βασιλικοὶ ἀπέρσαν εἰς τὴν Κραϊόθαν καὶ ἔχουν σκόπον νὰ διώξουν τοὺς ὀλίγους Παζβαντογλήδες ὅπου εἶναι ἐδῶθεν. Ἐδῶ ὁ αὐθέντης δὲν ἔρχεται, ὅσον νὰ τοὺς κτυπήσουν· ὁ πασάς κάθεται ἐδῶ διὰ προφύλαξιν τοῦ τόπου· ἄρχησαν νὰ κάμνῃ ζᾶπτι τοὺς Τούρκους, διότι κατ' ἀρχὰς εἶχαν ἀρχήσῃ νὰ ἀτακτοῦν, ἀγκαλὰ εἶναι καὶ ὀλίγοι. Ἦλθεν καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ σ. Κυρίκου κονσοῦλου Ῥουσίας ἐδῶ, ἀπὸ Κωνσταν.: ἀπὸ τὸν ἐλτζὴν τῆς Ἐγγλητέρας, διὰ νὰ δεχθῇ τὸν κουριέρον ὅπου ἔρχονται τόσον ἀπὸ μέσα, ὅσον καὶ ἀπὸ Κωνσταν.: ὁμοίως καὶ ἡ μονέδα ὅπου ἀπὸ Ἰγγλητέρα στέλνεται, τὴν

περιλαμβάνει αὐτὸς καὶ τὴν στέλνει διὰ Κωνσταντῶν. Σημεῖα ἐναντία βλέπομεν, καὶ δὲν ἠξέυρομεν τί ἔχει νὰ εὐγάλη ὁ καιρὸς μᾶς· παρηγορεῖ ὅμως τοῦτο ὅτι εἰς τὰ κάστρα τῆς Μπογδανίας δὲν γίνεται κἀμμία ἐτοιμασία, ὡς ἀκούομεν. . . .

«Frate, dumneata Gheorghită, frica și tulburările care ne-au zguduit aproape șese luni de când au pornit, și n'am avut mai de loc liniște, nici nu ni-am putut aduce aminte de prietenii în iarna aceasta, nici nu mai știm cum am trecut serbătorile și Lăsatul Secului, și sîntem siguri că știți toate și că înțelegeți foarte bine încercările ce am avut, — să dea Dumnezeu Sfîntul să fie trecătoare: acuma auzim că au plecat destui oșteni împărătești la Craiova și au de scop să gonească de acolo pe pușiniî Pazvangii cari sînt. Aici Domnul nu vine pînă nu-î va bate; Pașa stă aici pentru paza locului: au început a prinde pe Turci, pentru că la început era să se înceapă neorînduieii, deși sînt și pușini. A venit aici și fratele lui sinior Chirico, consulul Rusiei, de la Constantinopol, de la ambasadorul Angliei, pentru a primi curierii ce vin, și din lăuntru [din Europa], și de la Constantinopol; precum și baniî ce se trimet din Anglia, pe aceia-î iea și-î trimete la Constantinopol. Vedem semne protivnice, și nu știm ce va să iasă acum; ci ne mîngîie aceasta că, după cîte auzim, nu se face nici-o pregătire în cetățile Moldovei.»

CCLXXXI.

București, 15 Februar 1801. Polizachi către Manicati. Τα πράγματα ἔδῳ εἶναι ὡς καὶ ἀρχήτερα, μήτε φόβον, μήτε ἔξω φόβον. Ἐλπίζεν ὁ κόσμος νὰ γείνη κἀμμία διόρθωσις· ὅμως δὲν εἶναι τρόπος, ἀλλὰ ἐδιορίσθησαν στρατεύματα περισσότερα νὰ ἔλθουν ἀπάνω εἰς τὸν ἐχθρόν· ὅμως ἔως καὶ εὐγγὴ τὸ χορτάρι, μὲ δυσκολίαν θέλουν ἔλθῃ. Ἐδῳ εἰς τὸ Βουκουρέστι ἔχωμεν ἡσυχίαν κατὰ τὸ παρόν· καίποτες μόνον κάμνουν ἀπὸ κἀμίας ἀταξίας οἱ Τοῦρκοι τοῦ Πασᾶ, ἀλλὰ εὐθὺς λαμβάνουν τὸν θάνατον εἰς πληρωμὴν. Προφῆς τὴν καίταν δύο Τοῦρκοι ἐκονήγισαν ἕναν δοῦλον τοῦ Σλατινάνου, ὅστις δοῦλος ἔφυγεν ἀπάνω εἰς τὰ σπίτια τοῦ

ἀγέντου καὶ ἐκρύφθηκεν. Οἱ Τοῦρκοι δὲ ἐμπῆκαν εἰς ἓναν ὄνταν ὅπου ἔπεξευ χάρτα ὁ Σλατινάνος μὲ τὸν Εὐδῆριον Γισδαβέτζον καὶ ἄλλους, καὶ ἐκεῖ ἀπόλυσαν τὰ πιστόλια τοὺς ἀπάνω εἰς τὸν Γισδαβέτζιν καὶ τὸν ἐκτέηρισαν θανατοφόρων, ὅπου κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ. Τὴν δεύτεραν τὴν ἡμέραν ὁ πασας τοὺς ἔστειλεν, καὶ τοὺς δύο, εἰς τὸν Μοᾶμεθ· πλὴν ἐστάθησαν ῥυγμένοι ὄλην τὴν ἡμέραν κοντὰ εἰς δύο καφενέδες, καθῶς ἤττον πνιγμένοι μὲ τὰ σκύνια καὶ τὸν λεμιον τοὺς (*sic*)... εἶναι ζάπτι οἱ Τοῦρκοι... πηγαίνουν εἰς τὰ κονάκια τοὺς καὶ σφάλλουν τας ἕως τὴν δεύτεραν τὴν ἡμέραν... Οἱ διαβολοθλάχοι τοὺς κάμνουν πεσκέσι κάποτες εἰς τὰ καπιλία καὶ εἰς τὰς πουτάνας ἁκρύφαν. Ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης εἶναι ὄλο εἰς τὰ πλάγια: τῶρα προσμένουν νὰ... οἱ βασιλ[ικ]οὶ κατὰ τοὺς ἐχθροὺς...

«Lucrurile aici sînt ca maî de demult, nici cu frică, nici fără frică. Lumea nădăjduia să se facă vre-o îndreptare, dar nu e chip; ci s'aũ rănduit maî multe oștiri ca să vie asupra dușmanului; dar pănă va ieși iarba vor veni cu greũ. Aici în București avem liniște acum; și, dacă numai fac vre-o neorînduială Turcii Pașei, dar răpede-și primesc moartea ca răsplată. Alaltăieri sara (?) doî Turci aũ fugărit pe un rob al Slătineanului, care rob a fugit în casă la Aghent și s'a ascuns. Iar Turcii aũ intrat într'o odaie unde juca cărți Slătineanu cu Eftimie Ghizdavețul și alții, și aici aũ descărcat pistoalele lor asupra Ghizdavețului, și l-aũ rănit de moarte, — care poate să și moară. A doua zi, Pașa i-a trimes, și pe aceștia doî, la Mohammed; și aũ stat atîrnați toată ziua lîngă două cafenele, cum eraũ spînzurați cu... lor... Se prind Turci...: vin la conacele lor și le strică pănă a doua zi. Dracii de Romîni îi fac peșcheș une ori în crîșme și la femeî, pe ascuns. Prea-înnăltatul Domn este tot prin plaiuri: acuma așteaptă ca să [pornească] oștenii împărătești împotriva dușmanului.»

CCLXXXII.

București, 23 Februar 1801. Polizachi către Manicati. Ὡς τόσον σὰς κάμνομεν γνωστὸν τὴν κοινήν μας χαράπισαν εἶδησιν ὅπου

προχθές και χθές ἐλάβαμεν τὴν τελευταίαν σήμερον μὲ ῥίξιμον (*sic*) δώδεκα τοπίων, ὅτι τοὺς παζβαντολίδες, ἀφ' οὗ τοὺς ἐκτύπησαν εἰς τὴν Σιγάρτζαν, τρεῖς ὥραις μακραιὰ ἀπὸ τὴν Κραϊώβαν, τοὺς ἀπεδιώξαν ἀπὸ τὰ χαρακόματα, ἔπειτα ἐπῆγαν καὶ ἐκτύπησαν εἰς τὸ Τζορόγη· διώχοντας τοὺς καὶ ἀπ' ἐκεῖ, τοὺς ἐκυνήγησαν ὡς Καλαφάτι, ὁποῦ μὴν ἠμπορῶντες καὶ ἐκεῖ νὰ σταλδίσουν (*sic*), ἤθελαν νὰ ἀπερασσοῦν εἰς Βιδίνι. Οἱ βινδιλίδες τοὺς ἔβαλλαν τὰ τόπια, μὴν δέχοντάς τους εἰς τὸ κάστρον, καὶ κακῆν κακῶς ἐδισκορπίσθησαν ὅθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Κραϊώβας δὲν ἔμειναν παζβαντογλή[δες]. Πρὸ δὴν ἡμέρας εἶχεν ἔλθῃ εἰδήσεις ὅτι ὁ δουφεντζηπασῆς τοῦ αὐθέντου ἐπροχώρησεν εἰς τὸ καδηλήκι τοῦ Μεχενδητζίου, καί, ἰδῶκοντας (*sic*) τοὺς Παζβαντογλήδες, ἐνώθηκεν μὲ τὸν Κοσέ-Μουσταφᾶ ἀπὸ Ἄντᾶ-Καλεσσῆ, ἐπῆγαν εἰς Φετισλάμη καὶ τὸ ἐπῆγαν θ[ε]ῶθεν δόξα τῷ Θεῷ ὅπου ὅλα ἐν ταῦτῳ ἐσυνέτρεξαν καλὰ πρὸς ἡσυχίαν μας. Ἄμποτες καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ χαιρώμεθα τὴν καλὴν ἡσυχίαν ἔπειτα ἀφ' οὗ ἐδοκιμάσαμεν τοσοῦτους καὶ φόβους, σὰ χαιρώμεθα τὴν καλὴν ἡσυχίαν, ἔπειτα ἀφ' οὗ ἐδοκιμάσαμεν τοσοῦτους καὶ φόβους καὶ κινδύνους. . .

«Deocamdată îți dăm de știre bucuria noastră de obște că alaltăieri și ieri, iar mai pe urmă astăzi, hotărîtor, prin descărcarea a douăsprezece tunuri, am aflat că pe Pazvangii, după ce i-au bătut la Segarcea, trei ceasuri departe de Craiova, i-au gonit apoi din șanțuri, apoi s'au dus de i-au mai bătut la Cioroiu¹; gonindu-i și de aici, i-au urmărit până la Calafat, unde și acolo neputînd să stea, au vrut să treacă la Vidin. Ci Vidinliii (Vidinenii) au dat în ei cu tunurile, neprimindu-i în cetate, și i-au împrăștiat rău; de unde n'au mai rămas Pazvangii în părțile Craiovei. Acum două zile ni-a venit știre că Tufeccibașa Domnului s'a dus în județul Mehedințului, și, gonind pe Pazvangii, s'a unit cu Chiose-Mustafă de la Ada-Calesi, au mers apoi la Fetislam și i-au luat: slavă Domnului că toate s'au unit bine întru aceasta, pentru liniștea noastră. După ce am încercat atîta frică, să

¹ Lupta de la Cioroiu o știe și Fotinò (*l. c.*). Coloritul e fals în Dionisie Eclesiarhul (Papiu, *Tesaur*, II, p. 202), care crede că acești «cîrjalii» s'au dus de bună voia lor.

ne bucurăm de bună pace, după ce am încercat atîta frică și atîtea primejdii.»

CCLXXXIII.

București, 16 Mart 1801. Polizachi către Manicati. Ἐδῶ μας ἦλθεν ὁ ὑψηλότετος ἀθένητης μας εἰς τὰς 10 τοῦ παρόντος, καὶ ὁ Πασᾶς εἶχεν εὐγγὴ εἰς τὰς 9 ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι διὰ τὴν Κραϊόβαν, καὶ ἀνταμώθηκαν ἔξω ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι, εἰς τὴν Τζορογύρλα· στρατεύματα τουρκικὰ ὅλα ἔρχονται καθημεροῖσιν ἀπὸ ὀλίγα, καὶ ἀπερνοῦν διὰ τὴν Κραϊόβαν. . . .

«Aici ni-a venit prea-înnălțatul Domn la 10 ale luniș, și Pașa avea să iasă la 9 din București spre Craiova, și s'au întîlnit afară din București, la Ciorogîrla: oștile turcești toate vin zilnic, puțin cîte puțin, și se duc spre Craiova.»

CCLXXXIV.

Ciineni, 18 Mart 1801. Γεώργιος Μεδελν[ιτζάρης] către Manicati. Și pentru o scrisoare românească a Vornicului Goleseul.

CCLXXXV.

București, 20 Mart 1801. Polizachi către Manicati. E liniște. La 27 s'a aflat un creștin ucis în casă evreiască: bănuială de omor ritual. Καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔγινεν μέγας θόρυβος ἀπὸ τοῦ λαοῦ· ἀπὸ τὸ περὶ ἕως τὸ βραδὸν ἐκυνήγησαν τοὺς Ἑβραίους ὡς τοὺς λαγοὺς, καὶ, διὰ τὴν παύση ὁ θόρυβος τοῦ λαοῦ, ἐπροστάχθησαν οἱ ζαπτεῖοιδεις διὰ τὴν συνάξουν τοὺς Ἑβραίους, ὅπου τοὺς εὔρου, καὶ τὴν τοὺς φυλακώσουν εἰς τὸν Ἄγαν, καὶ μετ'αὐτὸ τὸ πολιτικὸν ἐγλύτωσαν οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ὅτι τοὺς ἐσχάτωναν ὅλους. Ἀφ'οὗ ἐφυλακώθησαν εἰς τὸν Ἄγαν πρὸ τοῦ . . . τοὺς ἐμετατόπησαν ἀπ'οὗ (?) δαρμὸς καὶ διαγυμνισμὸς ἐτράβηξαν ἀρκετά. Μετὰύριον ἔχει τὴν γέννη διδάνη περὶ τοῦτο. . . .

«Și în ziua aceia a fost mare tărăboiū din partea mulțimii: de dimineață până sara au fugărit pe Evrei ca pe iepuri, și, ca să se oprească tulburarea norodului, s'au rînduit zăpcii ca să adune pe Evrei, unde s'ar găsi, și să-î păzească la Aga, și cu această socoteală s'au scos Evreii de la popor,

— căci i-ar fi ucis pe toți. De când s'aū primit pază la Aga înainte de . . . i-a strămutat; din care aū suferit destule ju-poieri și dezbrăcări.»

CCLXXXVI.

București, 6 April 1801. Polizachi către Manicati. Ἐδόθειν ἔχομεν κἀνένα ἄλλο νέον, παρὰ προχθές ἔθαψαν τὴν δομνίτζαν Ἐλέγκο, ἀδελφὴν τοῦ ἀθθέντος, ὅπου τὴν ἐθαστοῦσεν ὁ Χ[άτμανος] Μπιμπίτας, ἧτις ἀπέθανεν ἀπὸ ὀχτικίου, καὶ ἐθάφη εἰς τὸ Σαραντάρι μὲ μεγάλο ἀλάϊ, παρὸν ὄντας καὶ ὁ ὕψηλότ. ἀθθέντης. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν λόπην ἔμεινεν ἡ χαρὰ τῆς ντομνίτζας, κόρης τοῦ ἀθθέντος, ὅπου ἤττουσι νὰ γέννη αὔριαν. Ἐχθές ἔβαλαν τὸν ὄρκον οἱ ὅσοι σοῦδίτοι ρούσοι εὐρίσκοντο ἐδῶ εἰς Βουκουρέστι εἰς τὸν νέον βασιλέα τοῦς, Ἀλέξανδρον, υἱὸν τοῦ Παύλου Πέτροβιτζι, ὅπου ἐκορο-νιάσθη βασιλεὺς ἀντὶ τοῦ Παύλου Πέτροβιτζι, πατρός του, ὅπου ἔχη ἀποθάνη ἀπὸ ἀποπληξίαν εἰς τὸν καιρὸν ὅπου ἔμαθεν τὸν θάνατον τῆς θηγατρὸς του, τῆς τοῦ Παλατινοῦ. Αὐτὸς ὁ νέος βασιλεὺς ἐπαινεῖται ἀπὸ τοῦ λαοῦ του ὡς φρόνιμος, ἄξιος καὶ ὕση-χός. . . .

«De aici n'avem nici-o altă noutate, decît că alatăierī aū îngropat pe Domnița Elencu, sora Domnului, pe care a ținut-o Hatmanul Bibica, — care a murit de oftică și s'a îngropat la Sărindar, cu alaiū mare, fiind de față și prea-înnălțatul Domn. Pentru această supărare s'a zăbovit nunta Domniței, fica Domnului, care era să fie minī. Ierī aū făcut jurămint sudiții ruși cîți se află în București, nouliū Împărat al lor, Alexandru, fiul lui Pavel Petrovici, care s'a încoronat în locul lui Pavel Petrovici, tatăl său, care ar fi murit de apoplexie¹, în clipa cînd a aflat moartea fetei lui, Palatina. Acest Împărat nou e lăudat de poporul său ca fiind cuminte, vrednic și iubitor de pace.»

CCLXXXVII.

Cănianī, 12 August 1801. «Cos[tan]din vameș ot schela Căineanilor» către Manicati. «Pentru 43 de saci cu lă[n]ă, can-

¹ A fost asasinat.

tare doaă sute treizăci, a d[u]m[nea]lui jup[ă]nului Polizachi Dimitru... Trimisăi pă Pantazii copilu mieū la dum[neata] ca să faci dum[nea]ta ostenială să-ī numeri copilului mieū. Dar mă rogu d[umita]le să-m dai ban[ī] turcești sau sfanțih de care umblă la noi; alți ban[ī] să nu-m dai, că nu-ī prii-mește carvasaraoa de la București.»

CCLXXXVIII.

[Cîneni], 8 Septembrie 1801. «Costandin Vameșu ot Căineanī» către Manicati. «Eū așa i-am lăsatu, cu chezășie, ca, de nu-m va aduce ban[ī] vămiī ce fac, cum mai jos arată, să vānză ei o păreache de boī aicea, și să plătească vama, — sau ei, sau chezașu lor, și banī curăț turcești, sau sfanțihī.»

CCLXXXIX.

17 Septembrie 1801 (?). Ștefan Raun către «Manicătești». «Cu mila lui Dum[ne]zău ne aflămu sãn[ă]toși, iar, de amărit și spăimăntaț, pănă la moarte ne aflăm de cele ce s'au urmat acumu de Pasvantolu¹: te vei adeveri de la chir Marinoviū, omul dur[nea]v[oastră].»

CCXC.

București, 15 Octombrie 1801. Polizachi către Manicati. Ἡμεῖς εἶχαμεν ἀρκετὸν φόβον ἐδῶ αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ὅμως μὲ τὸ ἔλκος τοῦ Θεοῦ ἔπαυσεν, καίτι Τούρκοι ἀποστάτες ἀπέρασαν εἰς τὴν Βλαχίαν, ἀπὸ μέρος Σιλήστρας, ἔπειτα ἐπροσόντησαν εἰς τοὺς βασιλικούς, παρακαλῶντας τὸν αὐθέντιν νὰ τοὺς εὐγάλη τὸ φατλάκι (?), δηλαδὴ τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὴν βασιλείαν. Καὶ ὁ αὐθέντης, μὴν ἠμποροῦντας ἄλλως, τοὺς ἐδέχθηκεν μὲ λυφὲν καὶ τοὺς ἐστειλεν εἰς 3 σώματα πρὸς τὴν Κραϊόβαν: εἶναι 650 μόνον, πλὴν ἄξιοι διὰ 6 χιλ., ἄδουντας λόγος πῶς εἶναι 1.900. Ἔως τῶρα δὲν ἐτόλμησεν κἀνένας νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Βλαχίαν χωρὶς ἄδειαν, ἔξω ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς ἐχθρούς, καὶ αὐτὸς ἤττουν ὁ φόβος. ὑποπτέθονται ὁ κόσμος νὰ μὴν εἶναι ἀγροικιμένος μὲ τοὺς ἐδῶ, τὸ ὄνομα του ἤττουν Ἀσλανόλου (υἱὸς Λεονταρίου)...

¹ Poate că e vorba de aceleași evenimente ca și în n¹ următor.

«Noi am avut frică destulă aici în zilele acestea, dar cu mila lui Dumnezeu a încetat, cu toate că Turcii răsculați au trecut în Țara-Românească din partea Silistrei, apoi s'au împotrivit oștenilor împărătești, rugînd pe Domn să li scoată iertarea de la Împărăție. Și Domnul, neputînd altfel, i-a primit cu leafă și i-a trimis în trei corpurî spre Craiova: sînt numai 650, dar vrednici cît 6.000. Ei cîntă că ar fi 1.900. Până acuma n'a îndrăznit nimeni să vie în Țara-Românească fără voie, afară de dușmanii Împărăției întregi. Și această a fost frica. Se teme lumea să nu fie prinsă (?) cu cei de acolo. Numele căpeteniei era Aslan-Oglu (fiul lui Leontari) ¹.»

CCXCI.

București, 16 Octombrie 1801. Stati Pencovicî către Manicati. Έμαξιλειθή ο αθέντης, και έρχεται ο Μιχάλ-Βόδας Σούτζος, και καίμακάνος έρχεται ο γαμβρός του, Άνερασάκις (!), ο όποιος έπόψε (!) προφθάνει, και ο αθέντης συμπεραίνομεν να έλθη όγλήγωρα, επειδή έν οσφ δέν έχει αυτός, επειδή αυτός όπου έρχεται, δέν συγκώνεται αυτός, επειδή οδτος διαλαμβάνει τó φερμάνι. . . .

«A fost mazilit Domnul, și sosește Mihaï-Vodă Suțu, și caimacam al lui vine ginere-său Aneasachi (!), care va veni îndată, și Domnul bănuim că va veni în curînd, căci deocamdată nu vine însuși; dar, până nu vine el, nu se scoate cellalt Domn (?), — căci așa zice firmanul.»

CCXCII.

București, 16 Octombrie 1801. Polizachi către Manicati. Έδφ ήλθεν προχθές ή μαξιλία τού αθέντου Μουρούζη· πλήν με την τιμήν τού γράφει το φερμάνι να είναι αθέντης έως να έλθη ο καινούριος αθέντης Μιχαήλ-Βόδα Σούτζος, ο όποιος, ως ακούεται, έως έξι έπτά ήμέρας έμπορεί να είναι έδφ, όπου εκί-νισεν δια θαλάσσης. . . .

¹ Despre această venire și luare în serviciul domnesc a Pasvangiilor vorbeste și raportul prusian din 10 Novembre 1801 (*Acte și fragmente*, II, p. 364, n° 2).

«Aici a venit alaltăierii mazilia lui Vodă Moruzi, numai cât cu cinstea lui: scrie firmanul să fie Domn până ce va veni Domnul cel nou Mihai-Vodă Suțu, care, cum se aude, până în șese, șapte zile poate să fie aici; care a pornit pe Mare¹.»

CCXCIII.

Cüneni, 6 Decembre 1801. Ghiorghî Maricovicî către Manicati. «Amü fostü fostü la Chineni, și amü gasitü omu lui Capitana, și vandusea porci la Caneni, cate 27 da lei parechea, și bani aduce la Bocoreșu... Maa ducü pentru peili la Ribnicü... Sa-mü tremetițü 30 zemničü, 2 borcani co pomadiia de la Pășü..., 4 coțü atlasü pantliica lana...»

CCXCIV.

Catastiful de cumpărătoare lăniî cum arată; 1802, Iuni 15, Vălcan. — Ačasta catastifu este pentru Policandru Laolfü, la ulița Cecesnediia.

[Nume: Daful, Becheriul, Hațiganu, Muntiul, Burdulea, Bărlan, Iscru, Opriș de l[a] Uricheni.]

Cumpărătoarea lăniî și trăsura sacilor cu cântariu nostru... Chiria chirigiilor de l[a] Vălcan pân la Hațägü: [Nicolae Bărbescu, Lasco].

[Și grecește.]

Cantariul ce l-am lăsat la Sibii, la meșter Gheorghie Val-titer, în ulița Cisnădii, să-m facă dintr'ănsul cele mai jos arătate; 802, Sept[em]v[rie] 10... Ce să facă: 5 tipsii în cornuri, din cos[i]toriü Smărandei, 4 castrone de bucate, 4 castronașe de hrean; și, ce va mai trece, să facă taere și să să plătească lucrulu, 12 coțu postavu de la Armeni, cotu 25 groșițe, cu vama, 1 svita de la minea. [Vînzare «martü, la targu», la «Ileșeri», cu 25-6 fl. părechea,] 3 porci unü Rumanü, 1 porcü la casili Turcilorü..., 1 porcü la Chechelü tanarü ȕorogariü, 1 porcü la carcimariü... Sa sa știi co totu vanzari ramatoriloru, cată bani s'a vandutü: ugořești f. 1.196.

¹ Pentru această schimbare, v. și corespondența austriacă în *Doc. Callimachi*, II, pp. 534-5.

Venitul net se dă la «boeriū Zafirachi».] Se știī, arhodo boerū, nainte lui Domnezovu, unū sufletū amū și davu socala corata; nu me'ī rușinea. . .

CCXCV.

Policandru sfint[ei] biserici l-am lăsat la Volfū clopotariul în ulița Cisdădii, să facă toate ștucurile ce va fi lipsă și să-l spele frumos, și am tocmit să-ī dau Rf. 50.

Țasornicul Smărandiī l-am lăsat la Alicsandru Murgășanu, să dea să-l dreagă.

Butca care am lăsat-o s'o dreagă la Sibii și zapisu meșterilor l-am lăsat la Manicatești, la copilul Murgășanului cel mic; 1802, Sept[emvrie] 10.

Să facă tot lemnul nou de iznovă și toate roatele noă, și oiștea mai scurt[ă], toate de nou, și[i] să dau lemnarilor Rf. 60.

Curărariu să pue de supra un teletin nou și postav tot acest, și, ce nu să v[a] ajunge postav, să pue toate să le facă întocma de nou, s'aū dat f. 80.

Cu văpsitu cu tot, să fie lustru frumos, cu figurī, văpsala vânăță.

Fauru s'o lege piste tot, și roatele, și unde șade cocișu să fie mai scund, f. 50.

Rf. 60, 30 x., am dat lui chir Gheorghie Marinovicī de ș'aū cumpărat calul, 11 galbeni.

50 me-aū dat un banco-țidulă. Tl. 100, am dat lui chir Gheorghie, de-aū dat pe 2 boi și o vacă, Rf. 66.

20 galbeni am dat cu zapis lu[i] Gheorghită Rusoveanu, să arvunească lână în țară. . .

CCXCVI.

[1803.] Specificatie de tsele tse meu luoat muere din kase.

[Galbeni] tejatz din keitzele kopiilor, 1 tsas de aur, kare zitse ke i l-am tsinstit: nu stiu sei fiu tsinstit eu tsasur mai innainte de a o lua. . ., o tabakere de marmore, kare zitse jar ke jas fi tsinstit-o; nu stiu de a fi tsinstit nitse una; dar nui numai una, tsi sent 2 la ja: 1 de marmore, si alta

de tombak, poliite ku aur... 1 polisch de atlas venet..., 1 ueberrok pisfarb de taffet..., 1 vigan pisfarb de taffet..., 1 kerpe galbine de metase..., o rokie... de kradel ku rekel ku tot,—jaste kradel de kase, fekut ku bani mei... Am avut 16 derabe de kemesi... 1 vigan de nanginget..., 1 kerpe ku flori..., 1 keitze negre ku spikuri..., hainele kopiilor, ku kemes, si ku kerpe, si ku viganuri, si ku keputuri de moldon..., kari kind mi jau adus au fost zdrenzosi si goli ka napi..., 1 pereke de tsertsei bumbi de aur, 1 laiber al mieu nefekut, karei oprit ku petsete sudetzului la kroitor, 5 kurpe de musilin, 4 d° de bumbak..., 1 lampas turtsesk nou, 1 fatze de masse faine, 4 salveturi, 1 kemase ku izmene de mire, am pletit eu pentru kusut la kucsutoare, 4 lepedee faine, 1 karazetel de postav..., 2 kopuri de unt, 1 Alexandrie rumeneske scrise ku mene, 1 gramatike nemtzaske si talieneske..., 7 puntz de tort supzire, 30 de rifuri kradel ku arnits rosu fain..., 30 rifuri detto albe..., 1 atestat de la perintele protop[op] Savu Popovits de la Resinar, kare jam pletit pentru unkul seu, anume kire Chera, pentru slobozenia kununii, fiind kurvar...

'Αθανάσι Δίμων.

CCXCVII.

[1803.] Reflexiones ad specificationem pretensionum Elisabethae Stephani.

... Ku bani mei sau kununat, de nits un ban mumesa nu jau dat, bater se aibe de keltujale in bozdonar... Bunde de prisel albe..., keptar ku flori de aur..., spatsel [la rochie]..., barson rosu... De vra sa se spenzure, enke nu-i da un ban mumesa... Salop lung si surtz negru de metase nu stiu se fiu tsinstit la nitse-o fate in fetie pe nimike..., 4 kotzi de fratzez si tafet..., kerpe de zankel tabet..., rokie de valez ku rekel..., kemesi faine de Lintz..., izmene 8 de Hausleinvand... Pe mine m'au lesat gol ka sarpele kend au fusit, ke toate kemesile si izmenele mi le'u luat..., 2 kemesi grose..., lepedee haine ku retzele si ku spitzuri, de kete 1 fl., 20 x. kotul, kare l-au kusut pe galon de metase

si l-au trimis la offitzir..., salveturi ku strafuri..., kastenul ku 3 schubaden... Un divan..., o oglinde de mase, un stokparisol verde, aperetoare..., keitse albe..., spetselul tsel galbin..., keitze de spitsuri..., kortul tsel de ploae, sfednitse de arame..., pereki de mukeri..., un ibritsel de arame..., 1 d° de Tzare..., katzie de arame..., pinteni de tejat la aluoat..., kratitse de arame..., piketoare de fier..., gretar subt keldare..., furkutze de karne..., roate de bumbak..., o pereke de kepteni de bumbak..., tsubere si trotsi..., viganul de anginet..., trokutze kurate sau spurkate nu stiu, nam vezut: dinsa va sti unde jaste, poate ke so fi ingropat kopii kare jau lepedat dintransa ku lekuri..., 8 tiere de kusutor..., stiu ke au kumperat ku bani miei la anul 794, 33 ll. de tiere si tipsii, si blide de kusutor in derabe 33, si akum inventarium seu gesif numai ll. 30, si atsel inke jaste tot topit si krepat ka vai de el, de rusine, ci eu nul skot innaintre oamenilor de omenie sel vase..., densa stie unde au trimis; kolive in tejere de kusutor ku salveturi, se merge se le tseje de akolo, adeka de la domnul Felvintzi... 2 kipuri rosii, 2 d° negrene (*sic*)..., kerpator si sutsitor...

CCXCVIII.

[1803. Catastif de lucruri.]

1 tabekieriu sau piksis de marmure..., lotsi de csipke de aur..., 1 rokie ku spetsel..., 1 d° de kreditor lilafarb..., d° de kragel alb..., 1 shadron negru..., 1 kirpe de burdunariu..., d° de polener..., 1 shurtz de dindul ku pantlitsi kusut..., lepedee grase de kulkare, 6 kindee suptziri, 1 plapome de atflatz, 1 d° de karton..., 1 parizen verde..., 1 kort de ploae de mushame verde, 1 muzfer ku zdrobitor..., 1 temiernitze de arame..., 1 troake de sponit, 1 blid de zup..., 2 seleritze..., 1 tier mik de kopii..., 1 kruptoriu....

CCXCIX.

[Sibiü, 6 Februar st. n. 1803.] Noi scei mai ins sostz jschelitz, adeke noi ficiori al reposzatului Manicati Saffran

ssi dumnealui H. Christof Bogdanfi ne am assesat ssi ne am enzeless sse facem o kaletorie pene la Gratz, ka sse aducem oreceva marfe de acolo, adekete casse, blech alb, fir de fier, putzenel schmaltz, ssi alte ce vom socoti che sse ne fie spre foloss ssi spre dobinde . . .

CCC.

Cu frăț[ea]scă drag[o]ste mă închin dum[nea]v[oastră].

† Cu scrisoarea ačasta mai întâiu cercetez fericirea săn[ă]tăt[i] și a buneî petreceri a dum[nea]v[oastră], ca, lund vestire că vă aflaț dum[nea]v[oastră] săn[ă]toș, bucurându-ne să slăvim pre cel în Troiță Dum[ne]zeu, dintr'a căruia dar și bogată milă ne aflăm și noi săn[ă]toș. Pentru 550 capre ce s'aũ strãnsu în tovãroșie și s'aũ așăzat la bun subat, cât aũ scãpat de n'aũ pãtimit dup[ă] obișnuită bola lor, sãntu frumoase, și peste puținele zile să vor pune a să tăia la halhanao chir Dinului David, aici în Rãmnic, și peile să vor da la tabac a să lucra, și saũ, viind neguțãtori capanlãi, să va vinde dupã prețu ce să va rupe, și, isprãvindu-sã vânzarea sãului, și plãtind întreiala Diului, voi trimite dum[nea]v[oastră] curatã socotealã. Dum[nea]luî socru-mieũ cere a-ĩ da dum[nea]luî piile, dar eũ am socotit lucrata să le trimiț du[m]n[eavoastră], ca s[ă] mă deprinsu a sluji dum[nea]v[oastră] cât veț bine voi, apoi, cum să va socoti de cãtrã dumn[eavoastră], așa voi urmã; am dat și ban[ȳ] pe scumpie, și tabaci sãntu bun[i] aici la Rãmnic. Am și vre o 200 rãmãt[o]r[i] bun[i]. Mã rog să-m îndreptați mușterei la vreme. Mã rog să mă iubiț și să mai aveți al dum[nea]v[oastră], și eũ mă voi arãta cãtrã dum[nea]v[oastră] cum să cuvine, ca unu ce sãnt

Al dum[nea]v[oastră] ca un frate :

Ștefan Bãcu.

[1]803, Sep[tem]v[rie] 14.

[V^o.:] Cinstiților dum[nea]lor frăț[i]lor Manicãtești, cu cinste și cu frăț[ea]scă drag[o]ste să s[ă] dea. De la Rãmnic la Sibiu.

[Pecete neagrã, neînțeleasã.]

CCCI.

15 Octombrie 1803. Ștefan Băcu către frații Manicati. Amintește scrisoarea precedentă. «O bute vin pelin s'au făcut pentru dum[ne]jav[oastră] din viile noastre, struguri aleș. Mă rog pentru 10 buț vin albu ales, de să vor găsi mușterei cu un leu vadra aici, m'aș sigurepsi, că țara noastră iaste înfricoșată.»

Pecete roșie, ruptă.

CCCII.

Craiova, 10 Novembre 1803. «Enache Mihail și fraț» către Manicati, «pentru un Sasu anume Iohan Ambrosie cizmășălu, de la Sibii, că, viindă cu o poliț[ă] a dumneavoastră, eu am cumpărat-o... Și încă și alte teburî să ne poruncești să vă slujim, măcar la ce, și poliți de aceștea să ne trimeți noao, să le vindem, că noi avem tropos petutindenea.»

CCCIII.

18 Novembre 1803. «Sessii consistoriumului de legea gre-cască.»

Elizaveta Ștefanî arată că a trăit nouă ani foarte rău cu Athanasie Diman, «și s'au împăcuit de trei ani, și totdeauna s'au legat bărbatul său că nu o va mai bate, curvă nu-i va zice, copii bitanți nu-i va numi... Tot bea și face datorii și alte pagube, și să laudă că o va omori și să va duce în Țara-Rumînească.» Cere despărțenie. Deocamdată e îndreptată la Companie.

CCCIV.

Sibii, 23 Novembre 1803. Elizaveta Șteafani se plînge că «acum de zăcă ani încoacă, de cînd sîntăm căsătoriți la olaltă, pă mine nu ca pă o soție a sa, ci ca pă o curvă m'au ținut, tot cu grozăvire și vrăjmășaste m'au bătut..., și nume de curvă mi-au scornit, și ca după o curvă au și

vălătuit,—cu care vălătaș nu m'aū putut arăta că am curvit cu cineva; copiilor bitanți, mie curvă în tot ăcasu n'aū încetat a-m zicea, și cu moarte a mi să lauda, ba încă, nu numai că aū făcut datorii fără știre și voe mea, ci tot beat aū umblat și mai cu toți oameni s'aū gilcăvit, pagubi de la toate tîrgurile pă unde aū umblat, cu hasnă și folos aū adus, neaducîndu-și aminte cum că neguțătorie cu zăstrile mele, păcum știe cinstita Companie bine, aū încăput, și cum că are trăi copii. Acum mai pă urmă s'aū ăurat cum că va lua din boltă ăă-i mai bun, și să va ducă în lumă... Aū împrumutat bani, să-m ă toate, de nice cămeșă să nu-m rămîne pă trup... Utîndu-mă la faptele dumnealui îndărăpt, și căutînd la trei copii, eū maică fiind, lesne poate socoti fieștecine că alt modru n'am avut a înpădeca următoaria nefăricire fără de cît la forumu popăsc, înnaintea cui ne am și fost înpăcat, să mă plîng.»

CCCV.

Atestatumū.

Precumū Dimitrie Preda, de la Aciliū, Scaunulū Sibiului, s'aū cununatū cu Elena fiica jupănului Stoian Chița, în Belgradū, la biserica hramului Buneivestiri, în 23 Avgustū, prinū sfn. slujirea mea mai josulū iscălitū, fiindū nași față chirū Gheorghie Siminicū și chirū Dimitrachie Carandonū. La care dreptū adev[er]zū.

În Belgradu, 21 Dechemvrie 1803.

Nicolae Rați, protopopū neunit.

[Pecete neagră, cu cruce, blason și n. p.]

CCCVI.

† Dă la milostivul Dumnezeū totū fericitul binele posūtescū dumatiale, cinstite jup[ăne] Ghiorghiță Mănecati. Cu alūta nu avemū d'a supăra, fără mă rogū ca să faci dumneta, ca un părintele al copiilorū miei, să dai la cinerile care mi l-aū datū Dumnezăū dă s'aū căsătorit cu fiica mē Lința, după cum arată și adeverințele dă la preotul nostru și dă la cin-

stiți nași cari i-au fostu la trebuința căsătorii. Alu dummitale maî mic și plecat totdauna : *Stoian Chițul*.

Din Băligrad, 23 Dechem[vrie] 1803.

Trimiț cinstitului jup[ăn] și contractul, și veî facie ostenală dă veî scrie în dosulū contractulū acia sută dă zloțu care i-au dăruit-o părintele răposatul la fica-mè Lința.

[V°:] Cu multă plecăciune și cu fericită sănătate să să dee întru cinstită mâna dumnalui jup[ăn] Ghiorghită Mănecatii, birău, la Sibii.

[Pecete neagră.]

CCCVII.

C. 1804. «Gheorghe Marinovicî suditu, de la Sibii», către un biv Vel Postelnic. La 1794, «am venit aici ca să cumpăr rămători, dar întăi am vrut să cumpăr ghindă pentru îngrășatu rămătorilor, apoi să cumpăr răm[ă]tori. Și, vind la Râmnic într'un bolču, am găsit ghindă la d[u]m[nea]lui biv 3ti Log[o]l[ăt] Vusin, și, tocmindu-mă cu d[u]m[nea]lui, să-î dau de un rămători parale 25, să-m îngrășe doaă sute de rămători, și, cumū vin lui ban[i] pe tocmeală, i-am dat t^l 125, și mi-au dat zapis cum să va vedea de către dum[nealui], mi au dat și un om al d[u]m[nea]lui de m'au dus în pădurea d[u]m[nea]lui de am văzut ghinda; și ghindă ierea, să mănănce vite îndoite și întreite de căt[ă] suma i să cuprind[e] în zapis. M'au încredințat că ar[e] și patru oameni păzitori de păzesc ghinda, și așa, sigurip-sindu-mă d[u]m[nea]lui, am plecat la întiia zii a lui Sept[em]vr[ie] de am venit aici la Craiova, de am cumpărat doaă sute rămători după sinfonia zapisului ce avem cu d[u]m[nea]lui. Și, sălindu-mă în tot chipu ca să ajungū cu vitel[e] la ghindă, am ajunsu la 12 Dechemvrie, cu răm[ă]tori acolo în pădure, și acolo n'am găsit ghindă nič de cum, fiindcă o măncașă rămători ce-î va ști d[u]m[nea]lui. Și n'am șezut cu rămători nič-un čas, ci de loc i-am scos afară și am mersū la Râmnic, să-î spuî d[u]m[nea]lui, și d[u]m[nea]lui plecasă la București. Am căutat la alte părți să găsăsc ghindă, și n'am găsit, findcă să prinsasă toati de neguțatori; porumbi ierea scumpi, căte 6 parale oca, și nu să găsiia, și de mare nevoie m'am dus

cu dănşii la Sibii şi i-am vândut slabi. Care din pricina d[u]m-[nea]luî am păgubit din capete t' 800; şi în multe rânduri am cerut bani, şi mă tot prelungeste, şi, cui e voia să ştie, îs bate joc de mine, văzându-mă om strain. Acum, viind pe la Râmnic, i-am zis d[u]m[nea]luî ca să vie la Craiova să ne judecăm înaintea d[u]m[i]l[orvoastre], ci mi au zis că, până nu va vedea cinstită porunca a d[u]m[i]l[orvoastre], nu vine. Ci mă rog să fie cinstită porunca d[u]m[i]l[orvoastre] cu un mumbaşir ca să-l aducă pe d[u]m[nea]luî aici, să ne judecăm,—că va fi cu păcat să rămăi şi ieû păgubaş, fiind om sărac, şi bani sînt strein[i], şi până astăz i apăr cu dobânda lor, şi şez aicea, de piei cu cheltuială [la] vreme de iarnă. Şi cum va fi mila d[u]m[i]tal[e].»

CCCVIII.

22 Ianuar 1804.

Kristoph Bogdanfy către firma Menekati Saffranos.

«Szey trimetyetz ku glegehayte atsela 1 stuk futer-flanel alb, de vro 60 dye kotz, makár si maj mult, si 4 rizuri flis-papir, si 2 rizur hertie dye czkris, af die Sziby, af dy Orlat, makár tse fel, nemay nu dye postav fain... Pope Betyak maf rugat sze eszkrijf la fitsorul Anton, szey aduke vo 6 pitsorye dy vitzel tiner si vun estuk dy karny, jar di vitzel, si 2 butyely tokajer vin.»

CCCIX.

25 Ianuar st. v. 1804. «După contractu acesta ce am fekut l'annu trekut pentru keletorie ssi neguzetoria Gratzului, astezi ne am entzeless din nou ka sse facem ssi en anu aceasta kaletorie ssi neguzetorie acceasta a Gratzului, cu toate condizionurile celle de sind en kontraktu de acuma un anu de ameruntu scrisse... La Gratz datorie de anul trekut.» Iscăleşte iarăşi Armeanul Cristoph Bogdanfi..

CCCX.

27 Ianuar 1804. Scrisoare a unui agent către Manicati. «Rămă-t[o]ri i-am fostu pornit la lăzăret de Vineri, şi s'au întâlnit cu dănşii, şi i-au fostu lasat ome[nii] miî cu t' 36 perechea,

și d[u]m[nea]lor nu i-au primit. Apoi, de s'au vândut, n'am știre, că trimiș[i] până astăz nu s'au întorsu... Pentru vinuri, te va prirofori chir Gheorghe Marincovici, că am tocmit chirigiî a veni să-l încarce, a-l aduce dum[nea]v[oastră]. Pentru cordovane, într'astă săptămână le voi porni. Din seû, am vândut numai 700 ocă: voi cântări ce ce mai iaste, și voi trimite curată socoteală... Scrisori îndestule am trimis... Voi să trimiț într'adinsu omu, că am intrat în grije.»

CCCXI.

Brașov, 8 Februar 1804. Ioan Hagî Grecul către Manicati. Pentru o trimitere de bani. «Și dum[nea]ta vei prim[i] după cum va fi cursul; dară, deca ai pofti prietinește să treç măcar cu un ban mai sus, ca să avem tragere de inim[ă] și pen[tru] alt[ă] dat[ă] a face poate și cu som[ă] mai mare.»

CCCXII.

9 Februar 1804. Ștefan Băcu către Casa Manicati. «Lucrându-s[ă] piile, 552 mari, turale 55, și 60 mici, turale 6, care să fac pii 612 peste tot, socoteală nu trimisăm până voi isbrâni vânzarea săului și voi trimite curată socoteală în cât ne staû piile, de să vor descărca la lăzăret. Eû sântu încercatu cu toată cheltuiala, iar din lăzăret veț plăti dum[nea]v[oastră]. Dum[nea]lui socru-mieû... aû trimis scrisoare..., și îm scrie că s'au apucat de legatu piilor... Mijlociț pentru o sută de boi cari trece în lăuntru. Îm scrie boeru socru-mieû pentru 6 funți tabac Galițin, să-l trimitet dump[eavoastră], că la Craiova nu să găsește. Mă rog să mă iubiț, 64 de mascuri mai sântu ai miî la Robești, aproape de Căinen[i]; mă rog porunciț dum[nea]lui chir Gheorghe Marincoviț a-i rădica cu tl. 36 pereachea: la o tură sânt piei 12.»

Pecete roșie, neînțeleasă.

CCCXIII.

15 Februar 1804. Ștefan Băcu către Casa Manicati. «Printr'acestu agazonu iarăși nu lipsi a cerceta pentru ferircirea săn[ă]tăt[i] d[u]m[nea]v[oastră]. Pântru calfa de la bolta lui

chir Băluță Teișanu de aci. Pentru cordovane, știu că să vor fi priimit, că le-am trimis cu Ion Ocnaru. Pentru vinuri, am găsit chirigii în destul de scumpu, către 13 par[a]le de vadr[ă], până la lăzăret, și am dat și câte f^l 10; de car[e] arvună, și fiind vreamea tot în potrivă, n'aū venit să încarce arvuna: iaste la dăns[i]. Nu iaste bir pe Rumăn[i], nu le trebue ban[i], numai să văzu vreamea mai ușoară... Mai iaste seū nevăndutū, și răspunsu n'am de la Diiū cum să va plăti întreiala: îi zic, dar cu num[e] de întrieală rădică marfa toată. Dumnezeu să le plătească mănăr[ile] lor de la neguțatori: nu iaste dreptate în țara noastră... Acum i-am scris [lui Marincovici] pentru o căruță cu ladă, unde șade cocișu, cu oroscă și cu laadă suptu gratie, și 2 cazane de câte 5 vedr[e] unul..., pentru prefăcut rachiū... Pentru 64 mascurī, de-i va fi luotu chir Gheorghe cu vre-o tovărășie a altor prieten[i].»

CCCXIV.

Ion Hagi Grecul către Manicati; Brașov, 25 Februar 1804. «Vrând D[u]m[ne]zeū vom și avem a face mai de multe ori și cu alte mai multe felurī de mărfurī, ce cai[e] aduc dumnēata,—că eū petrec multe văpselurī și coase și alte multe felurī la comisionari ce am la Craiova, Slatina și Pitești.»

CCCXV.

Cinsti[tu]lui dum[nea]lui Iosife Manicati, cu părintească dragoste mă închin dumitale.

† De-apururea rugămu pre milostivu Dumnezeu ca să te păzască pă dum[nea]ta, din împreună cu cocoana dumitale, cu sănătate trupească și cu spasenie sufletească, că, înțelegând că vă aflați dumneav[oa]stră sănătoși, să ne bucurăm. Ostenind a întreba și de noi, din mila Împăratului ceresc ne aflăm și noi sănătoși. Lîngă acestea toate, înștiințazi dumitale pentru fi-mieū Alexandru, că, de când să află lîngă dum[nea]v[oastră] slujind, socotească înțălepčunea dumitale că destulă vreme de anī trecută iaste. Ci rog dragostea dumitale cea creștinască, ca să-i dai blagoslovenie părintească, să ni-l trimiți,

că, și de vo fi tocmit pe acest an, la Iunie știu că să împlinește. Ci d[u]m[nea]ta să nu-m paraponisești, că rămâne fi-mieu Scarlat, iar pe Alexandru te rog să mi-l trimiți negreșit în săptămăna Rusaliilor,—că toate lucrurile până la un loc, ori cu slujbă, ori cu călătorie, trebuie să aibă și θελωσ [=capăt]. Și la iubit fratele dumi[ta]le chir Gheorghè și la ceialalți frați mă închin cu părintească dragoste. Dum[n]ei coconeî dumi[ta]le ne închinăm cu părintească dragoste, măcar că n'am văzut-o de când erea numai de un cot. Rămăind

Al dumitale ca un părinte:

Ioan Murgășeanu, Pah[a]rnic.

1804, Mart 5.

[V°:] Dă la Craiova.

Cinsti[tu]lui dum[nea]lui chiriu chir Iosif Manicati, cu părintească dragoste, la Sibii.

CCCXVI.

«Bălgradü», 21 Mart 1804. «Ieaneaî Majărü» către [Manicati?]. «Încă ăn luna lui Aprilie am fostü îndrăznit cinstitulüi jupănului Gheorghită cu o scrisoare a curteni, care am fostü trimis-o (*sic*) pe un Măjeran de la Sibii.» Apoi afaceri de bani.

CCCXVII.

Craiova, 3 April 1804. «Anița Filiș[anca]» (κοκόνα Κλουτζεράσα Ἀνίτσα Φιλισάνκα, συμβία τοῦ ἄρχ. Κλουτζάρι Σερμπάνου Μουρζισιάνου) către Gheorghită Manicati, pentru o datorie la chirü «Gheorghită». «Să nu fie la îndoial[ă] pentru bani ce i-am luat, fiindcă am uitat-o, ci, fiind vremile în potrivă, n'am putut ca să-î triimitem; ci acum aü vrut Dumnezeuä de i-am făcut și nu știm cui oi să-î trimiți acolo la dum[nea]v[oas-tră]... Și Sfânt[a] Înviere să o petreceți la mulți ani cu bucurie și cu fericit[ă] sănătate... A dum[nea]v[oastră] ca o sor[ă].»

CCCXVIII.

Pentru o întrebăciune ce face Logofeția-Mare a printipatului Vlahii prin cinstita Aghenție a chesaro-crăeștiu Curtji, iar prin cinstit maghistrat de aici, cătră priveleghiata Companiia noastră, pentru Cluceriū Ioniță Buzăscu, de aū plătit vre-o adetorie a socru-său Petru Ilie la Costandin Petco ot Sibii, și ciți bani aū plătit, însă datoria chearū a socru-său, iar nu din vre-o socoteală ce va fi avut însuș Buzăscu cu acel Petco, ca să arate mai jos numiți negustori întru curățeniia cugetului, fără de vătămare de sufletū.

1ta. Gheorghe Marco este mortū.

2^{lea}. Frați Vilărești arată cu suflet curat, însă Toma Vilară răspunde precum că, în vremea răzmiriți, cind să închiseasă Țara-Rumînească, ține minte că i s'aū fost plîns Costandin Petco odată că are dați nește bani de la Petru Ilie al Craiova, să-i facă cordovane, și îi era frică să nu-i pearză; iară, ciți bani, nu știe...

3^{lea}. Hagi Costandin Popū arată cu suflet curat precum la leatu 1789 aū fost venit aici Cluceriū Ioniță Buzăscu cu nește cordovane, cîte nu știe, și numitu Cluceriū de multe ori l-aū fost înbiiat să vînză acele cordovane, și n'aū vrut. Mai la urmă iarăș l-aū fost înbiiat cu cordovanele, zicînd că mai bucuros le-arū da dum[nea]lui decîtū altuia, că i le cere Costandin Petco, fiindcă are să-i dea și nește bani, o datorie a sucru-său Petru Ilie (iarū ciți bani, nu i-aū spusū), și numitu Hagi l-aū îndemnat să dea cordovanele la Costandin Petco, și i-aū și dat din cordovane,— cîte nu știe. Dară la plecarea Cluceriului Ioniță Buzăscu de aici aū fostū venit la Hagi C. Popū, și i-aū lăsat cheia de la magazina cu cordovanele ce îi rămăsese, 115 turale, cu mari, cu micī, pei 1.156; care cordovane le-aū și cumpărat Hagiū de la Cluceriū Ioniță cu prețu care s'aū învoit prin scrisori, și i le-aū plătit cu lei turcești 2.200, la leatu 1790, Septemvrie 17, prin omul dum[isalej] Theodoran Mihail, la Craiova, du[pă] adeverița Cluceriului, care este în mîna dumn[ea]lui și care am văzut-o și noi.

Această mai sus mărturisală s'aū adevărat pe întrebăciune,

făcută adevărată mărturisală cu suflete drepte înaintea privelegheatei Companii Grecilor din Sibii.

Sibii, în 19 Mai 1804.

Enache Petru Luca, iurat[u]s pr[aeses] Comp[aniae] Gre[corum] cib[iniensium], *Stanu N. Ziguri*, iu[ratus] pr[aeses] Com[paniae] Gre[corum] cib[iniensium].

CCCXIX.

Bukarest, le 7/19 juin 1804... M[arquis] de Beaupoil St. Aulaire¹, către «Monsieur Manicati, négociant à Hermanstad» pentru «une malle à moi», sosită, după spusele lui «M. Grégoire», pe adresa lui Manicati.

CCCXX.

Cu frașasca dragoste m'nchinū domnevostra, frați Macateștilorū, pofteșcū de la milostivu Domnezovu totū binea a ești, și, pantru noi, co mila lui Domnezovu santemū sanatoși. Să știi, chirū Dimoli, precumū tremetu 30 da saci co mița pana Calemaneșū, și de la Calimaneșū amū scrisū la Ionū Sucnaru sa ea carci pana Sibii, sa-ī pleteșū chiriiā, și amū datū arauna la Novaci pentru 500 lei miți, și n'amū saci, și ma rocū sa mă tremetițū 13 saci, sa fii bunī, co ačasta omeni cari aduci cartea. Și co ačasta omū sa'mū trimitițū 50 da galbinī negrisitū, și să știi și țilisantū coporati (*sic*) 45...

1804. Avgostu 15; Vaidaei, plaiū Urizuluī.

S'a rogațū vatahul sa facițū binea sa-ī tremetițū 3 parechea filgeni co farfu[ri]i, sa fii bunī, și časornicu ačasta sa-ī [pui] glaja și sa-ī tremetițū co ačasta omū.

[V°:] Ačastā scrisoare să să dea la mână dumnealor frațijlor Mancateștilor, la Gheorghitā i la Dinu, la Săbii.

CCCXXI.

Domniia Voastră preacinstiților coconi, ai miei preamilostivilor părinți, cu fiasca plecăcune mă închin, iproč.

¹ Pentru care v. Hurmuzaki, *Supl.* 1², p. 296.

Nefiind taica Nistoru în stare ca aceia ca să-m poată aduce lucru și lipsa mea și reastu, care cu aducerea marfi întii nu s'au ridicat, care cu vremea tîrgului Sibiului, prin preotu de aici, de la noi, de la Agnita, am fost înștiințat pentru niște mărunțișuri, ca să faceț bine să faceț osteneaală, fiind puțință și vreme să priimescu, și așa am înțeles că foarte tîrziu s'au dat scrisoare la domnia voastră.

Așa acum, cu neputința veniri mele și marea grijă a bolți, am încredințat toate cîte mai nainte am fost scris să priimescu de la Domnia Voastră, să binevoiți și să vă milostiviți, cu acest fečor de negustor Gheorghe Focșan, fiul patrii, din Făgăraș, să trimiteți. cîtă sumă, ce preț, ce să trimiț.

De veț fi cumpărat strămături, să triimiț bani acum, cu ce preț, dînd înscris ca să știu cum să poț și eu să vînzu. Iară pentru pînză de Brașov, neștiind cumpăratu-s'au au nu, așa n'am trimis bani, iară, de s'au cumpărat, să-m trimeteț, cu ce preț, și eu cu mulțămită frumoasă voi trimite, cît mai curînd. Al preač. Domnia Voastră plecată fică sufletească:

Elisaveta Șișcanița (.) boltășița la Agnita.

În Agnita, 21 Septem[vrie] 1804.

[V^o.:] De la Agnita.

Ca la ai miei prea-milostivi părinți, Șofrane Mîncate iproc, cu fiasca plecăčune să să priimască.

La Sibiiu.

[Pecete de ceară roșie, cu literele MW X.]

CCCXXII.

Sibii, 29 Septembre 1804. «Athanasie Diman, neguțitor de Compag[nia] grečască din Sibiiu», pune «prenepotențial în locul mieu până la ispranitul cauzi mele cu muiarea mea pentru pricină de despartaniă», pe Ioan Moldovoi.

Pecete de ceară roșie.

CCCXXIII.

«1804, Octovre 26, Calimaneș.» Marincovici către «frați Macateștilorū». Nu află cărauși. «Sa știțu precumū Hagi Cos-

tadinu aduci miți dan Țara Torçasca : santu la Calimaneșu... Nu ma temu : ale nocte santu ma fromosi.»

CCCXXIV.

Sibiū, 31 Ianuar 1805. «Ilie Popovič, prot[opop] Scaunul Sibiului», către «părintele Dometie, a cinstitei și privilegiatei Companiei Grecești funghens den slăvită cetatea Sibiului». S'a făcut cercetare la Brașov «prietilor celor grecești» și s'a văzut că «nice la sf[i]nta leturghie, nice la alte rugăcuni numele prea-înnălțatului Împăratu după cum iaste poruncitū nu l-ar pomeni». Ei nu se supun ierarhiei ardelene, «că afară de praznicul botezului încă de patru ori peste an s'ar oblici a umbla cu crucea pe la casele poporeanilor săi». Să nu facă și el tot așa.

CCCXXV.

6 Februar 1805. Nicola Ștefanu către Elisaveta, nepoată sa. «Nu am a lungi cu alte cele, fără la 4 ț'am priimitu scri soarea ta, Elisaveto, și cele ce-m scrii am înțales. De care im scrii că de la konzistorium te au despărțitū de bărbatul tău (aferim, cinstită ești!) și pecum copii ei ții tu. Și, daca este așa și adevăratū pecum totū ești despărțită și ții tu copii, așa să fii slobodă acum și de la mine ca să ieși cei 500 florinți)..., care am dat eu de zestre, ca să poți, or să-ți măninci, or să te chivernisești cu copii tăi, și mai mult de la mine nădejde să nu aștepți, că destulă rușine m'aș făcut, și tu, și mumă-ta. Și, pecum te vei purta de acum înnainte, cinstea a ta va fi, și mai multū să nu te numești nepoata mē, și, daca nu-ț va da bani, pecum îi scrii, că sântū la Cumpaniā (de care eu nu crez), fiinducă am auzātū pecum sântū la Athanasi, și, unde vor fi, trage-! la judecată ca să ți-i dea, dacă nu va vrē să ți-i dē cu cinste. Căce eu dau toată slobozenie ca să-ți cei, dacă te vei fi despărțit cu totul de bărbatul tău. Și Dumnezeu să-ț dē mai bună minte, ca să poți trăi cu mai bună cinste după cum ai avut până acuma. Acasta.

Nicola Ștefanu »

[Tradus din grecește.]

CCCXXVI.

Sibii, 7 Februar 1805. «Anghel Peci, adecă Petcu, cu Iustina, soțiaa mè, din preună», arată lui Gheorghe Marinovici că «să să încrează la tot locul, că de aztăz înnainte să nu mai avem... a mai căuta și a mai cere... din socotelile ce aū avut... la răposatul unchiul mic[ū] Costandin Dumitru, anume Petcu, fiinducă s'aū cercetat toate socotelile a dadului (*sic*) și a luatului». Scrie pentru ei «Ioanu Ioan Marcu, chesaricescū dragoman, martor».

CCCXXVII.

22 Februar 1805. Ștefan Păun către Casa Manicati. «Până acumu cu mergerea mea la Craiū[ova] am mai dat lei 107 ... Și, orice veī prinde pe cordovane, pe mine nu vă veț mai împărtăș[i].»

CCCXXVIII.

Prea-č[instite] cocoane Gheorghită, Poftindu-ți totū binele de la milostivulū D[u]mnezeū, și cu lacrămī îngenuchindū și sărutīndu-ț minile dumitale, prea-č[instite] cocoane, eū, Paraschiva care amū ținutū pe Costandinū care aū fostū la Enachie Cingū, mă rog și cazū înnaintea miliī dumitale ca să te milostivești și să mă ajuți, că știū că, cīndū moare vr'unū neguțatorī, lasă banī a da la oamenii cei mai scăpătat. Așijderea și eū, ca unū omū scăpătat și ca o văduva sāracă, caz înnaintea miliī dumitale și mă foarte rogū ca, din cītū va vrea D[umne]zeū, și va fi voia dumitale, să mă ajuți și pe mine cu ceva, că acuma de 3 anī de cīnd sīntū cu beteșugulū ghihtului în piçoare, altū nime fără numai D[umne]zeū S[ī]ntulū știe că mai multū sīntū pe patū decītū pe pămīntū. În care beteșugū atīta amū chieltuit cu doftorii, încīt amū scăpătat, de nu știū de ce să mă apucū. Și cu aceastea cu toate, prea-č[instite] cocoane, iară mă rogū și caz înnaintea domitale cu lacrămī până la pămīntū ca să te milostivești acastă puțină a mea rugăcune cu vederea a nu o treace, că până într'atīta amū ajuns, încīt nice un știuculețū de lemnū în casa mea nu amū, să bagū în focū.

Rămîindü a dumitale întru toate prea-umilită și plecată slujnică, și cu lacrimi în ochi saritînd mîna dumitale.

Eă Paraschiva.

În Sibii, în Martie 806.

CCCXXIX.

Sibii, 9 April 1806. Adeverintă pentru «scrisoare care am făcut-o... prin răposatul domnul dragomanul chir Enache Ioan Marcu», pentru socoteala lui Gheorghe Marinovici cu «răposatul unchiul nostru Costandin D[u]mitru... Am prăbăluit și cu judecăți.» Încetează cererile lor. «Dumnealui ne-au excontenteluit cu mai multu, care noi nice odată nu am avut a cere de la d[u]mnealui ceva, fără căt de milostivire au făcut... Iscălită cu iscăliturile și cu pecetiile degetului noastră, spre incredințare la măcar ce judecată... Anghel Peçu adeverez. Iustina Petcu, soția lui, întărescu.» Marturi nemți și iscălitura lui Gh. Manicati, cu pecete roșie, purtînd literele: G. M. S.

CCCXXX.

23 Novembre 1806. «Anica Ghivd (?)» către «chir Dinu David, la Rămnic». Îi cere «ca să trimită cufărul mieu care l-am lăsat la dumneata.»

CCCXXXI.

13 Decembre 1806. «Ioan Ocünariul cel mare» către «conul Ștefănică Părsuculü» (*sic*). «Au fostü și jupăn Gheorghe la descărcatul bușilor; eu n'amü fostü să-ț păzăscü omeni dumitale... La încărcatu lor amü chematü pă dumnealui Postelnicul Preda, credi[er]ceriulü lui jupăn Gheorghe, de le-amü făcutü destulü,—că dumnealui me-au zis și din gură și mi-au și scris să le umplu, și eu ca un porcü de căine am făcutü de amü umblatü doo-trei zile după cară, că nu-mi scrie au (?) destulü așa, să șazu să mă hodinescü.»

Pecete de ceară neagră.

CCCXXXII.

[1807.] «Antonie monahulă [de la Slobozia]» către birăul Companiei, pentru «rămășița ce amă să mai iaă din creda Giuhaneștilor», ca «niște bană sărăcești ce sîntă... Nu vă bucurați a mă păgubi, că-mă sîntă foarte trebuinčoși. Gîndiți că vă caută odată a muri și aveți și dumneavoastră copii, să știe fieștecare că numai ună bană cu nedreptate va băga în avuțiia lui, din ceă călugărești, focă își bagă în casă, și nimica nu să va aleage de dînsul, și măi pre urmă își muncăste și sufletulă,—că așa zice Duhul Sfântă prin gura lui Davidă : «celă ce iubeaște nedreptatea, uraște sufletulă său.»

CCCXXXIII.

1807. Luare de *copilă de suflet*. «Cînd va pofti taicăi copili ca să margă la eă, sau iă va pofti, totdeauna cu știre să aibă voe a merjă la dînsul ca la on taică, și de aci înna-inte tot taică drăpt să-ă să numească, precum și este ade-vărat, și, cu că va putè, cîte odată să o ajute, ca pe o fiică a sa.» Înfietoarea e *moașa* înfiatei.

CCCXXXIV.

Brașov, 11 Ianuar 1807. Anunciă tipărit pentru întemeierea Casei Apostol George, Ioniță Radovici Ghinoiu și Cristian Tîrck.

CCCXXXV.

«Din Bălăgradu, 23 Ghenarie 1807... Stoian Chițul» către «jup[ăn] Ghiorghiță Mănicati», pentru moștenirea archimandritului Neofit. «Am încă doă pietri dă fete mari pă capulă mieu, și 'ntr'o vreme tare ca ačasta, bine vedețu și dumnavostură cu cătă cheltulală să ține casa, și iaă încă din zi în zi slabescă. Fără mă jur, te rogă, să-ă dați și să-lă învățați ca niște părin[ți] bun[ă], să unble pă cale măi bună, că dă la mine puțină nădejide are.»

CCCXXXVI.

Sibiu, 27 Ianuar 1807. Petiție cu privire la moștenirea «răpăsatului părintelui arhimandrit Neofit», de la «Dumitru Preda» și «Ștefa[n] Chițu».

CCCXXXVII.

Viena, 30 April 1807. Neofit Duca¹ către Gh. Manicati, pentru un colet de cărți ale sale, ce trimete la București pe numele doctorului Silvestru. Salută «frățește» pe archimandritul Domentie, căruia i-a trimes douăsprezece exemplare din Eutropiu.

CCCXXXVIII.

Adecă eū cel mai jos iscălit daū scrisoarea mea la mână dum[isale] chir Procopie Vasilie Canusi, precum să să știe că astăzi i-am vândut dumisale o sută cincizeci de minee de 12 luni, adecă cincizeci dezlegate și o sută legate. Ceale cincizec nelegate le-am tocmit un trup florinți nemțești, optzeci de flor[inți] nemțești, care fac patru miū de vinār curent (*sic*), adecă flor[inți] nemțești.

Iară ceale o sută de trupuri legate le-am tocmit cu dum[nealū] câte flo[rinți] 94, adecă noazeci și patru de flor[inți] nemțești. Care suma Rf. 9.400, zic: noao miū patru sute de flor[inți] nemțești să face. Iară cu ceale cincizeci de trupuri nelegate împreună tae suma, preste tot, Rf. 13.400, zic: treisprezece miū și patru sute de florinț nemțești. Din această sumă am priimit eū astăzi Rf. 1.400, adecă o mie patru sute arvană, bani gata, flor[inți] nemțești, iară ceialalți bani, adecă din suma mai sus pomenită, să aibă dumnealū chir Procopie Vasilie Canusi de astăzi innainte peste o lună de zile să-m trimită, ori de unde să va afla dumnealū, din Brașov, ori din Țara-Românească, Rf. 2.000, zic: doao miū de flor[inți] nemțești, negreșit.

Iară, arătând eū dumisale că aū venit mineaele din Timișoară, s'aū leagat dum[nealū] chir Procopie Vasilie Canusi

¹ Dascălul cel mare bucureștean de pe atunci.

să-m dea bani gata Rf. 5.000, zic: cinci mii de flor[inți] nem-
tești, fără niț-o așteptare. Iară pentru suma ce rămâne din pre-
țul mineaelor, adecă Rf. 5.000, zic: cinci mii, până le va plăti,
să aibă dumnialui a plăti dobânda: la sută Rf. 6, zic: șasă
flor[inți], și până peste un an să leagă dumn[ealui] chir Pro-
copie Vasilie Canusi să m dea interesul dinpreună cu capi-
talul, fără niț-o judecată.

Iară eū, Ioan Molnar, doctor de ochi și profesor, mă leg
innaintea dumisale chir Procopie Vasilie Canusi ca, afară din
mineaele ce sânt dator prea-sfințitului părintelui Iosif, chirio
chir episcopului de Argeș, 50 de trupuri, să nu fiu slobod
a vinde niț-un mineiū în partea Țării-Rumânești de astăzi
innainte. Iară, de va putea dum[nealui] arăta că am vândut,
să fiu datoriu a plăti dumi[sale] Rf. 30, zic: cinzeci (*sic*) de
flor[inți].

Iară cine va strica dintre noi, orī eū, orī chir Procopie
Vasilie Canusi, orī domnul Molnar doftorul, să fie unul al-
tuia trei mii de florinți nemți (*sic*) dator și platnic să-ī dea
celuia ce voește să stea contractul.

Însă eū i daū voe să le vână dum[nealui] în numele mieiū
în Țara-Rumânească, ca să fie nesupărat la vânzare. Ačasta
am întărit între noi cu iscălitura mănilor noastre. Scris în
Sibiū, în 27 de Iulie 1807.

Ioan Molnar, doftor și professor, propria. *Procopius Vas-*
*silij Kannussy*¹.

[Copie.]

CCCXXXIX.

Vaideei, 22 August 1807. Maricovičū către Manicati. Pen-
tru mițe. Astăzi plecū la Targū-Jiivū sa ardicū și partea aia și
bani nu fosū dastulū: amū premitū de la vatahu Urșonu 100
de galbinī... Avemū miți dastula, poti pana 8 mii oca, a
nostre, poti și mai multa.»

¹ Pentru *Mineele* de la Buda ale lui Molnar, v. *Ist. lit. rom. în secolul al*
XVIII-lea, II, pp. 175, 212, 289, 377, nota 7.

CCCXL.

Turnu-Roș, 26 August 1807. Știre despre sosirea ambasadorului prusian, baron de Senft¹.

CCCXLI.

Râmnic, 6 Octombrie 1807. Ilie Matei către Casa Manicati. Pentru o datorie. «Ați văzut și ați înțeles întâmplarea vremurilor ce au fost, aici; acum, după toate pagubele ce ni s'au întâmplat, să mai plătesc și dobândă peste dobândă? ... Cât voi fi, da cinstit[ă] casa dum[nea]v[oastră] nu mă voi depărta, că mult har am cunoscut.»

Pecete de ceară neagră, ruptă.

CCCXLII.

Râmnic, 23 Decembrie 1807. Ilie Matei către frații Manicati. «Cât pentru piepteni, le-am făcut eu căpătăi, și, după nota ce me-ai dat-o, eu sântu dator a-ți răspunde ban[i], ori unde vei zăce... Zărafu Răducanu Voinescu, acel cu tabacherea, n'au vrut să-mu dea ban[i] care am dat eu dumatiale, zăcându că i-ar [fi] dăruit-o dumneata, du[m]nealui. Ț'am și mai spus dumatiale. Care acum să află la Pitești, iar zaraf. Mă rogă scrie-i să-mu dea ban[i]; pentru ce să rămăi eu de pagubă? Chir Nico, te poftescă roagă-te da dum[nea]lor stăpân[i] să-ți dea zapisul mieu, să mi-l triimiți, că l-am plătit... În ce chip va să fie acestu lucru, la marfă dobândă peste dobândă?!... Dumn[ea]lor nu sântu creștii (*sic*), n'au văzut focu care au fost asupra capului nostru²? Și-mu voi face eu cinstea cu alt ceva către d[u]m[nea]lor și către dumneata....

CCCXLIII.

1809. Scrisori grecești din Ciineni de la vameșul Γρηγόριος Π. Δημάζου, cu pecete avînd acest nume și un înger care ține în lanțuri pe un leu.

¹ *Acte și fragmente*, II, p. 424 și urm.

² Era războiul între Turci și Ruși.

CCCXLIV.

Viena, 17 Februar 1809. «Il conte d'Ayala» către Manicati. Anunță un pachet pentru «il signore general conte di Belleval¹ in Bukorest».

CCCXLV.

«Bukarest, 20 février 1809... Le général comte de Belleval către Casa Manicati, pentru un pachet de la «Mr. le comte d'Ayala». Cere «pour quelques florins de semences de bonne qualité: ... un *fund* de haricots très grands, qui font des fleurs rouges et qui sont bons pour ornement d'un jardin, quelques dragmes de semence de navets pour la cuisine, laitues, petites raves, épinards, choux-fleurs, choux-*brokolis*, chicorées, scorcenaires, salsifis, ciboules, échalotes, quelques racines de lavande et de sauge».

CCCXLVI.

Râmnic, 3 Maiu 1809. Ilie Matei către frații Manicati. Pentru un inel de aur lăsat acolo, «dă l-au prefăcut», și «nește piepten[i]». «Și-mă trageți polița aici la Râmnic, dă a vă răspunde acei o sut[ă] treizăci dă zloți dup[ă] piepteni, cât și cheltuiala ce va fi pentru inel.»

CCCXLVII.

«Fagoras, 809, Maj 31/12... Gheorghe Focșan» către Casa Manicati. «Mă rog să faceți bine să primiți la socotiala mea f. 1000 și să petreceți la conuțu mieu... Numai mă rog să nu vă supărați pentru întârzierea, căci totă pricina iaste vremea și vorbele care să facă în multe feluri de chipuri și vrăjbele care sînt, și s'au forte stricat vînzările, dorindu pă Dumnezeu, cum am petrecut la alalți ani care au tretut (*sic*), așa și acuma întru acelaș chipu.»

¹ V. *Acte și fragmente*, II, tabla.

CCCXLVIII.

București, 20 Iulie 1809. «Theodosie Thomaju, Polizach[i] Dum[i]triu» către Marinovici, «la Șitov». «De nu vei găsi altu undeva bani, să poțtești pe chir Grigorasco Deleancea, ce este la Cămărășie, ca să-ț găsească.»

CCCXIX.

«Vaidaei, plaiu Urizului», 25 Iulie 1809. Gheorghe Maricovici către Casa Manicati. «Pana acuma n'a aceputu sa tunga mișli la plaiu Urizu; a facutu targu mișliorū 52 parali. Acum aștepu sa vii Ivanița Iovupali... Și sa știțu domnevostra sa tremetițu pa chiru Stamatea la Valcanu pantru miți... Și santu saci da scopiia la minea, cari amū lovatū da la gantarū, 45 saci... Ma rogū pantru vatahu, 2 cenuslovi pantru copii la școla: sa fii romanești, și 1 briçacū co farculița.»

CCCL.

București, 9 Septembrie 1809. Theod[or] Thoma către Gheorghe Marinoviți, «la Șitov» Pentru o poliță a «Măncăteștilor». «De o mie ce-m mai scrii, n'am pututu cunoaște scrisoarea, și m'amū temutū ca să nu fie fr'un meștoșig al altuī cuiva... Dumnealū să află la Zimnicea.»

CCCLI.

Sibiū, 16 Februar 1810. Chitanță de simbrie «de la dum-nialū coconul Iosif Manicati Safranos», din partea «Mari[e]i lui Niculae grădinar».

CCCLII.

Sibiū, 26 Iunie 1810. Chitanță pentru «avuțiia ce aū rămas de la răposatul unchiul meū arh[on] dragumanul al Cañtelarii cei muscăceăști, chir Petru Petrovici», de la Zoita, fiica lui Gheorghe Maricovici.

CCCLIII.

[Braşov], 9 Iulie 1810. I[on] Rad[o]vič Ghinoiū către Manicati, pentru un butoiū trimes celui d'intăiū de acesta, «ca să-l trimeţ la Iaş»; ceia ce va face, «găsându ocazion cât mai curându».

CCCLIV.

La 1810, Avgostu 15. Vaidaei, plaiu Urezului. Să să ştii evū Gheorghie Maricovičū cată bani amū preimitū da la chirū Ivaniţa Iovupali... La Nicola da la Babeni... La Mihalū Petraşcu ot Be[n]geşti, pentru miţi... La Pavelū Poenaru ,pantru miţi....

CCCLV.

Sibiiū, 10 Decembre 1810. Manasis Eliade către Gh[eorghie] Manicati, Viena. Despre «fiul mieū şi nepotul d[umi]tale», care se purta răū.

Pecete peste hirtie cu blason (se pare vulturul şi crucea) şi MN. IA.].

CCCLVI.

Sibii, 27 Ianuar 1811. Gheorghie Maricovičū către Gheorghie Manicati, «la Bečū». De la plecarea lui, «Copaniia a nostra s'a ratacitū, unu da u parte, alto da alta partea... Sa ştii, noşoli Gheorghia, şi la beserca, canū eşū domneta, alta podoba este; nu este randoiala canū [nu] eşū domneta.»

CCCLVII.

Bucureşti, 21 Februar 1811. «Dimitrie Popovič şi fii» către [], pentru a se lega «cîte cărţi sînt dezlegate la magazia mea». Apoi pentru «zăhar de Braşov», «pieile de vulpe care le-aū adus Ghiţă de la Banat... Să faci ce vei face ca să le expedirueşti, a nu mai avea şi pă la alte vămī poprelişte... Astăz încărcăm şi noi toate postavurile pentru la Odesa, ca să le desfacem, că aicea în mare che-satliuc ne aflăm cu toţii la vānzarea mărfurilor; aicea toate

găurile sînt pline cu mărfuri, de nimini [n]'are loc, și vânzare nici de cît nu să face.»

CCCLVIII.

Τιργόζιζα (Tîrgu-Jiului), 9 Iunie 1811. Στέφανος Πιπέσκος Μεδελνιτζάρης (Ștefan Bibescu, Medelnicer)¹ către Manicati Safrano. Pentru dregerea unei butce.

CCCLIX.

26 Iunie 1811. Cost[andin] David [c]ătre Dinul Manicati. «Noi, pînă nu vom râteza aice, nu o cumpără negustor[i], și trebuie să găsim legător de cărți, care să o râteze, și pîn la Avgust pot și să dea la vama rumînească, aũ unde veți voi dum[ea]v[oastră]... Și eũ mă aflu cãlător în Craiova, și la București nu știu: putia-voi veni pînă la Sept[em]v[rie]. Ce dumneta ai făcut cu portulanele.»

CCCLX.

Brașov, 12 August 1811. «V[asile] Obresco, L[uca?] Chiriatic» către Manicati. «La 10 aceștia ce-am trimes cu carauși de la Bunghert, cu Ion Dorna și Ghiorghi Macavei și cu tovarăși lorũ, în 6 care, 20 desaci, cu arama vechea, aũ tras aici ll. 2.541.» Să se facă cazane: «manușile lor sa fia tot de arama, sa nu fia de fer niç-una, și țevile lor sa fia tot cu arama lipite, sa nu fia cu cositor.»

[Și altele asemenea.]

CCCLXI.

1812. Însemnare de la «Elias Nyagoy, negoțitoriu de la Șebeș».

CCCLXII.

Viena, 24 Februar 1812. Manasis Eliade către Gheorghe Manicati. După socotelĩ: Τὸν Βραγχοβάνον δὲν τὸν εἶρηκε τὸ γράμμα μου εἰς Βρασιόβον, ἐπειδὴ εἶχε προαναχωρήσει εἰς Γιάσι. ὁ δὲ Μητροπολίτης αὐτοκινήτως χωρὶς ὄρδινόν μου ἔγραψεν εἰς

¹ Fratele lui Dumitrachi și unchiul lui Vodă Bibescu.

Βουκ[ου]ρ[έ]στ[ι] πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ κῆρ Σίλθεστρον ἰατρόν, ὁποῦ γὰ με λαβήσῃ φιλικῶς πρὸς συμβίβασμόν· ἀλλὰ τί καὶ πῶς, δὲν ἰξέρω. Ἐγὼ τὴν ἐνδεχομένην διόρθωσιν τῆς ὑποθέσεως δὲν τὴν ἐλπίζω ἀπὸ ἀλλοῦ, παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἔμπρονα μεσολάβησιν τῆς ἐντιμότητος τῆς¹. [Se plînge că e neajutat și părăsit cu totul.

Pecete peste hîrtie.

CCCLXIII.

[Rîmnic], 5 Maiū 1812. «Ștefan biv 2^{ri} Log[o]f[f]ă)t» către un treti Log[ofăt] Stoiences[u]. «Dă te'î întălni cu Nicolită dă la Manicătești, să-î cerî ciasornicul ce l-am lăsat să-l dreagă și să-î puie lanțu... Să-l trimiți la cocona Elena.»

Pecete roșie, ruptă.

CCCLXIV.

[1813. Listă de datornici.] Ana Ciçului Voivoda... Lina, fata lui Gheorghe Ūoră, Toma Alpi din Boiță..., Stănuța, Ionica. Fata lui Gheorghe Giurgi, Lina, muiarea lui Tomi din Veștem. Nemțoica de la Bendorf...

CCCLXV.

Galați, 1-iū April 1813. «Carlo Matthaeides» și Daniel Reich oferă serviciile lor Casei Manicati, în comision.

CCCLXVI.

În luna Ianuarie s'aū trimis o carte supt pecete și cu adres la domnu Mănucate, priu acăst căprari. Să roagă cu aplecăcune a i să da la mână rățipis, precum s'aū primit acesta carte. Însămnare: Turnișor, în 13 Martie 814.

Apostolū, strajameșter
de la reghimentu rumănesc.

[Admirabilă caligrafie fină.]

¹ «Pe Brîncoveanu nu l-a aflat scrisoarea mea la Brașov, căci avea să se ducă la Iași; iar Mitropolitul [Dosofteiū Filitis], de la sine, fără orînduirea mea, a scris la București, nepotului său doftorul Silvestru, ca să mă primească prietenește la învoială, — dar ce și cum, nu știū. Eū nu aștept îndreptarea ce ar fi să fie a stării mele de aiurea decit numai de la cumintea mijlocire a d-tale.»

CCCLXVII.

[Sibiū, 7/29 Novembre 1814. Contract de căsătorie. Foaie de zestre:] 6 telere de cositor, 1 zupșisel d[et]o, 2 tipsii, 1 blid de sos deto, 2 păr[echi] cuțite de argint, cu linguri de argint, 2 lingurițe de cafea, de argint, 2 solnițe de cositor, 2 linguri d[et]o, 2 paplomă de mătase, 1 pipotă cu 4 perini, 4 lepedee, 4 mease, 4 chindie, 6 serveturi, 5 șire margaritari, 1 păr[echi] cercei de aur, 1 inel.

CCCLXVIII.

[București], 20 August 1815. «Mariia lui Ion Multea» către M[anicati]. Veți ști că, fiind aci la București, n'au vrut frate-meu să mă mai lase să viu îndereptu, și mie mi-era urât să șez așa, m'am băgat la Brâncoveanca a bătrână, în case. Dar eu mă rog, domnule, să dai cheile la Mariuța, să meargă să-m strângă așternutu di pe pat și să-l bage în ladă, și iar se dia cheile la dumneata. Și, de nu-î fi vândut vaca, să o vinzi, iar bivălița și vițaoa să o ții. Și bani să-î schi[m]bi cu aur sau argint, ca să nu rămăi în pagubă cu țudulele. Și mă mai rog ca să-m vinzi și peile, si nu le mănci molile, să să strice. Și pentru cele 200 de zloti eu le-am spus, și au zis că n'au nici-o putere, și ei m'au rugat ca să mă rog de dumneata să-î mai aștepți până cătră primăvară, că s'au băgat la Sichelari grădinari, și la primăvară va trimite bani cu multă mulțămită. Ei trăescă bine; numai iă este cam rea de gură și el o bate. Și mă rog ca să am cinstit răspunsu dumital[e], ca se mă bucur. Și la toate soțiile mele m'am închinat. Cu plecăcune, și-î dorim cu mai vartos la jupân Antonie....

CCCLXIX.

Zalathna, d. 27 Av[gust] [1]815.

Drag chir Theokar,

Doamna șpanița noastră, după obișnuitul comploment, să roagă ca cu venirea încoace să faci bine să-î aduc vr'o 10 ll. de cafe, sau să-î trimiț. Așșderea doamni Tiorai vr'o 6

font. Deč mă rog și eu ca cartea ačasta să aibă mai multă omenie ca aceeaia cînd am scris pîntru doamna Aroniță. Cu aceste, poftindu-vă să așuneț și să petraceț Crăčunu cel grecesc cu pace și sănătate, sînt

Al Domnii Tale adevărat preatin :

Anghel.

[Adresa germană a lui Demeter Theochari von Stámboli, saú a lui Manikati.]

CCCLXX.

[1816] «Ilie Popovič, pro[topop] Sibiiului», către birăul grecesc, pentru «Sofia, fata dumnealui chir Nanu Zigur, neguțetoriului din Sibiiu», care se plînge că «domniata o ai fi silind *ștante pedeum (sic !)* a să muta din casa părinților ei și a ședeia în casă de chilin cu pomenitul ei mai sus bărbat [Enachie Demitriu de la Pitești]».

CCCLXXI.

Sibiiu, 23/11 Maiu 1816. «Iuon Dimitriu Rosolja» cere a i se trimete niște scrisori. «Georgie Gozsamiss, Dimitrie Besaraba, martorj.»

Copie cu litere latine.

CCCLXXII.

[Pitești, 7 Iulie 1816. «Gheorghie Steriopulu» către [Manicati].] Mult ne-au părut rău pentru supărările ce rabzi de la rachieru, și după scrisele dumitale n'am lipsit ca să cercetezu pentru dănsul foarte tare; unde m'am înștiințat de la un cuvios preot cu care... de arhimandrit Tutăneanu, carele este patriotu lui, și din nenorocire să și rude[ște] cu dănsul, prin frate-său, și că să numește Rusi, că au trăit viață cu rele cheltueli, și că au prăpădit de multe ori bani ai frăține-său Gheorghie, și că acum nu are nici-o stare, neavănd modu ca să plătească la un doftor bani carii ș'au împrumutat cînd era în prinsoare, pentru datoriia ce era către dumneata... Ienache povarnagiu n'au fost nici vrednic, nici destoinic pentru rudeniia dumitale. Am cerut de la

dănsul în scrisu mărturiia, pentru mai multă adevărire, dar n'au vrut să-m dea, cu cuvânt că acasta este înprotiva dă-rului său, fiind preot. Mi să pare că sănt destule scrisoare carea ț'au scris-o mai dăunăzi Medelniceru Dincă Brătianu, carele este om cinstit și la mulți cunoscut, dinpreună și cu acasta a mea, ca să astupî gura povarnagiului; cu toate că dănsul au grăit multe nimicuri înprotivă mè, atingându-să de cinstia mea. Pentru care ieu de loc am și prosteluit, și, când iel să va întoarce aici, va învăța cine sănt, și ce treaptă am, și câtă omenie am. Iar, pentru Carolina, aceia îi era curvă, dar dănsul o vesteà ca pe o muere a lui; adevărul nimin[i] nu-l știe. La patentile ce are, una rusească și alta nemțască, îl numesc numai Ioan Dimitriu, fără nici-un țu-namen. Și aceste poate să ți fie spre folos, fiindcă nu poate fi om de omenie, care, când să face Neamțu, când Muscal. Are doi cai pă cariî i-au trimis la multe târguri slobode, făgăduindu-î numai trei sute de lei, și au rămas nevânduțu. Acasta este toată averea lui. . . .

[Copie.]

CCCLXXIII.

Pitești, 21 Iulie 1816. «Stephan Bessarab» către un «nene Nicolae». Pentru Ienachi povarnagiul. «Aflindu-me la gazde la dumnjaluj Medelnitseru Dinke Bretjanu . . . , m'am pomenit ke vine dumnjaluj Keminar Aleku Filipessku, isspravniku, schi ku dumnjaluj Medelnitseru Steriopulo schi ku Dregojessku schi alte obraze.»

CCCLXXIV.

Sibiū, 3 Novembre 1816. Expunere a lui Nanu Ziguri. «Și au luat și pe soția sa cu sine, fără pat, și fără haine de drum, în vreme de iarnă, numai cu bunda mîne-sa în spate, cu carea s'au și culcat amîndoi noaptea, neavînd ei alt așternut, și au stricat-o de tot, măcaru că m'au coșăluit acei bundă 250 Rf.»

CCCLXXV.

[1817. Cercetare în procesul Dimitru.] Nu tăgăduiaște dum[nea]lui că n'au mîncat costul de la mine în 4 luni și o jumătate, cu muearea sa și cu ciledul său... 10 cară de leamne, de 100 zloț... Vorbeaște nimic, ca un om deșperat, care cu mincunî vrea să trăiască și să nu plătiască unde-i dator... Să tac de slujnica lui, care au băgat-o mai tîrziu, ca un cavalir... Cu fruștuc, cu prînz, cu cina... Bea cafè, rozolî și v.n. pe lîngă mîncare, iară nu pită și slănină cu apă ca proști, și așa, dacă zice el că iaste lucru de rîs dacă am pus atîta cheltuială pe 4 luni și o jumătate, să veade că nu știe cum să ține casa la Sibiiu, ce socoteaște, ca la Țară, cînd să fac prune multe,—însă aicea și acelea sînt scumpe... Ba zice mai încolo tot la acest pontom că el au înbrăcat de nou și casa mea și casa Paçurii, la vremea nunții, și precum că eu nice păpuçi în piçoare n'aș fi avut cînd au venit în casa mea. Aferim ce cavaleariu! Aicea nu-i pociu zice altă decît că el însuș să face măscărici și batjocură oamenilor, căci, de-ar fi avut el atîta puteare, n'ar fi lăsat să cheltuiască Paçure la nunta lui... De care să-i fie rușine a vorbi, dacă n'au putut el înbrăca nice pe frate-său la nuntă, ce i-au dat hainele sale de pe trup, cu care au fost el înbrăcat în Simbăta nunții, de l-au rîs oamenii... Zice prăpăditu și fălosul cel fără puteare că-i cade greu căce veade pe muearea lui șăzind pe vatra mea, unde poate că iă nu va avea ceale trebuinçoasă, și care la el, în mila cei mai innaltă, le-ar fi putut avea... Au dus pe muearea sa acum un an goală și dezbrăcată în vrigul cel mai mare prin Țara-Rumăniască, și ce minte slabă poartă el dacă n'au putut el pitula și un rînd de haine de ale feații mele, adeca de a muerii sale, cum au pitulat 40 de galbinî fără știrea ei, și apoi să i le fie dat pe drum, să să înbrace cu iale muearea, să nu îngheață de frig! Ba putea să iae și nește pierne sau vr'o paplonă sau vre un țol, să le pue în cocie cu titulă, ca să nu-i îngheață piçoarele, și să nu o ducă goală fără așternut și fără haine de drum, în vreme de iarnă, ca

un nebun... Sibii, la 16 Ghennar 1817. Smerită slugă:
Nanu Ziguri, neguțător de la Comp[ania] Grească, în Sibii.

CCCLXXVI.

[Listă de obiecte din 1817, privitoare la un divorț.]

1 pilote..., 3 sztraje: unul nou roschu, 2 albe, jare noo...,
4 messe fajne de tissaholtz, 2 bigel-eizen, 6 tellere de portzolan cu 6 serviete, schi kutzite ku lingurile, 2 blide de kusentorju, d° pentru supa, de portzulan, 2 scatultze de portzulan pentru piper schi szare, 2 peschtire de Czaligrad..., 1 tavă de blech vapssite frumosz pentru csinsstit, 2 scatultse de portzulan pentru zachar, 1 d° dultsatze..., 2 kepenezse noj, 1 fajn de szarbatorj schi 1 maj ordiner de toate zille schi de drum, 3 palarij de matasse fajne ku kutya lor, 10 kamaschj de punze fajne, 10 parekj de izmene, 1 lajber verde de matasse, 1 d° galben de pikéth, 1 d° alb ku florj roschi de pikéth, 1 d° alb de schal ku florj roschi, 1 d° de pikéth cu varzsi roschi, 1 d° de karton ku varzsj albe schi roschi, 4 d° maj ordiner, 16 kirpe de batist pentru grumazj, 8 forhémete albe fajne, 1 kirpa pentru grumazj schi 1 forhémet, negre, 2 parékj de nadrazsj de anginét, 1 pareke d° de mansester vinétzj, 1 kamasche de matasze turtsaszke de Czaligrad, lunge, 1 pareke de jzмене, d°, d°, 1 buktsa turtsaszke infaschurate..., 1 hamaili de arzsint kare poarte jkoana la drum intrinza, 1 darab de 22 de kotzj de karton pentru inbrakarja szkaunelor kare ljam fakut..., 1 darab überzuch de karton maj ordiner pentru akoperirja szkaunelor, 1 kaput nou, 1 pareke de hamurj de kaj ku czinte de arama, ku frine schi hetzurj de matasse schi ku tot takumul lor, 2 schele ku frine, 2 trajszte de kotsye, 1 pareke nadrazsj de flanél pentru jarne, 3 rekele de flanél fajn d° d°, 4 parekj de csizme noo, 1 féder-messér, 1 jkoanà a luj Szfântu Nikolaje..., 2 parékj de strimfj barbateschtj, 6 kipurj, 2 sztikle, 1 de kop, alta de fele, 2 pachare.

Szibij, $\frac{19}{18}$ 7br. 816.

Fenake Dimitriu Russi.

CCCLXXVII.

[25 Februar 1818. «David Paun» către Costandin Manicati.] Într'adinsu să trimisă acestu slujitor cu această scrisoare către dumnata, din care scriu dum[i]tale pentru aceste cărți, că, de să vor afla la dumnata, bine, iar, de nu, va merge chir Scarlat, omul dum[i]tale, la domnu Molcărü sau la Bartü tipografu, ca, de să vor găsi aceste cărți care le aratu anume ce fel de cărți să fie, și cu trimisul acesta să să cumpere, și să mi se trimit[ă]. Și, căți bani să va da pentru aceste cărți, mă veî orânduî unde să-î trimeți, sau în priimirea vătafuluî în Căineni, sau eü, găsind ucazion, în grab[ă] îi voi trimite aciia la Sibii. Dar așa mă rog, găsindu-se aceste cărți, să să trimeată în grabă, fiindcă sănt poftite de dumnealuî Sărdaru Nica, sameșul acestuî județ, și așa socotesc că să vor găsi aciia... Arăt ce fel de cărți să fie:

2 tacăme minie de lună, în 24 de stur; fieșicare minei pe o lună; care să cuprinde pă 12 lunî aceste minie.

3 molitvelnice [adaus: f. 14; din Sibii (*sters*), Blaj].

3 catavasiere [adaus: f. 5; de Sibii].

3 minie de cele mari, cuprinzători un miniî peste tot anul. Aceste cărți, ruminești să fie, și de Buda.

[Pe V^o:] 1818. David Paun. Râmnic, 25 Februar pr. Răspuns, 1 Martie, precum că minie (*sic*) nu să află, așjderea și celelalte cuprinzătoare, de Buda, ci numaî de Blaj și de Sibii, și 1 molitvenec de Blaj, f. 15, 1 catavasier de Sibii, f. 6.

CCCLXXVIII.

Sibii, 27/15 Maiü 1818. «Elena, văduvă a răposatuluî Nașto Dimitriu», dă chitanță pentru partea ei din moștenirea archimandrituluî Dometie.

CCCLXXIX.

În Sibirü. H. Costanüdinü Manicati.

În Timișarä; 1819, Martü 21.

După cumü m'au scrisü chirü Timotei ca să trimetü unü sacü cu faină de Aradü, amü trimesü cu căraușu anume Achim

Balanu de la Topărăuca, și trimițu făina înă pace. Să-i dată penătru chirie f. 5, alūte nimică. Și pofūtescū Înūviera Domūnului Hrisūtosū la mulūtu anī cu sânătae. Și rămanū de bine voitorū :

Gheorūghe Trombișas.

Nota: 117 ll. făină, 1 sacū și hararu.

[V°:] În Timișoră.

Dumnalū H. Costandin Manicatis, Sibinū.

CCCLXXX.

9 April 1819. Mărturie de la «privileghiata Companie a Grecilor», pentru Șerban Grigorie, care e «în bolta comembrului nostru Hagi Constantin Pop: măi întiū adevă ca besel (*tyro*), după aceeaia, precum și acuma, după obiceiul negustoriei, ca fečor de boltă, — iaste născut în Ținuturile turcești [*șters*: din părinții greci], a se fi purtat totdeauna omeneaște, precum de la un negoțitorī cinstit se pofteaște».
[Și latinește.]

CCCLXXXI.

1820. Socoteală a lui David Păun, care trimete o plată în: «# olandezū, funducī și rebiale, mahūmudia[le], neasfiele, ruble, sfanțihī găuriș, sfanțihī nigăuriș, pitaci».

CCCLXXXII.

1820. Raport al Companiei către «inclytum militare regimen coronense», care făcuse o întrebare cu privire la negoțul ardelean.

Bumbacul se aduce din Turcia, de se lucrează în patru fabrici grecești din Brașov și în alte locuri. «Et partim album, partim vero in fabricis coronensibus hidvegiensibusque rubro ac caeruleo colore tinctum, partim textum, ac praeprimis in vestimenta muliebrīa *fote* nuncupata effabricatum in pari magna quantitate ad ditiones turcicas reportatur.» Tot așa lina, din care se face postav de Brașov, «petaso similiter», șnururi de Brașov, foarte multe, «stragula et diversa vestimenta valachica, tam Coronae, quam

in adiacentibus regionibus in simili quantitate et taliter effabricatae lanae rursus in ditiones turcicas referuntur.» Piei de vacă și de capră, din principate, pentru hamuri, curele, cizme, «effabricatae et confectae rursus, haud in exigua quantitate, revehuntur in Valachiam.» Funi de cînepă se aduc «praecipue e Moldavia et Polonia... Lagenae in simili quantitate.» Cară, tot așa; mobile, foarte multe. Fierărie: «a tempore tamen, quo eius pretium elevatum est, in minori quantitate exportatur, ex ratione quod e Russia leviori praetio reperitur». Sticlărie de la Porumbacul-de-sus, Arpaș, Cîrțișoara și Biclad, și din Secuime. Hîrtie de Orlat, Sibiiu, Cîrțișoara, Bogata și Brașov. Apoi mărfuri «sub titulo *brasovenie*», cerute maî ales la București. Plumb, vase de lut,— multe,— piepteni de corn, *pollentae* secuiești.— Din Turcia se aduce: bumbac, piei, măslina, untdelemn, care «servit usui fabricantium et opificum in tingendo praepremis gossypio», orez, cafea, migdale («raro»), portocale, lămîi, migdale («non in magna copia»), pește sărat mult, porci îngrășați, vinuri, «pro usibus incolarum, praepremis ad limites degentium». Pîngere contra beșliilor turci și vătăfilor noștri.

CCCXXXIII.

26 Februar 1820. «Măria lui Ion Munteanu» cerc a i se da 250 flor. nem.

CCCLXXXIV.

București, Iunie 1820. Andrei Palaiologos către Companie. Nu li poate afla dascăl cu 2.000 de lei pe an,—abia cu 2.500.

CCCLXXXV.

Sibiiu, 27 Februar 1821. Episcopul Moga dă chitanță pentru 300 de zloți, «carii arhimandritul și parohul cinstitei Companii grecești de la Sibiiu, părintele Dometie, pînă era în viață i-au închinat ca un făcătoriu de bine și bun părinte neamului românesc neunit din Ardeal, pe seama rădicării caselor de ep[is]c[o]pie și de bogoslovie aici în Sibiiu..., spre večnica pomenire a răposatului în Domnul arhimandrit, căruia și pentru

rugăcunile neamului românesc să-î facă odihnă Domnul întru viața de veci».

CCCLXXXVI.

[Nagyag, 16 Mart 1821. Bakovay către Constantin Lützo.]
Dare, bătetye szinetátye, tse fel gye pátriote jest, ke leszasz pe un musztíán szetz predaze Czáre-Rumunyaszke ! Dutye sie munel afáre, si tye fo Voda, apoj me fo si pe minye vo un Logofett, apoj tze vetz tráj, ku Turku lesznye tyaj potye inpeka ; numay tremetye multye punge ku bány. Pagube ke nuntz jeu pope, sze tye spovedesk jeu : álmintyere tyás legá jo gye fetye si gye mujér, pekum aj foszt pone akuma legát : si drákul ar plinse de mila dumnyetále . . .

CCCLXXXVII.

Cu această plecată mia scrisoare daū dumneavoastră, maica dragă, în știre că păcum eū fiul dumnavaostră m'am foarte săturat de lumia această, că, fiint săntem lipsiți de toate ; așa dară să faceți bine să iertați și să mă blagosloviți, că eū am plecat să-m cerc norocu : ori că nu mă mai vedeți, ori că oi veni norocit,—după voia lui Dumnezeū. Numaī atăta mă rog ca să vă ierte Dumnezeū păcatele ce aveți. Nădejdea la Dumnezeū, și să vă rugați lui Dumnezeū, căci, cine am să-m ajute : Maica Precista și I[su]s H[risto]s. Și voi înștiința unde mă aflu eū mai bine și curat. Numaī mă rog și iară mă rog, aveți nădejdea la Dumnezeū, că mare milostiv iaste Dumnezeū. Și rămăneți sănătoși.

16/28 Martie 1821,
aū plecat din Sibii.

Margariti Gheor[ghie]
Margariti.

CCCLXXXVIII.

Prea-vrednice patrone al ep[i]sc[o]pii neunite din Ardeal.
În pace, întreg, cinstit, sănătos întru zile îndelungate, patronindū lejii creștineșt[i], care să întărească prin patronia ce bine ai voit a o lua asupra, toată eparhia neunită a Ardealului de la inimă pofteaște să petreci !

Eū, când am primit pre lângă cvietanție miea de zloț de

la Domnia Ta pe sama ridicării școalelor și a ep[i]sc[o]pii ai-î în Sibiiu, atun-ă am fost lăsat și altă cvietanție, de 300 zloț, de la răpăosatul în Domnul frate și arhimandrit Dometie, — D[o]mnul să-l odihnească.

Mă rog să mi să trimită înapoi aceiaș cvitanție, pintru să nu să facă cumva zăușală mai nainte de primirea banilor. Cu acestea sânt al D[o]mnii Tale gata spre slujbă: Sibiiu, 26. Avgust 821. *Ep[i]sc[o]pă Vasilie Moga.*

[V^o:] Prea-cinstitului domnului birău, birău al Companii greceșt[i], chir Constantin Manicati, cu blagoslovenie, aicea. [Pecete pe ceară roșie cu legenda: «Basil. Moga episc. graec. rit. non unit. Transyv.», iar în mijloc, supt coroaă și înger, un blason cu cruce.]

CCCXXXIX.

1822. Petiție de la «Eleni Nicola Patsura, Sofia Nano Siguri» contra fratelui lor, care nu pune «makar o krutse de piatre» părintilor, dar «fătse petrekanij, mésze ku musitse; inke kiel-tueste intre atsészt vremur, unde ej ku avere fak ekonomia la tate; zoake kértzile din greu, dupe kum auzim, si szte-penezste ku puterea toate tsele putzine ale perintzilor nostri»

CCCXL.

[1822.] David Păun către C. Manicati. «Iată trimesăi so-coteala a hărtii și a părțalanurilor... 205 taiere (*sic*) de părțalon..., 45 de confeturi, 19 de friptură, 24 de ăorbă, fără căpace, 7 castrone de rasol cu căpace.»

CCCXLI.

1822. Petiție a lui «Michael Nanu Siguri», pentru judecata cu surorile.

CCCXLII.

[«Craeova», 29 Octombore 1823. «Vasili Pavlovici» către «Gheorghita Măncati Șofran.] Fiindă bolnavă, și alta, cu multa cercetare ce facura și facă că sudiț, amă totă adestată ca sa vadă cumă rămăne traba; de care acuma vedemă că

uni șențu cunoscuți de sudit, iară alți nu. Noi săntemū trei frați care avemū o casa, o negostorie și, dinū multe cercetări totūdeună și supareri, că avemū acaretur[i], eū și Raico ne am așezatū la oreduiala țeri, dară fratele Vela, fiindū becherū și mai tinar, le am lasatū suditū, fiindū era cunoscutū și de către cinstita Aghenția cu patenta la mână. Că i s'aū scosū de mulți anī prin hanteru cinstit chesei a dum[isale] jupun Hagi Costadinū Popū. Care și acuma traḡa nadejda dupe rugačune ce rugase pe coconu Zafrachi că cu mergera dum[isale] la Bucurește să-lū arete la domnu Aghent. Și, ce aū facutū, nu știmū. Văzū că acuma ilū apuca de birū; așa dară nu rămānemū nici-unu suditū, a puta plăti după cumū plătamū cinstit Cumpene. Dară, poftindū a rămāne fratele meū Vela în locu meū la cinstit[ă] Cumpania, ni osteni și i arata cu vr'o doo slove către cinstit[a] Aghenție, și cinstita Aghenție va arata lă Vistieria a nu-lū supăra aice de birū, finūcă aū platit și platește și acuma lă cinstit[a] Cumpania. Și, cum aū plătitū până acuma pentru noi cinstita casa jupunului Hagiū, și de acuma înnaintē vomū ruga și vomū poft[i] pe alți prietin a nu mai supera pe dumnalor...

CCCXLIII.

Sibiū, 30 April 1826. Moisi Fulea, «naț[ional]-director», amintește Companiei că dascālul ei este de acum înnaintē supus direcției sale, și cere a i se arăta ce calificație are.

CCCXLIV.

1832. «Episcopul Vasilie Moga» către birăul Companiei, pentru «sărindare, și sărăcuste» ce iea archimandritul grec, de la Gura-Riului, «ca cînd tunde cineva oilea altui păcurariū».

CCCXLV.

9 Mart 1833, «că[lindariū] nou». «Alexandru Gavra, crăescu al preparandiei romînești din Arad p. o. profesori», propune un «plan după care să vor tipări niște cărți rumînești», print' o «ortăcie, care are 4 scopuri: a) a tipări cărți Rumî-

nilor spre folos; b) a lăți lumina cunoștinței; c) a îndemna pre cei învățați spre alcătuirea cărților; d) a mijloci cu cărțile o neguțătorie foarte roditoare, în care nici de cum poate omul să păgubească, ma din potrivă cu bună seamă poate nădăjdui că împrumutați săi bani nu vor fi nici într'o primejdie, și că foarte bun câștig îi vor aduce.» În ea intră «oricare naționalistă de cinste».

Lista cărților: «Ulisse, Corăbierul cel d'intii, Pepelia, Lucretia, Marmontel, Framenturi de la obagie, Starea Rumînilor din Ungaria de la întoarcerea prepărandiei, Gheografia, Palid cel verde din Veneția, Arătarea nașteri lui Huneadi, Aritmetica memioreală».

Propune îndeplinirea acestui plan Companiei Grecilor.

CCCXLVI.

Sibiū, ¹⁶/₂₈ Maiu 1841. Mărturisire de datorie de la «Stanū St. Popovicī, vremelnicie birău», după o adresă a Băncii Naționale «cătră prezidium Companii Grecilor aici». «Chizași iscăliți: chirū Nicolache Guma, Grigore Matheiu, Fotache N. Leca, Stefanū Zaharia, Gheorghe C. Dimitriu, Nicolița G. Marinovicī, Gheorghe Zahariia».

CCCXLVII.

Sibiū, ⁴/₁₆ Ianuar 1847. «Mihail Zigură, birăul ch. cr. Cumpăniū grecești», către protopopul Ioan Moga. Refusă a da «sămădașul bisearici». Compania corespunde în materie de taxe direct cu Guvernul.

ANEXE

I.

Documente făgărășene din archiva bisericii neunite.

I.

19 Decembre 1772. «Conșistorium din Făgăraș, de liaga greacă neuniți, dinpreună cu părintele nostru protupop Bucur sin ieromonah Ștefan, fiind noi adunați la casa dumnia lui jup[ănu]lui Enachie I. Arpași, niameș», arată că jupinul Ioan Pătrașc din oraș a cerut ca fiul său Gheorghie, «care este la un sat, la Bercea», și are în Făgăraș «case și moșie», să fie preot aici. «Dară noi, năvând aci la Făgăraș biserică, și mergându noi la alte parte la biserică, la Gălaț, peste Olt, în varmăghia Biligradului, n'am cutezat, de mai mari noștri, ca se primim, nefiind biserică la oraș, și, fiind acolo la Gălați și alt preot, nu poate încăpea și al treilea, și noi de apia am căpătat cu multe osteneți a reposatului preasfințitu Vlădica Dionisie Novacovici, de n'au dobândit această mile de la comisia crăiască ca să avem un preot la Făgăraș, de vrama lipsi (*sic*), ca se nu ne moare copii nebotezați și oamăni neispovăduiți și necumenecați, de n'au dat preot la oraș și ne l-au rânduit preosfințitu cu preotu nostru ca să mercem acolo la Gălaț la rugă, dinpreună cu preotu, și s'au făcut ca să aipă și rând acolo la biserică.» Dacă dobîndesc voie de biserică la Făgăraș, «l-om primi cu condiție bună: nu va hi altu mai dinte, fere Sfinția Sa, ca, văzin[d] și noi che-î copil de oraș, și având case și moșie la Făgăraș, și au slujit la oraș de au fost dascăl la biserică, și cu învățatura copiilor, și s'au purtat cu cinste și cu omenie,

numai, întrecându-se vremile, s'aă înstreinat și Sfinția Sa, ca un om de lume, de părinț[i] și de frații Sfinții Sale». Iscălesc: «protopop Bucur Făgăraș, eă Gheorghe Corodi, arăndaș, Enachie I. Arpași, niameș, eă Ioan Mate, niamiș, Gheorghie Fuște adeverez, eă Neculae Gheorghii, Văsălachie șalariu, eă Iordachii Petru, Νηκώλας Φητώκι [=Fitoche], Enachie Dima adeverez, Pană, gociman, șelari; eă David Gorgonea, timariu».

II.

Sibii, 14 Novembre 1780. «Ghedeonă Nichitici» către protopopul Bucur din Făgăraș, pentru «moartea lui popa Dumitru din Paloșu».

III.

[Făgăraș], 24 August 1783. Popa Gheorghie Pătrașcu se îndatorește către protopop și «neguțători și coratori» și «orășani din cinstitele țâihiuri și alții de opște», a fi preot la ei, neunit. «Eă, aă de față, aă după dos voiă fi cu toată dreptatea. Așijderea să nu fiă slobod a mă duce din oraș fără știrea protopopului locului, nice protopopul locului, mergînd în vre o treabă, să nu preagete a mă înștiința. Partea dascalului să nu să închiză a nu i să da. Așijderea pre cinstiții orășani mă voiă sili a le da titula și cu toată silința, după hărnicia lor, nu o voiă împiedeca.» Altfel, «să fiă lipsit de toată preoția».

IV.

Sibii, 5 Septembrie 1783. «Ioan Popovič, vicariș neuniților», arată că popa Gheorghe Pătrașcu, numit de Novacovică și trecut la «ep[i]scopul Făgărașului», s'a întors la neunire.

V.

30 Iunie 1785. «Fiind dumnealui chir Pană Borșoș, care mai jos să va iscăli, în cinstitul oraș Făg[ă]raș, cu în prilejul negustorii a merge la Bănat, și cinstiții orășan[i] de ritușul legii grecești având a da o sută și cinzeci de florinți ungu-

rești unii nepoate ai dumnealui, Bălașica, fată cinstitului Achim Bădălachie și cinstitii surori dumnealui, Năstichii . . . Cinstiții orășani, căpătân[d] milă împărătiescă să-ș facă biseri[că], și neavând loc, așa cu schimbul . . ., au pus sf[i]nta biserică pe fundușul dumneal[ui] . . ., care funduș și casă l-au cinstit mai nainte cocoani Bălășichii, nepoatei bune de sor[ă]: 150 de florinî i se dase; aceștia i se asigură. Is-călește: «*Până Ianăș Borșoș, contentu*» (pecete neagră).

VI.

Sibii, 2 April 1786. «Ghedeonū Nichitičū» către proto-popul Bucur. «Fiindcă în pricina Ani dinū Canta, avută cu Gheorghie Dragovičū și trăctăluită innaintea forumului protopopescū al Făgărașului . . ., au eșitū că Gheorghie Dragovič să fi înșelat pă Ana cu oareșcare scrisori, precum să fi fostū muritu bărbatulū eî cel d'intăi, Dumitru Părtache», — se poruncește să se trimeată actele.

VII.

Sibii, 29 Iunie 1786. Epișcopul «Ghedeonū Nichitičū» către protopopul Bucur, vestind rescriptul imperial «pentru litiile saū umblarea în zilele praznicelor la prapor».

VIII.

16 Octobre 1786. Învoială cu Gheorghie Corodi, pentru 200 de florinî ungurești luați «întru facerea sf[i]ntei bise-ricii neuniților din Făgăraș . . . Țiind d[u]mnealui o nepoată fiastră, anume Sanda, fată lui Văsălachie Breazului, fečorului răposatei jupineasii Sandii, soții d[u]mnealui, adecă fiind această copilă cucearnică, ascultătoare și cu dreptate, să o ție pînă o va creaste și o va și mărita; căriia i-au făgăduit d[u]mnealui č[institul] jup[anul] Gheorghie Corodi că o va în-zeștra cu u. fl. 200; care făgădaș l-au și dat d[u]mnealui pe lipsa sf[i]ntei bise-rici, — venind vremea copilei de a să căsători, și dîndu-i D[u]mnezeū noroc, și vrînd a să întemeia în găz-dușag», — biserica-i va da banii. Iscălesc: «prot[o]popū Bucur, Pană șelar, gočman, Vasălachie șelar, popa Gheorghie Pă-

traș[u] paroh, Ioan Copăcan, Andrei Șivaillovič, al n[eu-
niților] Făg[ărașului] normalis dascalu și reghiușu, Vasălachi
Nierghiș, Ioniță Isar».

Pecetii.

IX.

10 Ianuar 1787. Diata lui Pană Nergheș și a soției lui,
Catrina Petcu. «Ce mi-au dat Dumnezeu și am agonisit de
atunța încoace cu soțu-mieū, am agonisit amândoi, că au
fost găzdoe bună și au tras în dreptate cu mine... Casele
din ulița Chiș-Gălaț mi-au rămas mie de la părinții miei...
și, mai deregându-le noi amândoi, s'au întâmplat de au ars...
Să mi să facă pe urma mea îngropara m[e]a ca la un ne-
gustor de cinste, trei pomen[i] frumoase și trei serindare...
Mintia a de anglie și sucna cu șurțu de anglie, cu chipce
și spigelele și brău el de argint, al dumnaei, și o periache
cercei de aur.»

X.

Sibii, 10 Mart 1787. «Ghedeonū Nichitič» către proto-
popul din Făgăraș, pentru o greșală în lista germană de
serbători, trimeasă din «Beciū».

XI.

Deva, 9 Iunie 1787. «Ghedeonū Nichitič» comunică pro-
topopului Bucur din Făgăraș o măsură relativă la conscripție
(«numărul fameliilor»).

XII.

28 Mart 1791. Mărturie de notar că Niergheș Pană, cura-
torul bisericii neunite din Făgăraș, din «ulița Grecilor», cu-
noscînd lipsa strimtorii înprejurul bisearicii, mai virtos de
cătră curtea și grădina d[u]mnealui, au voit și au dat în
lungul heiului din ulița pînă în fundul grădinii..., din
parul gardului veichiū..., încă doi coți din lățimea fundu-
șului». Marturii străini, și aceștia: Gheorghe Corodi, Vasăla-
chie Nierghieș celū tînărū, Dumitru Iarbă, pop[a] Gheorghie

Fogoroși, nemiș, Toma Ioan, Vasălachie Focșanū. Serie : «Andrei dascalul bisericii».

XIII.

4 Maiu 1791. «S'au rînduit dumnealor jup[ăn] Iacovū Bălanū și jup[ăn] Ioniță Purcelea, ca să strîngă banii ce s'au făgăduit de la norod: ...Gheorghie Corodi pleititor, Ioniță Isari, Vasălachie șelariul cel tînărū, Ioan Copăčanulū, Matei Roșa, Gheorghie Fogoroși, Ioniță Purcelea, Șerbanū Rîureanulū, Nicu Mănișorū, Ghiță Edeveși, Gheorghie Crastaveate, Pătru Vașarheianu, Gheorghie Șohanu, Marcu Rîureanu, Toma Strugariul, Iacovū Bălan, Enachie Arpașii, David Cozma, Dumitru Tarba, Ioachimū Bădălachie, Ioan Munteanul, Cornilă, Jojii Iorga, Iosifū Munteanul, Gheorghie Zmîntîna, Radu Murășanū, Axentie Comănariulū, Ilie al Vișii, Gheorghie Moldovanu. Banî gata aflați la jup[ăn] Corodi de la Țircă, din suta ce au dat... 1 săculeț în care sînt banî gata, din luminî. Are să dea jup[ănul] Vasălachie Nerges cel tînăr.»

XIV.

Făgăraș, 7 Novembre 1792. Învoială a unui al doilea preot neunit al «slăvitului oraș Făgăraș», față de protopopul Gheorghie, «de ță[institul] curator, de ță[institiî] neguțători». 1°. Nu va trece la lenire; 2°. Va fi «zmeritū, blindū, plecat, cucernicū, negîlcevosū, nepricinuitorū, întru nici-un feliū de zminteaă au scandală, arătîndu-mă... de beție, de înpreunarea cu cei bețivi feritorî și 3°. Va împlini slujba regulat. «Și iarăș la toate strigările și lipsele de orice felî de slujbe ale norodului a aceștiî parohî nu mă voiū lenevi, nu mă voiū trîndăvi, nu mă voiū mări, ci, precum la bogați, așa și la săraci, până la cei mai de josū, îndată voiū sări și voiū merge, or zioa, orî noaptea, mai alesū la botezurî, la cuminecat, la vremî întimplătoare, așijderea și la altele.»

Pecete roșie, cu coroană și stele.

XVI.

Făgăraș, 8 April 1795.

Cercetare «in kassa gotsmanului sup. Enakje Fogarasi», in cauza «dumnaej supenessi Szemkutsi Vesselyoai» cu jupâneasa «Theodora szotzia dumnalui sup[anul] Enakje Arpasi».

«Prekum ke dumnajei supenjassa Thodora, szotzia dumnalui supenului Enakje Arpasi din Fagaras, fiind tinere si de kurend meritate, au jesit in bisserika la myr, la anafore, la evangellie si la jkoane innaintja nurori mele, fiind nora me mai betrine, ku kopij kessetoritz si meritata de 20 de any si mai bine, si jeu dupe caracterul mjeu si al norori mele stiind si kum purtem toate greutetzile, mare csude mau asunss, si prekum tokma si akum Luny a doa zi de Pasty a inpinss de la evangellie pe noru-me si pe alté supenesse, atunts jeu, ne may putind rebda, jam ziss: ke fere de kale au fekut, pentru ke nu de csinsste tselor mai betrine, si sse sse omenjásske de atsi innainte, ke nu va fi bine, de va mai inpindse pe noru-me si de-i va mai pesi innainte. Si de atunts in toate zilele, in bisserike si in ulitze, jmy tzine drumul, si ne okeraste, ku supunul dumnajei din preune, zikindu-my sztrigóaje si mujere de rusine si nora-me jesste fate de kalik, si din niminja, si perintzi jei jau murit prin gunoaje, menkatz de peduky. Jeu stiu ke ssint supenjasse de csinste, si noru-me jesste kopil járes din oameny de csinsste, si inssess ja jesste de csinste, si ssintem gazde, kare purtem toate rindujelele ku csinsste, si okerile atsesstja nu putem rebda. Pentru atseja ku pleketsune me rog ka mai intej szemy hoteritz rendul merdseri nurori mele in bisserika dupe betrinetzele si vrednitsia jei, la tsele bisseritsey. Al dojlja sze-my datz adeverintze din tse sau intseput atsesstja si kum mau okerit, fiindke toate bisserika au vezut tsele din bisserike si tsele din ulitze, ca ssem pots dutse lukrul in vég unde sse kade sspre kepetarja csinstei mele.»

Cealaltă răspunde că «innaintja nurorii lui A. totde-

una va merdse, ke isse kade, járe de sztrigoaje nu j-am ziss jeu, tsi barbatul mjeu jau ziss dupe gura altora, si jare va grei orj-kend; jare, de nui platse, sse asstupe mai entei gaura de unde au jesit vorba atsassta.»

Mărturiî: «Mariutza szotzia lui Gjörgje Golja szpune fere surement ke, szerutind S. Evangelie innaintja nurori lui A., nu ssau intorss innapoi ka alte supenesse, tsi au merss mai nainte si sau fekut lok cu kotele pintre A. si pintre nepoatessa Zoitze».

«Marinitsa Joksenoaja fere suremint szpune: ke asa au vezut pe I. sserutind evangelia innaintja nurori lui A. si nu ssau intorss la lokus, tsi au merss mai nainte pintre A. si pintre nepoatessa si sau fekut lok ku dossul sseu inpingind pe A.»

«Supuniassa Mariutza Gjörgitzoae, kare fere surement sspusse: jeu mjam pezit rindul si rugetsunja me, alta nu stiu nimik.»

«Marika lui Nikolajie Boratos: nimik.»

«Marinitsa Ontsoae: nimik alte, fere numai atsassta am azut pe kokoana Zoitza zikind: ke nu mau inpinss pe mine, ke jar fi sserit keitza din kap.»

Decisie: «Atsesst lukru el ssokotirem a fi fere de tsinsste, fiind ke in szfinte bisserike sse kade szmerenie, plekare si rugatsune, jare nu as keota inneltzare si merime ssau tsarta. Pentru atseje am aless ka J. sses tsare jertetsune de la A. si de atsi innainte sse sse omenjásske si sses tzie rindul, járe innaintja actritzelor sze nu indrezniasske la nitse un fely de rindujále bisseritsásske, ke intrált kip va urma sspre kanon greu, care va veni sspre nepletsere, jare, inkituj desspre pornirja geltsevei in bisserike, ssau sudekat gloabe J. si A. kite 2 ll. csáre, kanon bisseritsec, jare, desspre tsele afare din bisserike, sse rindujessk la sudekata csinstitutej table, neputindu-sse inpeka si desspre atseja.»

XVI.

2 Novembre 1796. Contract «înnaintea dom[nului] directoru alu școalelor neunite naționalicești Radu Tempea»,

și a protopopului Gheorghie Petrașcū, pentru tocuirea învătătorilor Andrei Șivailoviçi și Ion Fogoroșii. «Dascalul Andrei să ție strana beseariciî cea dreaptă la cîntare, iară Ioan Fogoroșii de-a stînga.» Andrei va avea 25 de zloți pe an. Venitul bisericii se va împărți după timp. «Dascalul Ioan Fogoroșii să aibă a-ș lua simbrie de la toată casa pre anū cite șase creițari, neavînd a să amesteca dascalul Andrei ceva la lucrul acesta.»

XVII.

[C. 1800.] Noi cei mai jos iscăliți arătăm și încredințăm pentru fîca noastră Elenca, că, după orânduiala și obiceiul cel lăsat de Dumnezeu, voind a o căsători după dumn[ea]lui Ioan Crețescul, de aceia încredințăm supt ale noastre iscălituri că nici vre-o rudeniie a fi cu soțu-său Ioan nu știm, fiind numitu născut Crețescul în Țara-Rumânească la București, iar noi oameni din Ținutul Țării Turcești, ot Scutări, Andriianopoli. Asemene arătăm că pe numita noastră fică cu vre o pricină nu o știm. Și spre siguranția Sfinții Sale protopopului Simion Jănaru ot Făgăraș cei ce i-au cununat, am dat acest al nostru în scris; și să aibă putere în toată vremea și în totu locul.

Κοστάντινος Παπαζόγλου πατέρας ισκαλέμο.

Θεόδωρος Παπαζόγλου θεῖος τῆς Ἐλένης καὶ νουνὸς μετὰ τῆς θυγατρὸς μου Μαρίας.

Ioan Crețulescu, logodnic.

Ἐλένη.

Costandin Prijbeanu Med[e]||[ni]c[e]r, martor.

XVIII.

F. d. Cerere pentru creșterea lefii a lui «Nemeși Ioan Pop Fogoroși», care, «acum de 11 ani», e dascăl. «Acumă mai de 3 ani cu vreama scumpeatii aceștiia numai cu aastă simbrioară nu m'amū pututū ajunge, și încă și altele amū lucrat și noaptea și zioa, și totū de abea amū trăitū dintr'o zi într'alta, și m'amū și îndatoritū de la alții de mi i-amū încurcatū zilele până acumū... De 11 ani n'amū trăit ca alți dascăli, ci numai amū chinuitū, că tocma și acuș, avînd

puțințelū căștigū la ačastă sf. Naștere a lui H[risto]s, numai odată în trăi anī, și și acumū amū avutū pagubă ca de Rfr. 4, după cumū aū fostū într'alți anī, fiindcă nu știū dintr'a cui sfātuire aū îndemnatū pe dumn[ealu] Lachie alū dumn[eaei] jup[ănesei] Mariuțiū Lăchioai de aū luatū icoana Nașterii din besearică fără de știrea nimuruia, și aū apucat înaintea mea cu Nașterea de aū umblat, și me-aū luatū cîștigul mieū și cinstea mea me-aū stricat-o; de care eū nu știū să fie aici dascălū afară de mine și afară de Simionū.»

XIX.

Praesentium exhibitor — ingremiato oriundus, religionique non-unitae addictus, praescriptam pro ludi magistris vallahico-nationalibus methodica instructionem ea sedulitate audivit, ut in arithmetica, in ducendis menstrualibus super computatione scholasticorum catalugis, formando prothocollo, faciendis extractibus semestralibus, determinatoque pueros syllabisare, legere, memoriter discere, scribere, cathegismum intelligere et tabellas de praementionatis studiis formare, docendi modo bonos progressus fecerit. Idcirco in pago — ludi magister est constitutus. In cuius rei fidem has manu propria subscriptae et usuali meo sigillo munitas eidem extradandas duxi. Cibinii, — 180 —.

Rudolphus Tempian,

disunitarum nationalium scholarum director.

[Pecete cu R. T.]

XX.

1801 (?). Hotărîre în procesul de despărțenie al lui Costandin Pene din Vineția-de-jos. «Din pricină că iă iaste foarte mare beție, din care a ei beție, nu numai din casa A. prădează și dă pe beutură, și, nefindu-î în destul cu aceaia, și de la alții streinī aū furat și prădat... Din ača mare beție, și în curvie ar fi căzut... Aū furat pânză și altele. Care aceaste greșale prin pedeapsa prinsorii și a bătăii să pot socoti îndreptătoare. Iară, ce să atinje despre prea-curvia I. cu cātanele, numai presupusurī, adevărat urâte și de nimica, dară

nice un document saū mărturie . . . nu să vede.» Despărțenie pe un an.

XXI.

7 Novembre 1802. Cercetare pentru despărțenie a «Marii lui Zaharia Țoancă» cu «Moisi a lui Coman». Pomenit Ioan Zgripcea, Bucura lui Toader Pileiū, Toader Boldea, Ioanū Pităū. «De nu aș fi luot, aș avea păcat, de aș mearge în iad pentru iă... Cînd o aū luot, o aū luot plină S'aū dat în Merchiașa, în casa fulnogiului Honăs Gregherū.»

XXII.

Sibiū, 19 Novembre 1802. Ioan Popovič vicariș («Aaron Budai», adaus): «oblicind acestū conzistorium precum pe multe locuri s'aū običnuit a prinde și a pune la robie pe preoț cei neuniți fără nice o căutare la cinstea preoții și slujba de obște care o face», Guvernul a oprit aceasta.

XXIII.

28 Ianuar 1803. Hotărîre în proces de despărțenie între Dumitru Floacă și soția, din Muchendorf. «Nu numai căsătoria lor s'aū făcut prea cu pripa, fără de plinirea vestirilor . . . , silită și boldită de mătușă-sa Arjona, aū răspuns la običnuita preotului întrebare.»

XXIV.

26 Maiū 1803. Cercetare pentru procesul de despărțenie al «Bucurii, feti Opri Borani» și soțului ei, Gheorghe Teampea, din Cohalm.

Mărturii: Oprea Reapedi, Ioan Șălariū. «Știu că la tîrgu Sas-Schizului m'am tîmplat cu nănașu-mieū jupănu Dumitru la cîrjmă în Zoltan, de amū prînzit acolò, și, tîmplându-să și maica p[ărintelui] protopop acolo, aū zis jupă[nu] Dumitru cătră maica p[ărintelui] protopop că va să meargă cît de curănd să vorbească cu protopop[ul] pentru fiul său Gheorghe și pentru noru-sa, că nu pot trăi amîndoi. Maica p[reoteasa] aū zis: pentru ce nu pot trăi? Jupînul Dumitru aū răspu[n]s: că-i

curvă, și ea și maică-sa și taică-so, și au purtat cătanele de mână prin cîrjmă.»

Lă[pă]dat Biza: «Am fost la tocmeala lorū și tocma eū am întreat pre numita Bucură, la masă, cu voia ei este, și place Ghiță au ba. Ea răsuns[e] rîzînd: că-i place, și cu voia ei... După doă sau tri zile m'au chemat muma Bucuri la ei acasă și mi-au spus cî Bucura nu voiaște a merge după Ghiță, cu capul odată.»

Samuilă Reapede. «Au mers la Oprea Boran întru sară, și au venit și mirele acolo, și ea au șzut pre un scaun la foc, cu spinarea cătră dînsu, și el au șzut pre o laviță de altă parte, și niç-o vorbă amîndoi n'au vorbit, și am priceput că n'au dragoste.»

Mihaiū Budrea. «Am întreat pre dumnealui, ce pricină de nu pot trăi tinerii uni cu alți. Dumitru au răsuns că au fost bună Bucura să o ducă tată-so la armăsari înpărătești, dar nu în casa noastră, că este o foche.»

Ioan Bercan. «Văzînd că n'are încătrău fărî-i caută să meargă, au zis numita Bucură că, de vreame ce o fac eū asta, eū încă voi face una, că tocma în beserică, cînd m'o întreba popa, oi zice că nu-m place și nu-i voia mea.»

Măriia lui Samoilă Reapede. «La darea mîni n'amū fost, dară după 2 zile de la tocmeală, m'amū dus cu furca într'o seară la numita Bucură, și o'm găsit culcată în pat, și au vinit și mirile acolo după noi, și eū i-am zis: Scolă, Bucuro, că au venit Ghiță la tine, și ea n'au răsuns nimic, fără numai să uita din pat la el. Și am zis lui Ghiță: du-te, o trage din pat. El au răsuns cam bușuluit: las-o să doarmă.»

Bucur Homorozanul. «Din gura numitului Ghiță Tenpea am auzit zicînd că nu-i mai trebue Bucura în casa lui mai mult, că au jucat cu cătanele, și s'au prinbat cu ele de mînă.»

Bucura lui Ion Hișăreanul. «Am auzit din gura jupînului Dumitru zicînd că au jucat cu cătanele în cîrjmă și s'au tras de mînă cu iale, și acest lucru numai curvele îl fac, și au zis că așa fac fochi, că n'o fi mai bună decît maică-sa și decît tată-so.»

Măriia, slujnica lui Dumitru. «Am auzit din gura jupî-

nului Dumitru și a jupîneasi zicînd că nu ești muerea de omenie, că numai curvele și scrofele jocă cu cătanele și cu Țiganii prin crijme: așa ești scroafă.»

Bucura lui Bucur Spornicu. «Am auzit din gura j[upînului] Dumitru că noru-sa Bucură nu să satură de înpreunarea cu Ghiță, că este tîner[ă] și ar pofti mai în putere, iară, de aș fi eu slobod să mă cul cu dănsa, o'ș sătura, dar nu sînt slobod.»

Bucura lui Bălăban. «M'am dus eū la Oprea Boranci de i-am ajutat să cearnă grău în șură și fata plîngea și zicea că nu să va duce nice de cum, că nu-î place. Și am zis că-tră Oprea să nu o dea, că nu va face nimica cu ea, că fata plî[n]ge de moarte. Oprea aū zis că, dă-m va tăia nasu, și acuma tot cu piçoarile o va călca și o va bate de tot.»

Ana lui Coman Spornicu. «Aū venit Dumitru acolo și aū zis să meargă să nu să strice, că va trăi cu Ghiță ca o jupîneasă, și tatălū Bucuri încă-î zicea: du-te, dragu taichi. Iară numita Bucură plîngea de morte și zicea că nu să va duce.»

Mitrea Coman. «Odată, tîmplîndu-să în casa lui Dumitru, și venind Dumitru din oraș, aū început a sudui pre numita Bucură de suflet, și într'alt chip, și-î zicea să asculte poruncile lui, să unble cu vălitoare în casa lui nu-î trebuie, ci să să ducă în p... mumă-sa, că nu-î trebuie.»

XXV.

1804. Listă de preoți făgărășeni. Ioan Bîrscan, Ioan Tăflan, David Grama, Bune Chiujdea, Bucur Flanja.

XXVI.

13 Februar 1804. Proces de despărțenie al «Anii lui Ioan Mihăilă din Dăișoara» cu «Gheorghie Morariū din Crihalma», în care e amestecat și «popa Gheorghie cel unit din Poloș», cu care e cununată «de iznov» preuteasa.

XXVII.

16 Februar 1805. «Goçmani și jurații și cu toată obștea din Făgăraș, de partea legii grecești neunite» către consistoriu. Amintesc că încă din 1804 au cerut «un preot bătrîn, ca să ne putem folosi pentru spăsenia sufletelor noastre». Se plîng acum că, la o cerere a lor, «c. părintele Vasilie Harompotor» li-a răspuns «că n'au putut [da răspuns], «că au fost săptămîna cea mare», apoi «că tot n'au avut vreme, ci mă mir ce mai umblați ca niște prilostiți», iar a treia oară: «nu vrea să știu de adunarea voastră și de conzistoriumul vostru, că barba mea și părul mieu iaste f[ă]ntîna conzistoriumului de la Sibii: cînd oi avea de acolo poruncă, voi da răspuns». Preotul nu-și face datoria: nu merge nici la copii «în pericolul de moarte», să-î boteze. «Cînd să adună jurații la casa goçmanului, îl chemăm, îl poftim ca să vie, și nu vrea a ne cunoaște și a ne ști, și nu vine. Cînd să adună jurații și din obște la casa goçmanului, au zis că ne adunăm ca hora. S'au dus cu puterea ca să ia lada besearicii de la goçmanul, pe care goçman l-au ales și l-au pus obștea, dinpreună cu jurații, și fiind și cu voia răposatului Ghiorghie protopop Petraș[u], fiind și părintele atuncea de față... În postul Crăcunului am poftit să ne aducem un preot bătrîn, din preoți care singur i-au adus aicea de au slujit, ca, după leage, să ne ispoveduim, să ne cuminecăm, și n'au îngăduit, și așa mai toată obștea au rămas nespovediți, necuminecați, după cum arată... Murind un om de cinste, fiind din țehiul tăbăcarilor, care mulți ani au fost și în slujbă împărătească, anume Ștefan Șocheariul, pentru care slujbă s'au milostivit înălțata Cămară de i-au rînduit penzie la jupăneasa dumnealui din susului numit, l-au poftit și l-au chemat pe părintele să meargă să-l îngroape, și n'au vrut, ci au trimis pe un popă de la sate, foarte prost, care n'au știut să slujască după cum s'au căzut, că mai nimic nici a ceti n'au știut, aflîndu-să la acea îngropătoare oameni de cinste și de alte neamuri, care, văzînd ačasta, ne-au rîs și ne-au batjocorit;

și așa am rămas rușinați.» *Se înstrăinează* unii de la biserică. Cer deci «investigatorii» contra preotului. Deocamdată doresc, pentru ispovedanie «pre ță[insti]t] p[ă]r[intele] Thoma de la Săcădate, care a slujit mai nainte la Brașov, în loc[ul] dom[niului] dereactor».

XXVIII.

26 Mart 1805. Proces de despărțenie al lui Stanču Bărăș din Căculata cu soția sa, «Rahila Onii Prost din comuna de jos». E amestecat și flăcăul, «fečorul» Ioan Hircoagă.

XXIX.

27 Decembre 1806. Raport pentru «Gheorghie Buzea din Cohalom», călcător de canoane la căsătorie. «Vasilie Danciu tot din Cohalom, ș'a u luat a 4 muere pe Măriia Bărdașulu din Hișăr, căriia și aztăzi îi trăiaște bărbatul cel d'intăi, în Moldova.»

XXX.

15 Septembrie 1807. Contract cu noul dascal făgărășean Ioan Fogorașii, «dascal și cantor... Învățătura pruncilor singurū să aibă voe a ținea școală... Să fi nitileacū la toată slujba bisericii... Preoților să fie plecat și ascultător... Lîngă ačasta simbrie să fie datorū, cînd voar avea jurații adunare, a fi mîndă de ajutor cu scrisoare... Slobod să nu fie a merge p[er] o zi și 2 la sate saū ori-unde, fără de știrea și voia preoților și a juraților.» Iscălesc protopopul Vasilie Chiș, parohul Toma Banču și alții, între cari Grecul Νικόλαος Δειμητρίου.

XXXI.

Sibiū, 30 Octombrie 1807. Contract «între cinstitulū dumnealū jupănul Hagiu Costandin Popū¹ și între dascalul Simion Jinari de la Făgăraș... Să leagă a ținea școala din Iozefștatū, a jupinuluī Hagiu Costandinū Popū, cu învățătura și

¹ Din Sibiū.

cu cântarea la strana dreaptă duminicile și sărbătorile.» Pe an: 135 zloți de la Pop, de la cutia bisericii alți 15. «Sîmbăta să iă de la copii 1 creițari, iară, care nu va avea, silă să nu i să facă. De la streini, care vorū veni de afară la învățătură, să nu iă nimic, dar, de-lū va cinsti cu ceva, va fi omeniia lor, dară care va veni să învețe cîntări, cu aceia cum mă voiū putea învoi și îngădui cu dumnealorū, să am slobozenie. Iară mai pre urmă mă legū și mă făgăduesc, precumū pre școlastici îi voi învăța, după poruncitulū, methoda norm[alicesc].

Iară, întimplîndu-să ca preotul locului să-m grăiască ceva vorbă necuviincoasă, să n'amū a răspunde nimic, ci să fiū datoriū ačasta a arăta dumnealui jup[ăn] Hagiū Costandin Pop. Mă leg ca la 8 ceasurī până la 11 ceasurī să învățū copii și dupa ameaz de la 2 până la 5 ceasurī iară să învățū copii... Să fiū datoriū a-m da examenul școali într'un an de do orī.» Iscălesc: Hağ[i] Costandin Pop [pecete cu: «n[egu]s[tor] H. C. P».] și Simeon Jinarī, dascal nor[malicesc] [pecete roșie].

XXXII.

17 Novembre 1807. «Nemeș Ioan Popū Fogoroșii, dascāl neun[iților] Făgăraș[ului], se îndreptățește de învinuirile ce i-a adus «părintele Thoma Baici... Zăbovindu-mă până a face șatră soții mele, n'am mers la minuta poștei sale,.. Nu ca la unū capelanū, ci mai multū ca protopopulū mieū cu supunerea cătră Sfînția sa m'amū arătatū... Mă trag înapoi fiindu-mī frică că nu și pre mine, precumū și pre alții, să mă închine dracului, aū să zică că să-mī scobească čoarāle ochiī, precumū mai în trecuteie zile aū zisū cătră niște muerī.»

XXXIII.

15 Mart 1808. Îndatorire către «crotorī și jurații și toată obștea sf[i]ntei beseareci de legea grečască neunită din Făgăraș», a lui Thoma Bančul, noul preot din oraș. Întăresc: «Vasillie Chiș, protopop, Gheorghie Corodi jurat, Enachi Fogorașii, Nicolae Chiș, Ioan Neari, Ioan Fetochie, Nicolae

Zaharie». — Copie din 1811, de «nemeș Ioan Pop Fogaroșii, dasc[al] neunit nor[malicesc] Făgăraș».

XXXIV.

Sibii, 28 Iunie 1808. Înștiințare de la vicariu către proto-pop, «pentru obiceiul rău ce s'au obișnuit a fi în unile locuri de a duce trupurile morților atuncea cînd pentru putrejunea și putoarea sînt sănătăți foarte stricătoare, la biserică, și acolo a le ținea sub slujba cea dumnezeiască: sub pedeapsa canonului de 12 beațe, în cîtu-î pentru oameni cei proști, iară pentru nemeși sub constituțional pedeapsă, acel obicei să-l oprească de tot și să-l rădice.»

XXXV.

7 Februar 1809. Proces de despărțenie al «Marii lui Vichentie Grid» cu «fujitul ei bărbat Ghițu Pop Ianoș». «De vreme ce Ghițu Pop Ianoș nu numai s'au dovedit ucigaș omorînd zilcoșeaște, din preună cu vinovații săi, pe cătana de marjine Ionașc Strova, cărora la fieștecare robie de căte un an și 100 de beațe, etc... li s'au judecat, ci și ca unul de căpetenie ghilcoș, temându-ș viața, cu fuga scăpînd pe locuri neștiute, s'au înstreinat.»

XXXVI.

29 Mart 1809. Lista celor ce au dat «pentru fundușul de școală»: părintele Thoma Baici, Nicolae Demeter, Stoica Secelean, Ignați Bădălachie, Ioan al Stanțului Covoran, Tănasie Pilea, Răduțu din ulița Ilenilor, Adam Betlereanu, Gheorghie Căldărariu, Thoma a lui Filipp Boghiu, Anna Pucică, Gheorghie Crizbășan, Bucur Ferdelă, Nicolae Iorga, Somoilă Părăian, Ioan din ulița Inului, iobașul Boer Gheorghie, Thoma Fărtari, Mathei Mîndrean, Gheorghie Craiovan, Dima Chiș, Nații Chiș, Lițu Prăvari, Gheorghie Focșan, Ioan Fetochie, Ghiță Șărbănuț, țehi-meșterul, Antonie Nedelcu, Ivanu Murășan, Costandin Mihailovicî.

XXXVII.

«Sibiū, 21 Maiū c. v. 810... Inștrucție care s'aū dat dascalului Simeon Jenariul de la Iosefștat din Sibiū, pentru învățatura candidaților de preoție.» Va preda: «cetania curată, fără opinteale sau poftorire sau rupere a cuvintelor, dar foarte deslușită, cu sporiū și cu lovirea cuvintului, la acțent sau oxie; scrisoari dezvoaltă și slobodă, așa ca slovele unui cuvint să fie la o laltă scrise, iară cuvint de cuvint despărțit, priiveghind tare dascalul la aceaia ca să nu despartă slogurile, și cuvint cu cuvint să înpreune, păzind la scrisoare orthografia, adecă la cuvinte lovitoarea, apăsătoarea, înpreună toarea, iară la încheeturi coma; cathihisul cel mic, de rost bine, din tablă în tablă; să să înveațe cum trebuie a ceti Apostolul, Evanghelia și Leturghia, cu glasul cuviinços, curat și fără de nice-o trăgănare, gîngăire sau poftorire, așa ca slujba și cetania în urechile ascultătorilor să fie plăcută; să să înveațe 4 părți ale aritmeticii bine, precum și tabela aritmeticii de mine așezată, fieștecare candidat să o înveațe și să o iă cu sine, de mîna sa scrisă, care fără altă povață va fi fieștecăruia temeiū de neuitarea a celor 4 părți ale aritmeticii. Fieștecare să știe cîntările sau glasurile bisericești și așezarea slujbelor sf[î]ntei bisearici, după tipicul din Octoiul cel bogat: spre care sfișit va numi dascalul în fieștecare zi un čas, întru care în auzul candidaților va ceti tipicul. Să-î înveațe cum să stea cu trupul drept, atîta înaintea celor mari, cît și în bisearică, cum să-și facă cruce și să fie totdeauna cu părul chieptănat, cu unghiile tăiate, cu fața și cu mîinile spălate.» Va da apoi «atestat, după formulariul de la mine la mînă-î lăsat.» Iscălește: Gheorghie Haines, director șc[olelor] n. neunite din m[arele] pr[ințipat] Ardealului». Pecete roșă, cu vulturul cu crucea 'n plise și G. H.

«Pre lingă ceale ce sânt în iștrucție însemnate, să înveațe dascali pre ucenicii săi, mai adăogă să-î învețe a cănta și: «Binecuvintează, suflete al mieū, D[omnul], și toate cele din lăuntru mieū» și celelalte, «Laude suflete al mieū pre D[omnul]», și să facă doao strane de prunci în bisearică, ca acești psalmi să-î

cănte totdeauna pruncii, numai dascalii să-î învețe bine ca să cănte cu toți lin și frumos și mângăios. Mai pre urmă părințeaste milostivindu-să În. C. Gubernium a poruncii[t] ca să să tipărească o carte ce poartă în frunte titula: «Cărticica năravurilor bune», pentru folosul pruncilor, și aceia în școală a să întruducă lui, iară datorniceaste te poftesc pre Sf[i]nția Ta tuturor preoților și dascalilor a le vestii eșirea ei la lumină, și, trimețând una aici, să o dai la un dascal măi harnic, de la carele cerând cvitanție despre primirea cărticichii, de acela și de cătră Sfinția Ta iscălită, să o trimiți de grab încoace ca să mă poc și eū ligătimălui la În. Gubernium. Și să poruncești în numele mieū tuturora dascalilor să înveațe ucenicii, să-î și dai această cărticică, îndatorind șii pre părinți a cumpăra fiilor lor cartie de acest fel, care să află la Sibii, în tipografia lui Bart, legată, cu 50 de creițari de vândut.»

XXXVIII.

[C. 1812.] Episcopul Moga către protopop. Pentru casuri de vărsat. «O fomeie . . ., socotind despre sine că dînsa în copilăria ei ar fi zăcut de vărsatul cel mare și pentru aceia nevrînd a să oltoi cu vărsatul de vacă, iată că cade în boala vărsatului (să varsă), și aū avut doi prunci, dintru cari unul era încă de supt la pept (țiță) . . . În boala vărsatului greu (cumplit) . . . Nu s'aū lipit bubatu . . . Un tinăr junigaș, la vîrstă de 19 ani . . . Să bubează . . . Numitu tener din 19 ani (junîșan) . . . În satul Merchindeal, între Țiganî, care din multe alte sate acolo venise și să lipise (așezase), lățindu-se bubatul cel mare, cu groază era de a vedea patimile Țiganilor . . . Cu bucurie era de a auzi de spre altă parte glasuirile (chiueturile) Țiganilor celora ce s'aū fost oltoit cu vărsatu de vacă, zicînd: Laudă să fie lui Dumnezeu, sint oltoit cu vărsatu de vacă, nu am nice o nevoe și nice nu mă tem de nimica . . . Vărsatul în dînșii nu s'aū fost prins . . . Să săvîrșaste prin tăere în pele.»

XXXIX.

26 Iunie 1812. Proces de despărțenie al «Radului Frată din Berivoiū-Mic» cu Bucura lui Ioan Șoflete din Recea. «Aū încredințat pe inita noaptea și o aū și dus în Berivoiulū-Micū, a doao zi seara s'aū și cununat cu dînsa... Era de tot să o omoară... A 4^a zi după cununie, căpătîndū prilej, aū fugitū..., nici că iaste vre-o nădejde de a să face vre-o căsătorie între părți.»

XL.

Sibii, 20 Decembre 1812. Vasilie Moga către protopop. «Înțelegînd eū precumū aceaia arū fi dorirea iubitulū clerū d[u]hovniceștiū meale păstorii încredințat ca Scaunul episcopescū, pentru mai bune îndemînare, isprăvirea mai cu graba întîmplătoarelor trebī și căpătarea sufleteștiū mîngăeri, precum din vechime până acuma, așa și de acum încolo să rămie în Sibiiū, și, iarășū, precum mulți din sinul clerului într'acolo ș'ar fi descoperit gîndulū inimii sale, ca, la cumpărarea casii în Sibiiū, pe sama rezidenții episcopesti, și pe sama seminariului ce cugetă a să rîdica din prisosul averilor cu cari i-aū dăruitū Dumnezeū, ca benefactori vorū da ajutoriū, m'am îndemnatū dorirea ačasta a iubitulū clerū și cujetul benefactorilor de a da trebuinčosul ajutoriū la prea-înnaltul tron împărătescū, cu acea rugare ă-lū descoperi ca să să milostivească a sa Preaosfințită Mărire Împărătească a mă scuti de la ședea în Clujū, cum spre ačasta amū fostū îndatoratū, și a mă lăsa ca să-mi așezū rezidenția în Sibiiū.

Fiindū dară că întru urmarea smeritei meale acești ceareri să potoleaște (*sic*) acuma ca pe benefactorū să arăt cu numele, iscălindu-și fieștecare făgăduința sa, cu semnarea vremi până cîndū ar putea aceaia să o plătescū,— așa cu toată nădejdea sîntū precum Frăția Ta, ca o față din ceale mai de frunte a legii neunite, cu așa făgăduință pentru întemeierea legii și procopsirea neamului veī binevoi a te arăta, din care și alții, care cu acest prilejū, pentru neștiința stărilor, nu sîntū aicea cunoscuți, să se îndeamne la ačastă facere

de bine multă folositoare. Și, ca să amă norocire între cei dintiți benefactori la această fundație a mă număra, așteptu dară adevărul Frății Tale câtă mai cu graba spre a o aștearne la prea-înnaltul locu. Așa Frăția Ta pe fețele acelea care s'arū afla într'acelu protopopiatu cu îndestulă avuție de la D[u]mnezeu chivernisite pe lângă arătarea lipsii aceștia, să le îndemnă, ca, ce să vor îndura, să voiască a făgădui, și răspunsul acelor benefactori și făcuta făgăduință și de spre partea Frății Tale, fără de a face adunare de la preoți sau de la norodū, fără nice-o zăbavă să o trimiți încoace, spre a o aștearne la prea-înnaltul locu.»

XXI.

Februar 1813. Se înștiințează Mitropolitul de o danie făcută pentru seminariu: «așa o pornire cu răvnă pentru cinstea și procopseala neamului și clerulu[i] nostru prin izvodirea și osirdiia Preosfinții Tale».

XXII.

Sibiū, 5 Octombrie 1813. Moga către protopop, pentru parohul Ioan Rușoiu sau Rujoiu.

XXIII.

19 Novembre 1813. Moga către protopop, pentru «rudeția de botez între Veroana, fata lui Ioan Cojocariu din Gălați, și Iosiv a lui Dumitru Bărcea».

XXIV.

4 August 1815. Moga către protopop, pentru plîngerea care unu «birău domnesc din Șinca-Noaă, David Flucuș», care a zis rău «de cătră» popă. Zice: «pe mine nu mi bate, că ieū, și pe tine făcîndu-te čoflic, și pe bočocol tău il daū în cătane, și ti-oī mînă la slujbă în Ardeal, cînd o fi drumul mai rău; că o murit Dum[ne]zeu tău Budič și o înviat Dum[ne]zeu mieū Criștof... Budič aū vrut să ieaie dominiumul Făgărașului în arîndă.»

XLV.

13 Decembre 1816. Moga către protopop. «Stearpa atit de curînd trecuților 3 anî, cît și acelia din estan [ne]rodire și născuta foamete și sărăcie aũ adus [Guvernul] la aceia ca spre apărarea saũ încaĩ micșorarea mișălătăți săracilor lăcuiitorĩ cari cu foametea să luptă», etc.

XLVI.

C. 1817. Cercetare pentru despărțenia lui Stan a lui Gheorghe Frîncu și soția, «Maria lui Ionașc[u] Băbîrnat... Nice un nărav slab lîngă sine n'aũ avut: hoț, nu, curvariũ, nu, beutoriũ, nu... Casa de chilin... Aũ tocmit altă fată în Comana-de-jos... Nici-un cuvînt slab nu s'aũ auzit de cătră dînși... Și nu mai poate a trăi cu dînsa... Tot cu neamurile care aũ avut mai aproape l-aũ făcut, și cu dragomanul mai sus numitei Marii... Eũ am fostũ a merge cu mai sus numitul Stan la darea de mînă... Gheorghe Socia... Aũ început a să apropiia la dînsa mai sus numitul drăguț... Aũ prins nevasta năravuri slabe, a-și urgisi bărbatul și a lipi pre alți înprejurul ei... David al Nichii lui Mani Popa... Tot netraial lorũ dintr'acela nemit li să trage... Vălătașu viclean aũ făcut, de de care nu li s'aũ căzutũ dumnealorũ a să cupri[n]de supt ju[ră]mînt... Să le fie de sprijuneală... David Mijia... Vălătașu nu s'aũ făcut pre calea legi, să duc[ă] oameni streinĩ, iară nu neamurile sale, să-șũ vatăme sufletele lîngă nedreptate; aũ mai fostũ alți oameni în sat, ci nu i-aũ pofit, știindu-să deșertĩ.»

XLVII.

1817. Declarație în procesul lui Răduță. Chiamă la logodnă «doa părechĩ de omenĩ de cinste, anume dumneal[ui] ju-pănul Simie și dumnealui Bobănă, împreună cu soțiile dumnealor.»

XLVIII.

1817. Cercetare de despărțenie. «S'au legăduit cu o săptămână mai înainte de cununie, și i-au cununat în săptămâna cea de după hartă... [A căzut într']o baltă cu must de gunoii în curtea sa, de să umplu cu cap, cu haine cu tot, de nu să cunoaștea... Fiind noi la masă toți, iă șădea la foc și nu vrea să să scoale să vie să dea mîna, pînă m'am dus eu, după vorba tată-său, adecă a numitului Ionașc, și o amă sculat-o în silă, și o am dus-o de aū dat mîna... N'am auzit să fie trait bine amîndoi de cum s'au luat, ci tot cu cîrteală; din care pricină i-au chilinit într'o casă de chilin... În zio de Simpetru de iarnă... Nu s'au plăcut amîndoi, că Măriia aū tot dosit de cătră numitul Stan, batăr că el mult aū umblat după dînsa... Numitul Ionașc iaste om năpraznic, de n'are soți mulți, că în casa lui să tem toți de el ca de un ursu pușcat, de nu-î cutează răspunde nimica... Măriia, muearea lui Ion Aldișoiu... S'au luat în dulcele trecut al Crăcunului.. N'au cunoscut a să plăca amîndoi, că am ținut șazătoare un dărab de vreamă, și, cînd merğa numitul Stan cătră Măriia, iă iș lăsa scaunul, și fuğa de el... Iă nu mearge, ci mai bucuroasă să duce în Olt de să înneacă... N'au trăit nič un bine... Cînd să punea Stan să șază lîngă Măriia, iă fuğa de el de nu-l lăsa să să apropie de dînsa, să o bîzaiască... David al Aldi Mija... Decît să o dea după Stan, mai bine să-î facă o samă, să o spînzure, sau să o bage în Olt sau în temniță,—că ei nu-î place... Am stat la fereastă în în grădină, pînă aū dat mîna... Numita Mărie plînga de tot, și nice ochii n'au întors cătră numitul mire... Iă s'au zvîrgolit... Numitul Stan, năcăjit, s'au dus unde era fiçorii cu lăutariu... Rahira, muma Mării, răspunse zicînd: «de dracu nu poți scăpa», și aū început a plînge... Fiind balta adîncă ca pînă la brăcinariu și de' biia aū eșit biata copilă însortată de gunoii și de must, de nu să cunoște ce e... Am avut tîlnire cu numitul Ionașc... Asta au făcut-o cam p'intregu, că fata nu vrea să meargă... Zicînd că dînsa mai bucuroasă va șădea în temniță măcariu 19 ani, sau pînă

va cădea temnița pre dînsa, decît să meargă după numitul Stan... Ne tîmplasem de legam niște porții de fîn... De aceea căce că-m era frică să nu sučască, să schimbe într'alt chip... De 4 ani, în toți o aŭ cerut-o, de cînd era zăblaică... N'aŭ trăit bine nice-o țîră....»

XLIX.

[1817.] Însămnare ce am făcutŭ cheltuiala din început logonii fici mele pentru dum[nea]lŭi Necolaî Răduță Mariișu, din Făgăraș lăcuitoři...: 4 cofe vinŭ..., 1 firtal rachiŭ... Bucatele, cu pită cu totŭ... Am datŭ o măramă de batistă, de s'aŭ legat la găt... Pentru cărpitul cismelor. O oală cu sarmale de drumŭ, 1 fl.; 1 șervetŭ vărgatŭ, de fuiori.»

L.

4 Mart 1817. «Noi jurații» către «cinstitul Comision... Noi, nu, după cum zice dumnealŭi, că căutăm vițal supt boŭ, ci căutăm dreptate și adevăr.»

LI.

Novembre 1817. Contract de învățator. «Să puî la învățatura pruncilor, să aib datorie a-i ținea pe dînșii la orînduială bună, atît în școală, cît și în bisearică, și a-i dezbăra de vorbe necuviincoase, de jurămînturi, de jurături și de vorbe de necinste, de sudalme, nu numai în școală, ci și afară... Greșind copii, sau în școală, sau în sfînta] bis[earică], și fiind vrednici de pedeapsă, să li să dea pedeapsa, după vîrsta și greșala, însă cu luare aminte ca să nu să vateme vr'unul din pricina bătăi. Dară, fiind greșala mai mare, să fie și ișpecatorii față cînd să vor pedepsi. În rîndul învățaturii, atît copii celor bogați, cît și celor săraci, tot într'un chip să să tratăluiască... Copii care cuprind mai cu anevoe învățatura și sînt mai grei de cap, să nu-i silesc nici într'un chip cu bătaia spre învățatură, ci tot cu binișorul, ca să nu capete uriciune spre învățatură.» Leafa va fi de 400 fl. austr. pe an, «și, pe lingă sălaș slobod, și 6 stinjin lemne, în 4 rete, adecă la tot firtali[u] de an un firtal din simbrie.»

LII.

C. 1820. Cercetare în pricină de despărțenie. «M'au întreat mai la urmă P[reas]f[ințitul] pro[topop] Stan Ra., vreau să-l coprinz pre bărbatul mieu Toma Bîra, aū nu-l cuprinz, și, de l-oī cuprinde, îi va duduī pe curva de la el.»

LIII.

C. 1820. Către protopop, pentru căsătoria lui «Nicolae lui Gheorghe Țuțura cu fata lui Nicolae Lud, lăcuiitorī în Be-cleanū». Se cumpără : «un cojoc, un chieptariū, 4 cirpe cu care să le dea la preoți, 3 cofe de arpăcaș, rachiū 9 cofe și 3 firtare și o jum[ătate], piperiū ; s'au copt dintr'o ferdălă de grîu și din 2 de săcară ; s'au cusut 2 cămăși de bunbac și 2 la copii ; s'au dat pentru cusut pe patru haine 3 zloți, 42 de creițari».

LIV.

1820. Preotul Jînariū către alți preoți făgărașeni. «Vineri să fie regratie, ca și dascalul să poată veni să-ș cumpere din Făgăraș ce-ī trebuie, pe sama casiī sale, și hîrtie pe sama pruncilor, iară Sîmbătă să înveațe copii. Iară care copil pofteaște și vara a învăța la cîntări și la scrisoare rumînească și latinească, ca să poată fi și notăraș sau scriitorī la sat, și aritmetica și rînduiala sf[i]nței bisericī, și alții care pofteaște a priimi darul preoții,—acela va veni în școala Făgărașului la mine, ca să le arăt eū ceale trebuincoase, întru care să să poată întru aceia învățatură răzima înaintea Scaonului episcopiei la Sibii, și să poată întra și la cursușul școalei candidaților de preoție mai cu îndrăsnire,—nu să să tragă îndărăpt la ușe ca proști ; precum am văzut cu ochii mieī, fiindcă am fost vr'o opt ani diiacon arhieresc : și ceī învățați, aū îndrăznire, iară ceī neînvățați bine, să trag la ușe, cînd untră arhiereul în școală, în capelă, la slujbă. Va veni diiacul acela care doreaște a primi darul preoții, mai întăi să vie să înveațe, să să tragă la masă, înaintea, nu la ușe.»

LV.

[1820.] La Iaș în Țara-Rumînească să află lipsă de doi dascalii latinești, adecă să fie Rumîni, învățați în limba latinească. Plată bună vor avea, pe an o mie de zloți; unde să va afla, să să arate la Scaunul protopopesc, și de aița să va arăta la Scaunul arhieresc¹.

LVI.

Făgăraș, 17 Mart 1820. «Simion Jinarî, paroh la Făgăraș», «din porunca preosf[i]nțitului Vasile Moga», despre creșterea copiilor, «atrăbuind acuma a umbla pruncii în școală». Să nu umble dascalii «pustii». «Să învețe prunci după instrucție, să-î învețe cu slove latinești și ungurești a cetii și a scrie rumănește, și să-î învețe catechizmul pe de rost tot, și să-l tălcuiască ucenicilor, spre a-l putea înțeleage, să trimită scrisorile pruncilor despre toată luna, împreună cu extractul carele trebuie fieștecarele dascal să-l facă cu slove latinești și să-l aducă iscălit de cei ce au fost de față la ecsamen negreșit, pre Dumineca Thomei, ca să să poată vedea aici ce sporî au făcut fieștecarele prunc în învățatură și în scrisoare.»

LVII.

«Peștea», 28 Septembrie 1820. «Mihail Covaci, dohtor a Universitatei medicăscă în Peștea», anunță scrierea sa asupra casurilor năprasnice. «Fiindcă de obște bine cunoscut iaste cum că cea mai mare parte a Crăimii Ungurești din Rumîni și din Sîrbî să cuprindă, am dat aceste table de obște folositoare prin încrezuți bărbați întru amîndoao aceaste limbi a le întoarce.» Moga le recomandă.

LVIII.

[1820-30.] F. d. «Bujtan Peter» către «drag si prezintit sogor si szoda me... Tate noszt o foszt mult de vin... Ke, kunt o murit dumnaluj taika, jo nam foszt akolo, si o kerát tote czele din kásze: perin, drikale, lingurj, furkutze,

¹ Se cerea pentru Seminariul Mitropolitului Venianin. *V. Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, pp. 519-20.

tipszy, tagire, si jo nimika n'am keptat, nitsi kit tine [=cîta tină]szupt ungyije... N'am stiut nimika kum au murit, au kum lau engropat: kund mam dusz jo akolo, numa peretzi goly am keptat... Serut mena si la szogoru Simon, si la sogoritza Cika... La tergu Ruszalelor, de ne o azsuta Dumnezeu, apoj venim.»

LIX.

1821. Cercetare, la Părău. «Aū mai venit încă 2 oameni, anume Mathei Creșul și Samoilă Itoafă, amîndoi brănișteari care păzăsc pin sat și noaptea și la bădure (*sic*) și ei mîină și la domniî dimineaș pănă în zioo.»

LX.

4 Octombre 1821. Proces de despărțenie. «Și me-aū adus o potorișă de rachiū... M'aū bătut tot cu hurduzău, și m'aū trîntit jos în curte; aū strigat: tulvaî mumă-sa.»

LXI.

[1822. Proces de despărțenie. Zestre:] 2 boî și o vacă; dar [el aū zis]: o proștilor, nu cereșî de la mama de acelea, ci iosag și moșie, că eū am iosag și moșie ca de 600 de zloș... Numita Rafira aū zis că nu merge ca să mai fie de rîsu Veneșii... Am fost beteagă și aū sărit cu un bășî la mine, și de atunča l-am urît.

LXII.

Mîndra, 9 Februar 1824. Mărturie pentru unul căruia i-a fugit nevasta. Iscălesc: Popa Tămaș Tăflan, Nicodim Tăflan, tiziduș, Ion Cocan jurat, Zahiiū Dugală bătrîn, Gheorghe Zar, Andriiaș Cocan, om bătrîn, Iacov Dan.

LXIII.

«Vașarheiū, 24 Xvrie 824... Pantea Toader, Pantea Vasili, amîndoi țivilîșū», către Pantea Ștefan, «care să află la meștersugu timării, la ăș[instită]jupăneasa Creștina Tăbăcărița

întreună aflare la Făgăraș... Cu prilejul acesta a târgului de la Sibiiu n'am vrutū a te uita să nu te cercetăm cu o frățască carte și noi frați tăi, dinpreună cu părintele protopopul, unchiul nostru. Și să știi și tu, frate Ștefane, că noi cu toți din darul lui Dumnezeu săntem sănătoș, și care și ție îți poftim ca să te găsească a noastră înștiințare într-o asemenea fericită sănătate, și anul nou viitoriu să-l ajungi într-o întreagă și desăvârșită bucurie. După cuvântarea ta mai de nainte, nu știm: adevărat încununatu-te-ai, aū ba, și, de te-ai încununat, să ne scrii, saū, de vre-ai amū în fărșangu viitoriu, bucuroș am fi și noi ca frați și ca unchiū să te putem corteni într-o frățasca dragoste. Dară, pentru depărtarea locului, nu vom putea slugări față cu toți. Poftim ca să-ți dea D[umnezeu] norocire și căs norocit și fericit, și, căsătorindu-te, cinsteaște pre aceia, și pre aceia care ți-o da-o D[umnezeu] soț și pre toate neamurile avute după sine, că ești strein în locurile acele. Cinsteaște-ți ca pre părinți tăi cei trupești, și poartă năravuri bune, și cu oamenii slabi să nu te însoțești în soțietate slabă. Fereaște-te de rău și de urgie, ca din unile ca acele să nu ți să întâmble ceva rău, că apoi ție să-ți înpuț,—ca să auzim și noi veste bună, să ne bucurăm de tine. La cinstitul părintele protopop încă ne închinăm cu fericită sănătate, după cât ne-ai fost scris și D[omi]nia Sa, ca un unchiū a coconi; care bucurându-ne și noi de un neam bun și fericit, pecum și noi având pe cins[ti]tul protopop al Vașarheiului unchiū și ca un tată bun povățuitoriu, neîndoindu-să cumva nimene pentru fratele nostru, cu adevărat că este din neam bun. Să ne scrii la târgul viitoriu la M[urăș]-Vașarhei, să știm de tine. Și rămănem de bine voitori ai dumitale fraț.»

LXIV.

1825. Proces de divorț. Fuge o femeie îngreunată, «și acolo amū și dobândit... S'au luat cu un rud după mine până în satul Părău... M'au dus la o țarină numai în poale, cu zeachea pe umere, și cu copila în brațe, și după aceia me-ai pus vița în gît și m'au legat de car... Să nu-ți aduc Paști,

nicî să le guștî... M'aŭ bătut cu un leam gros... Nu mă duc, de aș umbla cu traista... Singură îm fac moarte, că mă voi arunca într'o apă.»

LXV.

1825. Proces de divorț. Nume: «Ana lui Gafton, Viroana, Gheorghî Brînzea.» «O-a și împovărat-o¹.»

LXVI.

1826. «Anița Munteanu» arată că, «cînd aŭ venit în casa mea Aldea Sima de aŭ tocmit pe fata mea, atuncea aŭ venit dumnealŭi cu muiarea dumnealŭi și cu doi feçori ai dumnealŭi, și aŭ adus o fele de rachiŭ și un blid de uscățele; altă cheltuială nu aŭ făcut nimic.» Iscălesc mărturia: Cucu, Dumitraș, Raibu.

LXVII.

1827. Proces de divorț. «Cînd va fi ha din urmă, nu ești mai bună dumneata, draga mea, decît mine, nice eŭ decît dumneata... Eŭ Tovitha i-am văzut șazăînd amîndoi pe un scaun acolò la casa Bucurii, și să ținea cu mîna pe după cap, și însă focul era cam potolit, dară tot să vedea... Ei aveau gătitori de ospăț pe masă, și, dacă m'aŭ văzut pe mine, aŭ coperit și aŭ pitulat în pat, între perine... Și, zice, o ținea pe Bucura în poală ca pre un copil mic... În multe rînduri i-am văzut noaptea răzimați la gardu Bucuri... Aŭ urdinat numitul Moise la casa ei și zua și noaptea... Fără a fi șazătoare la Bucura, urdina acolo adevase... Își băgase mînila în sînul ei de le întorça pînă la spinare... Aŭ început Moise a să pupa cu Bucura... Aŭ strîns'o de cătră spinare cătră el.»

LXVIII.

1827. Proces de despărțenie. «Să-l dea [pruncu] din iosa-gul mieŭ afară, la acela care l-aŭ croit... Că ià, tocma ca

¹ Îngreunat-o.

o eșită din minte doară, chiară au tăiat pînza, fiind țesută numa jumătate, și au scos spata și ițele di[n] hire și le-au lăsat în casă ; și ș'au cules ce au adus cu sine și au luat teama (?).»

LXIX.

1827. Proces de divorț. «Aū luat cloca și aū trîntit de cheotoare . . . Cătă fără suflet.»

LXX.

1828. Prospect al cărții «Diregătorii buneî crescere», de Damaschin Th. Bojincă, notar jurat la tablă.

LXXI.

Brașov, 7 August 1828. «Ioan Pop zograf» către fiul său Costandin, în Făgăraș. «Acușa lucrăm în bisearica din sus, la catretă.»

LXXII.

1831. Recomandații contra holerei de Morvai Ioan, paroh la Tisa-Babolna (Bobîlna).

AD A U S

ACTE DIN ARCHIVA ȚEHULUI (CORPORAȚIEI) TIMARILOR SAŢ PIELARILOR DIN FĂGĂRAŞ.

I.

1766. Primire de membru. Iscălesc: Ioniță Pătraş ț[eh]-m[eşter], Stan Roşca l[ata]m[eşter], Ştefan Şocheariul l[ata]-m[eşter] mic, Brînzea, Gorgonea, Iadveş, Ganea, juraţi bătrîni, Bădălachie Pătraş, ş. a.

II.

1781. Judecată pentru o ceartă a unui «cizmaş . . . S'aŭ re-
pezit prin târg după dănsa, însă, fugind, aŭ ocolitŭ înprejur
scaunele, până cînd nişte Sălăşan[i] l-aŭ opăcit, avînd alte
pricinŭ cu dănsul.»

III.

1796. Pentru clădirea unei bolte nouă. «Tăbăcarii cu con-
tractușele lorŭ de uricŭ nu arată.»

IV.

24 Mart 1799. Adeverință că s'aŭ luat 40 fl. din casă, ce
de pre masa prea-cinstitului țehŭ», cu «chizeși mari . . . Acxen-
tie Comănariŭ, țehŭ-meșteri . . . Ioan Fogoroșii, dasc[ăl] [nor-
malicesc] Făgărașului și reghiușului țehiului.»

V.

[C. 1800.] Protocolum pentru folosul și ținerea și mai bine
păstrarea judecăților . . . Aŭ furat o legătură de tort și unŭ

pomesealnic... L-au aflat la proptealele popii celui săsesc... Fiind cu pelea goală, l-au gonit veghetorii... Hainele i-au rămas în țărături... S'au dusu pe cheotoare în podul lui Samoilă Jiga... Au furat o traistă cu țipari....

VI.

[C. 1800. Jurământul pentru *bătrîni.*] În numele Sf[i]ntei Troițe, Tatăl, Fiiul, Duhului Sf[i]ntu, jur eu — saū jurăm noi — precumū ne vom ținea toate articulușurile ă[institutului] țehi și poruncile celor mai mari deregători *, și meșteșugulū din mîna noastră până vomū trăi nu l-om da [*sters*: și orice pricină vom vedea înprotriva articulușurilor, cu sufletele noastre drept vom arăta și vom da înainte.] Așa să vă ajute D[u]mnezeū.

[Într'o formă mai nouă, de la * înainte:] Și la orice judecată voi lua sama, și la nime n'oi părtini, și numai sufletulū. Așa să-m ajute Dumnezeu!

VII.

C. 1800. Ladă veche, pe care e zugrăvit Sfatul țehiului, cu membrii îmbrăcați în haine albastre, afară de unul singur cu cojoc. Pe masă e scris: «Socotim să judecăm ca niște dum., întru al cui nume vă voi (*sic*).» De-asupra capetelor e scris: Nic[o]l[ae] Petr[a]ș[cu], St[an]c[u] Corțun, Șt[e]f[an] Șoch[eariul], V[a]s[i]l[ie] Șoch[eariul], Nică Petr[a]ș[c].

VIII.

1807. Rînduială pentru corporație. *Inașii* vor face practică de trei ani. «Feçorii de meșteri care merge la tîrg d'întiū, ca să dea nănașulū 10 potori la acel tîrg»; altfel, se vor da cinci du[t]ce.

IX.

[Socotelī:]

La meșteri de la Beclean s'au dat pentru 4 cofe și o fele de rachiū... După schimbarea ă[institutului] țeh s'au tras socoteală cheltueli... Pe o jumătate de veadră de vin... S'au dat la Beclereani... Pentru ascuțitul unialtelor țehului s'au

dat... Ce s'aũ cheltuit la ospăți... O pele de am dat-o pentru pricina belitului... S'aũ cheltuit pe unieltele țehului cele de săpat, adecã pe sapã, și pe lupatã, și pe ȃocane... La anul 820... s'aũ scos din lada ȃ[institutului] țehi, și aũ plãtit pentru lada feȃorilor, adecã a meșterleghinilor aĩ timarilor din Fãgãraș... La un cetitorũ care aũ poftit sã ne ceteascã cãrțile de belit... Dresulũ vãli ce s'aũ dresũ... O cãptușalã... Pentru 2 coade de ȃocane... Pentru muiarea ȃa sãracã anume Gãnoia, ce s'aũ ãngropatũ... Uneltele țehului cele de sãpãtura morților... Cheltuiala Becle-renilorũ, care aũ avatũ priȃinã cu ȃorogari pentru cãce le-aũ luatũ peile din mãnã... S'aũ datũ din angarie... La o rĩdicare de bisericã sãsascã, de milã... La unũ popã de bãrați... Pentru scumpie... La gubernie, pentru piatra carea ne silea sã dãm la facerea drumului... Tacsã bolți... La drum, pentru 15 gubiguri...

X.

1838. Hotãrire de judecatã. Iscãlesc: «Luca Mãnișor, țehmeșter, Gheorghie Boeriũ, latameșter, Neculae Ghimbãșan, bã[trĩn], Antonie Brãnzãũ, bã[trĩn], Gheorghie Pãtraș notariș».

XI.

[Hotãrire de judecatã.] 1841, la 21 de zile, noi bãtrãni am judecat pe Ioan Toflea, pentru cãce aũ zis la meșterleghinu de la Vasile Alutanũ: «hoher», și așã, stãnd de fațã ãnaintea noastrã, și așã Ioan Toflea n'aũ putut arãta pe acel meșterleghin de hoher, — s'aũ hotãrãtũ ca I[oa]n T[oflea] s'aũ birșãguluiit de 3 f., și s'aũ mulțãmit pe ațãstã judecatã.

Alte acte fãgãrãșene.

I.

[C. 1830. Listã de nume fãgãrãșene:] Andreiũ, Bragheș, Gh. Candit popa, David Fĩci, Gh. Vodã, Gh. Ilie Dogariũ, Gh. ȃocan, Ioan Eftene, Avram Freghenȃ, Bucur Șãrbãnuțã,

Gh. din Blată, Ioan Ștefan Biță, Gh. Bos, Bucur Alisandru Cîrstea, Gh. Covică, Ilie Covică, Neculae Popa, Dumitru Bos, Bu : din Uliță, Ioan Dumitru Dogariu, Gh. Nică, Alisandru Cucu, David Miclăuș, Gh. Gh. Codlia, David Ioan Debu, Moise M. Bărbat, Bucur Codlea, Ilie Franț, David Călin, Toma Oanța, Ioan Muntean, văduva Zahe Dotri, Iacov Naf-tanailă, Ioan Voina, Gh. Simion Biță, Ioan Zahe Dogariu, Oana Idomir, Ioan Bebelea, Gh. Aldia Codlia, Gheorghe Hirsean.

[Proprietatea mea.]

II.

Contract. Noi Văsăștii ne-am alcătuit cu Șerbeștii a face o moară, adecă vatra de moară este a Șerbeștilor și locul de iaz este al nostru, și așa ne-am alcătuit ca să fim frați, adecă noi jumătate parte la moară și Șerbeștii iară ceialaltă jumătate. Și sîntem părtași la moară dintru Văsăștii fîciorii lui Nicolae Vas Stanchi, adecă Vasilie și Avram, Ioan a popii Ioan Vas, și Nicolae Irimie Vas căprariu, Ion Bogdan și Vasile Nicolae Vas, pe moara jumătate, și dintre Șerbeștii pe ceialaltă jumătate părtași: Vasilie Șerb, Ion Șerb, Avsalom Șerb și Maxin Șerb. Și aceia legătură am făcut cal copii la toți dintre aceștea frați care sînt aici mai sus numiți să macine fără de vamă, dară, afară de aceștea, toți din famelie să macine cu vamă ca și streinii. Și noi Șerbeștii să fim frați, aceștea patru, nice-unu să nu fie sloboz mai tîrziu a-ș căuta parte precum ținem moșia.

Și acesta controtuș s'au făcut în fața noastră, a celor aici iscăliți, cu mare întărire :

Ion Pop Vas tizidiș, Ion Avram Dobrin jurat, Ion Ioje Leancu d^o, Saraftin Dobrin, Gheorghe Bogdan.

Bătrîni :

Vasile Birsan, Costan Vas [degete puse pe cruci].

Arpașu-de-jos, în 10 Martie 1833.

Erbittener Verfasser : George Wass, Corporal.

Iscălitură neînțeleasă.

(*Idem.*)

III.

Prea-cinstite d[omn]nule vicareș, acest fečor anume Nicolae Stoica vrea a să căsători și a lua pe ačastă văduvă anume Mariia lui Nicolae Iordachiü ; vestirile s'aü împlinit, pricinî canonič[e], saü polit[ice], nu știm. Pentru aceia să roagă de slobozenie de-a să putea cunună.

Utsa de szus, 28 Ianuarie 843.

N. Bursz, paroh unitus.

Dacă nu este ceva îpedecare, să pot cunună.

Theodor, vicariu.

(*Idem.*)

II.

Documente hățegane dintr'o colecție particulară (a d-lui Budai din Deva)¹.

I.

22 Iulie 7141 (1633). Matei-Vodă, pentru «Bărbat Mic-euș ot Hațag, den sat de la Răul Bărbat». Pomenit «Barbul Pos[telnic] de la Târgul Gilortului, căt aũ fost ținut Făgaraș Ișfan. Fusesse cumpărată cu 5.000 de aspri moșia Jupă-nești. Zapisul de cumpărătoare e întărit de «Palaloga Clu-čarul din Cămpina, și Andronie de la Greci, i Barbul de la Curpeni, i Stančul văt[af], i Nicola de la Curte, i Alecei Pătru, Datco ot Văları, i Opriș ot Urez, i Necola Păhar[nic] ot Grumi.» Întărire. — Traducere.

II.

† De ačasta dămũ în știire cui sã va cuveni a știi cã aũ venitũ Ona Boța în Barã în cas[a] solgãibirãu Iovãnița Manea și denneintea lui Pãtru Barbã și Ștefan Gãrbea și Pãtru Un-gurũ și Ștefan Rahot[ã] și Ștefan Nanũ și Iovan Manea, avãndũ nește locuri în Jiũ, întãlea (*sic*), le-amũ zãlojit eũ Ona Boța la Todorũ Boța și la frate-sãu Dumitru Boța, cu în luncã, cu în dealũ, cu în vale, și în pomiũ, cu totũ ce-ı al mieũ, i-lũ daũ deveche moștin[ã], nime sã nu-l poate scoate, fãrã cãndũ ı-oiũ scoate eũ, aũ fičoriĩ mieĩ. Iar ıl daũ cu florinți 8 și 2 mirtã de ovãs, cã iaste locu de curãturã [ce-l am de la moș], de strã-

¹ V. și vol. V, pp. 343-4.

moșii, — că mi l-au domni dat, [ce n'are nime] niț-o putere, din min[e] încolia. Și am loat eu Todor Boța ... ică de o leițe (*sic*). Mărturie lor acestor, și am dat diiacului un zlot. Și amă scris în anii Domnului 1700, în lun[a] lui Apriilia 28 de zile.

III.

1. Într'o listă de acte: 18 Iunie 7217 (1708). Carte de judecată de la Banul Costandin Știrbeaiu¹.

2. 15 Iulie 7217 (1709). Alta de la Athanasie, egumenul de Tismana.

IV.

Și eu popa Radul din Giupănești încă mărturisăscă că, când au fostă în zile Banului Corni², eu amă fostă slug[ă] cu tatal Nicoli la socra Banului Coroni, și, aducându dumnelui Banu pe socră-sa aci la Jupănești, și-au făcutu schitū aci, ș'avându dumnelui mășie puțin[ă], și fiindū aca mășie a dumnului ăpăn Buda Ianăș aci în Giupănești[i], m'au trimis dumnului Banul Corni la ăpănul Buda Ianăș în Rău-Bărbat, cu scrisori ca s[ă]-i vânăz aca moșie din Giupănești; iar dumnului ăpănul Buda Ianăș au zis că dumnialui ar[e] ban[i] destu, ci ne va da moșie de acolo, că dumnului încă-î trebue. Ș'aatunča și Preda Voinigescul, tatăl Nicoli, încă și el sponi de aca moșie a ăpănului Buda Ianăș, că e a dumnului, și-m arăta unde i-au fostă casele lui Bărbat Matiia, și spunē și o fântân[ă], iar a dumnului, de au fost cu țivile de aramă galbină,—iar acum Nicola vorbește ce nu este așa. Mărturisăscă eu popa Radul, că așa am auzit din gura Predii, tatal Nicoli, și m'am iscălit mai ăos, ca s[ă] să crez[ă].

Av[gust] 13, l^t 1722.

Ș'am scris în Rău-Barbat.

† Eu Popa Radul ot Giup[ă]nești.

[Pecete neagră.]

¹ V. vol. V, p. 687.

² Cornea Brăiloiu, Banul lui Vodă Brincoveanu.

V.

Craiova, 26 August 1730 (1722). Guvernul Olteniei («Gheorghe Cantacuzinò, Gligorie Băleanul, Radul Golescul, I[lie] Știrbeai, Staico Ben[gescul]») poruncesc la «12 boiari, anume Matei Bălăcescul și Barbul Răioșanul și Ion Bălăcescul și Dumitrașco Reanghea și Nicola Reanghea și Alexandru ot Drăgoianî și Gligorie Buziloiul și Preda Motoc și Papa părcălabul ot Runcu și Dumitrașco Andreescul și Dumitrașco Cernăianul și Mate Runcanul», pentru «fiul dumnealui Budiî Miculeș den Hațag, dela Răul lui Bărbat, anume Buda Lațco», proprietari la Jupănești, «și 'n zilele Domnilor... V'aū luat pe dumneavoastră la mijlocū îndreptători.» Să cerceteze și «mărturisaniia moșneanilor de acolò... Să puneți seamne dupe obiceiū». Buda măi făcuse cercetare «în zilele răposatului Ștefan Cantacuzino Voevod... Să dați scrisorile dumneavoastră de aleagerea și dreptatea ce veț face la amundoaoă părțile.»

VI.

† [C. 1730.] Cinstite și al mieū măi mare domnule Andraș biv Vel Hognoghî, cu cinste și cu multă plec[ă]cune închinându mă, sărut cinstită măna dumitale, domnule, și de la milostivudumnezăū tot fericitul binele pohtim ca să-ț dăruiască Mării Tale și doamnei.

Cinstită cartea Mării Tale, domnule Zăicul Andraș, biv Hognoghî, cu cinste și cu multă plecăciune o am luat, și ceale ce-m scrii Mării Ta, am înțales. Pentru niște piei de lup ce-m scrii Mării Ta ca să-ț găsescu, cu ce prețu s'ar găsi să te înștiințez, — de ačasta vei ști Mării Ta, domnul, că piialea de lup bun, frumoasă, iaste câte trei florinți, ci, trimițind Mării Ta banii pe câte piei vei socoti că-ț va fi de trebuință ca să cumpări, eū mă voi sili în tot chipul, și, cu prețul lor, cum să vor vinde, voi cumpăra și voi trimite Mării Tale. De ačasta înștiințaz.

Al Mării Tale mic și prea-plecat:

*Nicolai Voinigescul*¹.

¹ V. n° IV.

[Adresa.]

Domnule, o sabie turcească am de vânzare drept zloti doaozeci; ci, de va fi de trebuință, îm vei scrie.

[Pecete neagră.]

VII.

Ioane Murgule, săn[ă]tate. Alta n'am a-ț scrie, făr căt, îndat[ă] ce vei lua răvaș, să mergi la Nicola Chielariu, care aũ fost la Jup[ă]nești, și să meargeț la Jupanești, la dum[nealui] Buda Iancul, și să mai întrebî pe oameni de acolo, care vor fi mai ștind, că va s[ă] să hot[ă]rască moșia cu Nicola, Cocoliul. Ci, cum zic, să mergi acolo, dinpreun[ă] cu unchiiaș Nicolai, iar pentru oamen[i] care vor fi ștind, va trimite dum[nealui] Buda Iancul, de-î va chema, cei care vor fi ștind de pricina lui. Ačasta, și fii săn[ă]tos.

Șt. Brăiloiul.

Noem[vrie] 25 dni, 7241 [1732].

La Ionu Murgul de la Voi[ni]gești să să dea.

VIII.

3 Decembre 7241 (1732). Boierii numiți mărturisesc pentru cercetare la Jupănești, unde se hotărește și de către popa Matei, vărul Vonigescului. Buda arată un zapis al lui «Hamza Post[elnic] Benjescul din Tărgul Gilortului», vânzător la 7138 (1629-30), «încă când aũ fost Hamza Post[elnicul] pribeag în Țara Ungurească, dereptu ban[i] gata 5.000, și pe acestu zapis aũ fostu făcut acestu neamiș hrisovul lui Alion¹-Vod[ă] de stăpănire, cu l¹ 7139 (1630-1)». Se pomeneste apoi alt act, din 7138 (1629-30), «al Barbului din Jup[ă]nești, fečorul popii din Corbî, care zice Nicola că iaste moș lui Cătan[ă]». Se dau 2.500 aspri gata «și un cal bun». Nicola pretinde «că iaste făcut în meștersugurî». Al treilea act din 7130 (1621-2), de la «săteani din Porceani», pentru cumpăratura lui «Radul Armașul, moșul Nicolii», la Por-

¹ Leon. Decî și Hamza a fost unul din pribegii cari aduseră Domnia lui Matei Basarab. IV. vol. V, p. CLXII și urm., p. 102; IX, p. 1 și urm.

cenî, plătită în galbeni. Refusă părțile jurămîntul. «Trăsoarea de la mijloc» (la măsurat). «Porceanii judecii... Și au pus seamne dispre Jiîu, în câmpu bolovan și cu pietri desupra... Pe de la deal s'au înhierat în 2 nuç și dreptu iu sleamî (*sic*), într'o gârnițe... Pân în hotarul Sămbotinului... Pe părul lui Stănăraç, pe cursura părăului pân în pîiatră, și din pîiatră pân în vadul bătrân, în nucul Popicăi, pe und[e] au înblat Jiul mai de de multu... Și pentru muntele China... Pentru o vie..., care au fostu dat Sămboteani pop[i] lui Dumitrașco și pop[i] Radul Gârlea.»

IX.

Adecă eû Nicola Vonigescu dat-am scrisoarea mea la mîna dumnealui Buda Ianuși, feçor dumnelui Buda Miclăuș, din Țara Hațagului, din Răul-Bărbat, ca să-i fie de bun[ă] și ad[e]vărat[ă] credință precum să s[ă] știe că, lund noi 4 boer[i] de la prea-cinstit[ă] admin[i]strație ca să ne judeç[e] și să ne hotărască moșia din Jupăneștî, sud Gorjiî, dintr'am[ăn]doo hotărăle, deç, adunându-s[e] boerii dinpreun[ă] cu Dum[i]trașco 2 Portar, și cetindu-l[e] dumnelor toat[e] scrisorile ce am avut,—deç, find pricin[ă] pentru 2 zapis[e], unul al mieu, altul a dumnealui Buda Ianăș, și judecata așa ne-au dat ca să jurăm amândoo părțile cu mărturiî pentru aceal[e] zapis[e], cum că sint bun[e] și dreptee,—decî noi, pentru vechirea vremi, ne-am împăcat de a nost[ă] bun[ă] voe, denainte boeriilor, dup[ă] cum ne scrie cărțile de hotărnicie car[e] ni le-au datu dumnealor; iar noi de acum innainte să ținem cin[e] cum ne-au dat dumnelor boerii, și să trăim cu bună paç[e]. Iar, de s'ar întâmpla a mai avea noi vre o supărar[e] și vre o pără de acum nainte pentru acest[e] moșii, să avem a ne căuta amândoo părțile cu aceia cin[e] ar cădea asupra noastră. Iar, pentru muntele Chenia, așa ne-am aşazat să ți eû Nicola trei părți și dumnealui Buda Ianăș o parte. Așijderea și noi amândoo părțile, de nu ne vom ținea de acast[ă] legătură și ne vom rădica unul asupra altuia, cu vre-o pără,—car[e] parte nu să va ținea de legătur[ă], să fie închinat gloab[ă], să dea florinți 10. Și pentru credința mai jos ne'm

pus și pecețil[e] ca s[ă] să creaz[ă]. Și boer[i] cari să vor iscăli mai jos, mărturii. Iar, de s'ar mai scula cineva cu nes-car[e] scrisor[i] bune, și ar ajunge ca s[ă] ià niscar[e] moșia dintr'acest hotar, să fie și de spre min[e] și de spre dumnelui dup[ă] cum s'aũ împărțit.

Dich[e]m[vrie], 3 d., 7241 [1732].

Fejérvari Bálint Farkas m. p.

Mihaï Gălcescul, marturie.

Mihaï Căm[ă]rașul, martur.

Alexandru Mărgineanul, mart[ur].

Dumitrașco Poenar Post[elnic], mart[ur].

Matei Săn[ă]tescul, mart[ur].

[Două peceți roșii.]

X.

F. d. Radu Brăiloiul către Administrația Craiovei. Jupă neștii îi avea «Casa Brăiloilor, mai multă dă 150 de ani... Până când amă plecată la Viena... Acum, fiind vremea lucrului, unde vină să s[ă] opreaască locurile și livezile pentru trebuința economii mele... Să facă această grație să-mă dea o carte... Mă obligălucescū înaintea judecătăi a fi gata a răspunde.»

La 1734 scrisoarea precedentă se trimete în copie de Vonigescu lui Budai Micloș, împreună cu somația ce-i făcuse Administrația.

XI.

Cinstite și al mieu bun și adevăratu patron, dumneata liber baron Buda Ianco, de la cerescul Împăratu rog și potescū, etc. Cu lungirea aceștei scrisorī cătră dumneata nu iaste de alta, fără de cătū înștiințazū pe dumneata că acum avem judecată cu Radul Brăiloiul pentru moșia Vonigeștei și Jupănești... Am luat acum comision de la cinstita Administrație... Să venim toți cu cărțile noastre acolo la fața locului, să n[e] căutăm al nostru... Ci dumneata să nu șazū,

ci să iaî comision de la Măriia Sa mai marele nostru derec-
tor... Cu totu reşpectul rămăi

Al dumitale bun priiatin, gata spre slujbă.

Ioan Bengescul,

id est I. D. Benseskul.

Craiova, Mai 17, l^e 1734.

[Adresa latină.

Pecete neagră, ovală, cu leul supt coroană şi : «Staicu Ben-
gescul» (cirilic).]

XII.

Cinstite dum[neata] domnişorule Buda Iancu. [Procesul cu
Radu sau Răducanu Brăiloiul ; se judecase şi la «răposatul Cos-
tandin Voivod... S'aū ales 2 boiarī, anume Costandin Al-
bianul şi dumnealui Logof[ă]t Al[e]xandru Mărgineanu...
L-aū cunoscut Divanul că unblă surda... Aū rămas di la
Divan să otărăscă acei 4 boiarī şi Vonigeştii, ci dumneata
să scoţ un comision di la Măriia Sa ghinăriul, pecumū că
ne-amū judecatū cu tată-săū Sărdariul Barbul şi cu fratele
Sărdariului Matei la Costandin Voivod şi la Ştefan Voivod...
Eū voi fi tot cu dumneavostră păn în veacū nedespărţit...
Ci vei şti dumneata că amū găsăt şi ocolnica ça veache a
moşii Jupăneştilor... Al dumitale mai mic şi plecat:

Necula Vonigescul...

Şi mă rog dumneavostră, acestū comision de grabă să [să]
scoat[ă] afar[ă]. Mai 11 dni, lt. 7243 [1734].

[Pecete mică, roşie.]

XIII.

1-iū August 1768. «F[ota] Vlădoianul Vel Med[elnicer]»
către «dumneaei doamna a Budei Laţco... Fiind frătie,
cinstita şi mie ca o soră şi cumnată, dum[nealui] răpo-
satul boiarul dumitale cu dumnelui Banul Cornea, moşul
jupănesăi mele, fiindu-le de moştenire aleasă şi hotărătă de
multă vreme, şi așa o aū stăpănit-o pe în doao şi părintăi ju-
pănesăi mele cu boiarul dumitale, şi, în stăpănirea cândū crea
Nemţai aici în judeţale acestea păn la vremea răzmiriţai, în-

tămplându-să de aū murit părintele jupănesăi mele. . . , iobaci care aū fost șazători la moșie, s'aū făcut moștenitori și aū înpresurat moșăia, atăta partea noastră, cât mai mult a dumneavoastră aū perdutu-să cu totul. [A căpătat atunci o comișie, alcătuită din episcop și boieri. *Iobaci*] aū și vândut-o pe la alte mâini. [Să dea copii întărite] de boiari de ai varmeghieī de acolea. . . Înaintea răzūmirițăi cu 4, 5 ani, tatăl jupănesăi mele aū fost dusū la Beci, și aū fost zăbovit 5 ani. [Vinzare de iobagi la moșnenii din Porcenii.] Nu mai poci ținea în mai multe zăle boiari în cheltuial[ă]. Osebit de ačasta, iar mai înștiințazū pe dumneata că avem 2 moșăi în varmeghiia Eniidorei, care moșăi rămăindū supt chiverniseala mătușăi Anițai, care o aū ținut-o unchiul jupănesăi mele, Ștefan Brăiloιul, și, după moartea dumisale, aū rămas supt stăpănirea nepoatei dumisale pe care o aū ținut-o dumnealū căp[i]t[anul] Ortobachie, și aū fost pusă amanet pentru o sută de galbeni... Voi să trimeț om adinsū, să cercetez pentru acele moșăi care sânt cumpărate de Sărdariul Barbul, moșul nostru, și, de veī vrea dumneata să stăpănești acolo, și noi vom stăpăni aici, că, niē dumitale nu-țū dă mână aici, nici noi acolo.»

XIV.

2 August 1768. «Rad[u] Brăi[loiul] biv Vel Pit[ar]» către «cinstita și a mea ca o soră dumneai domna a domnului vărului Budei Lațco». Pentru «dumnealū Fota Vlăd[o]ian[u], nepotul dumnealū răpoosatului unchiul nostru Sărdariului Barbu», cerīnd *cărțile* ei la hotărnicia Jupăneștilor.

Alte documente hățegane (din archiva vicariatului unit al Hățegului).

I.

C. 1790. Mărturie de la preoții Scaunului «Morossecului». Iscălesc: Dimitrie Bit din Milașteu, poapa Voileia ot Boțco Mădăr[a]șu, popa Artinie din Agard, popa Neculae din Țipretnic, Farcaș Ioanu din Mădăraș, popa Dimitrie Graur

din..., popa Petre Goloba, popa Vasile Mineș, popa Dumitru din Cloașu, popa Toderu Surășag, popa Antoni ot Crăconușfalău, popa..., Dimitrie Maier din Oia, popa Chiril din Sintionu, popa Savu din Săbadu, juratul eparhii, popa Sandu din Sântana, Teodorus Fornaș din Culpiu, popa Sandu din Barduș, popa Trifan den Velț, popa Iacobu din Ernei, popa Toader din Hărțe, popa Ionu din Mșamsud, popa Lupu din Bania.

II.

10 Mart 1806. «Vlădica Ioan» [Bob] către vicariul hătegan Chiril Țopa. Pentru o «inștanție» de negustor contra numirii lui. «I-am zis să fie într-o așteptare că, macar și în Hațag, tot în țară ești, dară el, ca un neodihnit, n'a vrut să așteapte.»

III.

Sibiu, 3 Iulie 1806. Adeverință pentru viața curată a lui Țopa, care fusese pîrit. Iscălesc: Aaron Buda, Ioan Pop controler, Nicolae Popp, Teodor Capîlna, Tomna Popa cantor, Dumitru Popa dascălu, Simion Pantea, Iordan Nițu, Avram Mateiu, Andre Horvatu, Iacobu Irimie, Zorila Raducan, Gheorghe Ghiula, Flore Armins (?).

IV.

[Inventariu al averii lui Țopa (1811).] Doao măsari bune și unul mai slabu, salvetunuri, 16 coți de pânză, 5 cămeș și 2 păreachi de izmene și 2 findeae, o păreachie de mucări, petaci de 7 creițari din anul 1802, mărăș de cei mici, petac de cei vechi, un husoș și o groșiță, un blid de leveș¹, de cositori, opt tăeare, un bătu de trestie, un căpeneag, un șlofroc, 2 chischineae albe, 3 lepedeae, o mintie, un laibăr verde cupțușit, 1 bundă de lup, 4 perne și 5 feață, un poplon cu lepedeu și mătreăță, o ploscă cu cureale, armariu de (?) gata, scaune de un om, un cupfer, o ladă de car, o păreachie de hamuri cu frînele, un parnajac de piiale, 2 pro-

¹ Supă.

covițe, o bită, o tablă de locșă, o ploscă de pământ, o toană, 2 troci, doao fireaze, un hămbariu cu 4 oteade, la ogradă 21 birne de brad pentru casă, un vătraiu, doao păhară și o glajă, doi stupi slabi, patu cu o pilotă, o mătrață.»

V.

10 Mart 1827. Cercetare. Cu «obștia Fereganilor și a Fițăjeanilor... Preoți din Boșorod... După ritul nost.»

III.

Documente rășinărene (păstrate la școala românească din Rășinari).

I¹.

Cu numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sf[ă]ntu și cu voia a Mării Sale de D[u]mnezeu cinstitului și înpodobitului cu toate bunătățile, dinpreună și cu paza hotarilor, a Mării Sale de Dumnezeu cinstit Matiaș Craiū, prefăcutu-s'au și s'au preainnoitū carte ocolniță a hotarului a satului Rășinariului, prin indemnaria și ruga a cinstiți Scaun de lege 40 bătrîni, pentru ca să se știe și să se păzască pe unde mergu margi[ni]le hotarului nostru a Rășinarului, peste tot înprejuru, precum veachia carte hotarnica, cea dela bunul și vechiū Craiū Atila 420 și în anii mai pe urmă Măria Sa Matiaș Craiū, anul 1488, datu-ni-l-au mai pă din jos mult; iară acum pe aicea întărit cu hialmuri.

Înceapem din capul din jos, de lîngă pădure de stejeriș, cu vecinii cei mari, Cestnodi², meargem, dumnealor pe din jos, și Rășinariū pe din sus, meargem spre răsăritul de iarnă, curmînd lunca dă în gura Văi Albinelor în rîu de spre răsărit, halm. Meargem pe apă în sus, ca o pistreală de loc, halm. Fereaste spre stînga, prin pădure mestecată, suie și merge peste vinele Văi Albinelor

¹ Se dă acest document, evident fals, pentru că el întrebunțează izvoare mai vechi și cuprinde o mulțime de nume, de lucruri și de oameni. Plămuirea e făcută, de almintrelea, de mult, încă din veacul al XVIII-lea.

² AȚ Cîsnădiei.

iasă în Fața cu năsip, merge puținel, coboară pe un gruiș în jos, dă în vale de la Coșteiș mai sus, o pistreală de loc, într'unu gruiș, merge puținel, iară dă în vale Calbau (*sic*). Merge pe apă în sus, iase în curmătură la Fintina Neagră. Coboară pe o vale, dă în apa cea mare, merge pe apă în sus,— noi de cătră față, vecinii cei mari pe de spre dos —, și, făcându-se 2 rîuri, mergem pe apa ce vine despre Munteni, muntele Buceciș, al marelui heartegu Radu-Vodă Negru, cel dela anii 6740 [1232], iase în Curmătură: aici dinna stînga rămîn vecinii cei mari. Suim alătura cu Munteani muntele Buceciș, ținem tot vîrfu: munți Clăbuc, muntele lui Neagoe Ivan, până la Țicu Înalt: aici ne despărțim de Munteni. Spre miazănoapte, pe după vîrfu lui Neagoe Ivan în Muche, merge pe pișor în jos, în gura Izvorului, merge pe apa cea mare în sus, treci izvorul Adîncii Gropii în sus; pe un piscu suim în vîrfu muntelui Cindrea, luom cîtva sus, pin seamne. Aici ne tîlnim că Cîrstianul, de spre față muntele Cneazului; din vîrfu muntelui Cindrea mergem pîntre iazere, pe pisc în jos, pă unde să împreună izvoarele, merge, treace spre direapta, în Coasta Reace merge prin dosul munților Răci, iase pe pișorul Băjinovului, la piatra cu Jipu, iase în vîrfu muntelui Bătrîna, ține vîrfu pînă în vîrfu muntelui Gaur, care caută spre răsăritul de vară, din capul muntelui, halm. Merge pe izvorul din a stînga, coboară colo jos în izvorul ce vine de spre răsăritul de iarnă, merge pe izvoru în jos pînă în izvorul din sus, merge pe potecul de pin Crîngu, iase în capul muntelui Vălaru, ține vîrfu Muchia; în vîrfu Ganțu, halmul. Ne despărțim de Cîrstianu, venim alătura cu Turnu, coborîm pe rîpe; aiș halmu. Merge pestă vinele Văii plopișului, peste obreajie cu năsip, merge în cap de dealu; la pădure de stejeriș, halm. Merge pin stejeriș pe aici, supăr de Turn, merge în dealu cu pămînt roșu, — halm. Merge în jos, zboară rogozu în stejeriș; halm. Merge pin stejeriș, ne tîlnim cu vecinii cei mari, Cistnădii; aiș halm. Ce iaste în lăuntru acestu ocol, iaste pămînt rumînescu, a satulu Rășinariuluș, nimăruș înduplecat; n'are nime a-l porunci, nice în pămînt, nice în apă, nice în ghinde, nice în jiru, nici în alunîș, nice

în rînsă. Și s'au preainnoit această carte ocolniță în zilele Mării Sale de Dumnezeu cinstitului Craiū Matiaș, cîndu aū fost cursul anilor ot rojdes. H[rist]vo 1488.

Popa Iacov, Popa Vasilie Tomuzea, Pop Petru, i Popa Iosif Petriți din sus цррка, i Popa Sain, și Popa Manas sau.

On bit sud [cînd a fost județ] cneazu Bunea sindic, Co-man Desea, i Pătru Codrus, Oprea Codrea Șerban, i 40 de jurați:

Rad Nistor, Aliman Gal[ea], Toma Mihnea, Pătru Tomușea Băncilă, Rad Băncilă, Rădoiță, Rad Pinciu Sain, Bucur Oance, Comșe Omotă, Cîrstia, Comșe Băra, Sav Hodrea Man[iu], morar bisericii.

Храм свта цррка пр[к]по[до]вна Parascheva, pentru moșiile besearicii, ceale date besearicii de Marele Herțeg Domnū Rad[u]-Vodă Negru.

În cîmpu de jos, din calia Coșteului, în sus, până în Strîmtu, jumătate de spre pădure a bisearicii, jumătate popilor, alta, din jos de calia Coșteiului, alta peste rîu din Gura Văi, cu piatră rătundă, precum merge vărsătura pin rîu pe lîngă merii popa Oprea Pătruțu, pe lîngă stupină, pin calia Coșteului. Dară cea din jos de calea Coșteului e dată de Mircea-Vod[ă] Basarab.

Leat 6891 [1383], м[е]с[и]ѣ Ghen[arie] 7, за поминание душа их [pentru pomenirea sufletului său].

II.

Pentru anul 1735.

† Noi șapte preoți, dinūpreună cu patruzăci de bătrâni, dinūpreună și săteani, mărturisimū cu sufletele noastre precumū că judecată cu maghistratul aū avutū părinții noștri pentru hotară, care și noi acumū avemū, dară pace nu aū facutū nice părinții noștri, nice noi, precumū zicū ei, nici nu ne-amū rugatū de maghistratū, nici iștanție nu amū datū, știindū că iaste pământul nostru care ni l-aū luatū moghistratul în silă; care iaste pân astăzi luatū.

2. Fiindū la întrebare la anulū trecut 1776 în casa dom-

nului grofului Telechi Carolu cu maghistratul, și ne-au întrebatu domnul Hanbaî de oi și de munți, și slujbă câtă facem la maghistrat, iară noi preoții și bătrînii așa am dat răs-punsul, că noi am venit aicia la Măria Voastră pentru plânsoarea satului nostru carea o am dat la prea-milos-tivul Împărat, pentru hotarul nostru care ni l-au luat maghistratul în silă. Și acestu răspuns am dat, iară noi cu Sfatul nu am făcut pace, nici nu ne-am iscalit, nice iș-tanție nu am dat precum zicu ei, ci am așteptat ca să avem dreptate să ni să dea hotarul, după cum am dat prânsoare Împăratului.

3. Famelii sântem noi dăjdeari Rășinăreanii, care dăm dajde Împăratului zece sute și șaizeci și doi. Aceste mai sus scrise cuvinte mărturisim cu sufletele noastre noi preoții și patruzăci de bătrînii; care dăm noi cu mare dreptate.

Bătrînii 43.

Eu judele Bucur Dancășu.

Eu sindic Maniu Păsatu.

Noi Protopop Coman.

Popa Neagoe.

Popa Isaiia.

Popa Savva.

Bucur Șerb, Pătru Răscopu, Dan Dancășu, Bucur Albu, Mani Neaicu, Coman Albu, Comșe Băra, Radu Albu, Giurğa Giurcoi, Șerban Pitariu, Șerb Duca, Alăman Floca, Romanu Cenușear, Alăman Măță, Șerban Grebenea, Radul Popi Ionăș, Pantelimon Drăghič, Bucur Drăgoiu, Șerb Duca, Maniu Măglaș, Oprea Barbă-Albă, Oprea Licoiu, Băncilă Alăman, Maniu Pinču, Șerban Dancășu, Iosiv Piču, Muntiu Dăndărează, Ion Cănai, Alăman Măță, Dumitru Măglaș, Toaderu [B]ăcilă, Alăman Duca, Oprea Tatul, Vasilie Predoiu, Maniu Fântână, Maniu Blezul, Radul Căndoiu.

Săteanii: Bucur Sas, Oprea Sas, Maniu Giurcoiu, Alăman Măță, Sain Albu.

IV.

Documente maramureșene.

«Noi în mrmegü [varmeghia, comitatul] Maramureșului, în erașul de susü, în satü în Iendu lecuiturî, popa Pinte, așușorü de sobor, și popa Lupul, preuț a satului, demü ștîre de tuturora cărora să cuvîne peste tăștimonie nostre ačasta», pentru o ceartă la biserică. «Înnaintre noastre . . . Nice aurile . . . Popa Pinte, așîșor sobor[u]l[u]i, popa Lupu preutu.»

II.

Eü lăcuiutoriü în oarmeghea Maramureșului, în erașulü Casoului, în satü în Desești, Drăguș papa Ioan [dă de ștîre] că, chitelinîndu-mă eü de șușugurile meale, am luatü de la Săpăntai Vasilie, ġuratul erașului de sus, din sat din Cuhnie, doîsprezeace florinți vonaș drept un iobagiü al mieü, anume Hărbariü Simion din Poeni, și l-am dat dumisal[e] și a tot mărădicului dumisal[e] ca să-i porunčască, până când voiü da doîspreace florinți vonaș, eü, aü mărădicul mieü, până la aceea vreme să stea iobaġul zălog. Pentru mai adevărată credință am întărit acestü contractuș iscălit cu mânia mea și peceatie.

III.

«Noi Stoica Iosifü, din mila lui D[u]mn[e]zeü ep[i]sc[o]pul Maramoroșului iproč», arată că «într'acesta an 1690, în a 15 zi Mai, avîndü noi parțialiș săbor pentru îndrăptare a multe

trebî, în satū Budeștî, atunci aū stătutū nainte noastră din Vanciceștî lecuitor Grigor[e] Ștefan» și alții, «în chipul familiei grigorasche și drăgușasche... Foglăluitū... Isagul boltescu saū iurescū... Acest alenușagū și felălet... Cu todomană aū felăluit... Nu cu hetalmū, ce ca moșia sa driapta... Are oarmeghie să-l cercă cu leage... Mai dăbiū va felălui atuncū... Pre minunțel socotindū, chemuluindū și bine cerchindū acest lucru... Acelue va fi mirișugul... Vlădica Iosif, protopop Ștefan, Nemiș Gherghelū.» Pecetea Vlădicăi are cei trei îngerî și legenda scrisă pe dos, greșită. A protopopului e cu totul neînțeleasă (cirilică)¹.

IV.

«Scris în Cūmăleștū, 23 mșta Ianuariia 1700... Iosifū Stoica, mlstiiū bjeiū pravoslavnic arhiep[isco]pū maramoreschi esteje, iproča», dă singhelie la «acestū smeritū, anume Olexa, din satū Comorzana».

Iscălește: Vl[ă]d[i]ca Iosif.

Pecete cu: «Stoica Ios. bj. ml., Maram...» și cîrja.

V.

La un act privat din Sighet, 19 Iunie 1715, iscălește «Serafim episcop», despre care se spune că locuia în Petrova. Pecete roșie, ruptă².

VI.

Deregîtorilor și tuturor boiarilor..., aflîndu-sî adunare de fraț la s[fe]tea mînistire... Coman Toate[r] și cu nepoții sîi, Coman Lupul, Coman Mîteî, avîndū sușig mare pentru ceale sufleteștea pentru sufletul sîu și pentru sufletul unūi fiū ce

¹ Cf., pentru episcopul Stoica, Nilles, *Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stephani*, I, pp. 268-96 (urmează inscripția de pe antimisul de acolo în alt capitol al cărții aceștia); Tit Budu, *Disertațiune despre episcopii și vicarii romîni din Maramureș*, p. 56 și urm.; Bunea, *Vechile episcopii*, p. 102 și urm.

² «Popa Ștefan», în călugărie Serafim, era cunoscut ca episcop pentru anii 1712-3, în cursul căroră e pîrit ca bătăuș și bătut el însuși (Bunea, *l. c.*, p. 105).

aū avutū, ce i s'aū tîmplat moarte de tîlari, neavândū cu ce putea plini canun ce i s'aū dat duhodnici, oluindū 4 fîrtae de pămîntu carele singur cu palmele sale l-aū ficut din pîdure vearde,—înr'acesta formî oluescu eū Coman Tcader acestū iosag sv[in]tei mînistirî să-i fia nacū (*sic*), pânî unde va ținea Maica Preacisti licașul Svinției Sale nime să nu simțiască, nič din frați, nič din nepoț, ce să fie ġuruința noastrî în loc. Iarî carele s'arî afle a zminti ġuruința noastrî, acela să hie afurisitū de 318 o[te]țū ce aū săborît la Nicheia, și 12 Ap[o]s[to]lî, și Maica Preacisti încî sî-i fie pîrășe, cînd va vini dreptul și nefițarnicul a lui H[risto]s ġudeț. Și de noi picîtoși încî si hie neertat. Și oslași acestui iosagū: despe răsîrit somsig Hojda Nechita, despe partea din ġos sîmsigu Coman Lupul. Cursul anilor de la H[risto]s 1717, mes[ița] Noem[vrie] 22. Scris la sv[in]ta mînistire Moisei.

Popa Lupul Titescū din Seliște. Ačasta carte este a Cōmăenilor.

[Însemnare pe dos de la] nepotul lui Cūmău Toader: aġungându-mă sușig, am vinit la svā[n]ta mănăstire, și am luat 2 fonți de čară pe[n]tru 2 fonți, și eū, ce am ġăsit de nași mei, nu străc nemică, ce întărescū; și cine s'arū ġăsi... Aū fost și preutul Ion din Săcel așisor Svântului Săborū. Și cine arū străca ačastă scrisoară, unul ca acela să fie de globă de 12 florițū,—să è deregătorii. Și locul tot să fie mănăstire.»

VII.

«Gheorghe Gavrielū Blajovschi, cu mila lui Dumnezăvū și svântu apostol[icesc] Scaunulū cu bunū darū ep[isco]pū Ainan-schii (*sic*) de la Mucačū și a Maramurășului, iproč.» Circulară pentru rugăciuni. «Potrupopū Vasălie... din Ģiulești și vicariusū a svānūtlui soborū a Maramorășului¹.»

VIII.

«Dan în Pojon, în a 28 de zile a lui Iunie 1741.» «Mihaiū

¹ Pentru Blajovschi (episcop 1738-42), v. Nilles, *l. c.*, II, pp. 500, 870.

Ionaș» scrie despre lucrurile de la Curte, către «cinstiți boeri din Apșe-din-mijlocu».

IX.

«Anul 1750, Fevruarie 21 dni.» Eü monachiiia Ccasiia» dă zăpis «jupînului Gheorghie otnogu Chiș», pentru «un ștucü de loc care iaste din jos, dreptü florinți 16». Marturi: «ierei Dimitrie Duma, ierei Nistor».

Scrisoare brașoveană.

X.

Pace și sănătate pofütimü de la milostivul Dumnezeü dumnorü voastre, cinstiți boeri, făcători de bine și de dreptate. Alta nu avemü pe dumnorü voastre a vă înștiința cu scrisoarea, fără numai de ačasta, ce ne rugăm, jupăne jurate și la aceialăți purtători de grijă, carei vă aflați la acel cinstit Scaunü, carele noi nu prè bine știm a vă scrie titulușul dumnorü voastre precum să cade și să cuvine a vă cinsti,— iacătă eü Niculae Șuchia din Maerü mă rogü dumnorvoastre să faceți bine să-m dați ce iaste al mieü, că nu sântü vinovatü cu nimica, nici fïçori miei, nici 'slugile mele, căce dumnorvoastre santeți harnici a vă scoate munca și paguba dumnorvoastre, căce că totü nu să plătește paguba dumnorvoastre cu acești boi a mei. Ci, ce va hi paguba dumnorüvoastre, va eși de la vinovații dumnor voastre. Iară eü nu sânt vinovatü cu nimica; căce că eü amü tot supăratü la Domnie să-mü porte de gândü, iară domniü aü zis să lasă pe'nchitinel, căce că ar face destul de la vinovații dumnorüvoastre, iară al mieü im va eși. Ce eü mă rogü dumnorvoastre să-m daț bunul mieü acasă, căce că, până s'a îndirepta lucrul și până a face destul, iaü sântü de pagubă mare; căce că casa mi o țiu cu cheltuială, și dumnorvoastre încă țineți boi cu cheltuială, că să iarüniază. Iară bine să știți dumnor voastre că s'a face destul pintru paguba dumnorvoastre, căce că domniü aü forte grijă mare a vă face destul, și noi cu sătenii noștri încă ni-am nevoi a vă scoate de la cine ce vă va hi luatü, până într'un banü. Numai să ne trimiteți omü,

și cu scrisoare, cu suflet dreptu, cum și ce pagubă aveți de la Măerenii noștri, căce că forte ne vom nevoi a vă plini; căce că știm că vă săntem vecinî, și avem a mai trăi unîi cu alți, și n'i voia să facem pace, și n'i voia să trăim cum am trăit și până acum, și noi, și părinții noștri. Decî, iată că mi-am trimisă această slugă, și dumnilorvoastre încă să trimiteți omu crezutū al dumnilorvoastre la noi, să facem isūpravă acmū în iarnă, căce nu săntū toate așezate. De această ne rugămū dumnilorvoastre.

Alū dumnilorvoastră voitoriū de bine, eū Niculae Șuchia dinū Maerū, și cu alalți sătenî, mai mici și voitori de bine.

De această să fie în știre dumnilorvoastre că ai mei săntū 9 boi de jug și un jungū, iară alți, cine ce pagubă va mai avè, eși va cerūca.

Anni D[om]nului 1751, Noemvrie 21 zile.

Cu multă fericită sănătate să să dè această scrisoare în cinstita mână dumisale jupănului juratului dinū Cohia, cu sănătate să să dè.

XI.

«Vleat 7267 [1758 9].» Egumenul Calistrat de Putna arată cu privire la «o sfântă mănăstioară ce să află la Moisei, cărie-î esti hramul asemene ca și la mai sus numita măn[ă]stire noastră, pre care dănd-o ctitorii, aū numit-o să fie mitoc sfintei măn[ă]stiri Putni». Roagă pe toți arhieriei și «cinstiții de mare niam boeri», să ție în samă închinarea. «Pentru că și aicea în țara noastră a Moldovii sănt măn[ă]stiri și biserici, și aū pace de-ș țin toată rânduiala și dogmele Apusului, de nime întru nimică schimbată sau strămutată, atât den preosfințiții arhieriei, cât și de tot cinul bisericescū; încă le dăm toți mare cinste și laudă, după cuviință, și de la făcătorii de milă boeri și neguțătorii săntu căutați și miluiți, căruce cât îi iaste mila și îndurare lor».

Iscălit : «*Calistrat, eg[um]m[enul] Putni и къс събор*». Pecete : «Pecetea sfintei mănăstiri».

XII.

«În Săpița, în luna lui Dech[em]vrie 28 de dzile, 1780.»
Mărturie de la Bozgheu Pinite. «Derabū de locū cositorū . . .
Mejdeșū de o lature . . . Bizoșecū: Popă Grigore, Hicāta
Ștefanū, Ișaacū Ionū, Popū Toderū.»

XIII.

«Noi mai gos iscăliți, lăcuitori în varmedea Maramureșului,
în erașulū de susū, satū Borșă, dămū ačastă testimonie prè-
cinstitulū d[o]mnū în varmedea Maramureșului, mai cu ade-
vărātū părinte și stăpînitoriū alū erașulū de susū, Soplonțai
Pavelū, ȝuratū-mare.» Ii recunosc ostenele. «Borșă, în 8 zile
Iunie, ano 1801 . . . Mihaī Dumitran, nemīș birăū, Dancī Ioniță,
strajameșter, Timiș Matheiū, Ivașco Mihaī, vātavū, Mihaī Ion,
cīrșnicū, Ion Sima, Timiș Ștefan Hovre, Mihaī Vasilie a Naci,
Mihaī Oneți a Popi, Stețco Vasilie Bihol, Ivașco Grigorie zāti,
Dancī Găvrilă Cramaș, Stețco Ghiorghī, Mihaī Filipū Măgă-
rete, Timiș Istratie a Petri, Dancī Pricopū Prăhar, Danū
Ștefan Pleavă, Timiș Tifor Șubra, Timiș Nițul, Timiș Istratie
Cofă, Timiș Găvril Țiguī, Grad Dumitru, Mihaī Găvril Pă-
truțan, Timiș Vasilie Săcere, Timiș Niculaī, Timiș Găvrilă
Raita, Timișū Ioan a Puchi, Timișū Vāsilie Čoatā . . . Bal-
magi Procopie, notarișū loculū.»

Pecete cu o capră și «Sigil[lium] pos[sessionis] Borsa; 1786».

V.

Registrul parohiei maramureșene a Giuleștilor (1755—1781).

Рокъ Бжия афне, мѣца априла, дня 1, за приходом преке-
ленѣкишого ѿца Данила Гавриловичъ вѣкаріа Мараморского
заца сѣа писати метрика сѣа при церккви ДССЛЕСКОИ¹.

[2.] Matricula ecclesiae parochialis Gyulafalvensis sub pro-
tho[pres]biteratu reverendi Andreae Rednic, ab anno 1775.

May 12. Baptizata filia Gregorii Rednik et Paraska R...
sa filia Ierina, cuius patrinus fuit Stephanus Rednik aj Vas-
skan.

Pop Andras.

13-tia. Baptizatus Ioannis Arasan et Iannae Pop filius,
Ioannes, cuius patrina fuit Maria filia I[o]annis Rednik.

Pop Andras.

Testor omnes ex parochia mea personas usque annos 7
s. confessionem paschalem percepisse et communicasse.

Pop Andras.

18 May. Sepulta filia Ladislai Mititel, Euphrosina, anno
rum 12.

Pop Andras.

13 Iunii. Sepulti sunt fillius domini Stephani Rednik, Si-

¹ Jocurî de condeiù:

•Rădnic Ioon [sters]. Pirle Ion; 1774.

O cocoană Mărica aũ murit. Bun condeiũ, bun din...

Bandre Lupũ aũ plătut. Și Ion feçoru, 2 măriș... [de la punct, șters] Ionu
luĩ Lupe s'aũ plătut. Și Vasalie Safta s'aũ plătut platã. Pop Ionaș n'aũ plătut.
la pop Cupul. Pe dos, însemnări ungurești din 1787.

meon, Ioannes [Ioan]nis Arasan filius, Hote Timok, Cosma filius, et Maria, filia.

30 Iulii. Ienluj (*sic*) filia, Barbara filia.

4 Iulii. Pelagia filiolla Demetrii Pop, alias Karete, sepulta, annorum 6.

Baptizatus puer Gabriel dictus, Ananiae Beres filius, patrino Iona Rednik a Padei.

13 Iulii. Batizatus et etiam sepultus filius Ladislaus Ak-seniae Borka vocatae, qui fuit spurius.

Andreas Pop.

28 Augusti. Sepulta filia Rednik Vasskok, Haphia vocata

Andreas Pop.

29 Cuiusdam Ruteni filia, Theodora vocata, sepulta est^{1*}

20 7-bris. Baptizatus filiollus Ioannis Rednik, Alexander vocatus, patrino Stephano Rednik Vasskan existente, 1755*.

23 8-bris. Michaëlis Barla filius Iacobus baptizatus, patrina Helena Rednik, consors d. Ioannis Rednik.

Popa Andras.

14 9-bris. Volffg. Visoan filius, Philippus, et Alexii Rednik filia, Ioanna, patrina Kalina Rednik, filia condam Nicolai R[e]d[ni]k, baptizati.

Eadem die filius Andrei Orgh, Ioannes, baptizatus, patrina Pelagia Rád, consor[s] Simonis Rudsina*.

Item Simonis Ardelan filius sepultus.

Theodorus Pop.

30 Xbris 1755. Baptizata filia Anisia Orgh, Szaploneczai Vassily et Mariuczsa Dzoban, patrina Rudzina Palagia*.

18 Februarii 1756. Demetrius Borka cum Anuczsa Ardelan copulatus, assistente Ioanne Rednik*.

Eadem die baptizata filia Calistrati Persa, Anuczsa vocata, patrino Stephano Rednik seniore*.

Anno 1756, die 11 Martii, baptizatus filius domini Stephani Rednik fiscalis, nomine Gregorius, patrina domina Theodora Rednik, consorte Stephani Rednik Vasskan.

Andreas Pop Rednik.

¹ De aici înlocuim iscălitura preotului Andraș cu această steluță.

28^a Martii baptizatus Iacobus, filius cuiusdam Rutheni, patrina Gafia Pop*.

28^a eiusdem, Simonis Ardelan filius, Gabriel, patrina Helena Rednik*.

20 Aprilis baptizatus filius Iacobus Karete, alias Stefanel, patrina Marika Persa.

21^a eiusdem filius Niceti Csurtye, Georgius, baptizatus, patrina Pelagiya Cziple, consorte Alexii Rednik.

20. Sepultus filius Michaelis Cziczaj. Simon, annorum 17, anno 1756*.

In festis paschalibus ante et post omnes ad ultimum in mea parochia existentes confessi sunt, et comunicarunt*.

17 May. Baptizatus filius Ionae Rednik iuvenis, Antronik, patrino Iona R[e]d[ni]k seniore.

Eodem die Theodori Hosan filia, Andronika, patrina Sofronia Metelis*.

Singari Grigucza filia, Maria, baptizata, assistente Akssenja, consorte Ioannis Orgh, item Nicolai Singari filia eiusdem nominis, assistente Lupa Bandre, 1756, 2 Iulii.

*Andreas R[e]d[ni]k
praesb[yt]er.*

24ta 9-bris. Baptizatus filius Gregorii Rednik, filii Ioannis, nomine Nicolaus, patrina Helena Rednik, consorte Ioannis Rednik, 1756*.

Item Ioannis Rednik, Niceti filii, baptizatus filius, Nicetus nomine, patrina Ierina Jura.

Andreas Rednik, parochus.

10ª Martii 1757. Baptizatus filius nomine Kondrat, Ioannis Orgh, patrina Pelagia*.

12 eiusdem mensis, Andrej Orghoss filius, Fteofan, patrina Palagia Rád*.

21ª eiusdem, Petri Oanzae filius, Florianus baptizatus, patrina Anastasia Marina, Ioanis R[e]d[ni]k cons[orte], 1757*.

1757, die 30 Martii, omnes parochiani parochi Andreae Rednik sunt confessi et sacra communione provisi*.

1759 die... Hote Timok filius Vaszlie, patrino Elia Rednik.

Rednik Andras.

Item Ussuli Koroji filius, Vássilie, baptizatus, patrino Niceto Pop*.

Item, die 10 Martii, Russ Ivan filia baptizata, Vaszile (*sic*), patrino Elia Rednik*.

1762, 24 Febr. Akssenia, filia Gregorii Rednik, baptizata, patrina Maria Rednik, filia Ioannis Rednik*.

11ª Aprilis. Marikuza, filia Ioannis Rednik, baptizata, patrina Theodosia Rednik*.

Item Hote Timok filius, Andronik, patrino Elia Rednik*.

24 7-bris, Rednik Alexa filia, Theodora, patrino Andrea Pop*.

15 8-bris, Zingari Nicolai filius, Solas, baptizatus, patrina Lupa Bandre.

10 9-bris, filius Rednik Ivan, Alexander (?) baptizatus, patrino Thodoro Pop.

Testor aequae anno praesenti omnes in mea parochia sacra communionem usos esse in festis paschalibus.

Idem *Andreas Rednik*,
prothopraesbiter.

POK. 1764.

1. Am botizatü a lu Rușucăi, și s'a numitü Väselü, ș'aü fostü nănașă Codroe dinü Bărübăștü, înü luna lui Făurarü 11 zilă.

2. Amü botăzatü a Rusului a lui Dumitru, înü luna lui Mai, fata numălă Palaghie, nănașă Rădnicü Ivanü, înü 4 zilă a lui Mai.

3. Înü luna lui Maiü a lui Rusü Ivanü fată ezil (*sic*) Irinä, nănașă Palaghie morărița.

4. Înü 5 zilă a lui Maiü, amü botăzatü a lui Rădnicü Vasilie, fată numălă ei Irinä, nănașü Iura Gorughie.

5. Înü 23 a lui Maiü amü botăzatü a lui Papü Lupulü, numălă Mihailü, nănașü Rădnicü Ionü.

6. 25 dä zilă a lui Maiü, amü botăzatü a lui Bărüçü Ionü făciorü, numălă Ionü, nănașü Rădnicü Ionü.

7. 2 zile a lui Iunie, amü botăzatü unü prunücü a lui Ionului Pătcă, numălă prunücului Chiforü, nănașü Rădnicü Ilieșü.

8. 23 dă zil[e] a lui Iunie, amă botăzată a lui Fără Ionă fată, numălă Agripă, nănașu Popă Onașu.

9. 15 zile a lui Iulie amă botăzată a lui Fără Simionă făcioră Chirilă, nănașu Rădunică Ilieșu.

10. 31 dă zilă a lu Iunie amă botăzată a lui Rădunică Ionă fată, nănașu Rădunică Todosie.

рок. 1765.

11. Botăzat-amă 1 prunucă a lui Rădnică Ilieșu, 2 zilă a lui Făurară, numălă Ionă, nănașu Rădunică Ionă.

12. Botăzat-amă a lui Pirujă Vasalie o coconă, înă luna lui Maruție 11 zilă, numălă Sofronă, nănașu Rădunică Ionă¹.

13. Botăzat-am a lui Rădnică Grigoră, numele Ionă, 27 de zile a lui Martie, nănașe Rădnicoe.

14. Botezat-am a lui Hotian Timoc, 27, fată Matrona, Martie, nănașe Rădnică Ilieșu.

15. Botezat-am în 4 zile a lui Aprilă, fată Măriuța, nănașu Rădnică Lupul, a lui Barză Ionaș.

16. Botezat-am a lui Pop Ionan, numele Gheorghie, nănaș Avrămăscul din Berbești, luna lui April 7 zile.

рок 1767.

17. Botezat-am a lui Rădnică Ivan o fată, în luna lui Mai în 20 de zile, Ionă nănaș; popa Toaderă.

18. Botezat-am a lui Ardelian Simion fečoru, numele Isaie, nănașe Čorăniasă.

19. Altul lui Birgiu fečoru, numele Ion, nănașe Pop Ionaș, amădoi într'o lună.

20. Botezat-am a lui Raosă Petre o fată, numele Anisie, în luna lui Mai 27 de zile, nănașe nora lui Rădnic Ionaș.

21. Botezat-am a lui Rus Ivan o fată, în luna lui Iunie 10 zile, numele Ioană, nănașe soacra lui Ilieșu.

22. Boteza[t-a]m a lui Rohnian Grigor[e] fată, numele Ioană, în luna lui Agust 26 de zile, nănașe Čorăniase.

23. Boteza[t-a]m a lui Rus Vasalie fečoru, în luna lui Agust în 29 de zile, numele Ioan, nănaș Morariă Irimiia.

¹ De aici, altă scrisoare, mai mare. Apoi iarăși se schimbă.

24. Botezat-am a lui Vasalie lui Nicoară fată, în luna Octovrie, Mărica, nănașe Părasca lui Budiea.

25. Boteza[t-a]m a lui Plămădială feçorū, în luna lui Fevrie 1 zi, Ion, nănașe Părasca.

1767, am cununat pe fata ei Răvnic, Ilenă, și au fo[s]tu nănaș ișipanul.

1768.

[Adaus din 1781, unguresc și românesc. Acesta zice:]
Aū căzut pă fin în 27 a lui Noemvrie în Valea Sacă, pă fânul ei Năstafe, adecă Sănbătă.

[Iarăși adaus, de pe atunci:]

Item, în 31 a lui Dechemvrie s'aū minat oile în Piçorul Zazei (?) pă fânul mieū, adecă o săptămină pină în Crăcunū, Vineri, în zioa Sfi[ntu]lui proroc Daniil.

În 1 a lui Dechemvrie aū căzutu pă finul mieū, în Prelucă. Iată sări[n]dare pă postul lui Crăcun, 1764.

Popa Adraș.

Acusănie.

Mărica.

† Popa Toder.

Mărie.

Năstafe.

Acusănie.

Paladie.

M. Ștefanu.

Morți:

Mărica.

Pite.

Ștefanu.

P. Ștefan.

Vasălie.

Lupe.

6.

Toderū.

Tămaș.

Berce.

Acsănie.

Năstafă.

Găvrilă.

Grigore.

Ghiorghie.

Măriuța.

Ghiorghie.

Palaghie.

Ionu.

Ionū.

Ghiorghie.

Mihaū.

Vasălie.

Paladie (*sic*).

Ionu.

Neti[ta]

și doți a loī.

Ionū.

Palaghie.

Thoma.

Savă.

Ion.

Grigorie.

İcnatū.

Acsănie.

Mihaū.

Dumitr[u].

Mihaū.

Ionu.

4 mărieș.

Toderū.

Zaharie.

Bahocu.

Gahia.	Mărica.	Frăină.
Timofie.	Acsănie.	Năstafă.
Acsinie.	Vășile.	Vasalie.
Ană.	Timohie.	Todoru.
Ionü.	Năstafă.	Ionu.
Todor.	Ionü.	Ionü.
Moi[ș].	Todorü.	Paladie.
Ionu.	Cozma.	Danu.
Paladie.		Irină.
		8 mărăeș.

Virüvară.	Jacob
Grigorie.	6. 2 merți d[e] g[r]ăü.
Ionü.	Odotie.
Alecsa.	Odoti.
Mărie.	4 florinți, 16 pot.
16 mărăeș.	Timoc.
Ionaș.	Todosie.
Dumitru.	Netita.
Acsănie.	Ionü.
	Mărie.
	Po . . .

† Aü murit mama Gïoti.

† A muritu fata Zubüții.

† Aü muritu făcïorul lui Băledrup.

† Aü muritü Rugină, cu muere.

În anul 1770 am botezat prun[c]u] lui Onul Rotăriți, și aü fo[s]tu nănaș Feiru Ionu, moșe Beoca Odrëi (?); Octovrie 22.

1770, am botezat un prucu a lui Iono Morarului, și aü fostu nănașe fata lui Bode Ilișu, Mărie.

Noevrie 7 zile, am botezat pă prun[c]u] lui Milei (?) Ivan, și aü fo[s]tu nănașa Bode Ilesoe.

1771. Metrică.

Fata lu Macoveeșu aü făcut cocono, număle Ionu, și aü fo[s]t nănașe Acsănie lui Onu Netie.

1771, Inuori, 1 zi.

Fata ei Revnicu Ionu, Mărie, aŭ fecutu unu fecioru, și-i număle Ionu, nănașe preutasa lui P[o]p[a] A[n]drașu.

Martie 3 zile, ammu bozetu pruncu lui Zahocu, și e nănașă Adindoe.

Așa se știi am botiazatu pe o vata a unu Rus Mihaŭ, și-i nănașe Părască.

Pră unu Țiganu anume Petre, muere lui aŭ avut pru[n]cu, nu Strutură (*sic*), și-i bot[e]zetu în Giulești...

În Ferești.

Am botezat pă Oanța Mărie, și aŭ fost nănașe Rednicu Toader, și nu-i miruitu, și plata nu o'ŭ dat, că n'am af[l]at mirulu. Leat 1771, mșă April 5 zil[e].

În luna lu Aprilie 5, înu 24 de zile, am bo[te]zat o concă, și nănașe Iuroe, și miruitu; a ȝuratulu.

Într'aciasta lună am îngropat pă Înre Uțu, 1771.

Într'aciasta lună amu îngropatu pe Srbaca.

Înu luna lui Maiu în 8 zile, am botezat pru[n]cul socăciții ȝuratulu, fecioru, și-i nănașe Ibroe.

Înu luna lui Maiu 12 zile, amŭ botezat pru[n]cul lui Albașu și o fătută a Vetu lu Popa Petre, și la amidoi Adrășoe nănașe; 1771.

Înu luna Iulue 20 zile, aŭ botezatu pre fata Țigana Ia[n]col, și nănașe ... Țifroe.

1771.

În luna lui Maiu în 21 am îngropatu pe fata lui Revnicu, I[r]ina.

1771.

În luna lui Iunie înu 8 zile am îngropatu pe Țifroe.

Într'aciasta lună în 10, am botezatu pă fata lui Plămădelă, și nănașe Părasca Budi.

Într'aciastă lu[nă], înu 14 zile, am îngropatu pe muere lui Vasalie a Epanulu.

Întru aciastă lună, 20 de zile, am îngropat pă muere lui Macoveșu.

Înu 21 am botezat pă o fată a lui Berce Ivanu, și-i nănașe Revnicu Acsănie.

1771, nuntă trebă să fie, anume Buțu Macovei cu Mări

dinu Giulești; pe Duminecă va fi nu[n]ta; luna Săpte[m]vrie 20.

1771, Săttăvrie 7 zile, am cununatū birăul ei Ilene cu Idreiūtoe.

9 zile, amu îngropatu pă fata lui Birüle Pătru.

10 zile amu botezatu pru[n]cu lui Răvnicu Simionu, și nănașe Adrășoe.

Înu 10 zile, am îngropatu pru[n]cu lu Berbeștanului.

12 zile, botezatu pru[n]cul lui Beledrug Ursul, și nănașe O[n]cïoe.

Înu Ferești, am îngropatu unu mut ce a căzutu dintu meru acolo; numi n'areți popă de soboru, că-î bugătu popa Ștefanu și cu popa Costanu, că elu isprăvește tote, dinu leturghî atară; eū mă trudescu pă nemică.

1772.

La Giulești, Ghenorie 17, aū tocmitu de nu[n]tă fata Revnicu Ilană, Porușunoriță, cu feciorul lui Carețul Grigore, anume Ionu, și nu-ș s mnenic. Popa Chifor, parohuș Giul[e]ști.

1772, pe neo.

Feciorul ăupinului Răvnicu Vasalie, Ionu, a tomitu cu fata Morarulu Simionu, feciorul ei Porușunaru, și nu-și su nemică. Popa Tif[or], Inorie 24.

1772, am îngropatu fa[ta] lu Revnicu Grigoru, Feurare înu 4 zile.

Înutr'aciasta zi amu îngropat unu pru[n]cu a lui Iacobu.

Înu anulu 1772, Feuarie 8 zile, a fecutu nuntă feciorul lu Nicoră cu fata Șede, și și-su nemică.

1772, Hotenu T[u]doru, omu slobodu, aū tocmitu cu văduva a Revnic Ionū din susū Porușunoriță, Mărincuța, fecerul Iacob.

1772, i cunatu feciorul Epanului cu fata Ionū Frați; nu și nemică, și sintu omenī slobozī.

În anul 1772 amu îngropatu pru[n]cul lui Rus Iani, Onu.

Înu anul 1772 cununatu pe Borūce Netita cu Pop Acsănie, cu slobozenie de la vicarișu; Feuarie 12.

Feuarie 14 zile, amu cununatu pă Țiple Petre cu fata i Netitesă: o parte a ci[n]ce, o parte a patra, cu blagoslovenie de la vicarișu; 1770.

Porușinari. 1772, Feuarie 14, am cununatu pe fata lui Faru

Virutomu, și o'ū (*sic*) înu Vale Porcului : nu ș'ou fositu nemică.

Înu luna lui Feurarie înu 25, am îngropatu o fātuță a molarulu[i] înu Ferești.

рѢК БЖИ 1773.

Moișu Mihaiū, 3 feceri are, fer Ioanū, aū murit : Vasalie, Dumitru, Vasal[ie].

Ferū Ignat mom ș[i] Anuțe aū 2 coconii : Toder, Ciună, Rădnicū Șimon, holteiū, fecioru lui Fer Ioană : o fată fecioară.

Ferū Virtom cu găzdoia lui, Borodi Mărie, fecior : Grigor[e], altu, Ion, o fată : Gafie, Axenie, Ioană.

Ferū Ivan, găzdoia n'are, și feciori 2 : Grigor[e] și Toma.

Ferū Simion, cu găzdoia lui, Pop Gafie, feciori 4 : Ionū, Chirilă, Timocū, Grigorū, fata : Ioană.

Ferū Ionū, cu găzdoia lui, Birgău Mărica ; 3 feciori : Ștefan, Gheorghie, Ion. Fete : Agripă, Călina, iară Agripină.

Codre Toma, cu soața sa, Pop Mărica, fecioru Dorotheiū, cocoana Năstafă.

Codre Pătru, cu soața lui, Bleda Mărie.

Codre Dumitru, cu soața sa, Pop Ionă,

Berce Timocū, cu soața sa, Todosie, feciorul Nechita, și muere lui, Vāsile (*sic*) ; fete : Ioană și Mărie.

Berce Ionū, muere lui, Boris Mărica ; feciorū : Chirilă și Ion ; fete : Todosie, Irinī.

Berce Ivan, cu soața sa, Griguce Anuțe, feciorū : Pătru ; fata : Părasca și Mărie.

Berce Gheorghie și muere lui, Slovan Nede ; feciori 2 : Andraș și Toade[r] ; fete 3 : Vāsile, Mărie, Todoră.

Rednicū Ioanū, nepot aū murit.

Rădnicū Toma, cu soața sa, Moiš Măriuțe ; fată : Irină.

Rădnicū Toder, cu soața sa, Acsenie, și fecior Ion.

Pop Andraș, cu soața sa : Ișștoc Palaghie ; feciorul : Ion, cu muere, Rădnicū Acsenie ; fată : Părasca. Altū feciorū : Nichita, cu soața sa, Iura Mărica ; are 5 feciori : Ionū, Isaie, Tanasie, Leontie, Toadir.

Pop Dumitru, cu muere lui, Acsină, fecior : Gheorghie ; 3 fete.

Pop Lupul, cu soața sa, Berce Vāsile (*sic*), feciori 4.

Rad[u], Odochie.

- Pop Ioanaș cu muere lui, Mărica, fecior 2 : Dumitru și Ion.
 Pop Lupul, cu muere lui, Fonta Iliană, fecioru : Ursul, fete
 2 : Mărica și Părasca.
 Pop Toaderu, muere, Bălin[t] Irină ; are un fecior și 2 fete.
 Pop Ionaș, muere lui, Mărica ; 3 feciori, 4 fete.
 Pop Ionu, cu muere lui, Bule Antinie, fată 1.
 Pop Todor, cu muere lui Ardelian Ioană ; fecior 1, fete 2.
 Bedeoan Odochie ; feciori 3, fată 1.
 Rădnicu Iliană, feciorul Simion, o fată : Todoră.
 Rădnicu Olexa și muere lui, Morozan Mărie ; feciori 2,
 fete 2.
 Rădnicu Vasalie și muere lui, Goțe Părasca ; 1 fecior.
 Rădnicu Ionaș și muere lui, Berce Odochie.
 Codre Ionaș și muere lui, Bud Ioană ; fecior 1.
 Berce Simion și muere lui, Codre Mărie ; are un fecior :
 Olexa ; muere : Țiple Ioană și o fată, Năstafă.
 Rădnic Ion și muere lui, Todosca Palaghie, și fecioru în-
 surat, Macoveiu, și muere lui, Călină ; 1 fecior și o fată.
 Rădnicu Lupul, fără muere, și are ginere : Mînaîli Ionaș,
 și muere lui Părasca : au 2 feciori, 3 fete.
 Rădnicu Ilieș și muere lui, Rus Năstafă ; 3 feciori și 2 fete.
 Rădnicu Ivan, cu muere lui, Făr Mărică ; feciori 4, fete 2.
 Budu Ignat și muere lui, Rădnicu Mărie ; 1 fecioru.
 Vișeoan Ștefan și muere lui, Găilian Palaghie ; 1 fecior și fată.
 Bălin Ion, cu muere lui, Pinutu Ioană ; are 1 fecioru și
 3 fete.
 Nicofor Pop Ioanaș ; 2 feciori însurați, și 2 holtei, și 2 fete.
 Rădnicu Grigor[e] și Iura Părasca ; 2 feciori, 3 fete.
 Rădnicu Gheorghiiase, Acsenie.
 Pirie Ursul și muere lui, Crăceștan Mărica ; 1 fecior, 2 fete.
 Rădnic Ioană ; are 3 feciori și trei fete.
 Rădnicu Dimitru și muere lui, Birlu Ioană.
 Rădnicu Vaselie și muere lui, Părasca ; 1 fecior însurat, 2
 holtei, 1 fată.
 Rădnicu Simion și muere lui, Fegheș Mărie.
 Rădnicu Ionaș, muere Miron [șters] Codre Frăsină ; fată
 1, fecioru 1.

Rădnicu Nechita, muere Herniceștan Ioană; are 4 feciori și o fată.

Rădnicu Olexa și muere lui, Palaghie; feciori 3, fete 2.

Rădnicu Ionaș și mueria lui, Tasie; 1 fecioru, 6 fete.

Pirîe Istratie, cu Iura Mărica; 1 fecioru și 2 fete.

Pirîe Ionu și muere lui, Erină, fata: Iliană.

Petric Mihaiu și muere lui, Ioanin Văsilie.

Pirîe Șimon și muere lui, Odochie; 2 fete.

Minăilă Timocu și muer[e] lui, Mărie; 1 fată.

Foale Nechita și muere lui, Odochie; 1 fecior.

Rădnic Ștefan și ăupîniasa sa, Soplunțai Anuțe; 4 feciori, o fată.

Rădnicu Vasalie, cu ăupîniasa sa, Rațu Eva, și maica lui, Irina; 1 fecior, 3 fete.

Berce Acsenie; bîrbat n'are; și are 2 feciori, holtei.

De vîrstă aū murit prănci; 1785.

În 20 a lui Iulij, a lui Ursu Andraș (?) un prunc Andraș.

În 23, a potului (*sic?*) un prunc.

În 1 a lui Agust, a lui Ioa[n] lui Măterețcu 1 prunc, anume Matheiū.

D^o a lui Pop Tanase cocona, Părasca.

În 14 a luniū, a lui Budū Timocū un prunc, I....

D^o a lui... Ion un prunc, anume Iacov.

În anul 1778, în luna lui Aprilie în 5 zile, adecă în Joi Mare, sîntu preoțitu de Exțelenție Sa de ep[is]c[o]pū Bacsinschi Andrei, în orașul Muncaciului.

În anul 1778, în 21 a lui Aprilie, am botezatū pă pruncul lui Ardeleanū Găvrile, ginere lui Lupū, anume Mihaī, a că-rue nănașe aū fostū jupîneasa lui Potoc Ștefan din Berbești.

1778, în 30 a lui Aprilie, am botezatū și am miruit pă prunca lui Feteian Ursū, anume Pelaghie, a cărie nănașe aū fostū jupîneasa Ileană a lui Rednic Onciul.

1778, în 17 a lui Mai, eū preot Theodor am botezatū și am miruitū pă pruncul lui Ivonu lui Pătcă, a morariului, anume Theodor, a căruia nănașe aū fostū j[upîneasa] Năstafa lui Rednic Ilieși.

1778, în 24 a lui Mai, eū preot popa Ionașu de la mînă-

stirea, an botezatü și an miruitü pă pruncul lui Ardelean Ionu, Ivan cel *mik*, anume pă Mihaï, a căruie nănaș aü fost —.

În 1778, în 1 a lui Iulie.

Eü preot Theodor am botezatü și am miruit pă pruncul lui Bodirjoc Ivon, anume Chirilă, a căruie nănașă aü fostü j[upîneasă] lui Pop Nechita.

Anul 1778.

Am botezatü și am miruitü pă pruncul lui Ard... (*sic*).

În 5 zile a lui Augustü, preotul popa Ionaș aü botezatü și aü miruit pă cocona lui Pop Nechita, a cări nănașe aü fost j[upîneasă] Rednic Ileană, a cărie nume e Marie.

În 12 a lui Augustü, eü preot Theodor am botezat și am miruit pă prunca lui Pop Vaselie, annme Odochie, a cărie nănașe aü fostü Red[nic] Părasca.

În 19 a lunii lui August, eü preot Theodor am botezat și am miruit pă prunca lui Feriü Grigor[e], a lui Ivan, anume Mărie, a cărie nănașe aü fost j[upîneasă] Măricuța a j[upîneșe] a Ilene.

În 4 a lui Octomvrie, am botezat pă pruncu lui Codrea Thoma, anume Ivon, și l-am miruit; a căruie nănaș aü fost Măricuța Rednic, Ileana.

În 7 zile a lui Octomvrie, am botezat pă prunca lui Moişă Mihaï, anume Mărie, a cărie nănașă aü fostü Rednic Măricuța din Berbești, a lui Rednic Ștefan, și o am și miruit.

În 7 a lui Octomvrie am botezat și am miruit pă pruncul lui Rotariü Dumitru, anume Thoma, a căruie nănașe aü fostu Morariü Irimiasă.

În 15 a lui Noemvrie, eü preot popa Ionaș am botezatü pă prunca lui Morariü, a j[upînelu] a lui Vasalie, anume Mărie, a cărie nănașe aü fost fata Bandrei, Catalină.

În 24 a lui Dechemvrie, eü preot Theodor am botezatü pă prunca lui Ursul Ananie, anume —, a cărie nănaș[e] aü fost Ileana lui Părăschii Budü.

În 1775.

În 20 a lui Ianuarie, s'aü botezat de d. vicariușü pruncul Rednic Gheorghî, anume Ivon, a cărie nănașe aü fost j[upîneasă] Rednic Vasalie.

În 26 a lui Ianuarie, eū preot Theodor am botezatū pā pruncul lui Moldovoī Mădăran, anume Gheorghie, a căruē nānașe au fostū preoteasa mē.

Într'aceiaș zi am botezat pā pruncul lui Berce Olexa, anume Cozma, a căruia nānașe aū fost j[upîneasa] *Rednik* Părasca, a lui Budiī.

În 1 a lui Februarie, p[reot] popa Ionaș aū botezatū pā prunca lui Țigan Petre, anume —, a cărie nānașe aū fost preoteasa mē, Palaghie.

În 26 a lu Februarie, eū preot popa Theodor am botezat pā pruncul lui Rednic Nechita, anume Vasilie, a cărie nānașe aū fost j[upîneasa] Rednic Ileană.

În anul 1779, în 26 a lui Februarie, la patru ciasurī pină în zio, adecă Lunī, aū nāscut prunca mē, anume Mărie, și s'aū botezat și s'aū miruit; nānașe aū fost j[upîneasa] Redc oie, și botezatā de d. vicariș Chiseghi.

În 4 a lui Martie, am botezat eū preot Theodor pā copilul aī Zuza Ioane, anume Theodor, a căruē nānașe aū fost muma mē, Feriū Mărica.

În 3 a lui Martie, am botezatū și am miruitū eū preot Theodor pā prunca lu Trufan Mărie, a Țigăncei, adecă copila anume Axănie, a cărie nānașe aū fost Rusū Îndreiasă.

În 27 a lui Martie, am botezatū și am miruit pā pruncul lui Berce Andreș, anume Ștefan: nānaș[e] aū fost muiar[e] mē, și aū și muritū.

În 28, eū preot Theodor am botezatū și am miruit pā prunca lui Feriū Ignat, anume Mărie, a cărie nānașe aū fost Pop Nechita.

Întru aceia zi, și pā pruncul lui Bud Ignat, anume Chirile, a cărie nānașe aū fost preoteasa Odochie.

În 2 a lui Aprilie, am botezatū și am miruit pā pruncul lui Ferī Vāsile, anume Iosib, a cărie nānașe aū fostū Feriū Toma.

În 15 a lui Aprilie am botezatū și am miruit pā pruncul lui Hote Mătei, anume —, a cărie nānașe aū fostū Ferī Mărica.

În 17 a lui Aprilie am botezat și am miruitū doă cop[il]e a lui Ardelean Luca, anume Ioană și Năstafă, a cărorā nānașe aū fost Pop Ion, a lui Andreiaș diaconului.

Întru aciasta am botezat¹ și am miruit¹ pă pruncul lui Ion a Porfirea, anume Simeon, a căroră nănașe a^u fost Iere-miasă Măriuța.

În 14 a lui Mai am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Ion ai Vășile, anume Palaghie, a cărie nănașe a^u fost Ioaneasă.

În 22 a lui Iunie am botezat¹ și am miruit¹ pă pruncul lui Ion a lui Mătăleşicu, anume Ion, a căruie nănașe a^u fost Părasca lui Bud^u Ianoș.

În 7 a lui Iulie am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Rus Grigor[e], anume Ana, a cărie nănașe a^u fost Năstafa lui Ilieși.

În 22 a lui Iulie am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Giurge Onçul, anume Theodoră, nănașe Feri^u Mărica.

Întro acei zi am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Rus Roman, anume Mărie, nănașe a^u fost^u Rednic Părasca.

În — August^u am îngropat pă prunc[ul] lui Pițoi Timoc.

În 5 a lui Octomvrie am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Ilie, anume Axănie, a cărie nănașe a^u fost Rednic Părasca.

În 13 ¹... pă pruncul lui Feri^u Tric^u (? Grigore ?), anume Nechita, nănașe j[upîneasa] Ileană.

Și pă prunca lui Ivan a lui Măteleşcu, anume Axăni, nănașe a^u fost Rednic^u Axănie.

În luna lui Octomvrie, p[ărintele] popa Ionaș... pă pruncul lui Pop Luca, anume Cozma.

În 18 zile a lui Dechemvrie, p[ărintele] Ananie... pă pruncul lui Rus^u Simeon, anume Ion^u, nănașe a^u fost preoteasa m^e.

1780.

În anul 1780, în 16 în zile a lui Ianuarie..., pă prunca lui Rednic Gheorghie, anume Măriuță, nănașe a^u fost j[upănea]sa lui Rednic Vasilie.

Întru acei zi și pruncul lui Biră^u (?) Ivan, anume Vasilie; nănașe a^u fost nora ei Părască.

În 25 a lui Februar^u, p[ărintele] popa Dimitrie din Bodești a^u

¹ Punctele înlocuiesc de aici formula: «am botezat și am miruit».

botezată pă doi cocoane a lui Rusu Mihai, și nănașe au fost morărița lui Irimia.

Și a fetei lui un copil.

Numele celor căsătoriti:

În anul 1778 am cununat eu preot Theodor pă feciorul lui Berce Ivon, anume Chirilă, cu fata ei Rednic Părasca, anume Ileană, a căroră nănașă au fost j[upîneasă] Rednic Ileană, soața j[upînelui] Rednic Ivon.

În 29 a lui Iulie¹ . . . , pă rămasa lui Sava Toaderu, anume Tasiu, cu Goje Ivon din Oancicești, fiindu și el rămasu; a căroră nănași au fost Chira de la Oancicești.

În 20 acești lună s'au cununat de părintele popa Ionași, la mănăstirea, feciorul lui Cotoi Ursu, anume Vasilie, cu fata lui Pop Grigor[e], anume Șofronă, a căroră nănașe au fostu Pop Nechita a lui Andrașu.

[În 20 a lui August au îngropat pă pruncul lui Rednic Ilieș, anume Pinte.]

În 30 a lui Septembrie, am cununat pă feciorul lui Morariu Simion, anume Ion, cu fata lui Pop Theodor, anume Năstafă; a căroră nănaș au fost Rădnic Macoveiu.

În an. 1779.

În 20 a lui Ianuarie s'au cununat de părintele popa Chifor Gheorghie socaci j[upînelui] Rednic Ștefan cu o fată din Săpînța, anume Anuță; a căroră nănașe au fostu preoteasa protopopeas[a] Pelaghie.

În 24 a lui Ianuarie, părintele popa Ionaș au cununat pă Moldovoii Theodor cu Buzat Mărica din Budești, a căroră nănașe au fost protopop[ea]s[a] Palaghie.

În 9 zile a lui Mai . . . , pă Mutu Șimon cu pă Iuga Mărie, a căroră nănașe au fostu preoteasa mē.

În anul 1780.

În 4 a lui Ghengar (?) . . . pă feciorul lui Balint Ion, anume Găvrilă, cu fata lui Rednic Ilieș, anume Hagie, nănașe preoteasa mē.

Întru aceia zi și pă fata lui Balint Ion, anume Ileană, cu fecioru lui Popa Atim din Călinești.

¹ Punctele înlocuiesc cuvintele «am cununat».

În 11 a lui Februarie, pă feciorul lui Feriü Ivon, anume Toma, cu fata lui Bodîrjoî Ion, anume Părasca, nănaşe j[u-pîneasă] Ileană.

Întru aceia zi, și pă fata lui Pop Grigor[e], anume Părasca, cu Petru Oliță din Berbești.

În 20, am cununat pă fata lui Rednic Ionaș a Marcului, anume Măricuța, cu fecioru lui Bedooan Ivon din Călinești.

În 11, popa Chifor . . . , pă fata lui Pop Lupul, anume Mărica.

1781.

Am cununatü în 7 a lui F[evruarie] pă fata lui Rusü Maer cu feciorul lui Ștefan din Hoteni.

În 7, am cununatü pă fata lui Rusü Mihaiü cu un Moldovoî Vasilie: în Sărbî s'au dusü.

Și iarăși pă prunca lui Ionü și cu cocoana lui Mos.

Și iarăși pă fata lui Sima Vasslie cu un fecior din Berbești.

Și iarăși pă sora Suciuluî cu un Hărniceștan.

Iarăș întru aceia zi popa Iosib au cununatü pă Berce Timocü cu fata lui Feri Ion.

În 31 am cununatü pă Ion a lui Nicoară cu pă fata lui Iacob a Epencei, Năstafă.

În 27 a lui Octomvrie am cununat pă Rednic Grigor[e] ai Axănie cu fata a Părascăi Budü, anume Ileană.

În 8 a lui Febr[uarie] am cununatü pă Radul Nekita cu pă fata Oncioe, anume Hagie, și iarăși pă feciorul lui jubănu-lui, anume Nechita, cu pă fata lui Pop Todor, și iarăși pă Pițoc Timoc cu pă Ardelean Dochie (?).

În an 1785.

În 8 zile a lui Febr[uarie], a lui Rednic Macovei un prunc, *Simeon*. A lui Ardelean Gabor o cocoană, anume Domnița. A lui Berce Gabor, anume Mărie. A lui Buta Nechite o cocoană, Palaghie. A lui Ilie un cocon, Thodor.

În anno 1782.

A lui Neuc Ion cel mic o cocoană, anume—, nănașă—.

A lui Hăbian Ion un pruncü, anume Găvrilă, nănașe preoteasa mē.

A lui Morar Ion o cocoană, Pălăguță.

A lui Rus Ion o cocoană, anume Axena.

A lui Hote Matei, cocoană Mărie.

În 20 a lui August, pă prunca lui Berce Onciul, anume Măria, nănaș mama.

Și a lui Bălint Găvrilă, anume Mărie, nănașe preoteasa mè.

Și iarăși a lui Bodărjoc Ion o cocoană.

Și iarăși a lui Pătcă Ion o cocoană.

Și a lui Mut Șimon.

Și a lui *Russ* Simeon.

Și iarăși a lui Andron cocoană, anume —.

În 9 a lui Noemvrie, a lui Zuban Avasalie cocoană, anume Părasca, n[ă]n[așă] Badeaoana.

În 13 a lui Noemvrie, a lui Berlibaş Simeon un prunc, anume Găvrilă, nănașe preoteasa mè.

Și iarăși a lui Văsile un prunc anume Mihaï, nănașe Părasca lui Budü.

Și iară a lui Rus Iacob, Axenie, năn[aș]ă : Irimiasă.

În l. 1783.

În 7 a lui Ianuarü, am botezat pă prunca lui Berce Andraș, anume Anisie, nă[nașe] [preu]tea[sa] mè.

În 16 a lui Ianuarü, a lui Ardelean Gabor, anume Măria, năn[așă] preoteasa mè.

În 15 a lui Februarie, am botezat și am miruit pă prunca Strugariuluï, a lui Vasilie, anume Todoră, nănașe Albășoe.

A lui Greliş Găvrilă, anume Todor.

A lui Vasalie Cotoï, pruncă, anume —.

A lui Pițoc Timoc.

A lui Bărle Mihaï.

5 Mai, a lui Rednic Nechita un pruncu, anume —, nănașe nora șpanuluï.

A lui Bărle Ursü.

În 15 a lui Mai, un pruncü a lui Bărle Pătru, Grigor[e]; I-am și îngropat.

În 11 a lui Iunj, a lui Rednic Simion, prunc, Toder, nănașe preoteasa mè.

A lui Pop Luca o pruncă, Todoră, nănașe Ileana ei Budü.

A lui Vasalie, ginerele lui Vîrtoc, cocoană, Vărvară, nănașe Feriü Toma.

A lui Iuly, a lui Ardelean Irimie (?) un prunc, Andrei.

A lui Toder ai Vărvare o pruncă...

În 16 a acestie, a lui Ardelean Lupe o pruncă, —.

A lui *Ionakj Meteleske* prunc, anume —.

În 8 a lui August, un prunc a lui ginerele lui Pițocū.

A lui Ștefeiu Țiganu un prunc.

A lui Ardelean Nechita un prunc.

A lui Rus Iacob o cocoană.

În 13 a lui Octomvrie, un pruncū a lui Hote Mateiū, anume Părasca.

În 9 zile a lui Dech[emvrie] un prunc a lui Pop Ștefan, anume Nicole.

A lui Ardelean Andrei, de la mînăstire, un prunc, anume Nechita.

O cocoană a lui Zubab Nechita, anume Pălăguță.

În anul 1788, în 24 a lui Aprilie, s'aū îngropatū Melnic Nechita la mănăstirea Giuleștilor.

În anul 1778, în 20 a lui Mai, s'aū răpăusat întru D[o]m-nul, și în 22 aces[teiași] s'aū îngropat de mine, preotū Theodor, anume Rednic Ilieși.

În 5 zile a lui Augustū an îngropatū pă Ūoară Părasca.

În 20 a lui Augustū..., pă pruncul lui Ilieș, anume Pinte.

În 21... pă prunca lui Grigor[e] a lui Feri Ivan, anume Mărie, care a treia zi după naștere aū și muritū.

În 31 a lui Săptemvrie am îngropatū pă pruncul lui Timoc a lui Pițoc, a căruie nume este —.

În 18 a lui Săpt[emvrie]..., pă pruncul Nechitei Marcului, anume, Athănasă.

În 20 a lui Săpt[e]mvrie..., pă pruncul ei Părasche Ignătesă, anume Dimitrie.

În 7 a lui Octomvrie..., pă pruncul ei Parăscă ai Ignătese anume Ivan.

În 9 a lui Octomvrie..., pă pruncul lui Iuga Iosibū, anume Nechita.

În 11 a lui Octomvrie..., pă fata lui Borca Ioan, anume Eodochie.

Și pă pruncul lui Vărtolomei a ginerului Rus Andrei, anume Vasilie.

În 21 a lui Octomvrie..., pă prunca lui Morariu Simion, anume. Și iarăși într'aceia zi... pă un prapom-meșter, anume Iugaș.

In 27 a lui Octomvrie..., pă prunca lui Rus Dumitru, anume Anna.

În 8 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Pop Vasalie, anume Theodor.

Și iarăși întru aceia zi, pe pruncu lui Pop Mihai, anume Mihaiu.

In 11 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Grigor[e] a lui Mătește, anume Axenie.

În 11 a lui Noemvrie..., pă pruncul lui Pop Luca, anume Dimitrie.

Întru aceia zi..., pă pruncul lui *Rednik Ion*, a lui Vasalie uî Mătea, anume Theodor.

În 20 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Pop Lungul a Frizei, anume Mărie.

In 24 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Ardelean Ivan, anume Mărie.

În 25 a lui Noemvrie..., pă pruncul ai Antinie a Leului, anume Ignatü.

În 13 a lui Dechemvrie, p[ărintele] popa Ionaș..., pă copilul ai Irine lui Ionășu, anume Ivon.

În 15 a lui Dechemvrie..., pe pruncul lui Berbeștan Mihaï, anume Petru.

În 18 a lui Dechemvrie..., pă Rotari Dimitrie, și în 20 aceștie pe prunculu lu Rus Dimitrie, Onciul.

În 1779.

În 21, popa Ionaș... pă Zuza (Ćucia, Iuga?) cel bătrân.

În 9 zile a lui Februarie..., pă prunca lui Moldovoï Măria, anume pă Axănie.

În 13 a lui Iulie, am îngropat pă Nicoară, pă șpanul (?).

În 22..., pă pruncul fratel[ui] mieu, a lui Gheorghie, anume Ion.

În 28..., pă prunca lui Pop Vasilie, anume Eudochie.

În 26 a lui Săptemvrie... pă prunca lui Rosu Simion, anume Ileană.

În 10 a lui Octomvrie..., pă Iernatei Nechita.

În 15 a lui Octomvrie..., pă feciorul Zubeiceii, ai Mărie, anume Grigor[e].

În — Octomvrie..., pă Rus Ivon.

În 15 a lui Octomvrie..., pe o fie a lui Pătru Chirilă. A lui Măteii ai Todoroe o cocoană o an îngropat.

În 1780.

În 8 zile a lui Ianuar..., pă pruncul lui Ivan ală Tomoae, anume Simion.

Și pă un pruncu a Zuze lui Iosibă, pă numele lui —.

Și în 11 a lui Febr[uarie]..., pă Măteii ai Rotăritei.

În 5 a lui Martie..., pă Todoroe, pă Axenie.

În 14 a lui Martie, s'au răpăusat untie-mieii Ionaș, și în 31 l-am și îngropat.

În 31 a lui Martie, pă prunca lui Pop Năchita, anume Asenie.

În 1 a lui Aprilie..., pă pruncul lui Ion a Porfiră, anume Simion.

În 9 zile a lui Aprilie, popa Ionașii au îngropat pă prunc[ul] ei Ierini Ionășoe, anume Adam.

În 16..., pă Marcul Ionaș.

În 3 a lui Iunie..., pă Tivodor Ilenă.

În 3 a lui Iuny..., pă copila Țigăncei, a Mărie, anume Axenie.

În — a lui Iunie, popa Ionaș... pă pruncul lui Savei Lupe, anume —.

În 15 Rednic Olexe s'au îngropat.

În 20 a lui Săptembrie..., pă Ion al Intriului.

În 28 acel an..., pă fie lui Simionaș.

1781.

În 5 a lui Ianuar..., pă Țiganca lui Strugar Gheorghie, anume Țircă.

În 20 a lui Ianuar..., pă fata lui Melnic Iacob, anume Mărie.

În 21 a lui Februar..., pă Rujină Ion.

În 21..., pă Timocoe, pă Mărica.

În luna lui Martie..., pă Zubanca, pă Mărie.

Si iară pă Rednic Grigor[e], pă Tomoțoi.

În 29 a lui Martie . . . , pă Micăcălul, pă Vasilie.

În 24 a lui April . . . , pă feciorul Ursului a lui Coțoi, anume Alexa.

Întru aceia zi, pă a lui Hote Măței pruncu, anume Petru.

În 1 a lui Mai, pă pruncu lui Hote Mtăi (*sic*), anume Mihaiu.

Și iarăși a lui Nechita Marcului, anume —, și iarăși pă pruncul lui Ionășcău.

În 31 a lui Iulie, din vo[e] lui D[umne]zău l-aū fulgeratū pă Rednic Ion din Ferești, și în 1 a lui Augustū l-am și îngropatū.

În 16 a lui Să[p]t[emvrie], am îngropat pă Pătcă.

În 21 a lui Săpt[emvrie], pă nora lui Pițoc, anume Vășile.

În 16 a lui Octomvrie . . . , pă Bîrle Mihaiu.

În — Octomvrie . . . , pă Radnic Vasalie.

În 6 zile, pă pruncul lui Berce Onciul, anume Costantin . . .

Și pă muiarea lui . . . Iarăși pă Costan . . . , și iarăș.

În 1782.

În 21 a lui Fe[vruar] . . . , lui Ion a lu . . .

[17]81.

. . . P. Popa Ionașu . . . aū miruitū pă prun[cul lui] . . . Iosib, nănaș . . . t-o Ștefan, anume . . .

În 23 a lui Marti, am botezatū . . . , pă pruncul lui Lazur Ion, anume Iacob, nănașe Morerița Irimeiasă.

Întru aceia zi, un prunc a lui Codre Ionaș, anume Vasilie, nănașe Părasca lui Budu.

În 22, popa Ionaș . . . pă pruncul lui Ardeleanu Luca, anume —, nănașe aū fost —.

În 20 a lui Mai . . . , pă prunca lui Bîrle Pătru, anume Irină . . .

Întru aceia zi pă pruncul lui Berce Alexe, anume —, nănașe aū fostu Părasca lui Budu.

În 4 a lui Iulie . . . , pă pruncul lui Rus Grigor[e], anume Grigor[e].

Și iarăși a lui Berce Onciul prunc, anume Costantin, nănașe aū fost mama.

În 8 zile a lui Săpt[emvrie] . . . , pă prunca lui Țigan Mihaiu, Anna, nănașe Ceperaș Vasilie.

În 8 a lui Octomvrie . . . , pă pruncul lui Ignatie Berbe, a-
nume —, nănașe aŭ fostu Ion a lui Nechita a lui Indreșu.

În 31 a lui Octomvrie, popa Mihaï Șboremi (?) . . . pă
pruncu a lui Pop Vasilie —, nănașe Păras[ca].

Și iarășî a lui Ion Șcău.

Și iarășî a lui socaciului șpanului.

În 9 a lui Noemvrie . . . , pă pruncul lui Berce, — anume Mi-
haï, nănașe aŭ fostu Rogină (?) Axănie.

Întru acele zile, pă fata lui Berce Chirilă, anume —.

Și iarăș a lui Rădnic Gheorghie pruncu, anume Grigor[e].

Și iarășî a lui Rebnic Ion fecior, anume Chirilă, nănașe
preoteasa mē.

Și în 21 a lui Febr[ruarie] . . . pă nepotul lui Pop Lupul, —,
nănașe aŭ fost preoteasa mē.

1780.

P. Popa Chifor . . . pă pruncul lui Savel Lupe, anume —,
nănașe Potoc Ștefan.

Întăe zi a lui Martie . . . , pă pruncul lui Grigor[e] sin Mă-
teleșie, anume Olexa, a căruē nănașe aŭ fost nepotă-să,
Axănie.

Și întru aceiaș zi . . . pă pruncu lui Ion Fereștenulu, anume
Vasilie, nănașe aŭ fost Rednic Toder Fereștanul.

În 7 zile a lui Aprilie . . . , pă pruncu Țăganului, anume
Mărie, a cărie nănașe j[upîneasă] aŭ fost Petrica Țiganul.

În 12 a lui Aprilie . . . , pă prunca lui Pop . . . , anume Mărie,
a cărie nănașe j[upîneasă] Ilean[a] lui Rednic.

În 24 a lui Mai . . . , pă prunca lui Rus Iacov, anume Theo-
dosie, nănașe Morărița İrimiasă.

În 24 . . . , pă pruncul lui Berce Andreș, anume Costantin,
nănașe preoteasa mē.

Și iarăș a lui Hote Măteï, anume Mihaïu, nănașe mama.

În 28 a lui Inarie . . . pă cocona Petresăï, anume —, nănașe
aŭ fost Fărū Thoma, adecă Copla.

În 31 . . . , pă prunca lui Rednic Macovei, anume Irină, nă-
nașă aŭ fost Pop Ion a Șopeï (?).

Și atunce pă prunca lui Feriū Dumitru, anume Irină, nă-
naș Rednic Părasca.

În 7 a lui Iunie . . . , pruncul lui Birle Dumitru, anume Chirilă, nănaș aū fost Ioneasă.

În 14 . . . , pă prunca socaciului a Zirii (?) anume Domnița, nănașe aū fost mama.

În 20 a Augustū . . . , pă prunca lui Berce Tîrilă, anume Anna, nănașe aū fostū j[upîneasă] Ileana.

Într'aceia zi . . . , pă prunca lui Morariū Iacobū, anume Mărie, nănașe aū fostū Ardeleanca.

În 20 zile, popa Chifor . . . pă pruncu lui Zubor Vasalie, anume Matheiū, nănașe aū fost —.

Întru aceia zi pă pruncul sluji Morăr[îți] Irim[iasi], anume Maxin, nănașe aū fost Morărița Irimeasă.

În . . . a lui August, popa Grigor[e] pă prunca lui Pop Ion, anume —, nănașe j[upîneasă] Rednic Ileană.

Întru aceia zi, a lui Hote Iacov, anume —, nănașe aū fostū soru-mè Ioană.

În luna lui Săptevrie . . . , pă prunca lui Ursul . . . , anume Mărie, nănașe preoteasa mè.

În 1 lui Octomvrie . . . , pă pruncul lui Strugarū a lui Vasilie, anume Matei (?), nănașe Feriū Ion.

În 11 a lui Noemvrie . . . , pă pruncul lui Pop Ștefan a Vișovanului, anume Luca, nănașe aū fost Rednic Părasca.

În 16 . . . , pă pruncul lui Moldovoī Grigor[e], anume —, nănașe mama.

În 16 . . . , pă pruncul lui Berce Nechita, anume —, nănașe aū fost preoteasa mè.

Întru aceia zi, a lui Moīș Mihaiū, anume —, nănașe aū fost fata lui Rednic Ștefan din Berbești.

În 11 . . . , pă doī prunci a lui Cotoī Ursū, anume Filip și Iacov, nănașe aū fost preoteasa mè.

În 24 . . . , pă pruncul lui Ursul lui Ananie, anume Mihaiū, nănașe aū fost Părasca lui Budū.

1781.

Birla Pătru dinū ȝosū aū pletit la nemișū-biraia 16 portorī, la poapa 1 fârdelă de ovesū.

Rădnicū Acsenie aū plătitū la nemișū-birao dătomolū.

Rădnicu Nechita a dat la nemiş-birău, la Ionu lui Vasalie, 1 mărăşu, la popa u fărdele de hrîşsche.

Ardelanu Ionu la poapa o pletit.

Popa totu Birle Ionu; la Ionu lui Vasalie, de totu plătitu.

La nemişu-bireu, la Ionu, a dat 16 potori Făchet Ursulu.

Iacobu Epenci, totu la nemişu-birao. Rădnic Todăr, 1 mărăş o datu la birae. Boreu Simon a datu la popa 1 mărăş, a unu mărăşu datoru, şi u pătacu. Borca Pătre, 1 mărăşu a datu la nămi[ş]-birae, 16 potori. Fără Dumitru a datu la popa 1 mărăş, 16 potori la nemişu-birae. Fără Virtom a datu la nemiş-bireu 1 mărăşu, 16 potori. Datoru Ivanu lui Mihaiu totu a pletitu, 16 potori, la Oniga, 1 mărăş la popa. Rusu Ivanu a datu la popa de totu. Bodirjocu Ionu a datu totu la Oniga. Rădnicu Ione a datu totu la părintele. Bădu Ichnatu unu pătacu, datoru la popa 2 mărăş. Bărbeştanu Mihaiu totu la popa. Aşijderea şi Făre Ichnatu. Făre Ivanu nemică. Rădnicu Toma la nemişu-birău 1 mărăş, 16 potori. Datoru Birle Mihaiu 1 mărăş la Toma, 1 la perintele, 1 făr (*sic*) ferdelă de melaiu la popă. Budu Grigorie ei datoru dinu prohodu poopi cu 16 potori, iare pintru popuşina cu 2 mărăşu datoru. Popu Ionaşu cu 2 mărăş.

Slujitori.

Botnaru Alexa şi muere lu, Porfiră, fecioru: Pricop, fata: Gafie.

Melnic Iacob, cu soaşa sa, Anisie, fecioru: Ion şi fete 4: Mărica, Ionă, Năstafă, Acsenie.

Melnic Ivan, cu soaşa sa, Broja Gafie, fecior: Mihaiu, Ion, iară Ion, Titiană, Todosie.

Ardelian Simion, cu soaşa sa, Mărie, feciori 5: Ion, Măteiu Isaie, Tanasie; fată: Mărie. Unul a murit.

Rus Ivan, cu muere lui, Rus Gafie, are 1 feciori: Grigor[e] şi Ion; fete: Anuţa, Mărie, Măricuţa, Todoră, 5; iară una a muritu.

Bodirjoc Ion, cu muere lui, Năstafă, fete 2: Părască şi Lupă.

Ardelian Grigor[e], cu muere lui, Ardelian Mărie; fecior: Iosifū, fata: Şofronă, Todosie.

- Melnicu Nechita, cu muere lui, Nede.
- Ardelian Gheorghie, cu soața sa, Ioană.
- Ardelian Filipu, cu muere lui, Ardelian Ioană.
- Bleda Costan, cu soața sa, Rădnicu Năstafă, feciori: Ionu,
- Mițașcul, fata Gafie, 3 feciori, unul a murit.
- Melnicu Toaderu, cu soața sa, Călină.
- Țintaș Mihaiu, cu soața sa, Năstafă Pop.
- Făcheș Macoveiu, cu muere lui, Borca Ioană, 3 feciori.
- Ardelian Ion, cu muere lui, Pope Odochie.
- Borca Simion și muere lui, Chișelbe Axenie, și fete 3.
- Borca Petre și muere lui Mărie; feciori 3, o fată.
- Olar Ile și muere lui, Ardelian Todoră, 2 feciori și o fată.
- Melnic Ananie, cu muere, Jofie, 2 feciori, o fată.
- Epan Nicoră, muere lui, Bota Călină, fete 3, una ară copil cu u[n] fecioru.
- Botoiu Ștefan, m[ueere] Hotian Irină.
- Raoas Petre, muere Ardelia[n] Mărie, 3 feciori și o fată.
- Epan Mihaiu, cu muere lui, Hozman Palaghie, are 2 feciori și 2 fete.
- Savă Toader, cu muere lui, Tasiu, 1 fecioru.
- Arüdelian Gheorghie, cu Ardelian Pitei.
- Vraje Grigoru, cu muere lui, Ardelian Floare; au 2 feciori.
- Ardelian Vasalie și muere lui, Anița, feciorul Ionu și Irină.
- Epan Vasalie și muere lui, Ioană, fecioru 1, fată 1.
- Rohnian Grigor[e] și muere lui, Pop Năstafă, 4 feciori, 6 fete.
- Hotian Ursul și muere lui, Rus Gafie, 4 feciori.
- Rus Mihaiu, muere, Anuțe și fete 6.
- Rus Vasalie, cu muere lui, Rus Gafie, 2 feciori.
- Rus Niculaia, cu muere lui, Floare; un fecior.
- Arüdelian Erimie și muere lui, Ardelian Ioană; au 1 fecior însurat și 2 fete fecioare.
- Ardelian Grigor[e] și muere lui, Șofronă; fată 1.
- Melnicu Toma, cu muere lui, Todo[s]ca, și o fată, Mărica.
- Rus Iacov și muere lui, Ardelian Măriuțe, 2 feciori, o fată.
- Iană, mama lui Porfie, și, fecioru, Ion.
- Rus Dumitru, cu muere lui, Ardelian Irină; 2 feciori, 2 fete.

Frăț Arde[l]ian și muere lui, Teodosia.

Rus Vasalie și muere lui, Bîrlă Năstafă, feciori 2, holtei.
Și ginere în casă și muere lui, Porfiră, fată 1.

Morozan Dumitru și muere lui, Bîrlia Iliană, 2 feciori și o fată.

Hotian Todorū cu muere lui, Berce Acsenie, și feciori 3 holtei, 2 însurați, unul Ion, altul Iacov; la unul fata birfui, la Iacobū fata lui Fer Ioanū; are copil feciorū.

Vîrvară Roman, cu feciorul ei, Todorū.

Mo[ro]zan Vasalie și muere lui, Tasje; 3 feciori, 2 fete.

Hotian Timocū, Belnițe Mărica; are 3 feciori.

Bîrgiū Vasalie și muere, Todosie; 5 feciori, o fată.

Borca Ionū și muere lui, Copîrlî Mărie; 2 feciori, 2 fete.

Borca Zahocū, cu muere lui, Frăsina lui Dan.

Fărudinū Vasalie și muere lui, Borca Todoră; 1 feciorū.

Rugină Ion și muere lui, Acsenie.

Ardelian Pricop și muere lui, Ioană; are 1 fecior, altul însurat an.

Rus Ivan și muere lui, Borca Acsenie, 3 feciori holtei.

Rus Simion și muere lui, Palaghie Bone.

Oanța Lupū, are 2 feciori.

Oanțe Ion, muere lui, Viți Mărica, feciorū 1.

Cotîrlia Vasalie are 1 fecioru însurat și muere lui, Ioană.

Socaciul Imvre, muere lui, Ioană; are 1 fecior și o fată.

Bîrle Ignat și muere lui, Rus Părasca; 4 feciori.

Steț Nechita și muere, Pătcă.

Rus Andreiū și muere lui, Rus Mărie; 4 feciori, 1 fată.

Pițocū Alexa, muere n'are, mamă are; 3 feciori holtei.

Melnicū Mihaiū și muere lui, Rădnic Năstafă; 1 fată.

Ardelian Ion, și muere lui, Todoră; 1 fecior, 2 fete.

Ardelian Olexa și muere lui, Anisie.

Rotarū Ion și muere lu, Mărie; 1 fecior.

Ardelian Simion și muere lui, Vîrvară; 3 feciori, 1 fată.

Dancuș Petre, cu muere lui, Angh[el]ină.

Ardelian Mihaiū și muere lui, Lucuțe.

Fecheti Ursul, cu muere lui, Iura Iuliană; 1 fecior, 1 fată.

Fecheti Mihaiū, cu muere lui, Barzū Anuțe.

Fecheti Macoveiū, cu muere lui, Șugătan Năstafă, 1 fecior, 1 fată.

Birle Ion, cu muere lui, Rădnicū Mărica; 2 feciori holtei.

Birle Pîtru, cu muere lui, Moiş Călină; 1 fecior.

Ardelian Ion, cu muere lui, Borco Năstafă, 1 fecior, 1 fată; Ion, frate-seū.

Borca Dumitru, cu muere lui, Ardelian Anuțe; 3 fete, 2 feciori și un frate holteiū.

Rus Ivan, cu muere lui, Rus Mărie; 1 fată, 1 fecior; are o soră.

Ardelian Simion, cu muere lui, Rus Părasca; 1 fecior; și are frate, — nemele: Gheorghie.

Ooșanū Toder, cu muere lui, Ardelian Ioană; 1 ficior, 1 fată.

Ardelian Luca, cu muere lui, Năstafă; 2 feciori, o fată.

Ardelian Ion, cu muere lui, Ardelian Părasca; 1 ficior, 2 fete.

Ardelian Mărie are 1 fecior, 1 fată.

Epan Luca, cu muere lui, Ardelian Năstafă.

Ardelian Mihaiū, n'are muer[e], 4 feciori, o fată.

Lazorū Acsenie, bărbat n'are, și are 4 fete, 1 fecior.

Vasilie Mititelul, cu muere lui, Burduje Palaghie.

[Lauda scrisori.

Daū laudă și mărire lui D[u]mn[e]zeū în Troiță, precum începutul și sfârșitul am așus.]

Pruncī.

A lui Melnic Iacov am botezat o fată, în luna lui Deche[m]vrie în 26; Ardelian Ioană, moașe, Rădnicū Macoveiū, nănașū; 1772.

A lui Melnicū Toder am botezat fată, numele Mărie, în luna Noe[m]vrie 20; moașe Cupce Odochie, nănaș Pop Nechită.

Altulū a lui Pop Lupul fecior, Dumitru, în luna Octo[m]vrie în 10 zile; moașe Cupce Odochie, nănașă, Rădnicū Illiană.

A lu Ardelian Ion fecior, Ion, și aū murit; moașe Cupce Odochie, nănaș[e] Rădnicū Părasca.

A lui Rus Nicolaia fecior am botezat în luna Iunia 8 zile; moașe Cupce Odochie, nănașe Rădnicū Părasca.

A lui Rus Iacob am botazat fecior, Găvrilă, în luna April 20 zile; moașe Cupce Odochie, nănaș Rus Ierimie.

A lui Epan Mihaiu am botezat fată, numele Mărie, în luna Octo[m]vrie 6 zile; moaşe Rădnic Mărica, nănaşe Rădnic Iliania.

A lui Ardelian Simion am botezat fecior, în luna Octo[m]vrie 10 zile, şi aŭ murit, şi moaşe Pop Palaghie, şi nănaşe Uŭa.

Altul a lui Rădnic Ion fată, Mărie; moaşe Pop Palaghie, nănaşe Rădnic Părasca, în luna Deche[m]vrie 9 zile.

A lui Rădnic Macoveiŭ am botezat fată, Mărie; moaşe Pop Palaghie, nănaş Popŭ Ionaş, în luna Mai 2 zile.

În luna lui Enuarie am botezat a lui Rus Simio[n] o coconă, anume Axenie, nîn[a]şe Rădnic Ivan cu g[ă]zdoe, fiind (*sic*) Mîrică în 30 de zile a lui Enuarie.

1774.

Botezat-am a lu Birle Pătru fată Mărie, nănaşe Rădnicŭ Iliana, şi moaşe Rădnicŭ Palaghie, în luna lui Deche[m]vrie 10 zile.

Popuştina.

La Borcă Ionuŭă datorŭ cu unŭ banŭ de 10 greiŭari. La Borca Zaheŭ, 2 măreşŭ, şi unŭ pătacŭ dator. Ardelanŭ Vasalie datoriu cu 7 mărăşŭ. Făcheti Ursulŭ 1 măreşŭ datorŭ. Făcheti Macuveiŭ un pătacŭ datorŭ pintru popuştina. Ardelanŭ Lucăa datorŭ 2 măreşŭ aind aşa (?) vamă. Ardelanŭ Mărie pletitŭ 1 fârdelă de mălaiu la popa. Ardelan Mihaiu aŭ datŭ 1 ferdel[ă] de hrişcă la popa şi o gŭmătate de ovăşŭ popa aŭ plătitŭ. Aosanŭ Toader aŭ datŭ o mirŭă de mălaiu. Ardelanŭ Ionŭ aŭ pletit la popa totŭ. Ardelanŭ Irimeaiŭ mai are la popa. Aŭ pletitŭ Ardelanŭ Olecsa 1 măreşŭ datoriu. Ardelanŭ Acsenie aŭ datŭ la popă 1 mirŭă de hrişcă, la popa tătŭ. Ţifră Mihaŭ aŭ datŭ la popă o mirŭă de ovesŭ, aŭ datŭ la popa. La Rădnic Simionŭ aŭ datŭ la popa 1 mirŭă dă ovesŭ, la nemişŭ-bireŭ 16 potori. Romanŭ aŭ datŭ la popa o mirŭă de grişcă şi una mirŭă de ovesŭ, totŭ plătitŭ la popa. Rusŭ Îndreiŭ aŭ datŭ la popa 1 mirŭă de ovesŭ, 16 potori, la biraoa. R[ă]dnicŭ Olecsa aŭ datŭ 1 mirŭă de ovăşŭ 16 potori. Piŭocŭ Al[e]csa aŭ pletitŭ la popa totŭ. Giunerele 1 măreşŭ datorŭ. R[ă]dnicŭ Ion aciaş au pletitŭ la popa Ră[d]nicŭ Dumitru, aŭ datŭ la popa. Piste Istratie la popa aŭ datŭ. R[ă]dnicŭ Ilane aŭ datŭ la nemişŭ-biroo. Rusŭ

Iacobu aũ datũ la popa 1 mărășũ, la diiacũ 1, la nemișũ-birao pãtacũ. Rãdnicũ Ionașũ la popa aũ datũ 16 potori, neamișũ-birae 1 mereșũ. Îndreica Ștefanũ aũ datũ la nemișũ-bireũ 1 petac, la popa 1 mărășũ, datorũ 1 m. Rãpã aũ datũ totũ la popa. Rusũ Simionũ la popa totũ aũ datũ. Ionũ Lupe la popa totũ. Rã Șteofre, totũ la popa.

Bireũ Timocu aũ pletitũ-aũ po (*sic*) popa 2 mereșũ, 1 mereșũ datorũ. Birgheũ Vasalie aũ datũ la popa totũ. Vasalie Sade aũ datũ la popa 16 potori, 1 mereșũ la nemeșũ-birae. Nechita Fechet[e] 1 pãtocũ datorũ. Rusũ Mihaiũ 1 petacũ datorũ. Ștefanũ lui Nicorã 16 potori la birao, 1 mereș datorũ. Ile Olariũ la birae a pletitũ totũ. Codre Ioneșũ la birae totũ. Zubã Ol[e]csa petacũ la popa, 2 mereșũ la birae. Bedonca Odochie petacũ la popa, 2 me[reș]i la nemiș-birae. Bireu Ursulũ la popa totũ. Codre Merie la nemiș-birae petacũ, datorũ cu șese potori și 6 greițari. Merielãũ Ionũ a cositũ într'o zi popi, 16 potori datorũ. Popũ Ionaș datorũ 1 petac, 2 m. aũ datũ la birao. Todãrũ Popũ 2 mereșũ, la popa, 1 la birae. Popã Inaș 1 me. la popa, 1 la birao, petacũ dator.

VI.

Urbariul din 1600 al domeniului Beiuşului.

Urbarium sive conscriptio et connumeratio bonorum Sacrae Caesareae et Regiae Maiestatis in pertinentiis Bellenes, in comitatu bihariensi, per Georgium Varasdy et Petrum Besseney, die 16-a Februarii anno 1600 incepta.

Pertinentia Bellenes.

Oppidum Bellenes.

... Relicta Ioannis Oláh habet... Petrus Cranik disit (*sic*) nobilis... Petrus Gáura habet bo. 2... Relicta Caspar Sinka, Ioannes Synka..., Ioannes Moliszi habet bo. 2..., Georgius Todor domus nobilitaris, Franciscus Vargha bo. 4, va. 3..., Stephani Iántza..., Olah Lupasul..., Ioannes Pipas, Benedictus Vincze..., Blasius Borya, relictia Ioannis Pap..., relictia Stephani Begich...

Tárkány.

Petrus Sebestion, Michael Sebestion, Thomas Oláh, relictia Andreae Forkos, Stephanus Szonko, Franciscus Lanio, Michael Molnar, Mathias Pogor, Franciscus Zipo, filius Sebastiani Boldisar, Ioannes Kupas, Petrus Tonko, Stephanus Vajda, Michael Petran, Demetrius Litteratus, Ioannes Bogho, Michael Mathias, Georgius Kovacsy, Casparus Mihaly, Michael Gerger, Michael Pether, Gregorius Pap, Michael Simon, Ambrosius Simon, Simon Oláh, Stephanus Goáts, Demetrius Gaál, Michael Zabo, Nicolaus Lássló, Stephanus Sebestin, relictia Gregorii Sebestin, Petrus Mikola, Andreas Mikola, Stephanus Bertha, Franciscus Sebestin, Benedictus

Pál, relictă Stephani Miszaros, relictă Laurentii Kiss, relictă Ioannis Pop, Ioannes Oláh, relictă Michaëlis Denkhö, Michael Bernáth, Michael Sipos, Ioannes Illis, relictă Laurentii Agoston, relictă Antonii Fazokas, relictă Antonii Badits, Ioannes Deák, relictă Blasii Kiss.

Felseö-Solmos.

Ioannes Egrid, Andreas Messaros, relictă Stephani Diabath, Lucas Santa, relictă Ioannis Kiss, Lazarus Oláh, Gabriel Oláh, Ladislaus Fazokas, Petrus Nagy, Benedictus Nagy, Lucas Santha, Mathias Nagy, Michael Nagy, Stephanus Sonthoragh, Michael Dosny, Ioannes Kiss, relictă Ladislai Vargha, Stephanus Ghembe, Ioannes Simon . . ., Petrus Burdan Krainik, Burdan Pether Crainik, Burdan Farkas, Chionta Ivan, Koszt Ivan, Kost Georgy, Kosth Michaël, George Korsz, Burda Thamas, Paulus Cantil, Paulus Tuma, Regia Georgy, Regia Ioannes, Ilia Thoma, Karian Gabor, Zeliest Lup, Zeliest Ignatius, Zelisti Istvan, Zelisti Mihaly, Zelesti Zamason, Xuor Gregory, Xiantuza, Uzun Nagor.

Krezulya.

Dragomher Recs, Drago Ioan, Drago Lupan, Dragoi Grosza, Dragoi Pether, Demeder Dragul, Marcus Dragul, Sima Farkas, Simion Pether, Hans Lwnkul, Hansz Dimidar, Hansz Irum, Hansz Ivan, Hansz Pether, Thoma Illis, Illis Lukas, . . ., Emericus Illis, Illis Petrus, Nagyhomus Farkas, Ashogomus Lulia, Naghomus Pether, Naghomus Kun, Naghomus Illis, Naghomus Matzo, Mathias Gyurko, Mathias Ivan, Mathiz Par, Nagomus Russa, Laiko Simon, Laiko Petracco, Laiko Pether, Laiko Thodor.

Karbonar.

Mihaly György, Thus Mihaly, Mihaly Andras, Mihaly Petrus, Zoha Kuztin, Zoha Andro, Mania Pethar, Mania Mihaly, Mania Illis, Mania Gyorgy, Honys Matyas, Konsstion Andras, Kontztin Mihaly, Tiba Thamas, Tiban Ka, Tan Gurko, Uanza Ivon, Uanza Gyorgy, Unza Pether, Pogpessy Unnes.

Burdoiaza.

Rus Zpia, Rus Farkas, Zayko Lupa, Rus Andras, Rus Lupasy, Zayko Matyas, Zayko Simon, Zayko Thurdely,

Kyrila Ianos, Kyrila Pinthir, Samla Pinth, Ioga Gansil, Maylath M. . . ., Maylath Pether, Maylath Gergy, Maylath Ianos, Christophor Mihaly, Sury Vaszon, Kyrile Simon, Sos Lupsa, Sos Mathias, Mantz . . ., Manny Georgy, Manz Thamas, Vajda Ianos, Boyho . . ., Boyho Thamas, Boyho Marthon, Bonya . . ., Bonya Ianos, Dobras Beryha, Pya Simon, Trot Pether, Petrus Gurko, Petrus Lukossy, Geza Mihaly, Petrus Iankul, Illa Machu, Orro Thurkul, Illa Ivan, Illia Ighach, Manhtul Gurko, Mathias Mugus, Mathias Serandrahar.

Ghorams.

Kozha Merche, Kostha Simon, Kostha Georgy, Kostha A . . ., Kostha Dregicz, Demidar Ganul, Czynde Boryan, Andreas Ivon, Vasi Angel, F . . . ther Iannus, Iosephus Farkas, Kotza Iuon, Philipus Ianos, Michael Mihaly, Michael Pogor, Miche Ianos, Michael Farkas, Boghea Gabril, Rumany Gyeorgy, Rumany Simon, Rumany Pether, Tyns Michael, Tyns Pether, . . . Dobra . . ., Kondnar Divadar, Stephanus Barbusz, Cristoph Simon, Palaghia Tyvadar, Stephanus Csana, Domotha Mihaly, Sandor Ivan, Tytha, Volfgangus Lazar, Fodor Petrus, Paulus, Thovador, Paulus Karatson, Turbul, Paulus Mihaly, Fodor Mihaly, Bogdan Lup.

Petroz.

Thoma . . ., Thoma Mihaly, Thoma Gorgy, Thoma Pether, Thoma Simon, Thoma Mathe, Thoma Ianos, Thoma Lupus, Thoma Psopan, Thoma Uram, Dumsa Andreas, Duma . . ., Dumsa Mihaly, Dumsa Gorgy (*bis*), Dumsa Ianos (*bis*), Thuia Pether, Kyrtha Farkas, Kosztho Dragith, Kosztha Ivon, Kosztha Ianos, Kosztha Nistor, Koszta Iuon, Dobra Triff, Dobra Thodor, Dobra Balinth, Dobra Giurko, Dobra Stephanus, Dobra Mathias, Perh Mihaly, Perha . . ., Perha Lazar, Perha Gurko, Perha Mathe, Iosu Paskul . . ., Ion Sthanthul.

Zeoldeo ¹.

Mes Ianos, Pusthan Georgy, Mes . . ., Mes Georgy . . ., . . . Diuadar . . ., Tunja Lupp . . ., Iradul, Pop Mihaly . . ., Gavril . . ., Fulinas Illis, Fulinas Mihaly . . ., Bode Georgy, Bagio Puskul, Bagio Mihaly . . .

¹ De aici se aleg numai nume care caracteristic.

Kiss Bellenes.

Koman Pether . . . , Roman Crif, Roman Mathias, Kressera Istvan, Kressera Andras . . . , Kressa Simon . . . , Mathias Ivan, Burda, Vaida, Balthazar Lupa, Flamonda Ianus, Flamonda Petrus (Simon), Gavril, Trippon, Kodran Simon, Fodor Druga, Alexander Ivan.

Pocza Velestse.

. . . Kirill, Popa Geörgy, Vasza Farkas, Balinth Petrus (Sandor), Gergy Isak.

Zlevecztky.

Bogdan Simon, Adama, Petrilla.

Ponthafalva.

Andreas Mladyn, Lucas On.

Also-Poyn.

Bughy Ignat, Daniel Dobrul.

Bradetfalva.

Gymba Nanlup, Bogdan Bartholo (Demeter).

Felseö-Poyn.

Carachion Petrus, Flora Ivan, Balthasar Nizthor, Ioanes Guba, Dan Zygan, Dan Lupa, Zonba Layba, Sandra Marko.

Chemfalva.

Kochuba.

Popa Petriko.

Razthoka.

Donbrovam.

Fekete-Patak.

Rechwleny.

Szaka.

Talpan.

Palma Ianos, Csupa Farkas Mihaly (Daniel).

Maczola.

Also-Mézes.

Szerbul Farkas (Michael), Sarban Mihaly, Lasar Ivon.

Fereczye.

Blaga Petrus, Ivan Pantha, Bud Gavril Gorgy (Mihaly, Farkas).

Felső-Mizes.

Dan Petrus (Thodor), Popsa Ivan, Chomara Thodar.

Bikafálva.

Lelestien.

Thelek.

Tripón (Gabor, Ioan).

Moghoran.

Chionca (Ignats, Ivan, Petrus, Gavril, Lupus, Mathias)
Hordobagy Illis (Farkas).

Kis-Kocs.

[Treî preoţi.]

Szelesthe.

Herczcesth.

Ioannes Uztkath.

Segesd.

Skey.

Grosa Miklos, Bib Thodor, Bulda Mathias (Ivan), Doma
Mathias, Barthin Kosstha (Maximil), Kolibas Pether, Mihil
Mathias.

Vayen.

Vana Lupas, Burtha Gavril, Buza Mathias, Rossogh An-
dras, Racz Lupus, Georg Pis, Ioannes Orban, Borsza Ioan.

Rhen.

Kotz Lupus (Ioan), Magos Philipp.

Pantosest.

Henkeres Baltha.

Vanthia Mihaly.

Burdest.

Michael Hytsras Kraynik, Grama Georgy.

Hothár.

Mogha Petrus (Gyurka), Khristho Ioanes.

Lonka.

Moos Miklos (Gorgy). Horgha (Lupus, Ioan, Mihaly, Lupp).

Kolestis.

Koba Ioanes (Petrus, Christhof, Mathias, Mihaly), Sus
Nika (Gavril).

Kerpeneth.

Nemes Petrus, Nicolaus Burd, Gymola (Stephanus, Mikola, György), Basa (Mathias, Thoma, Lupp, Thodra, Illis, Petrus).
Szelesthe.

Lupsa Thoma.

Boy.

Krallyoma.

Susth.

Borilla.

Blehen.

Urszesth.

Zohodol.

Keompedszoy.

Folferth Sukan

Vallenigya.

Iordan iudex.

Also-Vorzad.

Felső-Vorzad.

Pogany.

Kiss Banizva.

Fonach.

Segistel Hanes, Hannus, Bodor Niko (Ivon, Abraham), Brogia, Bogis Lupp, Magheras Pether (Paska, Thudok, Marko), Zojka Stephan, Ionitha Ieremias.

Felső-Kompánth.

Bayko Abraham, Handa Mathias, Stefan Ambram, Bontha Iános, Zela Illis (Lupus, Trippo), Eten Ionas, Petroska Ivon, Chirile Illis, Mihotha Mihaly (Vaszull).

Also-Kompánth.

Sorba Ieremie, Bud Ivonis, Bib Mikola, Petrassko Mihaly.

VII.

Documente amestecate, mai mult de la Exponiția din Sibiiu.

I.

«Datum Bude, sabbato proximo post festum Beate Dorothee virginis et martyris [31 martii], anno Domini M^oCCC^oLXXX^{mo} sexto.» Regina Maria, pentru «Demetrius filius Rayk, Olachus Nostre Maiestatis de districtu Myhald, in sua, item Smiani, Bogdani, Thome et Blasii, fratrum suorum uterinorum, personis..., super donacione cuiusdam possessionis Walasnicha vocate, iuxta fluvium Walasnicha nominatum, in dicto districtu de Myhald, existens.» Reprodușă donația lui Ludovic:

«Attendentes fidelitates et servicia Smiani, Bogdani, Demetrii, Thome et Blasii, filiorum Wayk, Olachorum nostrorum, quae ijdem in plerisque nostris expedicionibus, et specialiter in exercitibus nostris adversus Rastenos et eciam contra Bulgaros motis, signanter vero in reoptencione civitatis et terre zeurinensis Nostre studuerunt exhibere Maiestati et exhibent in praesenti ac exhibituros se offerunt in futurum, quandam possessionem Walasnicha vocatam, iuxta fluvium Blanicha nominatum, in districtu de Myhald existentem, quae propter infidelitatem Ladislai, filii Lehach¹, qui, derelicta fidelitatis via, ad partes fugit transalpinas, in despectum Nostre Maiestatis, et nostro adhesit emulo, ad nostras manus et regiam nostram collacionem revoluta fore

¹ V. Prefața.

perhibetur, eisdem filiis Rayk, Olachys nostris fidelibus, ipso-
rumque heredibus et posteritatibus universis, cum omnibus
suis utilitatibus et pertinenciis, sub suis veris metis et anti-
quis, nove donacionis titulo, iure proprio et irrevocabiliter
absque praeiudicio iuris alieni dedimus, donavimus et contu-
limus, ea libertate et consuetudine possidendam, tenendam et
habendam, qua ceteri nobiles olachi districtu in eodem suas
possessiones conservare sunt consueti. Praesentes autem sub
magno nostro sigillo emanare faciemus, dum nobis fuerunt
reportate. Datum in Wysegrad, in octavis festi Corporis
Christi [19 iunii], anno Domini M^oCCC^oLXX^{mo} sexto.»

II.

† Intru H[risto]s lui D[u]mnezău bun credinços și iubitoriū
întru H[risto]s, creștinul Ioan Vlad Voivod și Domnū, cu mila
lui Dumnezău și cu bună tocmala lui Dumnezeu, am biruit și
am domnit toată Țara-Rumânească, și am fost biruitor Amla-
giului și Fagarașului, și am dăruit Domniia Mea, cu a mea bună
voe, acestui cinstit și slugă bună, cartea Domnii Meale, cu
slugile și cu boerii Domnii Meale, jupînuului Stan Ciulmoe-
nescul, cu 5 feçori a lui: Moian și Stoica sin (*sic*), și Vlad,
și Mihail. Moian are feçor[i] pe Aldea și pe Moian, și feate
pe Stanca. Stoica are feçori pe Șerban, și pe Coman și pe
Mihail. Și le-am dat lor jumătate din Voila, și din hotar, și
din ceialaltă jumătate le-am mai dat lor a treia parte, și
le-am dat locul lor din sat din părău, ce să chiimă Căcița,
și apa mori pân în Rîu cel Sec, și de ceaia parte de apa
mori până în părăul cel tinos ce să chiimă matca, și din
calea din sat până în Oltu, ocolu hotarului din Oltu, pre
riul cel sec, în sus, până în griul Featelor, și de acolo di-
reptu preste dumbravă, și preste cîmpu, și preste dealuri,
preste un cornu de dealu, până în părău ce să chiamă Lu-
dișorel, și pre părău în jos până în Oltu. Și le-am dat pe
munte Jneapănu, și din vârful muntelui a Păriului până în
mijlocul Oltului, și le-am dat lor loc de moară în Olt, în
Voila, și apa mori, apă de 2 roate, și i-am slobozit să poată

duce apa din rîu pînă la moară, pre unde ar vrea ei, și să fie sloboz în apa lor a păscui, și a maî face și alte mori, și vîrtope și dîrste, iară nu alți, și din sus de sat pînă în hotaru Voivodeanilor, și din jos de sat pînă în Oltu. Și le-am dat lor să fie boeri și sloboz, împreună cu boeri Domnii Meale, și le-am dat lor Țiganî 15 : pre Manea Țiganul cu 5 feçor al lui, și pre Pascul Țiganul cu 3 feçori ai lui, și pre Cazac Țiganul cu un feçor lîngă el, și pre Micul Țiganul cu 2 feçori lîngă el. Și le-am dat lor parte din ocină, și le-am dat lor jumătate de Cioruș din Țara-Rumânească, și a treia parte din Mislea, și a treia parte de la Plopeanî, și jumătate di Cocoreaști, și moșia lor de la Moenești. Aceastea toate le-am dat lor, să le fie ocină, și moșie, și boerișag lor, și rămășițelor lor, și a neam din neamul lor. Și de ačasta am poruncit Domniia Mea, din nice un fealiu din marha lor să nu li să iă vama domnească dintîi, nice din oi, nice din stupi, nice din porci, nice din găleată, nice din vinăriciu, nice din dijmă, nice din sămănturi, nice din livezi, nice din pomeate, nice vamă din tîrgu, și să nu hie nice într'o gloabă domnească. Poruncit-am de la ceî miç pînă la ceî mari, carei aū slujbă, de îț voru umbla în țara birarii Domnii Meale, să nu-ș rîză de dînșii și să nu-î învăluiască, pre acealea ocine să nu pue județ, nice gloabă, nice biru, pentru ce căce, cu ce-î vor învălui, vor dobîndi mare răutate și urgie de la Domniia Mea. Și într'altu chipu să nu încearce preste cartea Domnii Meale. Și încă și după moartea Domnii Meale, pre cine îl va dăruî Domnul Dumnedzău să fie Domnū în Țara-Rumânească, și va învoi și va întări ačasta carte, și pre acela Domnul Dumnedzău îl va întări întru Domniia sa, iară cela ce o va sparge, și o va strica, și nu o va învoi, și pre acela Domnul Dumnedzău îl va risipi și îl va ucide. Ačasta iarăși, pentru la cel loc luminat, a sufletelor celor curate, acela ce o ar strica să fie soț Iudei și Ariei, și să fie blesmat de Dumnedzău și de toț sf[i]nți apostoli, și de 300 și 18 de părinți sf[i]nți, cariî aū fostu la săborulū cel dintîi în Nicheia, și aseamene cu cine ce ziseră la răstignirea lui H[risto]s : sîngele lui spre noi și spre feçori noștri, într'acestū veac ce

iaște și în cela ce va să fie în veaci veacilor, amin. Iară mărturiî am pus într'ăastă carte a Domnii Meale, boerîi Domnii Meale: jupan Toder, jupan Nanul, jupan Tatul, Stanțul Honoî, jupan Voicul, jupan Manea Vel Dvornic, jupan Nan Pascul, Radu Borcev, Dumitru Spatar, jupan Ștefan Logofet, jupan Șerban Vel Visternic, jupan Simen Stolnic jupan Miclea Vel Paharnic, jupan Badea Vel Comis. Eū Coica Logofet am scris aastă carte în cetate în Tîrgoviște, în luna lui Aprilie 23 [= 21] de zile, anul de la Zidirea Lumi 6945 [1437], nede u popaștea [= Duminecă după Paști].

Ion Vlad Voevod, mlstiiia bjiia gsnă. — După o traducere din veacul al XVIII-lea, la parohul din Drăguș, în Țara Făgărașului.

III.

«Budă, feria quarta proxima post festum Visitacionis Marie [5 iulii]», 1458. Regele Matiaș arată că «fideles nostri Iacobus Hwthman et Benedictus Rado, inhabitatores opidi nostri Hwnyad, in ipsorum ac aliorum fidelium nostrorum Rascianorum et Volahorum personis, in eodem opido nostro Hwnyad commorantium, nostram venientes ad presenciam», arată scrisori de la Ladislas, comite de Bistrița, fratele său, «quibus mediantibus Rascianis et Wolachis in dicto opido Hwnyad commorantibus id ut ipsi quandam capellam in loco pristino, in dicto opido nostro Hwnyad habito, edificare et construere possint, concessisse dinoscitur.» Urmează privilegiul: «Quia nos, ad humilime supplicacionis instantiam Rascianorum et Volahorum nostrorum, scilicet iobagionum in Hwnyad commorantium, id concessimus ut ipsi in loco pristino unam capellam edificare et ordinare valeant atque possint, ymmo concedimus praesencium per vigorem.» Timișoara, «in festo beati Andree Apostoli [30 Novembris]», 1456.

IV.

«Datum in castello nostro Rak . . . ok, in festo beati Georgii martiris [23 aprilis], anno Domini millesimo quingentesimo sexto . . . Nos Beatrix de Frangepan, Illustris condam domini Iohannis Corvini, Lyptovie ducis, regnorum Dalmaciae, Croacie et Scla-

wonie Bani, etc., relicta», arată că, «attentis et consideratis vn . . . virtute, morum honestate ac secundum morem Rascianorum litteralis sciencie sufficienti pericia aliisque probitatum meritis discreti Petri praesbyteri Walahorum de Zoc[zat]h, quibus ipse apud nos nonnullorum fidelium nostrorum fidedigno testimonio meruit commendari, eundem, veluti personam idoneam et benemeritam, ad officium prothopapatus ecclesiae Wolahorum oppido nostro Hwnyad vocato fundate, ad praesens de iure et de facto vacantis, simul cum domo, etc., prothopapatus, auctoritate nostri iuspatronatus, duximus nominandum, eligendum et confirmandum.» Pecete roşie peste hirtie.

V.

«Nos Georgius, Dei gratia marchio brandenburgensis, Slesie, Prusie, etc., fidelibus nostris Andree litterato de Senthymreh et Ioanni Bekws, castellanis castri nostri Hwnyad eorumque successoribus in tali officio constitutis, benivolenciam. Cum nos ex speciali meritorum praerogativa Petrum potropopum de Zocath inter praesbiteros Walachorum in districtu Hwnyad in verum protopopum eligimus et constituimus rursusque auctoritate iuris patronatus nostri eundem confirmamus et donamus, — quare vobis praesentibus ac vestris successoribus officii castellanatus comittimus eundem potropopum contra quoslibet impeditores ac molestatores manum defenditoriam tenere debeatis et teneamini, ac alios praesbiteros Walachorum, cum de omnibus proventibus et fructibus e medio ipsorum sibi provenire debeant, eidem obtemperare compellatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis ac rectorj exhibitis. Datis in castro nostro Z . . . sunia, feria tertia in festis Penthicoestes [22 maii], anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto.» Pecete roşie.

VI.

Huniedoara, 12 August 1582. Ioan Török de Enningh, comite perpetuū al comitatului Huniedoarei, «praefectis, provisoribus, castellanis, vice-provisoribus arcis, item krainicis,

kenesiis ditionis et pertinentiarum nostrarum quibuslibet, necnon iudicibus et collegis oppidi nostri Hwniad». Face pe «Moyssin, praesbyterum valachalem, nunc prothopopum iuxta ritum Grecorum oppidi nostri Huniad in Tottsser (!) constitutum». Citează privilegiul lui Matiaș, lui Gheorghe de Brandenburg, «postremo vero ex literis magnifici Valentini Teoreök, avi nostri... Praerogativa sacerdotali cunctos [presbyteros] valachales in ditione nostra constitutos regat, examinet, instruat et arguat ritu Graecorum utque ut iuxta veterem consuetudinem caeteri praesbyteri sua munera solita et obventiones, simul etiam censum more antiquo usitatum et ordinatum, eidem discreto Moyssim protopapa administrare, persolvere debeant et teneantur absque defecto; qui si recusaverint vel extremitate aliqua non vellent praestare, cogantur et appellantur sub poena merita.»

VII.

«Alamori Opra Pop, Zanisslau Avram, din Alămor, iar din Ocna: Marcu Pais, Ioan Mocan, Mircea Mihaï, Popa Gheorghe, Bak Gheorghe, Szöcs Balint, Cherecheș Ștefan, Oprea Miclăuș, Marges Martor, Stoica Pais, Sirbul Petru» certifică în 1609 că biserica românească din Ocna Sibiului a fost făcută de Mihaï Viteazul cu supraveghetorul lui Vasile Vistierul și oferă o taxă bisericii reformate pentru ca a lor să nu fie ruinată. — Colecția păr. paroch catolic Bakk din Ocna.

VIII.

† Млстїю бжїю прѣвощеннаг архїепископѣ кѣр Генадїе ут стѣла белградскїи и вадекїи и карадекїи и сакмарскїи и всен землїи ардѣлскїи и проч. Pač[e] și bl[ago]s[lo]venie. Scriem tut[u]ror domnilor și ișpanilor și viței-ișpanilor și birailor și solgabirailor și tut[u]rora deregătorilor cari sântei făcători de dereptate și purtători de ċ[in]ste din varmeghie Hinedorī, să fie domnie voastră sãn[ă]toș. Alta, dăm știr[e] domniilor vostre și altor tut[u]ror preoților și birailor de pren toate satel[e], împreun[ă] tuturor Rum[ă]nilor cari se țin de lege greăscă și sârbească, cum, văzându noi prot[o]pop Ianăș din

Hinedoar[a] la m[ã]na lui c[ã]r[ti]le și altor vl[ã]dic[il]i mai denainte vream[e], într' acela chip dat-am și Vl[ã]dicia Mea cartea noastr[ã] cum s[ã] fie tar[e] și statornic a socoti întru toate lucrurile legii, aleg[ã]ndu sventele besear[ec] de acoperiș, de ținterimur[i] și de s[ã]criul din l[ã]untru, cum ispr[ã]vesc preo[ti]i, și cum înva[ț]ă s[ã] s[ã]n[ta] ev[an]gh[e]lia, și to[ți] oameni cum petrecu și cum ascult[ã], și de cuscrii, și de cumetrii, de carii se mestec[ã], cu știr[e] și f[ã]r[ã] știr[e], și de omen[i] cari iș las[ã] mueril[e], așijderea și mueril[e] car[e]-și las[ã] b[ã]rba[ti]i. Dereptu acae și voi preo[ti]lor și cu tot clericul besear[ec]iilor s[ã] ave[ți] asculta de toate de ce va da prot[o]popul înv[ã]ț[ã]tur[ã], pentru c[ã] i-am dat putear[e] cum, unde va fi leage, împreun[ã] cu giura[ti]i s[ã] poat[ã] desp[ã]r[ti] și birș[ã]glui, cu dreptate, iar cin[e] nu va asculta de cuv[ã]ntul c[ã]r[ti]i nostre s[ã] fie birșag 12 florin[ț]; iar, s[ã] se va ținea într' alt chip cin[e]va, acela s[ã] fie oprit de besear[ec]ă. De aca[sta] scriam-v[ã]; и бѣ въслѣдъ днѣи. Писъ мѣца днѣи. 4 днѣи, влѣтъ 1628. Ghenadie arhiepiscop; în chipul meu s[ã] poron[ș]c[ã] în tot locul. Stefan arhiepiscop i Mitropolit.

[Pecete cu un chip de om; la st[î]nga ГИ, la dreapta șters.

În legenda octogonală : [ВЛАДКА ГЕНА]ДІЕ.

Pe V^o foi 2:] Sava, Vl[ã]dica de Belgrad și de tot[ã] țara Ardealului, mai dereptu mai mare credin[ț]a am înt[ã]rit cu isc[ã]litura noastr[ã] această carte. [Isc[ã]litura:] arhiepiscop i Mitropolit. V leat ot rojd. H[ã] 1660, ма., м[esi]ștea Sep[tem]vrie] 21 dni. [Șters pe dos:] Ștefan arhiepiscop i Mitropolit.

IX.

București, 20 April 7139 (și 1631).

Leon-Vodă приателю гедками ж[с]пан Бѣрбат-кизи Миклеш и чедъ си, Matiaș din Hațag, și cu fii, pentru Jup[ã]nești, de la Gura Jiului¹, partea *Cr[ã]snarilor*, luat[ã] de la Ишфан Фогараш, între satele Porcenii și S[ã]mbotinul. Le avea de la Hamza Postelnic din Tr[ã]gul Gilortului, fiul lui Barbul Postelnic, pentru 54 000 de aspri gata. În zăpis semneaz[ã]: «ot C[ã]mp[ile] Paleologa

¹ De la intrarea în șes a Jiului.

Log[o]fet i ot Greci Andronie, i ot Cârpeneș Stanciul vat[av], i ot Curte Nicola Post[telnic], i ot Curpen Barbul, i ot Alexeani Pătru, i ot Vălarî Datco, i ot Hurezi Oprea, și ot Ogrumû Nicola Peh[harnic]».

Semnătura Domnului, monogram, pecete.

După o fototipie Socec.

X.

Din mila lui D[u]mnezău Theofil, arhiepiscopul Mitropoliei și a toată țara Ardialului esteje, iproč Belgradului.

Cătră ačasta, de la noi trimitem m[o][i]tvă și bl[a]goslovenie Mîriilor Voastre preoților și boerilorû din eparfie de la Hunedoar[ă] și oroșenilor de cinstre (*sic*). Pricina aeștii cărți nu este altă, fără numai, poftind D[u]mnezău pre cinstitul protopopul Niculae dintre noi, D[u]mnezău să-l stăiască, dicî, fiindû atăta nevoi pre țară și pre săporul nostru, nu putum lăsa aceia partie ca o turmă făr de păstoriû, ci iat[ă] c'am orănduit să fie ispovnic [=ispravnic] pre cinstitul popa Ionû din Hunedoar[a], să fie purtătoriû de grijă în locul spăsitului protopop Nicolae până la săborul mare: adoul înpărătesc, dăjdile vlădicești și alte venituri ce săntû, să le strângă și să le aduc[ă] la săbor, alte lucruri ce să vor tămpla necuvioas[e] între creștini, împreun[ă] cu m[o][i]tvele voastre să le îndrepteze. De la săborul mare să va așaza protopopie cum va fi mai bine, iar până atunci de popa Ion să ascultați ca și de protopopul, că, vare cine s'ar afla neingăduitoriû poruncii noastre, oare preot, oare mirian, cu pedeapsa săborului mare să va bintătui. Cu atăta săvârșănû, să vă stăviți de la H[ri]s[os]. Scris în Bălgrad, 1696, Ap[rilie] 9.

Vl[ă]d[i]ca Theofil.

[Pecetea cunoscută.]

Pe dos, scrisoare de la episcopul reformat Veszprémi István.]

XI.

Din mila lui Dumnezău Athanasie arheiscop i Mitropolit Scaunului Belgradului, eștej, iprocî.

Pavel, marele apostol al Domnului, serie la Tim., cap.

în 3, viarș 7, să să dea preoților poslanie tocmite di la ceia ce-î hirotoneskü, de tocmiria preoților; decî unîi poruncii ca aceia plecându-să, și acestü smerit anume Ianăși din Hațäg, pintru ačasta tocmim carte ca di la noi, cu darul Duhului Sf[ă]nt, a făcătorului deplin Dumnezăü, l-am hirotonit pre leage și pe pravil[ă] citeț, ipodiacon, diacon, diacon și preot și preot (*sic*). Poruncim tuturor celora ce cătră voi va veni acest slobod preotü, arherelor, zic, și preoților, egumenilor, boiarilor și mirianilor, cumu s'au împodobit cu vrednicie preoțit de Smereniia Noastră, mărturisit de bărbăție, vriadnič credinčoși, cum iastă vriadnič de rânduial[ă] ca ačast[a]. Derept ačasta, și întăriria lui, dă-să ačastă carte după cum iastă obicîaiul di la noi întăritü. Aniî di l[a] Domnul H[risto]s 1 —, în Mai 2 zil[e].

VI[ă]d[i]ca Athanasie.

[Pecete cu: «Aceste iaste pecete Mitropolia Belgradului» și cei trei îngeri.]

XII.

«In Bosorodzie, 1 Martii 706... obligatus servus Athanasius, archiepiscopus Valachorum», iea supt ocrotirea sa pe «popa Kosta de Bosorodzie», prin scrisoare către niște domni.

XIII.

Eminentissime ac Serenissime princeps, domine, domine ac patrone summo honore reverendissime.

Afflante divina Spiritus Sancti gratia, me hisce diebus Reverendissimo ac Illustrissimo domino Athanasio archiepiscopo, necnon eiusdem r. patri theologo Francisco Szunyogh e Soc. Iesu praesentari ac quod me sanctae romano-catholicae Ecclesiae unire vellem eisdem insinuavi, quod ipsum etiam Eminentiae Vestrae praesentibus notitiae dare volui et simul submississime rogare quatenus, quemadmodum antecessor Eminentiae Vestrae, piae memoriae eminentissimus dominus cardinalis a Kollonits, clerum graecus ritus valachicum transylvanicum in gremium sanctae matris romano-catholicae Ecclesiae acceptavit, etiam me clerum-

que mihi subiectum marmorosiensem acceptare haud gravetur et ut eadem immunitate ecclesiastica qua sacerdotes romano-catholici fruuntur et gaudent, gaudeamus, idipsum apud augustissimam Aulam efficere dignetur. Gratiam hanc mihi exhibitam diebus vitae meae praecibus apud Deum, quam etiam fidelitate mea in Ecclesiam sanctam romano-catholicam demereri faciam. Qui me gratis patrociniisque Eminentiae Vestrae humillime recommendans, maneo

Eiusdem Eminentiae Vestrae

Humillimus servus :

Seraphin Petrovay,

episcopus marmarosiensis, manu aliena.

Albae Iuliae, 25 novembris 1711.

[Inscriptio :]

Eminentissimo ac serenissimo principi Christiano-Augusto, S. Romanae Ecclesiae cardinali de Saxonia, archiepiscopo Strigoniensi, primate regni Hungariae, etc., etc., Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis intimo consiliario, domino ac patrono reverendissimo.

XIV.

Eminentissime, serenissime et reverendissime cardinalis dux, archiepiscope, domine, domine benignissime. Intellego ex iis quas E^{ma} Serenitas 14 decembris ad me dare dignata erat, episcopum maromarsiensem graeci ritus uniri velle romanae Ecclesiae adeoque theologum illi a nostris addendum esse a quo in iis quae ad veram Unionem spectant, dirigatur. Super quo, si per E^{mae} Vestrae Serenitatis bonitatem licet, consideratione mearum (*sic*) omni submissione aperio.

1°. Hic episcopus est electus a plebe et sacerdotibus graecis, quod non videtur sufficere, imo est contra iura regis, cuius est episcopus per Hungariam et Transyvaniam nominare, adeoque hic episcopus deberet per memoriale supplicare Suae Maiestati ut nominationem pro hoc episcopatu consequatur. Ita fecit etiam Athanasius, episcopus transylvanus graecus, licet pariter prius a suis electus fuisset.

2°. Ille Seraphim maromar[os]iensis episcopus curavit se consecrari per episcopum Moldaviae, schismaticum; dubium autem est maximum, an iste ipse Moldaviae episcopus fuerit rite consecratus, adeoque Seraphim deberet prius, saltem sub conditione, reordinari in sacerdotem et reconsecrari in episcopum; ita factum cum Athanasio, cuius consecrationi ipsa Sua E^{ma} Serenitas interfuit.

3°. Priusquam Seraphim ad Unionem admittat, deberet facere verae fidei professionem, graecarum errorum detestationem et in illa puncta iurare, quae iuraverat olim Athanasius Transylvaniensis.

4°. Gratia E^{mae} Serenitatis maxima est quod ad hanc unionem firmandam velit opera meorum patrum uti (pro quo favore humillimas gratias ago); quia tamen in toto districtu Maromaros nos nullam residentiam habemus, dubium est unde vivet ille adiungendus theologus. Si debeat ali ab episcopo graeco (praeterquam quod ipse nunquam carnes comedat), erit huic valde gravis ideoque exosus, et minus libere operari poterit theologus. Athanas[i]us ivit Albae-Juliae in nostra residentia et pro itineribus aliisque expensis habet foundationem pro 300 fl. rh. per annum. Bonum proinde foret si subsidium aliquod simile titulo elemosynae ex aliqua fundatione habere posset.

5°. Gravissima est Transylvaniae totius querela quod episcopus graecus innumeros ordinat sacerdotes, qui omnes eximunt a robotta et contributionibus, cum magno detrimento dominorum terrestrium, adeoque videretur per Suam E^{iam}, tam huic novo, quam veteri severe demandandum ut nullum ordinent sacerdotem, nisi approbante post eorum examen theologo, ita ut, qui sine huius approbatione ordinatus esset, non gaudeat immunitate. Epistolas mihi acclusas interim servo, donec a Serenissima Maiestate responsum habere merear. Cuius favori humillimo cum purpurae osculo me commendo.

E^{mae} Serenitatis humillimus, devotissimus et obsequen-
tissimus: *Gabriel Hevenesi.*

Claudiopoli, 29 decembris 1711.

XV.

Făgăraș, 20 Maiu 1712. «Ioannes Pataki, missionarius», către cardinalul Cristian-August. A cutreierat un an țara; a izbîndit deplin. Stă acum în Făgăraș, «cum districtus fogarasiensis sit ferme totus valachicus». De și unii nu vreaū, «partim ex ignorantia, partim ex horrore nominis papistae seu chatolici, verum unionem se tenere fingant, plures tamen ipsorum nobiles veram Unionem amplexi sunt et confitentur, nam bojerones seu nobiles omnes manu propria (ex industria supremi et vice-capitaneorum, optimorum chatolicorum) subscripserunt et sigillo munierunt se esse veros unitos, quorum chatalogum reverendissimus pater provincialis Societatis Iesu, dum hic esset, secum accepit. Ego pro salute meae nationis omnia sufferre sum paratus.» [Bulină roșie.]

XVI.

Mediaș, 10 Decembre 1712. «Ioannes Pataki, missionarius apostolicus», către un cardinal. «Cum zelosissimus Ill-mus dominus Comes Michael Mikes cum toto statu chatolico agnoverit Ecclesiam fogarasiensem sine alto Eminentiae Vestrae patrocinio subsistere non posse», cere a i se da de la el, ca executor al răposatului Ștefan Apor, cei 1000 de florinî ai bisericii săsești de la Agnita, pentru biserica Făgărașului, «inter hereticos constituta... Cum aliunde hic apud meam charam nationem valachicam Eminentiae Vestrae sim indignus missionarius. Libenter enim me tam popae, tam nobiles et communis plebs, se instrumentem audiunt, precipue a quo tempore illorum libros et literas adiuverim. Quod fatigium pro emolumento sanctae matris Romanae Ecclesiae et meae charae nationis valachicae ad Deum conversionem, si opus fuerit, meo sanguine confirmare paratus sum.»

XVII.

† În anii Domnului nostru Is[us] Hr[istos] 1715, în luna lui Oc[tomvrie] în zăua d'intăi, eū popa Moise din Hin[e]doar[a] dat-am cartia mea împreună cu a fraților miei Ianăș și Nicula

și a unchiu-mieū Nicula. Eū popa Moise din Hin[e]doar[a] mă leg în chipul acestora al tuturor și-m dau cartia mea la mână vărului popa Nicula și la mână vărului Vale Mihaî din Hinedoară într'acesta chip cum, ce iaste rămas de popa Moise cel bătrân, de fratele moșu nostru, popa Nicula, unde aū rămas, holde și fanață, și vine, și în oradă, la Manga, unde ce să va afla, tot, să împărțăm frățeaste cu vărul popa Nicula și cu vărul Vale Mihaî. Iar cari dintre noi nu va sta pă ačastă scrisoare și carte, să-ș piarză partia și să glo-bască cu gloaba săborului mare, 66 de florinți. Eū popa Moise pă ačasta mă leg și dau mână înaintia acestor oameni de omenie care-s scriș aici din ȝos :

Eū popa Moise ot Hinidore.
 Piiale Ianăș ot neamiș din Hin[e]dor[ă].
 Băsărab Nicula ot neamiș pp^a.
 Covanii Pătru ot neamișu pp.
 Buzgure Mihutū pp.
 Stoichița Ianușu pp.
 Danēu Ianăș.

[Pecetî negre.]

XVIII.

Hrisantū, cu mila lui D[u]mnezeū patriarhū alū sf[i]ntei și d[u]mnezeestii cetățî a Ier[u]s[a]limului și a toată Palestina. Smerenia Nostră dinū darulū și mila și putearea a preasf[ă]ntului de viață începătoriului D[u]hū, carele s'aū datū de la mîntuitoriulū nostru Is[us] H[risto]s d[u]mnezăestilorū și sf[i]nțilorū lui ucenicî și ap[osto]lî, a lega și a dezlega ale oamenilorū păcate, zicîndū lorū : «Priimitū D[u]hū Sf[ă]ntū : oricui veți erta păcatele, ertate să fie lorū, și oricui veți ținea, ținute să fie, și oricîte veți lega și veți dezlega pe pămîntū, să fie legate și dezlegate în ceriuri, iară de la aceia și la noi, unulū după altulū, cuvenirea aceluî d[u]mnezăescū darū, — amū ertatū pe fiulū nostru sufletescū —, în cite și elū ca unū omū aū greșitū și pre D[u]mnezeū aū mîniatū, cu cuvîntulū, cu lucrulū, cu ȝîndulū, cu voe orî fără voe, și cu toate simțirile lui, saū de va fi căzutū supt blestemulū

saŭ a furisaniia arhiereului, saŭ a preotului saŭ alŭ tătini-său-
saŭ a mine-sa, saŭ singurŭ elŭ, saŭ blestematŭ, saŭ va fi
juratŭ strîmbŭ, saŭ într'alte păcate ale lui, și elŭ, ca unŭ
omŭ fiindŭ, s'aŭ poticnitŭ, și d[u]hovnicului aŭ ispoveduitŭ,
și canonulŭ de la dînsulŭ aŭ priimitŭ, — deci de aceste
greșale de toate și de legături îlŭ slobozimŭ și îlŭ ertămŭ,
cu putearea și cu darulŭ a tocmitorului și d[u]mnezăescului
închinătoriŭ, a prea-putearnicului D[u]h. Iară, cîte va fi
uitatŭ, saŭ aicea va fi lăsatŭ neispoveduite, și acealea să
iarte lui milostivulŭ D[u]mnezeŭ. Cu rugăciunile prea-bl[a],
g[o]s[lo]vitei stăpînei noastre de D[u]mnezăŭ Născătoarei și
pururea Feçoarei Mariei și a sf[ă]ntului, slăvitului și întru
totŭ lăudatului Ap[o]stolŭ Iacovŭ, fratele lui D[u]mnezăŭ
și întiulŭ arhiereŭ alŭ Ier[u]s[a]limului, și a tuturor sf[i]nți-
lorŭ, aminŭ. V leat 17 —.

Χρῶσανθος ἐλέω

Θεοῦ πατριάρχης

Ἱεροσολύμων

καὶ πάσης Παλαιστίνης.

[Tipărit.]

XIX.

«Scris în Sămbăta-de-șos, zile 6 lui Noembrie, văliatŭ
1725... Noi Ioan Nămeș, baron de la Patac, din mila lui
Dumnezeŭ și Scaunul apostolicesc VI[ă]d[i]ca Fagărașului și
a toată Beserica cè unită din Țara Ardelului și părților Țării
Ungurești, svecnic al înnălțatului Împăratŭ și al Craiului Ar-
delului», face pe «popa Drăgan din Hașag», «hirotonitŭ
preotŭ la Arad de Inochintie, episcopul locului aceluia, iară
după aceia aŭ venit și la noi de s'aŭ unitŭ, cărândŭ blagos-
lovenia noastră cum să cade, cu zmerenie. Pintr'aceia iată
că-î dămŭ și noi blagoslovenie și slobozie la păstoria preoții,
ca să poată fi preotŭ deplin și vrednic a sluși la totŭ cinul
besericescŭ».

Iscălit: «Vlădica Ioan», «Boer Franț Logof[ă]t».

Pecete cu: «Ioannes Nemes, liber baro [de Patak], Dei et

apostolicae Sedis gratia episcopus fogarasiensis, Sacrae Caesarea Regiaeque Maiestatis consiliarius».

XXI.

«Scris în Sibiiu, m[esi]ța Martie 12 zil[e], ani Domnulu 1733... Ion Inochentie Clain, liber baron de Sad, din mila lui Dumnezeu și Scaunului Apostolicescū Țării Ardealului și părților Țării Ungurești ei adaos[e], Rumănilor, Grecilor, Rușilor și Sărbilor de lege greacă unit episcop Făgărașului, sfinteî și înălțatei Împărății Rămului sftenic, iprocî.» Singhelie pentru preotul «Iosif din Hațeg». Iscălește: «Vlădica Inochentie m. p., Tismandi Ioan, Logofăt săborului mare iscal.»

Pecete, peste hîrtie, cu legenda: «Ioannes Innocentius, liber baro de Klein, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopus fagarasiensis, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliarius», cu pălărie de cardinal și arme nelămurite într'un scut, peste care mitra, cîrja și coroana de baron.

XXII.

Sibiiu, 23 Mart 1734. Wallis către districtul Făgărașului. Fuge țara de Tatarî. Nu e adevărat, «cum exploratum habeatur Tartaros ad confinia Moldaviae congregatos, non aliorum, sed contra Polonos et Moscovitas tendere velle». Altfel, va lua alte măsuri. — Archiva Făgărașului.

XXIII.

«In Blaj, luna Dechemvrie zile 5, 1750 [adaus 5]... Noi Petru Pavelu Aaronu de Bistra, dinu mila lui Dumnezeu și a Scaunului Apostolicescū tuturor celoru dinu legea greacă prin Țara Ardealului și părților ei împreunate Vlădiculu Făgărașului, iprocî.» Singhelie pentru Iosif Pop din «orașu Hinedioară, în varmedie Hunedioare, în eparhia Hinedioari». Iscălit: «P. Pavel Aaron, ep[i]sc[o]p (?) Făgăraș», «I. M. Silvestru Caliani, capitularis și ecleziarh», și «Raț Petru, Logofăt sfântulu săbor mare».

Pecete peste hîrtie, cu : «Petrus Paulus Aron, episcopus fagarasiensis», și armele cunoscute.

XXIV.

12 Decembre 7268 (1759). Singhelie din partea episcopului Grigore de Rîmnic a preotului «Simeon din satul Telucu, Ținutul Inidoareî». Iscălitură a episcopului.

Pecete octogonală, cu două ramuri de palmier și literele *rp. en. pm.* La dreapta, jos, «Cos[ta]n[d]in log[o]f[ă]t episc[op]iei Răm[nicului]». — Tipărită.

XXV.

Petru Pavel Aaron de Bistra, din mila lui D[u]mnezeu și a Scaunului Apostolicesc prin toată țara Ardealului și părților ei împreunate Vlădicul Făgărașului, iprocî, Molitvelor Voastre preoților și celor de bun neam neamișilor, boearilor și tuturilor de totu rîndul filor noștri celor sufletești, poporeanilor din eparhia noastră de la Hinedoara, pace de la Domnul H[risto]s și sporirea darului, iară de la noi blagoslovenie. Auzind de cea multă strădania voastră și credincoasa petreacere cu carea, într'aceaste multe ispite bărbătește luptîndu-vă, macar că cei mai mulți de la credință au eșit, voi într'insa bine întăriți, nemișcați și neîndoși, ați rămas, prin acealea și de protopop prin scăderea din credință, alunecîndu-să ați fost lipsiți, noi după păstori-ciasca deatorie spre toți pururea priveghind, n'am vrut a vă lăsa mai multă vreme fără de aproape povățuitor, ci, fiind bine încredințați de vrednicie preotului Iosiv, pentru aceeaia bună nădejde avînd că va fi spre toate ceale de folos bine sîrguitoriu, l-am făcut, l-am rînduit și l-am numit acolo protopop deplin, precum din donația lui despre aceeaia mai de prisosit să va vedea. Pre carele și pre voi pre toți, iubiților noștri în H[risto]s fi, cu de-a dinsul vă îndemnăm în Domnul, ca, precum pînă acum nemișcați și bine sporindu, să petreaceți în unirea credinții

spre întemeierea și zidirea besearici lui H[risto]s, a căruia dară și blagoslovenie să fie cu noi cu toți.

Blaj, 3 Iunie 1762.

P[etru] Pavel Aaron.

[Adresa:] Molitvelor Sale preoților, de bun neamă boai-
rilor și tuturor iubiților filor noștri celor sufletești din eparhia
Hunedorii, cu blagoslovenie.

[Pecete peste hirtie.]

XXVI.

«Scrisă în Veștemă», 4 Iunie 1762. Hirotonire. «Fere de
știrea protopopului locului să nu îndrăznești a cunună pă
nimine, suptă lipsirea preoției.» Iscălește sîrbește episcopul
Dionisie Novacovič.

Pecete peste hirtie, cu inimă străpunsă, caduceu, vultur,
soare și coroană, cu cruce și cîrjă.

XXVII.

Fiiule. Veți fi înțeles cum fečorul Faur Pătru și cu fata
Susa a lui Andreșu dinu Leleg au fost fugitu și s'au cunu-
nat undeva pe ascuns, fiindu-șu rudenii cam departe, și
pentru aceia au fost prinși acolo în cetate. Pe carii după,
luund examen, ei s'au cerut din bună voința loră (macar
și schizmatică fiind pînă acuma) să vie la noi pentru desle-
garea de acest păcatu, și pentru blagoslovenie, ca să poată
rămîne laolaltă pe lege, precum li s'au și făcutu după ce-
rere, după cum arată patentul nostru loră datu. Carele pa-
tentu va fi bine, fiule, să-l cetiți și să-l tălmăciți la Ț.Ț.
tisturî ale Domnii. Ba tocma bine ar fi, așa socotim noi, și
hasnășu datăndu, ce însuș, cu stareții, juratul Ioană la Le-
les, cu acel patentu să-l cetiți bătrînilor cum am deslegatu
pe aceșt păcătoși și i-am blagoslovit, și pruncul carele s'ar
naște, să fie leğuitu, nici cineva cumva să zică că doară-î
copilă, supt grea pedeapsă și blăstăm arhieresc. Carele cu-
vinte sau ecplicații pe lung ale voastre auzindu-le acel
norodu, poate că și ei ar veni la cunoștința adevărului,
findcă și popa acel dinu Leles, au zisă cătră Ț.Ț. tisturî

că nici el nu-î departe de-a să întoarcerea la noi. Dară luați sama că aū luatū el 4 galbeni de la acești săraci pentru ca cu blagoslovenia lu[î] să poată șadea laolaltă în pace, dară iacătă cum aū pututū și cîtū i-aū slujit blagoslovenia : datorū iaste dară să le dea galbenii îndărăpt. Și pre această va fi bine să invitați pe ȃc. tisturi, numai să-î scoată de la dînsul și cu de-a sila. Și le felelusei eū despre toate părțile; și această ni se vede a fi foarte bună mijlocire ca să să întoarcă popa și sătenii din preună la credință. Acuma siliți, fiule, a le plini aceste toate în dragoste și liniște dumnezeiască. Din Blaj, 18 Iunie 1779.

Adevărat părinte :

Grigorie Maerū iscal.

[Pecete peste hirtie, cu un vultur, se pare.

Adresa:] Fiiului nostru în H[risto]s, Nicolae popii, cu bl[a-go]sl[o]venie, curându, la Hinedoară.

XXVIII.

«Dată în Blajū, de la Mitropolie, 3 Dechemvrie 1780... Noī Gavriilū Grigorie Maerū, dinū mila lui Dumnezeu Vlădica Făgărașului, a prea-înnălțate-chesaro-crăeștiū Mărimī sfeatnicū dinū lăuntru, iproč, filorū noștri vicarișilorū, decanilorū, arhidiaconilorū, protopopilorū, notarișilorū, nameastnicilorū, parohilorū, igumenilorū, călugărilorū și tuturorū sufletelorū pravoslavnicī, cariī vă aflați suptū arhipastoriia noastră, pace voao». Pentru moartea Mariei-Teresei. «Fostune-aū adevărată împărăteasă, dară ne-aū fostū adevărată și maică... Cătū aū împărățitū, totū pace aū strigatū, pace tuturorū... Făcut-aū bisearicī luminate prin toate țările, școale, coleghiumurī ne mai pomenite, tranjamentumurī unde să crescū prunci săraci cu miile și fetișoare de învață fealiū de fealū de meșteșugurī. Dăruiți-ne-aū și pre noi nevreadnicii cu toate aceastea ce vedeți în Blajiū și aiurea prinū țară; făcut-aū acumū nu de multū acolō în lăuntru în cetatea Beciului pe sama neamului nostru unū coleghiumū minunatū și bisearică mai minunată decitū această dinū Blajulū nostru; la Sibiiū ne-aū dăruiți moștenire veačnică și locū cu totulū

desfătată unde să face biserică și școală, unde până acum n'aū mai fostă. Dară odăjdii luminate, potire întraurite cîte și mai cîte aū dăruită pre la sf[i]ntele lui D[u]mnezeu bisea-rici.» Iosif, urmașul ei, care ca «noi înșine să facemū aici în ca-thedră prohodū după ritușulū nostru grecescū», pentru aceia care «s'aū adusū aminte de Smereniia Noastră și de lipsa mișeilorū noștri, de aū scrisū însășū dinū patulū durerii cu sfîntă mînă sa, lăsîndū cu limbă de moarte ca după prohodū să să înparță aici în locū săracilorū cincī sute de florinți nemțești din Vistieriiā inpărătească.»

Tipărită. Pecete pe negru, cu coroana episcopală, o a doua, crucea, cîrja, vultur cu aripile desfășurate și alte embleme.

XXIX.

1789. Carte de hirotonire de la Rîmnic, pentru un »cu-cearnicū grămăticū» din Ardeal. Iscălește Vlădica Filaret «al Rîmniculū, Noulū Severin», cu un duct patriarhal. Pecete domnească cu negru și mențiunea că «s'aū trecut la condică». Tipărită, afară de cifra unităților din dată.

XXX.

Sud Vâlcea.—După strașnicile porunci ale cinstit[u]l[ui] Di-
van al Banatului Craioviī ce ni s'aū trimis ca să nu lăsăm pă
nimenea să cumpere vite și să le treacă înlăuntru, domnul
Eperieș Iozef, trimițînd într'acest jud[e]ț oameni ai dum[nea]-
lui, aū cumpărat doao sute cincizeci capre făr de a nu ne
aduce saū a ne arăta vre o poruncă; pentru care luănd noi
înștiințare, atăt pe acei čobani, căt și pe acele vite, le-am
dat pă chiezășie pănă aū venit stăpănu lor, adec[ă] Copandi
Ianoș, și, înștiințănd Divanulū de li să dă voie a trece, ne-aū
venit poruncă astăzi, la 15 ale aceștii lunī, ca să le lăsăm;
care s'aū și slobozit să meargă.

1790, Apr[il]ie] 15. Două iscălituri. — Colecția parochului
Bakk, din Ocna Sibiului.

XXXI.

La anii 1795, Oc[tomvrie] 18, s'aũ așezatũ goçmanũ și ctitorũ pe numitul Nicula Tanasie, lãcuitarul din satul Bungardũ, ca sã aibã grije și adetorie numitul Nicula a mătura biserica, a o curãți de prah și de painjinĩ și a aprinde candelile și luminile la vremea lorũ, și a purta grije de toate cele ce sã aflã în sf[ã]nta bisearicã, ca sã nu sã fure saũ sã sã înstreineaze ceva de ale biseareciĩ, sã poarte grija a trageriĩ clopotului la vremea sa, adecã la vecearnie, la utrenie și la liturghie, aducãnd focũ, apã și vin, sã fie cu frica lui D[u]mnezeũ, ascultãtoriu preoților, nepuindu-sã înprotivã, și, fiind de lipsã a sã deșchide cutia, sãngur sã nu îndrãzneascã, ci, dãnd știre protopopului locului, preoților și ctitorilorũ celorũ bãtrãni, sã sã deșchizã cutia și sã s[ã] numere bani, și, cãn[d] sã va afla, sã s[ã] însemneaze în catastif și cãt și pe ce s'aũ cheltuit, și sã dea sama de toate cele mai sus scrise, goçmanul, și la cutia biseariciĩ sã fie doao chieĩ, una sã fie la preoție și alta la judele satului, saũ alta sã fie la judele satului, saũ alta la bãtrãni. Açasta am așezat la anul, luna, zioa mai sus pomenit[e].

Preotul

popa Bance Vlad.

Bãtrãniĩ.

Crãsnic : Nicula Tãnasie.

Açasta mai sus pomenita avuție a sf[i]ntiĩ biseariciĩ a Bungardului s'aũ scris înaintea preotului și a bãtrãnilor satului Bungardũ ce s'aũ aflat prin mãna mai jos iscãlitul :

Savva Popoviç, protopopũ alũ Sibiuului, de la Rãșinari, și asesor konzistorum episcopesc.

VIII.

Alte documente amestecate, în păstrarea mea.

I.

«Dat înu Oradie-Mare», 26 Mart 1754. Singhelie pentru Ionu Aaronu dinu Bistra, de la «noî, Meletie, dinu mila lui D[u]mnezeu și Scaunului Apostolicescu arhieru sfintei Biserici Răs[ă]ritului Orezi-Mari și alu Biharu varmedi, Grecilor, Rumînilor și Rușilor, iprocî». Recomandat și «boiariloru». Iscălește: Meletie Vladica. Pecete mare cu roșu. Jos: «Extradatum per me, Ioannem Nagi, secre[tarium]».

II.

Blaj, 16 Iunie 1758. Singhelie de la Petru Pavel Aaron, pentru protopopul Avraam Aaron. Iscălește: P. Pavel Aaron, V[lădi]ca Făg[ă]rașului. Pecete cu: «Petrus Paulus Aaron, episcopus fagarasiensis».

III.

Smerenie Noastră să să știe cucernicului întru preoți slujba d[u]hovniciei părintască, de carele lucru ți să cade să priimești gândurile și lucrurile și totu fealiulă de patimi ale celora ce voru veni cătră tine la ispovedanie, și să tocmești pocaianie a bogatelor păcate, căruie după cumu-î va fi puterea și spăsenie lor, să legați ceale ce să cade a lega și să dezlegi ceale ce să cade a dezlega, iară pre cei ce veî trimeate cătră rândueelea preoției,—așjderea ești datoriu de

lucrurile lor de toate să ispitești cu de-adinsul, cum poruncește apostoleasca pravilă ca să nu, pentru leana saŭ vre-o răpire ceva, să te înșeli adinsu tineșu, să fii părtașu păcatelor streine; cumă am zis după cuvântul dumnezeescului apostol, pentru aceia s'aŭ făcutu și aastă poruncitore carte a Smereniei Noastre, și ți s'aŭ dat, să-țu fie tărie, întărită cu iscălitura mănitoru noastre.

În Oradie-Mare, anulă 1754, Martie 26.

Meletie Vladica m. p.

IV.

15 August 1790. «Divanu Banatului Craiovei» numește ca «secretariul cel mai întâiu al Divanului», «atât din nemțește în rumânește, cât și din rumânește nemțește», pe Leopold Benedicti. Iscălesc: Șt. Părșcovean[u], B[arbu] Șt[irbei] V[el] Vor[ni]e, Cost[an]d[in] Gîan[oglu] Vel Spat[ar], Ioan Glog[ov]eanu, Vel Vist[ier]. Pecete cu mărcile județelor oltene (cerbul, albina, peștele și ghinda pe ramură), cu literele latine BN.

«Proct 3ti Logof[ă]tu.»

V.

Ocolișul-Mare, Iunie 1825... Din porunca Domnii Sale Benedic Ioja din Sănjorz, am adunat birău și cu jurați satului, împreună cu bătrâni, ca să biçuluim viia și moșia lui Lazor Vișoviia, vița ăa de frunte 6 x. creițari, vița ăa de mijloc 4... , vița ăa de pre urmă 2... , vița ăa de frunte face suma 800 de viță, vița ăa de mijloc 800... , vița ăa mai de pre urmă 800. Suma vii face 160 de zloți; casa iobağului 13 zloți, gardurile de la casă 2 zloți... Omeni care aŭ fost la acest biçu aŭ fost: 1. Petru Tăba, birău satului; al doilea Lazor Rotari, al 3-lea Zaharia Fălon, al 4-lea Lazor Crișan, al 5. Theodor Aron, al 6-lea Simedru Tinci, al 7-lea Theodor Crișan. Care acesta biçu cu cunoștința sufletului l-aŭ făcut... Gheorghie Popoviç. Biçu bătrănilor i o ferie de vin, care face 2 zloți și 8 x. creiț[ari].

IX.

Antimise aflate în Ardeal.

I.

Jrătăvniculă dumnezească, prespe carele să obrășescū d[u]mn[e]zeeștile sluj[ü]be bl[ago]s[lo]vitu-s'aü și s'aü sf[i]nțit de presf[i]nțitul Mitropolit Varlaam al Mitropoliei Belügradului, și s'aü dat — în zilele Mărie Sale Craiului Apafi Mih[il], vă leat 168—¹. — Expositie.

[Tot așa de la Ioasaf, din 1682.]

II.

Jrătăvniculă dumnezească prespe carele să obrășescū d[u]mn[e]zeeștile, slujbe, bl[ago]s[lo]vitu-s'aü și s'aü sf[i]nțit de presf[i]nțitul Mitropolitü Theofil al Mitropoliei Belgradului, și s'aü dat în zilele Măriei Sale Craiul Leopold, Iosif; 169—. — Expositie.

III.

Jrătăvniculă dumn[e]zască prespe carele să obrășescū d[u]mn[e]zeeștile slujbe, bl[ago]s[lo]vitu-s'aü și s'aü sf[i]nțit de sf[i]nțitul Mitropolit Athanasie al Mitropoliei Belügradului, și s'aü dat — în zilele Măriei Sale Craiului Leopold, Iosif; 169—. — Blaj, Residentă.

¹ Pe un exemplar e adausă data: 1686.

IV.

Acestu d[u]mn[e]zeescu jertvennic, pre carele se săvîrșaste d[u]mn[e]zeiasca cea fâr de sînge și sf[i]nțita slujbă, s'aũ bl[a]g[o]s[lo]vitũ și s'aũ sf[i]nțit cu mîna preasf[i]nțitului Mitropolitũ chirũ Theodosie, în zilele prea-luminatului și de H[ris]to]s iubitorũ Domnũ Io Constandin Bas[a]rabũ B[rîncoveanu], Voevodulũ a toatã Țara-Rumîneasã; leat 7200 [1691-2].— Dublu exemplar, la Expositie; un al treilea la biserica din Rămeți.

V.

Бжтвенън и сценнии ватарѣ га ба и спса ншего иса ха wсценѣ блгдтнѣ всегго и животворащан (*sic*) дѣха, рѣкодѣтвен же и блскен бѣолюбким гедному wtцем Івсифомь Стонка млетнѣ бжнѣю пракослакниха епсом мараморнеким еѣархою етакропнѣн патрїаршескои царигр. админѣстраторому метрополн блградскои седмиграда ипроч.

Рокѣ бжнѣ дѣх —, мсца. Рокѣ дѣхг.

Никодимг.

— La părintele vicariu Tit Bud, din Sighet. Cf. Nilles, *Symbolae*, p. 268, nota 3.

VI.

...Георгіем Генадіем Визан. милостією бжнѣю и стг. ц. ром. апетакого епс. севастикн, мѣкачов, мараморнекин, спѣкин (*sic*) и всен землѣ шгорьскои, горнеи и долнеи и стран донене (*sic*) належитиѣх вѣкарне апетлч. и его цесарского и кролевского маестатѣ совѣтникѣ.

[Iscălit:] генад. визант. епск мѣка. маромор... рок дѣхг.

La păr. vicariu Tit Bud, din Sighet.

VII.

Jrătăvniculũ dumnezăescũ, prespe carele să obrîșescũ d[u]mn[e]zeeștile slujube, bl[a]g[o]s[lo]vitu-s'aũ și s'aũ sf[i]nțit de presf[i]nțitul Ioanũ VI[ă]d[i]ca Făgărașului, în zilele Înnălțatului Înpă[rat] Caroluș 6. — Blaj, Residentă.

VIII.

Făcutu-s'ău acest tipar în dzile[e] smeritu[luî] Pahomie, ep[i]sc[o]p Roman[uluî].

Ѡтаѡ гѡ ба и спас нашего ꙗс. хѡ и прекланіе стѡго дѡхѡ създа са къ нама стѡго — и ѡтет. са ѡт предсценнаго и бгюлюбиваго ѡца нашего Гедѡви епискпъ романекѡи къ дни благочитиваг грѣ ншег ѡу Кос. Некс. Коекод, 43с —, мц. —. — Sighișoara. Biserica neunită veche.

IX.

Antimis grecesc din 1733, de la Paisie patriarchul de Ierusalim. — Expositie.

X.

S'ău blagoslovitū și s'ău sf[i]nțitū cu măna iubitoriuluî de D[u]mnezeu ep[i]scopū alū Râmniculuî chir Climent, leat 7246 [1737-8]. — Biserica din Luța. Cu data de «7245» la biserica neunită din Dobîrca.

XI.

Acestu d[u]mn[e]zeescū jertvennic, pre carele se săvîrșaste d[u]mnezeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbă s'ău bl[a]g[o]s[lo]vitū și s'ău sf[i]nțitū cu mîna preaosf[i]nțituluî Mitropolitū alū Ungrovlahiei chir Neofitū, leat 7253 [1744-5]. — Expositie.

XII.

Acestū d[u]mn[e]zeescū jertvenic pre carele se săvîrșaste d[u]mn[e]zeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbă.

† Θυσιαστήρι θεϊον και ἱερὸν τοῦ ἐπιτελεῖσθαι δι' αὐτοῦ ἁγίαν θεϊαν ἱεροουργίαν ἁγιασθὲν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος τοῦ παναγίου και ζωαρχικοῦ πνεύματος και ἱερωθὲν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου π[α]τριάρχου Ἀντιοχείας Σιλθέστρου, Ἀπριλλίω, αψμή. — Expositie.

XIII.

S'aũ bl[a]goslovit și s'aũ sfințit de prealuminatul și preo-sf[i]nțitul Ioan Inochentie ep[i]s[co]pul Făgărașului, în zilele prea-înnălțatului Împărat Caroluș 6, a. D[o]mnului [adaus : 1751, manuscript]. — Expositie, dublu exemplar, — se pare cu mici deosebiri de ortografie.

[Pe un exemplar: «Acest antimis l-aũ cumpăratũ Mol[do]-vean Toaderũ cu 10 florinți și l-aũ dat la băsereca Măerilor Bălgr[adului], de pomeană.»]

XIV.

... Συνδρομὴ καὶ ἐπιμελεῖα κυρίου Συμεὼν ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἁγίου τάφου, διὰ δαπάνη τῶν ἐντιμοτάτων κυρίω[ν] Δημητρίω Μησίω ἐκ πόλεως Κοζένης καὶ Γεωργιωποουλίου ἐκ πόλεως Σιατήστης, παρὰ τῶν ἀφιερωθῆν σὺν τῷ χαλκογραφικῷ τύπῳ εἰς τὸν ἅγιον τάφον, εἰς μνήμην τῶν γονέων αὐτῶν, εἰς τιμὴν δὲ τῶν συνπολιτῶν αὐτῶν, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ μακαριωτάτου κυρίου Παρθενίου 1751, Βιέννα. — Expositie.

XV.

Acestũ d[u]mn[e]zeescũ jertvennic pre carele se săvîrșaste d[u]mnezeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbã s'aũ bl[a]goslovit și s'aũ sf[i]nțit de prè-luminatul și prea-sfințitul domnul Petru Pavel Aron vl[ă]d[i]cul Făgărașului, în zilele înnălțatei chesaro-crăieseii Marii Therezii. — Expositie.

XVI.

D[u]mnezăesculũ și sf[ă]ntulũ oltariũ să săvîrșascã pre dînsulũ sf[i]nțele dumnezăeștile slujbe, care s'aũ sfințitũ de pre-sfințitul Mitropolit a toată Moldaviia chir Gavriilũ, pre numele tuturorũ sfinților; 1761. — Biserica din Rămeți.

XVII.

...S'aũ blagoslovitũ și s'aũ sfințitũ cu mîna iubitoriului de D[u]mnezeũ chir Grigorie, episcopulũ Rîmnicului, mșta Maĩ 25, leat 7269[1761]. — Biserica neunitã din Lisa.

XVIII.

D[u]mnezeesculă și sf[i]nțitulă oltară ală D[o]mnului nostru Iis[us] H[risto]s sf[i]nțitū cu darul preasf[ă]ntului și de viață făcătorului D[u]hū, prină mîna și bl[a]goslovenia preasf[i]nțitului chirū Dionisie Novacovičū, pravoslavnicū episcopū alū Budii și a totū Ardealulū, a să sluji pre dînsulă d[u]mnezeiasca leturghie în hramulū —, cu nevoința și cu toată chieltuiala celui mai susū numitū, la aniī de la H[risto]s 1762. — Expositiē, cu data de 1765. Alt exemplar, cu cea de 1762, în proprietatea mea. Multe altele prin biserici.

XIX.

... Prină mîna și bl[a]goslovenia preasf[i]nțitului chirū Gherasimū Adamovičū pravoslavnicū episcopū alū marelui prințipatū alū Ardealului... , 1773.

XX.

... Sf[i]nțitū cu darulă preasf[ă]ntului și de viață făcătorului D[u]hū prină mîna și bl[a]goslovenia preasf[i]nțitului chirū Ghedeonū Nichitičū, pravoslavnicū episcopū alū Marelui Prințipatū alū Ardealului, a să sluji pre dînsulă d[u]mnezeiasca liturghie în [hramul Precistei Născătorii în oraș[u]l Miercuriī, 1792]. Cu nevoința și cu toată chieltuiala celui de mai susū numitū, la aniī de la H[risto]s 1784. — Biserica din Miercurea.

XXI.

... S'aū blagoslovitū și s'aū sf[i]nțitū cu mîna preasfințitului episcopū alū Răimnecului, chirū Filaretū, leat 1785, Iun. 5.

XXII.

S'aū sf[i]nțitū jărtvenicul Domnului D[u]mnezeului și mîntuitorului nostru Iis[us] H[risto]s în hramul Înălțării Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iis[us] H[risto]s, supt stăpănirea și împărățirea prea-înnălțatului Împăratului

Rămleanilor iproč Iosifū al doilea, prin bi[a]goslovenia și tăr-nosirea preaosf[i]nțitului domnū Ghedeon Nichitič, ep[i]scopū neuniților alū Ardealului, spre pomenirea Înnălțării Domnului nostru Is[us] H[risto]s, în anul 1786, în luna lui Ianuarie 13 zile [în Săliște.] — Săliște.

XXIII.

... De prea-luminatulū și preaosfințitulū domnū Ignatie Dorobont, Vlădiculū Orăziū-Mari, în zilele înnălțatului Împărat Franțisc al 2. — Expositie.

XXIV.

... De prea-luminatulū și preaosf[i]nțitulū domnū Ioannū Bobbū, Vlădiculū Făgărașului, în zilele înnălțatului Împărat Franțisc al 2-lea; 1801. — Expositie.

XXV.

Antimis de la Lemeni, cu aceste schimbări față de următorul: «Vlădicul», «Franțisc I» și «1833». — Expositie.

XXVI.

... De Măriia Sa prea-luminatulū și prea-sfințitulū Domn Ioann Lemeni, episcopul Făgărașului, în zilele înnălțatului Împărat Feardinand I, 1837. — Expositie.

XXVII.

... De episcopu Oradii Mari, Vasilie Erdélyi, în anul 1844.
[Cu litere latine.]

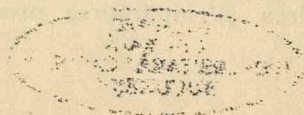

TABLA CUPRINSULUI

Prefață.	
I. Despre Compania Grecilor Sibiului	1
II. Despre Comunitatea ortodoxă a Românilor din Făgăraș.	XIX
III. Stăpînirea în Țara-Românească a unor Hățeșeni	XXVII
IV. Despre actele rășinărene	XXXIII
V. Despre cîteva acte maramureșene. Istoria bisericii Românilor din Maramureș	XXXV
VI. Documente amestecate	LVII
VII. Despre antimise	LXIV
Arhiva românească a Companiei Grecilor Sibiului.	4
Documente.	
Anexe	183
I. Documente făgărașene din archiva bisericii neunită	185
II. Documente hățeșene dintr'o colecție particulară	219
III. Documente rășinărene	229
IV. Documente maramureșene	233
V. Registrul parohiei maramureșene a Giuleștilor	239
VI. Urbariul din 1600 al domeniului Beiușului	269
VII. Documente amestecate, mai mult de la Exponatul din Sibiu	275
VIII. Alte documente amestecate, în păstrarea mea	295
IX. Antimise aflate în Ardeal	297